

UİLYAM SİRZ

**GECƏ GƏLƏN OĞRU
KİMİ**

Baş verməmiş zühur haqqında

İŞ

Bakı -2015

GECƏ GƏLƏN OĞRU KİMİ.....
Uilyam Sirz

© **Published by George Ronald**

Azərbaycan dilinə tərcümə edən: **Azər Cəfərov**

Azərbaycan Bəhailəri Milli Ruhani
Məhfiliinin razılığı ilə nəşr olunmuşdur

Rəbbin günü isə, oğru kimi gələcəkdir.
O gündə göylər böyük gürultu ilə keçəcəklər,
ünsürlər yanaraq əriyəcəklər, yer və orada olan
hər şey tamamilə yandırılacaqdır.

2 Pyotr 3:10

MÜNDƏRİCAT

	Səh.
MÜƏLLİFİN ÖN SÖZÜ	
I HİSSƏ. HƏLL EDİLMƏMİŞ TAPMACA	
1. İnsanlara və xalqlara..... zamanı bir dəfə gəlir	
2. Baş verməmiş zühur haqqında qəribə iş	
3. Birinci vəd	
4. İkinci vəd	
5. Üçüncü vəd	
6. Başqa vədlər	
7. Daha bir vəd	
8. Başımızı qaldırın	
9. Ağ daşın sirri	
10. Yoxsul varlılar	
11. Gözləri qamaşdıran işıq	
12. Bu gün yaşayanlara oxumaq qismət deyil	
13. Müəmmalı gurultu	
14. Dirilər və ölülər	
15. Allah carçısı	
16. Tək Çoban, lakin çoxlu sürü	
17. Səhsiz əlamətlər	
18. Şərqdə şimşək	
19. Son günlərin görüntüləri	
20. Qar uçuqunu	
II HİSSƏ. CAVAB	
1. Sırr açılmağa başlayır	
2. Qəribə oxşarlıq	
3. İkiqat səma işığı	
4. Şahidlər	
5. Sırr açılır	
6. Allahın Cəlahı	
III HİSSƏ. SİNAQ	
1. Şərqdən gəlmiş hökmdar	
2. Qədim sirrlər torpağı	
3. Babildə dünyaya gəlmiş	
4. Valehedici Mikeya	
5. Səkkiz fəvqəladə addım	
6. “ Nə günəşə...ehtiyacı vardır”	
7. Yerin ailələri xoşbəxt olsunlar	
8. Yeni Eranın Rəbbi	
9. Ümidlər qapısı	

10. Yoxsulların hakim olduğu Cənnətdə	
11. Çiçəklənən səhra	
12. Səma atəşi	
13. “Məsihi izzətləndirəcək”	
14. Qar uçuqunu qurtardı	
IV HİSSƏ. SƏMA ƏLAMƏTLƏRİ	
1. Səma əlamətləri	
2. Lərzəyə gəlmiş yer	
3. Suri-İsrafil	
4. Ulduzlar qar dənəcikləri kimi yerə töküldüyü zaman	
5. Səma yığıncağı	
6. Gecə qonağı	
V HİSSƏ. HƏLLEDİCİ DƏLİL	
1. Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun	
2. İnsan nəslinin düşməni	
3. Həyat ağacı	
4. Birinci meyvə: ev və ailə	
5. İkinci meyvə: vətən	
6. Üçüncü meyvə : din	
7. Dördüncü meyvə: həyat tərz	
8. Axtaran baxış	
9. Quşun iki qanadı	
10. Əsl sərvət	
11. Heç kəs yad deyil	
12. Tərəqqinin iki təkanverici qüvvəsi	
13. Göy qurşağının rəngləri	
14. Ruhani aləmlər	
15. Ruhun qidası	
16. Hər kəsin ruhu - hökmdardır	
17. Tək sürü və tək Çoban	
VI HİSSƏ. ÇAĞIRIŞ	
1. Əgər o günlər qısaldılmasaydı...	
2. Nüvə nəhəngləri, mənəvi cırdanlar	
3. Cəng arabaları küçələrdən qaçır.....	
4. Göylərdən gələn vahimə	
5. Vaxt yetişdi	
6. Rəbbin Günü	
7. Yeni günün şəfəqləri	
QEYDLƏR	

MÜƏLLİFİN ÖN SÖZÜ

*Veneradan gələn sərnişin təyyarəsi bu gün axşam
London aeroportuna enəcək!*

Qəzetdəki bu başlıq mənim diqqətimi cəlb etdi. Mən iki başqa qəzetin də birinci səhifəsinə nəzər yetirdim:

*Elm sübut edir ki, insanın ruhu ölməzdir!
Atlantida Portuqaliya sahillərində dənizdən qalxır!*

Mən “telexəbərlər” proqramının redaktoruna baxdım: yenə nəşə varmı?. O, bir cüt başlıq göstərdi:

*Bütün xəstəliklərin əlacı panaseya tapılıb!
Hitler sağdır və Vyanada yaşayır!*

Bu sadəcə dünyanın axırındır, - deyər, başımı yırğaladım. Redaktor bu başlıqlı qəzeti mənə uzatdı: al, oxu.!...

İdman şöbəsində öz iş məsələmin arxasına keçib qəzeti açdım, onu diqqətlə öyrənməyə başladım və qəfildən məni sanki yerimdən atdılar - özümdə gözlənilməz güc axını hiss etdim. Halbuki, səhər özümü bir əsr əvvəl törədilmiş cinayəti təhqiq edən xəfiyyə kimi hiss edirdim. İndiyənə kimi onun izinə düşmək mümkün deyildi. Lakin bu məqaləni oxuduqdan sonra axtarışı davam etdirmək istəyində idim. Aydın idi ki, yüz il əvvəl baş verməsinə baxmayaraq, bu sirrin açılması təkcə məni deyil, minlərlə başqa insanları da maraqlandırırırdı. Mən məsələmin siyirməsindən qovluq götürüb, yumşaq karandaşla onun üzərinə bu sözləri yazdım:

*BAŞ VERMƏMİŞ ZÜHUR HAQQINDA
QƏRİBƏ İŞ*

Bu məqalə ölkənin hər yerindən xüsusi seçilmiş qəzet başlıqlarından ibarət idi. Redaktorlardan xahiş olunmuşdu ki, onların nəzərinə oxucularda daha çox maraq doğura biləcək uydurulmuş başlıqları qəzetə göndərsinlər. Budur onların seçdiyi “incilərdən” bəziləri:

Alimlər sübut edib ki, Şekspir əslində -Marlodu!

Qış bir daha olmayacaq!

Müqəddəs piyalə Uelsdə tapılmışdır!

Kanon Doyl yer ilə əlaqəyə girir!

Santa Klaus mif deyil!

Mən gülümsədim. Əgər bu başlıqlar bir səhər qəzetlərdə çap olunsaydı, bu dəqiq dünyanın axırı olardı. Lakin bir başlıq dərhal mənim diqqətimi cəlb etdi. Bütün qəzetçilərin rəyi də o idi ki, əgər həmin başlıq gerçəkdən qəzetdə çıxsaydı, aydın səmada ildırım təsirini yaradardı və onların fikrincə, bu bütün dünyanı baş ayaq edərdi. O cəmi iki sözdən ibarət idi:

MƏSİH QAYIDIR!

Bu sujet üzərində mən artıq iki il idi ki, işləyirdim. Mən onunla təsadüfən rastlaşdım və iki il ərzində onu (mənim nəzərimcə, maraqlı və çətin izah olunan sirri) açmağa cəhd etdim. Bunların hamısı isə adi hadisə kimi başladı. Belə ki, kimsə mənə həmsoyadım Klara Endikott Sirzin yazdığı kitabı verdi. Kitabın müəllifi mənə qohum deyildi. Hər halda mənə Men ştatının Sirzport və Vansborun ətraflarında belə izah etmişdilər. Bilsəydim sonralar nələrle rastlaşacağam, bu kitabı dərhal yandırardım.

O zaman mən *United Press International* xətti ilə gecə növbəsində işləyirdim; orada mənim sadəcə oturmağa və düşünməyə vaxtım kifayət qədər idi. Kləranın kitabında insanların XIX əsrdə Məsihin ikinci gəlişini necə səbirsizliklə

gözləməsi barədə məzəli və heyranedicə hadisələrdən danışılırdı. Biləndə ki, o dövrün qəzet və jurnalları həqiqətən öz səhifələrində bu cəlbədicə hadisələr haqqında yazılar yerləşdirdilər, özü də zarafatla, məzxərəyə qoymaqla, bəziləri tam ciddiyyətlə, xeyli heyrləndim. Mətbuatda və küçələrdə o zaman emosiyalar necə də coşurdu:

*MƏSİH QAYIDIR, YOXSAX YOX?
SABAH – DÜNYANIN AXIRIDIR!
İSA ARTIQA QAPIMIZIN ASTANASINDADIR!
NAMƏLUM KOMET YER SAKİNLƏRİNİ VAHİMƏYƏ SALIR!
İKİNCİ QAYIDIŞ: HƏQİQƏT, YOXSAX YALAN ?*

Əsəbləri qıcıqlandıran hadisələrdən hamımızın xoşu gəlir, və xüsusən də qorxunc “dünyanın axırı” sözündən daha çox vahimələnirik. Beləliklə, dünyanın axırının “...cümə axşamı, noyabrın 23-ü, axşam saat 7-də Ohayo vadisində başlaması və Miçiqandan keçməklə şimala doğru hərəkət etməsi” vədi ilə başlayan və Müqəddəs Yazıları öyrənmiş ciddi alimlərin həmin gün “... ulduzlar göydən yerə töküləcək və Yer öz yerindən tərpənəcək” xəbərdarlığı ilə sona yetən hər zövqə uyğun öncəgörmələr ortaya çıxmağa başladı.

Bundan artıq qorxulu və vahimələndirici hadisələr düşünmək mümkün deyildi. XIX əsrin 40-cı illərində bu hadisələri görünməmiş qızğınlıqla söyləyirdilər. Həyacanlı xəbərlər Birləşmiş Ştatlarda, İngiltərə, Kanada, Avropa və Asiya ölkələrində, hətta Afrika və Avstraliyada eşidilirdi. Hər yerdə adamlara Məsihin qəfil gəlişinə hazırlaşmaq haqda xəbərdarlıq edilirdi. Bəziləri bu gəlişin bəşəriyyətə xoşbəxtlik, bəziləri isə bəlalar gətirəcəyini düşünürdülər. Əksər çoxluq sakit yaşamaqda davam edir, öz fanatizminin qurbanına çevrilmiş kəslərə gülür və onlara acıyırdı. Lakin xeyli insan təlaş və vahimə içində idi.

Bibliya biliciləri kitabçalarda, açıq çıxışlarda, kilsə kafedralarında və mətbuatda, dinləmək istəməyənləri və kütləyə laqeyd qalanları, tövbə etməyə çağırırdılar. Onlar zəhmli bəyan edirdilər: *...Vaxt gəlib çatdı!*

Çoxları onlara inanırdı. Bir çox ailələr öz evlərini və əmlakını satırdı. Bəziləri hesablarından çıxardıqları pullarını və sərvətlərinin hamısını onlara inanmayanlara paylayırdı. Başqaları səmaya yüksəlməkdən ötrü özlərinə kəfəndən xüsusi örtük tikirdilər. Hekayələrin birində nəql olunur ki, bir qrup adam belə əlamətdar günlərin birində buludlar üzərində yerə enəcək Məsihi qarşılamaqdan ötrü dağlara yollanmış, lakin leysana düşüb möhkəm islanmışdılar.

Mən həmin dövrün hüquqi sənədlərini də öyrəndim. Bu sənədlərə görə bəziləri əmlak üzərindəki hüquqlarını, onların fikrincə, elə bu saatlarda Yerə enəcək Məsihə verirdilər. Bəzi kəndlər tam ciddiliklə onun Amerikadakı iqamətgahı olmağa hazırlaşırıdı. Hətta sakinlər öz kəndlərini Heyven, yəni “cənnət” adlandırırdılar.

O zaman Xristian dünyasının müxtəlif guşələrində insanları hansısa coşğun dəlilik bürümüşdü. Lakin nəyə görə? Nə üçün hamı Məsihi gözləyirdi? Niyə məhz həmin gün?

Bəli, bu sirlərin sirri idi. Belə təsəvvür yaranırdı ki, beş qitənin bütün insanları qəflətən “gəliş virusu”na yoluxmuşdu. Dünyanın müxtəlif guşələrində baş verən bu cür parlaq, bəzən gülünc, bəzən isə faciəvi hadisələr haqqında oxuduqca maraq mənə üstün gəlirdi. Elə həmin maraq da bu kitabın əsasını qoydu.

Əslində, olduqca maraqlı və vaxtımın çoxunu əlimdən alan tədqiqata nə zaman qərq olmağım yadıma gəlir. Bunun kitabxanada, muzeydə və yaxud Kərmil dağındakı İlyas Peyğəmbərin mağarasında baş verməsi də yadımda deyil. Marağım tədricən artırdı, və nəhayət mən Məsihin qayıdışı ilə bağlı hadisənin – mif, səhv və ya bizim günlərin ən böyük açılmamış sirri olmasını aydınlaşdırmaq qərarına gəldim.

Bir dəfə, həmin dövrdə tam mənası ilə öz evimə çevirdiyim çox saylı kitabxanaların birinin oxu zalında müqayisə olunmaz həyəcan yaşadım. Bunu, tədqiqatını dayandırmaq istəyən, lakin həmin an külüngün zərbəsi altında divarı uçuran və qarşısında indiyə kimi görünməmiş qədim dünyanın məftunedici mənzərəsi açılan arxeoloqun keçirdiyi hissə bənzətmək olardı.

Mən başa düşdüm ki, tədqiqatım kabus dalınca qaçmaq deyildir. Tozlu kitabxana rəfləri arasında mən başqa xəfiyyəni aşkar etdim və onunla birlikdə yenə də həyəcan doğuran axtarışın hakimiyyətinə təslim oldum. Mənə qədər həmin işlə Kembridcdəki Pembrok kollecinin professoru E.H.Braun da məşğul olmuşdu. Görünür, bu sirr onu da özünə cəlb etmişdi, və o qismən də olsa onu açmışdı. Onu Məsih ilə bağlı hekayə ilə müqayisə edərək, o yazmışdı:

*“Bunu öz həmvətənlərimin nəzərinə çatdırmağı... öz borcum, həm də fərhələndirici vəzifəm hesab edirəm...”*¹

Sonralar Braunun axtarışlarının izlərinə Müqəddəs Torpaqda da rast gəldim: mən onun öz qələmi ilə yazdığı məktubunu oxudum. Həmin məktubda o, həmin Böyük Şəxsiyyətlə görüşməkdən ötrü İsrailə səfər etmək planından danışır. O yazırdı ki, hər şeyi özü üçün aydınlaşdırmayınca sakitləşməyəcək².

Mən müəyyən etdim ki, Braunun müasiri, Oksforddan olan məşhur Couett də həmin hissləri keçirmişdir. O da nə vaxtsa, mənim rastlaşdığım bu hadisə ilə rastlaşmışdı. Onun yazısından:

*“Bu hadisələr olduqca mühümdürlər və bizim onların həqiqi əhəmiyyətini qiymətləndirməyimiz üçün zaman etibarı ilə bizdən olduqca az məsafədə dururlar. Bu yalnız gələcək nəsillərin qismətidir”*³.

Hər iki professor, həm Braun, həm də Couett, öz kəşflərini Məsihin gəlişi ilə əlaqələndirirdilər. Hər ikisi bu hadisələrə canlı maraq göstərir, onun vaxtında baş verməsini və

vacibliyini vurğulayırdılar. İndi, bu problemi bir neçə il hərtərəfli tədqiq etdikdən sonra, mən də eyni nəticəyə gəlmişdim. Mən onların dayandığı yerdən başlayıb, işi axıra çatdırmaq qərarına gəldim.

Növbəti fəsillərdə mənim yeddi illik tədqiqatımın nəticələri təqdim olunmuş və orada yüz illik tarixi olan bu maraqlı sirrin açılmasının mənim tərəfimdən işlənmiş versiyası irəli sürülmüşdür. Buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, bizim müasir qəzetçilər güclü təsir bağışlayan aşağıdakı başlığı vermək istəklərində yüz il gecikmişlər:

MƏSİH QAYIDIR!

Doğrudan da bizim jurnalistləri azı yüz il aldadıblar. Siz bu kitabda, XIX əsrin 40-cı illərində qəzet və başqa nəşrlərdə “Məsihin qayıtması gözlənilir” başlıklı məqalələr çıxarkən, bunların uydurma deyil, təmiz həqiqət olmasına dair kifayət qədər dəlillər tapacaqsınız. Halbuki, müəlliflərin özləri hadisələrin inkişafı haqda anlayışa malik deyildilər və haqlı olmalarını sübut etməkdə tamamilə bacarıqsız idilər.

Əgər mənim açmağa nail olduğum həqiqətdirsə, bu mətbuatda nə vaxtsa verilmiş ən heyranedici və dramatik hadisələrdən biridir. Lakin mənə inanacaqlarmı? İndi siz həmin o yerdəsiniz ki, yeddi il əvvəl mən *baş verməmiş zühur haqqında qəribə işə* başlamışdım.

Uilyam Sirz

I HISSƏ

HƏLL EDİLMƏMİŞ TAPMACA

1. İnsanlara və xalqlara..... zamanı bir dəfə gəlir

Öncə mən 1830-cu ildən 1850-ci ilə kimi olan tarixi dövrü tədqiq etməyə başladım. Bu qərribə və həyəcanlı hadisələr zamanı idi. İnsanlar heyrət və həyəcanla Günəş ətrafındakı nəhəng parlaq çevrəyə - qaloya və gecənin zülmətində quyuqlu kometin alov saçdığı səmaya zillənmiş nəzərlərlə baxırdılar. Bəziləri deyirdi ki, bu komet bəşəriyyətə tuşlanıb və “dünyanın axırı” nı çatdırır.

Budur o dövrün maraqlı hadisələrindən biri: “Fələstindən olan bir nəfər vəftiz olmuş yəhudi, Yozef Volf, gələcəkdən xəbər verərək bildirmişdi ki, Məsihin gəlişi 1847 –ci ildə baş verəcək. Uittiyerin “Qar məhbusu” kitabında təsvir etdiyi kimi, o zamanlar özünün bəlağətli və cəlbədicə çıxışları ilə yaxşı tanınmış Harriyet Livermor, hər yerdə, hətta ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasında ikinci gəliş haqqında vaizçiliklə çıxış edir və hər dəfə ətrafına çoxlu sayda dinləyicilər toplayırdı. Uilyam Pittanın qohumu, şücaətli dəlisov xanım Xester Stenxoup dünyəvi həyatdan imtina edib, zühurun baş verəcəyi yerə yaxın olmaqdan ötrü Livana, ərəblərin və duruzların arasına köçmüşdü. Deyirlər ki, o, tövlədə iki ağ ərəb atı saxlayırdı, biri Məsih, o biri isə özü üçün”¹.

Başqa müəllif məlumat verirdi: “Nəql edirlər ki, Müqəddəs Torpaqda kiçik məscid var. Həmin yerdə mollalar Mehdi üçün bir cüt ayaqqabı hazırlayıblar ki, Yerusəlimə gələndə onu geysin”².

O dövrün şəraitindən xəbər verən daha bir söyləmə: “insanlar yaxınlaşmaqda olan zühura o qədər inanmışdılar ki, onu qarşılamaqdan ötrü ən xətərli addımlar atırdılar. Bütün bunlar XIX əsrdə baş verirdi. Lakin 1833-cü il ulduz axını və

1843-cü il günəş ətrafında qaloyabənzər çevrənin yaranması qorxunc düşüncələr və mübahisələr üçün bəhanə oldu. Bir tərəfdən də uzunluğu 108 milyon mil olan 1843-cü il kometinin quyruğu.... Həmin son gün üçün insanlar ailəliklə kəfəndən paltarlar tikirdilər”³.

Deyirlər, buludlar üzərində yerə enən Məsihi qarşılaşmaqdan ötrü daha çox can-fəşanlıq edənlər xüsusi “göyə yüksəlmə paltarları” geymişdilər. Daha təcrübəli və daha skeptik əhval-ruhiyəli olanlar, həmçinin az məlumatlılar sübut edirdilər ki, buludlar göydən yerə *enmir*, onlar, əksinə yerdən *göyə qalxan* buxardan başqa bir şey deyildir.

Özünü alim hesab edənlər, İkinci zühuru zamanı buludlar üzərində yerə enəcək Məsihi görmək imkanı olmadığı üçün Yer kürəsinin ikinci yarımkürəsində insanların yaşamadığını sübut etməkdən ötrü bütöv bir cild yazmış Müqəddəs Avqustinadan sitatlar gətirirdilər. Riyaziyyatçılar soruşurdular: “Axı ümumiyyətlə “yerə enmək” nə deməkdir? Sonra onlar əlavə edib deyirdilər ki, əgər Yer səthinin əyriliyini nəzərə alsaq, Məsihin minlərlə “uçuşu” lazımdır ki, Yer kürəsinin bütün sakinləri Onun enməsinə görə bilsinlər. Onlar öncə-görmələri hərfi mənada başa düşənlərə gülür və inandırırıdılar ki, “enmə” və “bulud” – yalnız rəmzlərdir.

Elələri də vardı ki, sübut edirdilər ki, bütün bu “buludlar” Məsihin göydən enəcəyi cəng arabası deyil, sadəcə yerdən qalxan və insanların gözlərini örtən dumanıdır. Bununla belə, skeptisizm və şübhələrə baxmayaraq, dəbə uyğun tikən dərzilər həmin gün dəbdən geri qalmaq istəməyənlər üçün “göyə yüksəlmə paltarları”nın müxtəlif üslublarını hazırlayırdılar. Deyirlər ki, bu geyimlər ABŞ-ın şərq sahilinin bəzi mağazalarının vitrinlərində nümayiş etdirilmişdir. Baxmayaraq ki, bəzi dairələrdə, “göyə yüksəlmə paltarları” ilə bağlı hər şeyi inkar edirdilər, mən onun haqqında mənbələrdə tez-tez rastlaşırdım.

Aşağıda çoxsaylı məktubların birindən götürülmüş parça verilmişdir. Bu yazıda həmin fakt özünü tam aşkarlığı ilə

göstərmişdir. İda M.Uinq adlı bir nəfər Klara Edikott Sirzə ünvanlanmış 21 avqust 1921-ci il tarixli həmin məktubunda yazırdı: “Mənim anam söyləyirdi ki, o balaca olanda onun anası, ağ paltarlar tikmiş, evi yır-yığış etdikdən sonra pəncərə-yə lampa qoyaraq və beləcə bütün gecəni dünyanın sonunu gözləmişdi”⁴.

1843-cü ildə göydə nəhəng komet görünəndə, insanlar təlaş içində onu göstərir və deyirdilər: “Budur Məsihin qayıtma anı gəldi!”. Fransız şairi Lamartin Allaha mədh deyərkən soruşmuşdu: “Doğrudanmı Özünü bəşəriyyətə göstərmək zamanı gəlməyib?”

24 may 1844-cü ildə Vaşinqtonda teleqraf ixtiraçısı Semuel Morze özünün yeni aparatının dəstəyi qarşısında durdu. O, Vaşinqtondan Baltimora dünyada ilk rəsmi teleqramı göndərməyə hazırlaşırıdı. Mətbuatda həmin gün bizim günlərin möcüzəsinin baş verəcəyi gün adlandırılmışdı. Qəzetlər yazırdı ki, bu ixtira, bir göz qırpımında bütün dünyanı fiziki cəhətdən birləşdirəcək. Onların bildirmələrinə görə, naqillərlə ildırım sürəti ilə şütüyən bu impulsar planetimizi kiçildəcəkdir.

Həqiqətən, ABŞ Konqresi Morzeyə sonrakı tədqiqatlarından ötrü 40 min dollar ayıranda, ona deyilmişdi ki, indi o, öz “ildırımlarını” dünyanın hər yerinə göndərə bilər. Bununla da onun ixtirası Əyyubun Kitabındakı sözlərlə əlaqə əldə etdi. Əslində bu o zaman bir qədər zarafatla deyilmişdi.

Müqəddəs Yazıların tədqiqatçıları soruşurdu: “Məgər bu, 1844 cü ilin zühur ili olacağına daha bir sübut deyilmi? Məgər Əyyubun kitabında yazılmayıb ki, yalnız Rəbb “*şimşəkləri göndərə bilər ki, getsinlər, Sənə də “bax buradayıq” desinlər?*”⁶.

Bu o demək deyilmi ki, Məsih burdadır? Axı həmin Əyyubun kitabında vəd olunub:

“*Amma bir Satınalanım yaşar, mən bilirəm, Axırda O, yer üzərində dayanacaq, Dərim yox olandan sonra Bədən alıb Allahı görəcəyəm.*”⁷

Beləliklə, Semuel Morze əlini aparatının dəstəyinə qoydu və birinci teleqramı göndərdi. Onun sözləri *Saylar Kitabından* götürülmüşdü: “*Allah nələr etdi!*”⁸

Biləndə ki, Morze teleqramını 1844-cü ildə göndərüb, mənim üçün maraqlı oldu - görən Allah həmin dövrdə teleqraf-dan başqa, *daha nə yaratmışdı*? Bəlkə bunun arxasında hansısa sirr gizlənir? Onu açmaq mümkündürmü? Hər halda başlanğıc qoyulmuşdu.

Təxminən həmin vaxtlarda əlimə Nyu-Yorkda Britaniya alimi ser Lorens Breqq tərəfindən oxunmuş mühazirələrin konspekti keçdi. Ser Lourens bəşəriyyətin elmi nailiyyətlərinin qrafikini tərtib etmişdi. Həmin qrafikdə irəliyə doğru hərəkətin 1844-cü ilə kimi zəif olması görünürdü, qrafikin xətti demək olar ki, üfüqi vəziyyətdə idi. Lakin sonra, o həmin nöqtəni keçərək, sürətlə, demək olar ki, şaquli vəziyyətdə yuxarı qalxırdı və o vaxtdan da qalxmaqda davam edir. Bu məni əməlli-başlı maraqlandırdı. Görən 1844-cü ildən sonra yaradıcılıq enerjisinin bu cür yüksəlişini nə törədə bilərdi? Nə üçün o məhz həmin dövrdə başlamışdı? Hansı tarixi hadisə ilə elmi biliklərin və ixtiraçılığın bu yeni yüksəlişini izah etmək olar? Tarixçilərin diqqət yetirmədiyi və ya onların əhəmiyyət vermədiyi hansı hadisə baş verib? Bunun hamının yalnız haqqında danışdığı Məsihin həmin il gözlənilən zühuru ilə hər hansı bir bağlılığı varmı?

Mən indi bütün bu suallara cavab tapmaq istəyirdim. *Baş verməmiş zühur haqqında qərribə İş* doğrudanda cəzbedici olmuşdu. Ona görə də Morzenin teleqram göndərdiyi həmin 1844-cü ildə daha nələrin baş verdiyini yaxşıca araşdırmaq qərarına gəldim.

2. Baş verməmiş zühur haqqında qərribə iş

Tezliklə aydınlaşdırdım ki, Bibliya tədqiqatçılarının hesablamalarında 1844-cü ilin adı başqalarına nisbətən daha çox çəkilmişdi. Bu tədqiqatçılardan bir çoxu müxtəlif qitələrdə bir-birindən xəbərsiz işləyərək, Məsihin qayıtma vaxtı ilə bağlı eyni nəticəyə gəlmişdilər.

Bu 1843-dən 1845 –ci ilə kimi olan dövr idi. Asiyada Vulf, İngiltərədə Edvard İrvinq, Şotlandiyada Meyson, Cənubi Karolinada Deyvis, Pensilvaniyada Uilyam Miller, Almaniya da Leonard Kelber və digər alimlər dünyanın müxtəlif yerlərində belə hesab edirdilər ki, bu gerçəkdən “axır-zamandır”¹.

Dəqiq vaxtla bağlı onlar vahid fikrə gələ bilmədilər və onların hər biri peyğəmbərliyi özü düşündüyü kimi şərh edirdi. Bununla belə, bu tədqiqatçılar barədə aşağıdakılar deyilmişdir: “Amerika, Asiya və Avropada qəti və birmənalı şəkildə bəyanətlər verilmişdi ki, peyğəmbərlərin bəşəriyyət üçün buraxdığı vaxt 1844-cü ildə bitmişdir”².

Edqar Allan Po 1845-ci ildə Endryu Cekson Devisin 157 mühazirədən ibarət kurslarında iştirak etmişdi. Məruzəçi deyirmiş ki, turist agentliklərinin öz reklam prospektlərində “dörd gün ərzində bütün Amerikadan keçib Koliforniyaya” səyahətə dəvət edəcəyi gün uzaqda deyildir. Devis hava səyahətinin hansı sürətlə baş verəcəyini görürdü. O, yorulmadan maddi firavanlıq səltənətinin ruhani səltənətə pillə olacağı yeni eranın gəldiyini təkrarlayırdı. O deyirdi: “Bəşəriyyəti şərəfli günlər gözləyir...Allahın yeni iltifatına sevinin”³.

1831-ci ildə Uilyam Miller Məsihin zühuru haqda öz çıxışlarına başladı. O bildirirdi ki, özü ilə bacarmır və səmən gələn səs ona rahatlıq vermir. O səs deyir: “get və dünyaya çatdır”. 1832-ci ildə o yazmışdır: “Bu haqda dəlillər hər tərəfdən daxil olur...Budur Xilaskar gəlməkdədir!”⁴.

Forman özünün “Peyğəmbərliklər tarixi” kitabında yazırdı: “Həmin dövrdə dini fəallıq üçün səbəblər hər addımda

rast gəlirdi və onlar hər yerdə yayılmışdı”⁴. O qeyd edir ki, Ümumdünya Dini Reformaya həsr olunmuş qurultayda iştirak edən Emerson iştirakçıların müxtəlifliyindən təəccüblənmişdi. Onun sözlərinə görə, orada “...hər iki cinsdən olan divanələr, saqqallılar, baptistlər-“suya batırılanlar”, aqqltonlar, aqrarniklər, Yeddinci günün baptistləri, kvakerlər, abolisionistlər, kalvinistlər, unitarianlar və filosoflar”⁶ iştirak edirdilər. Təəccüblü deyil ki, Klara Endikott Sirz öz kitabında “Ümumdünya tarixinin qəribə dövrü” adlı yarımbaşlıq da vermişdi.

Həmin 1844-cü il ərəfəsində ingilis keşişi Morant Brok belə bəyanat vermişdi: “Xilaskarın tezliklə gəlişini yalnız Böyük Britaniyada deyil, Amerikada, Hindistanda və Avropanın qitə hissəsində gözləyir, səslərini ucaldır və bu haqda xəbərdarlıq edirlər. Amerikada üç yüz, İngiltərədə isə yeddi yüzə qədər geniş Səltənətin Müjdəsini təbliğ edirlər”⁷. Mənə o aydın oldu ki, əgər tək iki ölkədə mindən çox keşiş Məsihin tezliklə qayıdışını təbliğ edirdisə, demək, *baş verməmiş zühur haqqında qəribə İşlə* məşğul olmağa dəyər.

U.A.Spayser “Müasirlik peyğəmbərliklər işığında” kitabında qeyd edirdi: “*Müqəddəs Yazıların tədqiqatçıları ümumi bir rəyə gəliblər ki, Daniel Peyğəmbərin (8:14) Bəşəriyyət üçün təyin etdiyi 2300 il sona çatır və 1844-cü il “Qiyamət Günü” olacaqdır*”.

Bütün peyğəmbərliklərin 1844-cü ilin üzərinə gəlməsinin nadir hadisə olmasından danışın Spayser yazmışdır: “Avropada – Hollandiya, Almaniya, Rusiya və Skandinaviya ölkələrində Allah şahidləri ortaya çıxmışdı. Levantadan olan missioner Yozef Volf Yunanıstan, Fələstin, Türkiyə, Əfqanıstan və başqa ölkələrdə Qiyamət günün yaxınlaşdığını təbliğ edirdi”.

Beləliklə, “Zühur həyəcanı” 1844-cü ildə öz apogeyasına çatdı. Mən bunun nə üçün həmin vaxtda olmasını aydınlaşdırmaq istəyirdim. Bütün bu insanları eyni vaxtın üzərində dayanmağa məcbur edən səbəb nə idi? Və mən bu sualın

cavabını tapdım. Bu tarix başlıca olaraq İsa Məsihin öz şagirdlərinə verdiyi *üç konkret vəd* ilə bağlı idi. O, bu üç vədi vermiş, eyni zamanda demişdi ki, onlar həyata keçəndə, O (Məsih), Yerə qayıdacaqdır. Budur o vədlər:

- ❖ Onun İncili dünyanın hər yerində təbliğ olunacaq.
- ❖ Kafirələrin zamanı sona yetəcək və yəhudilər İsrailə (Fələstinə) dönəcək.
- ❖ Bütün bəşəriyyət Daniel Peyğəmbərin haqqında danışdığı “viranəliyi” görəcək.

Ona görə də mənim görəcəyim növbəti iş bu vədlərdən hər birini ayrılıqda növbə ilə nəzərdən keçirmək və bütün bunların nə ilə qurtardığını aydınlaşdırmaq idi. Mənim planım çox sadə idi. Mən aşağıdakıları etməli idim:

- ❖ Məsihin verdiyi hər bir vədi Müqəddəs Yazılarda tapmaq;
- ❖ Məsihin şagirdlərinə məhz nəyi vəd etdiyini müəyyən etmək;
- ❖ Bu vədlərin həqiqətən də həyata keçdiyini aydınlaşdırmaq;
- ❖ Əgər onlar həyata keçibsə, onda hansı şəkildə keçdiyini müəyyənləşdirmək.

İndi mən yalnız nəzəri mülahizələrlə işləmirdim: artıq mənim qarşımda konkret məqsəd var idi.

3. Birinci vəd

Birinci vədi tapmaq çətin olmadı. O şagirdlərin sualına verilmiş cavab idi:

“....bizə söylə görək bu şeylər nə zaman olacaq. Sənin gəlişinə və dünyanın sonuna əlamət nə olacaq ?”¹.

Bu ayə Matta müjdəsinin 24-cü fəslindəndir. Məsih həmin yerdə aşağıdakı sözlərlə özünün birinci vədini verir:

“Fəqət sona qədər dözən qurtulacaqdır. Padşahlıq haqqında olan bu Müjdə millətlərin hamısına şəhadət olaraq

bütün dünyada təbliğ olunacaqdır; və son o zaman gələcəkdir”².

Hər şey kifayət qədər aydın idi. Axır-zaman gələcək və Məsih, Onun İncili dünyanın hər yerində təbliğ olunan zaman, qayıdacaqdır. İndi mənə Məsihin İncilinin təbliğinin başlanma vaxtını aydınlaşdırmaq qalırdı.

XIX əsrin ortalarında xristianlığın yayılma tarixini tədqiq edərkən tədqiqatçılar, əmin oldular ki, İncil artıq həmin vaxt bütün qitələrə daxil olubdur. Hətta Afrika materikinin dərinliklərində 1844-ci ilə yaxın İncilin təbliği sadəcə ayrı-ayrı missionerlər tərəfindən aparılmırdı, bu fəaliyyət təşkilati qaydada həyata keçirilirdi. “Şərqi Afrikanın kommersiya mənimsənilməsinin tarixi” kitabında yazılıb ki, “xristian missionerləri afrikalılar arasında öz fəaliyyətlərinə 1844-cü ildə başlamışlar”³.

Missionerlik hərəkatının tarixçisi doktor D.L.Leonard “missionerliyin yüzilliyi” kitabında Məsih Kəlamının və Onun İncilinin yayılması haqqında danışarkən təsdiq etmişdir ki, “...Həvvarilər dövründən başlayaraq, ilk dəfə olaraq missionerlik fəaliyyətinin belə sürətli yüksəlişi baş vermişdi”. O, XVIII əsrin sonunu, XIX əsr (1844-cü ilə kimi) və sonrakı illəri nəzərdə tuturdu. “Böyük Britaniyada başlanmış bu hərəkat tezliklə bütün Avropaya yayılmış və Atlantik okeanını keçmişdir. Bu ruh yüksəkliyinin adi partlayışı deyildi, elə güclü dalğa idi ki, günbəgün daha yüksəyə qalxır və daha geniş yayılırdı”.

Başqa dəlildə deyilir: “1804-cü ildə Britaniya və Ümumdünya Bibliya cəmiyyəti təsis edilmişdir. O zaman ilahiyyatçı-alimlər belə hesab edirdi ki, bu peyğəmbərliyin yerinə yetməsi üçün baş vermişdi”⁴.

Onlar Məsihin, Onun İncilinin bütün dünyada təbliğ olunduğu zaman qayıdacağı haqda peyğəmbərliyinə istinad edirdilər.

1804-cü ilə kimi Bibliya artıq əlli dildə nəşr edilərək yayılırdı. 1816-cı ildə Amerika Bibliya cəmiyyəti təsis edilir. Corc Storz “Midnəyət kray” qəzetinin 4 may 1843-cü il nömrəsində qeyd edirdi ki, bu iki cəmiyyət (Britaniya və Amerika) və onların çoxsaylı filialları Müqəddəs Yazının dünyanın hər yerində yayılması ilə məşğuldurlar”.

C.S.Faber “zühur həyəcanının” yüksəliş ilində, yəni 1844-cü ildə başa çatdırdığı “Səkkiz dissertasiya” kitabında bildirirdi: “Xristian dünyasının Bibliyanı dünyanın bütün xalqlarının dillərində yaymaqla bağlı heyranedicə cəhdlərinə, hətta bizim hadisələrlə zəngin zamanəmizin ən böyük əlaməti kimi baxmaq olar. Elə düşünürəm ki, bu cəhdləri bir çox peyğəmbərlər tərəfindən öncədən xəbər verildiyi və əlamətlərinə görə artıq yaxında olan xristianlığın yayılmasında sonuncu və qəti addıma hazırlıq adlandırsaq, çox da böyük səhv etmərik”.

M.X.Qoyer Bibliya peyğəmbərliklərinin həyata keçməsinə həsr etdiyi kitabında yazır ki, 1804-cü ildən, yəni təsis edildikləri vaxtdan, Britaniya və Ümumdünya Bibliya cəmiyyətləri praktiki olaraq dünyanın hər bir ölkəsində Bibliyanın 421 milyon nüsxəsini nəşr etdirmişdilər.

U.A.Spayser “Müasirlik peyğəmbərliklər işığında” kitabında, göstərir ki, onun vaxtında İncil “Yer kürəsi əhalisinin 95%-i arasında yayılmışdı. Və sonra əlavə edirdi: “Məhz 1842-ci ildə müqaviləyə uyğun olaraq, Çinin beş limanı ticarət və missionerlik fəaliyyəti üçün açılmışdı və bu bütün Çinin Müqəddəs Yazılarla tanışlığının başlanğıcı oldu. 1844-cü ildə Türkiyə müsəlman ənənələrinə əks olaraq, müsəlmanların xristianlığı qəbul etmək hüququnu tanımağa məcbur oldu. Həmin 1844-cü ildə Allen Qardner özünün Cənubi Amerika missiyasını təsis edir. 1842-ci ildə Livingstonun Afrika qitəsinin daxili rayonlarını tədqiq etmək niyyəti yaranır”.

Doktor Pirson “Müasir missionerliyin yüzilliyi” kitabında yazır: “Hindistan, Siam, Birma, Çin, Yaponiya, Türkiyə, Afrika, Meksika, Cənubi Amerika... bu torpaqlara bir-birinin

ardınca missionerlər uğurla daxil olurdu. Beş il ərzində, 1853-dən 1858-ci ilə kimi, beş müxtəlif ölkəyə daxil olub, orada əlverişli mövqelər tutmaqdan ötrü yeni imkanlar yarandı; bütövlükdə yer kürəsi əhalisinin yarısı əhatə olunmuşdu”.

Çoxlu sayda əlavə sübutlardan da aydın olurdu ki, 1844-cü ilə kimi Müqəddəs Yazı bütün qitələrə daxil olmuş və onun təbliğatçıları Məsihin Kəlamını artıq bütün dünyaya yaymışdılar. Bibliya tədqiqatçıları hesab edirdilər ki, bu, Marka görə İncildə Məsihin verdiyi vədin dəqiq icrasına sübutdur:

“Əvvəlcə bütün millətlərə Müjdə təbliğ edilməlidir”⁵.

Həmin fəsildə Məsih bunun nə vaxt baş verəcəyini xəbərdarlıq edir:

“Diqqətli və oyaq olun! Dua edin! Çünki, o vaxt nə zamandır bilməzsiz”⁶.

İncil bütün xalqlara çatdırılan zaman Məsih vəd edir:

“O zaman insan Oğlunun böyük qüdrət və izzətlə buludlar içində gəldiyini görəcəklər”⁷.

XIX əsrin 40-cı illərində Bibliya tədqiqatçıları Məsihin birinci vədinin həyata keçdiyini düşünürdülər. Onlar hesab edirdilər ki, İncilin *“bütün kainatda bütün xalqlara çatdırılması”* açıq-aşkar baş vermişdir və ona görə də Məsihin Yerə qayıtma saati yaxındadır. Mən də əminliklə duyurdum ki, 1844-cü ildə Məsihin birinci vədi həqiqətən həyata keçmişdir. Heç bir şübhə qalmamışdı. Başlanğıc maraqlı alınmışdı.

4. İkinci vəd

Məsihin *ikinci vədini* də axtarıb tapmaq asan oldu. O, Lukaya görə İncilin 21-ci fəslində idi. Məsih şagirdlərinin birbaşa verdiyi sualı cavablandırarkən də vəd verirdi. Onların verdiyi sual :

“Müəllim, bəs dediklərin nə vaxt olacaq? Və bu şeylər tamam olmaq üzrə əlamət nə olacaq?”¹

Məsih, Onun adı ilə pərdələnəcək yalançı peyğəmbərlərin gələcəyini xəbərdarlıq edirdi, sonra isə orada Özünün *ikinci vədini* verir. Həmin vədə uyğun olaraq, onlar Onun qayıtdığına əmin ola bilərdilər. O deyir:

*“Və qılncdan keçiriləcəklər və bütün millətlərə əsir olaraq aparılacaqlar; və büt-pərəstlərin vaxtı tamam oluncaya qədər Yerusəlaım (Yerusəlim-qeyd tərcüməçinin) büt-pərəstlər tərəfindən tapdalanacaqdır....Və o zaman onlar İnsan oğlunun buludda qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcəklər”*².

“Büt-pərəstlərin vaxtı” ifadəsinin mənası Bibliya tədqiqatçılarına yaxşı məlum idi. Mən öyrəndim ki, o başqa dindən olanların, qeyri-yəhudilərin (və ya büt-pərəstlərin) Yerusəlimdə ağalığ etdiyi, yəhudilərin isə öz doğma torpaqlarından qovulduğu dövrü bildirir. Bir sözlə, Məsih, yəhudilərin sürgündən vətənə qayıdacağı zaman, Yerə qayıdacağını vəd etmişdi. Beləliklə, yəhudilərin öz torpaqlarına qayıtdığı dövrdə *“büt-pərəstlərin vaxtı”* qurtaracaqdı. Mən Məsihin ikinci vədini diqqətlə öyrəndim. Onun birinci hissəsində deyilir:

“....və bütün millətlərə əsir olaraq aparılacaqlar”.

Məlum oldu ki, bu Vəd Məsihin çarmıxa çəkildiyi birinci qırx il ərzində həyata keçməyə başlamışdı. Yerusəlim Roma imperatoru Tit tərəfindən 70-ci ildə dağıdılmış, yəhudilər isə sürgün olunaraq, hər yerə səpələnmişlər. Onlar 132-ci ildə Bar-Koxbanın rəhbərliyi altında azadlıqlarını qaytarmağa cəhd etsələr də, bu hərəkət imperator Adrianın qoşunları tərəfindən qəddarlıqla yatırılmışdı. Yerusəlim Titin zamanı ilə müqayisədə daha əsaslı şəkildə dağıdılmış, şəhər yerlə yeksan edilmiş, şumlanmış, onun yerində isə Adrianın şərəfinə yeni şəhər ucaldılmışdı.

Yəhudilər şəhərdən qovuldu. Məsihin öncədən verdiyi xəbərə uyğun olaraq onlardan bir çoxu *“qılncdan keçirildi”*. Onlar qaçmış, səpələnmiş və *“bütün millətlərə əsir olaraq aparılmışdılar”*. Yerusəlimə istənilən şəxs daxil ola bilərdi, yalnız yəhudilər üçün bu ölüm qorxusu yaradırdı.

Romalılar Məsihin zamanından bəri Yerusəlim şəhərini ayaqları altında tapdalamış birinci başqa dindən olanlar (büt-pərəstlər) idi. Sonra şəhəri başqa dindən olanlar – müsəlmanlar ələ keçirdilər. Onlar Yerusəlimi 637-ci ildə işğal edib, Süleyman məbədinin özülü üzərində Ömər məscidini tikdilər. Müsəlmanların hakimiyyəti dövründə yəhudilərin öz doğma torpağından qovulması davam etdirilir, qalanları, yəni tək-tük adamlar isə qanundan kənar elan edilirdi.

Təqiblərə 1844-cü ildə son qoyulur. Məgər bu təəccüblü deyilmi?! Məşhur İrland alimi, bir sıra kitabların müəllifi Corc Taunsend yazır: "...dini dözümlülük haqqında Fərman qəbul edildikdən sonra, müsəlmanlar axır ki, yəhudilərin öz doğma torpaqlarına qayıtmasına qoyulmuş amansız qadağadan, təxmini on iki əsr ərzində davam etmiş siyasətdən imtina etməli oldular, və *"büt-pərəstlərin vaxtı"* sona çatdı"³.

Sonra Tausend qeyd edir ki, bu sənəd, yəni *dini dözümlülük haqqında Fərman* hakimiyyət tərəfindən 1844-cü ildə verilmişdir. Bu fərmanı Uort Smit "Əsrlərin möcüzəsi" əsərində xatırlamışdır. O qeyd edirdi: "1844-cü ildə başda Türkiyə olmaqla müsəlman ölkələri qərb dövlətləri, xüsusən də Böyük Britaniya tərəfindən öz ərazilərində yaşayan xalqlara dini azadlıq hüququnu bəxş etməyə məcbur edildilər".

Bu ərazilər içərisində Müqəddəs torpaq, Fələstin də var idi. Mənə *dini dözümlülük haqqında Fərmanın imzalandığı* 1844-cü il ərəfəsində yazılmış məktub və sənədlərin surətini tapmaq və öyrənmək nəsib oldu. Türkiyə hökuməti dini azadlıqla bağlı məsələni həll etməyə razılığını bildirmiş və "Əzəmətli Liman (İstanbul)" gələcəkdə dini dözümsüzlüyün istənilən təzahürünün qarşısını almaqdan ötrü səmərəli tədbirlər görəcəyinə təminat verən sənəd imzalamışdı. İyirmi əsr ərzində yəhudilərə ilk dəfə olaraq, Müqəddəs Torpağa azad və təhlükəsiz qayıtmaq hüququ verilirdi. Bu sənəd 21 mart 1844-cü il tarixində imzalanmışdı.

Bikerstet özünün “Bibliya peyğəmbərliklərinə dair praktiki sorğu kitabında” yazır: “Qəzetlərdə Tanjerdən göndərilmiş 1844-ci il 20 iyun tarixli məktubda Mərakeş krallığının başına gələn bədbəxtliklərdən danışılırdı: “Görünür, müsəlmanlarda bu il (1844) ilə bağlı xoşagəlməz hissiyyat yaranmışdı. Onlar, onun gəlişi ərəfəsində bir-birlərini 1260-cı (1844-cü ildən) ildən özlərini qorumağa çağırırdılar.

Bibliya tədqiqatçıları Əhdi-Cədidə Məsihin “*büt-pərəstlərin vaxtı*” ilə bağlı məhz 1844-cü ili Özünün ikinci vədinin icrasından ötrü seçməsinə dair inandırıcı təsdiq tapmışdılar. Vəhy Kitabının 11-ci fəslində deyilir:

“...onlar müqəddəs şəhəri qırx iki ay ayaq altında tapdalayacaqlar”.

Yazılarda ilk dəfə olaraq bu yerdə “*büt-pərəstlərin vaxtı*”nın konkret müddəti göstərilmişdir. Həmin fəslin sonrakı ayəsində bu müddət haqqında başqa cür danışılır: O, 1260 gün davam edəcəkdə.

Bibiliya tədqiqatçıları iddia edirdilər ki, bu müddətin sonu 1844-cü ilə təsadüf edir. Bu məndə maraq oyatdı və mən onların mühakimə zəncirini izləmək qərarına gəldim. Onlar aşağıdakı müddəalardan irəli gələrək bu nəticəyə gəlmişdilər:

- ❖ Bibliya peyğəmbərlikləri öyrənilən zaman vaxt hesablanarkən, peyğəmbərliklərdə “*gün*” adlanan zaman kəsiyi “*il*”ə uyğun gəlir.

- ❖ Bu nəzəriyyə aşağıdakı peyğəmbərliklərə əsaslanır:

- a. “*...qırx gün, hər gün üçün bir il olmaqla...*” (Saylar 14:34)

- b. “*Sənin üçün qırx gün – hər il üçün bir gün ayırdım*” (Yezekkel 4:6)

Bu düstürdə hər şey uyğun gəlirdi. Henri Ceyms Formanın “peyğəmbərliklər tarixi” antologiyasında aşağıdakı sözləri tapdım: “...Bibliya peyğəmbərlikləri üzrə mütəxəssislər Bibliya xronologiyası problemini bütövlükdə nəzərdən keçirib,

mahiyyətə aksiom kimi qəbul edilən aşağıdakı nəticəyə gəldilər: 1) rəmzi peyğəmbərliklərdə gün il kimi götürülür....”

F.Xacins də “Sionizm peyğəmbərliklərdə” kitabında bu mövzuda söhbət açır: “Günəş ili, biz bilirik ki, 365 günə bərabər zaman kəsiyini əhatə edir. Lakin alimlərin fikrincə, Bibliyada göstərilən, “rəmzi zaman” hesablanarkən, onun müəllifləri, bir ili sadəcə 30 gündən ibarət 12 aya bölürlər. Bir sözlə, Bibliyada “zaman” və ya “il” adlanan şey 360 günəş ilinə, yəni hər gün bir ilə bərabər götürülür”.

Sonrakı tədqiqatlar göstərdi ki, bu ilk baxışda görün-düyü kimi, tədqiqatçılar tərəfindən sərbəst irəli sürülmüş fikir deyildi. Onlar tərəfindən hesabat nöqtəsi kimi Əhdi-Ətiqin birinci kitabı – Yaradılış kitabı götürülmüşdür. 360 günün “zaman” və ya “il” olmasına dair aşkar dəlillər aşağıdakı ayə-lərdə verilmişdir:

- ❖ “...*ikinci ayın on yeddi günü dərinlikdə olan bütün gur su qaynaqları püskürdü*” (Yaradılış 7:11).
- ❖ “...*su yer üzündən tədricən çəkildi...yeddiinci ayın on yeddiinci günü gəmi Ararat dağlarında dayandı...*” (Yaradılış 8:3,4).
- ❖ “*Yüz əlli gün ərzində su yer üzündə çoxaldı*” (Yaradılış 7:24).

İkinci ayın on yeddiinci günündən yeddiinci ayın on yeddiinci gününə kimi düz beş ay və ya 150 gün keçmişdir. Buradan görünür ki, hər bir belə ayda 30 gün vardır. Bu, Bibliya tədqiqatçılarının nəzərinə, belə bir nəticəyə gətirib çıxarır ki, “Bibliya ili” hər biri 30 gün olan 12 aydan və ya 360 gündən ibarətdir. Deməli, peyğəmbərliklərin hesablanması zamanı “gün” 360 gündən ibarət ilə bərabər tutulur.

Bu qəbul olunmuş düsturdan – *ilə bərabər gündən*, istifadə edərək, alimlər Yerusəlim torpağının “*büt-pərəstlərin*” ayaqları altında 1260 il ərzində tapdalanacağını hesablamışlar. Ona görə də Yəhya Vəhyindəki peyğəmbərliyi aşağıdakı kimi

oxumaq olar: “....onlar müqəddəs şəhəri 1260 il ayaq altında tapdalayacaqlar”.

İsa Məsihin ikinci vədinə uyğun olaraq, “büt-pərəstlər” (romalılar və müsəlmanlar) Yerusəlimi Onun qayıdışına kimi, hansı ki, peyğəmbərliklərə görə 1260 il sonra baş verəcək, ayaq altında tapdalayacaqlar. Bütün bu müddət ərzində yəhudilərə öz doğma vətənlərinə qayıtmaq qadağan oluncaq, lakin Məsih gələndə bu hüquq onlara qaytarılacaq və “büt-pərəstlərin zamanı” sona çatacaq.

Müqəddəs şəhəri zəbt etmiş müsəlmanların təqvimini tədqiq edən alimlər heyrətləndilər: sən demə, müsəlman təqvimi ilə 1260-cı il xristian təqvimi ilə 1844-cü ilə uyğun gəlirdi. Yəhya Vəhyində deyildiyi kimi, 1260-cı ildə “büt-pərəstlərin zamanı” sona yetəcək və yəhudilərə öz vətənlərinə qayıtmaq icazəsi veriləcəkdir; xristian təqvimi ilə elə həmin 1844-cü il müsəlman hökmdarları, yəhudiləri İsrailə qayıtmağa imkan verən dini dözümlülük haqqında Fərmanı imzalamağa məcbur oldular. Mən XIX əsrin 40-cı illərində xristian alimlərində ruh yüksəkliyinin artması səbəbini anlamağa başladım. Çünki İsa Məsih “büt-pərəstlərin zamanı” sona yetəndə yerə qayıdacağını vəd etmişdi. Müqəddəs Yazıların tədqiqatçılarının nəzərinə, İsa Məsihin *ikinci vədi* dəqiqliklə həyata keçmişdi və təyin edilmiş bu vaxt heç kimdə şübhə doğurmurdu. Mən də bununla razılaşmağa meyilli idim və böyük həvəslə İsa Məsihin üçüncü və sonuncu vədini tədqiq etməyə başladım.

5. Üçüncü vəd

Məsihin *üçüncü vədi* mənə daha maraqlı göründü. O da həmçinin Mattaya görə İncilin 24-cü fəsilində şagirdlərinin sualına cavab olaraq verilmişdi:

“İsa Zeytun dağında oturarkən, şagirdləri təkliddə Onun yanına gəlib dedilər: Bizə söylə görək bu şeylər nə zaman

olacaq. Sənin gəlişinə və dünyanın sonuna əlamət nə olacaq?”¹.

Məsih qabaqcadan xəbər vermişdi ki, həmin günlərdə “böyük müsibət” və “*bir çoxlarında məhəbbətin sönməsi*” baş verəcək və bu zaman O, üçüncü vədini verir:

“Beləliklə, Daniel peyğəmbərin bəhs etdiyi viranəlik gətirən iyrənc şeyin müqəddəs yerdə durduğunu gördüyünüz zaman – oxuyan anlasın”².

Daniel peyğəmbərin kitabında bu haqda 8-12-ci fəsilərdə bəhs edilir. Orada təkcə Məsihin *ikinci* zühuru deyil, çox heyrətləndirici olsa da, Onun *birinci* zühuru haqda da qabaqcadan xəbər verilirdi. Məhz Məsihin birinci və ikinci zühurları arasındakı əlaqə mövcud məsələnin öyrənilməsində bu fəsilləri bu qədər əhəmiyyətli edirdi, bununla da üçüncü vəd həqiqətən bütün vədlərin ən əhəmiyyətliyinə çevrilmişdi.

Həmin fəsillərdə Daniel peyğəmbər Yerusəlimin bərpası haqda fərmanın verilməsindən Məsihin çarmıxa çəkilməsinə kimi 70 həftə vaxt keçəcəyini qabaqcadan xəbər verirdi. Daniel peyğəmbərdə bu müddət iki cür verilmişdir:

- ❖ 70 həftə kimi;
- ❖ 7 həftə, 62 həftə və bir həftə kimi ki, həmin müddətdə Məsih “*Əhdi təsdiq edəcək*”.

Lakin həm birinci, həm də ikinci halda o 70 həftə və ya 490 gün təşkil edir ki, peyğəmbərlik miqyasında 490 ilə bərabərdir, yəni “*bir gün bir il*” kimi götürülür. Beləliklə, öncədən xəbər verilmişdi ki, onun birinci zühuru zamanı fərmanın verilməsindən Onun çarmıxa çəkilməsinə kimi 490 il vaxt keçəcəkdir. Demək, bu fərmanın verilmə vaxtının müəyyən edilməsi mənim üçün vacib idi. Mən müəyyən etdim ki, Yerusəlimin bərpası ilə bağlı dörd fərman vardır:

- ❖ Birinci fərman İran şahı Kuruş tərəfindən miladdan əvvəl 536-cı ildə verilmişdir. Bu fərman Ezdranın kitabının I fəslində xatırlanmışdır. *Bu fərman icra olunmamışdır.*

- ❖ İkinci fərman İran şahı Daruş tərəfindən miladdan əvvəl 519-cu ildə verilmişdir. Bu fərman Ezdranın kitabının VI fəslində xatırlanmışdır. *Bu fərman da yerinə yetirilməmiş qalmışdır, yalnız məbəəd bərpa olunmuşdur.*
- ❖ Üçüncü fərman Artakserks tərəfindən hakimiyyətinin yeddinci ilində, miladdan əvvəl 457-ci ildə verilmişdir. Bu haqda Ezdranın kitabının VII fəslində yazılmışdır. *Bu fərman dördüncü fərman qəbul olunduqdan sonra icra olunmuşdur.*
- ❖ Dördüncü fərman da həmin Artakserks tərəfindən miladdan əvvəl 444-cü ildə verilmişdir. Onun haqda Nehemyanın kitabının II fəslində yazılmışdır. *Bu fərman üçüncü fərmanın icrasına gətirib çıxarmışdır.*

Əksər Bibliya tədqiqatçıları güman edir ki, Daniel öz peyğəmbərliyində məhz Artakserksin üçüncü fərmanından danışır, belə ki, dördüncü fərman, mahiyyət etibarı ilə yalnız üçüncünün davamıdır və həmin şah tərəfindən onun icrasından ötrü verilmişdir. Ona görə də tədqiqatçılar m.ə.457-ci ildə verilmiş fərmana üstünlük verdilər.

Bu faktlara istinadən Danielin peyğəmbərliyini aşağıdakı sözlərlə ifadə etmək mümkün oldu: Artakserksin m.ə.457-ci ildə verdiyi fərmandan İsa Məsihin çarmıxa çəkildiyi vaxta kimi 70 həftə, 490 gün və ya peyğəmbərlik miqyasında 490 il vaxt keçməlidir.

Əksər Bibliya tədqiqatçıları sadəcə 490-dan 457 –i çıxırdılar. Bu onlara 33 il verirdi. Məsihin birinci zühurunda, o çarmıxa çəkilib öldürülən zaman 33 yaşı vardı. Lakin məlum oldu ki, Məsihin doğum və ölüm ili ilə bağlı alimlərin fikirləri bir-birindən xeyli fərqlənir. Müqəddəs Yazılarda Məsihin mövludunun İrod şahın ölümündən əvvəl baş verdiyi göstərilir. Bir çox tarixçilərin hesablamalarına görə İrod şah m.ə. 4-cü il aprel ayında ölmüşdür. Başqa fikirlər də olmuşdur. Belə ki, bəziləri iddia edir ki, bu 5-ci ildə, bəziləri 6-cı ildə, bəziləri hətta bunun 8-ci ildə baş verdiyini söyləyirdi. Buradan görünür

ki, bir sıra alimlərin ehtimalına görə, ölüm saatında Məsihin cəmi 28 və ya daha az yaşı olmuşdur.

Başqa il və başqa ayın adını çəkən alimlər də vardır. Bütün bu gümanlar Daniel peyğəmbərin haqqında danışdığı həmin vaxtın ətrafında qruplaşmışdır. Beləliklə, Məsihin birinci zühurunun vaxtı Daniel peyğəmbər tərəfindən heyranedicə dəqiqliklə göstərilmişdi. Təəccüblü deyil ki, Məsihin Özü ikinci zühuru haqqında Danielin peyğəmbərliyini yüksək qiymətləndirir və tez-tez qeyd edirdi. İsa şagirdlərinə Danielin “*viranəlik gətirən*” haqda peyğəmbərliyi həyata keçəndə “*müqəddəs yerdə dayanmağı*” həvalə etmişdi. Həmin gün O vəd edir:

“...İnsan oğlunun göyün buludları üzərində qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcəklər”³.

XIX əsrin 40-cı illərinin xristian alimləri kimi mən də Danielin “*viranəlik gətirən*” haqda peyğəmbərliyini diqqətlə tədqiq etdim. Budur həmin sözlər:

“.... “Daimi yandırma qurbanı və viranəlik gətirən asilik barədəki görüntü nə vaxta qədər uzanır? Müqəddəs yerin və ordunun tapdalanmasına nə vaxta qədər icazə veriləcək ?”Sonra mənə dedi: iki min üç yüz axşam və səhər keçənə qədər. Ondan sonra müqəddəs yer bərpa olunacaq”⁴.

Beləliklə, Daniel müqəddəs yerin bərpa olunmasından ötrü 2300 günün keçəcəyini öncədən xəbər verirdi. Bu müddət keçəndən sonra bütün varlıqlar yenə paklıq əldə edəcəkdi. Ona qədər isə insanlar Allaha və öz yaxınlarına məhəbbəti itirməklə “*alçaqlıq*” səviyyəsinə enəcək; sonra Xilaskar gələcək və onların Dininin və düşüncələrinin paklığını bərpa edəcəkdi. Ümumi nəticə belə idi.

Bu nə vaxt baş verməli idi? Danielin sözlərinə görə, bundan ötrü 2300 gün keçməlidir. Peyğəmbərlik miqyasında bu 2300 ilə bərabərdir.

Birinci zühurun analizi üçün istifadə olunan sxemi (Artakserksin fərmanı ilə bağlı) götürərək Bibiliya

tədqiqatçıları aşağıdakı hesablamaları aparmışlar: Fərman 457 –ci ildə verilmişdir. Onlar 2300-dən 457 –ni çıxmış və 1843-ü almışlar. Beləliklə, onların təbirincə, 1843-cü ildən etibarən “viranəlik gətirən”in sonu başlayır². Digər alimlər qeyd edirlər ki, fərmanın verildiyi tarixdən Məsihin mövluduna kimi 457 il deyil, 456 il keçmişdir. Bu isə onları 1844-cü ilin üstünə gətirmişdir.

Dəqiq ay, gün və saatla bağlı çoxlu mübahisələr olsa da alimlər ümumi fikrə gəlirlər ki, ikinci zühur 1843-cü il ilə 1845-ci il arasında, daha böyük ehtimalla 1844-cü ildə baş verəcək.

Bir qrup xristian alimi Danielin peyğəmbərliyini xüsusi dəqiqliklə tədqiq etmişlər. Onlar hətta Məsihin zühurunun 1844-cü ilin ortalarında baş verəcəyini göstərən xüsusi cədvəl də hazırlamışdılar.

Kembric universitetinin alimi E.P.Kaşmay X.C.Ginnesin “Son günlərin işığı” kitabının müqəddiməsində həmin kitabı son otuz il ərzində peyğəmbərliklərin xronologiyası üzrə xrestomatik əsər kimi təqdim etmişdir. O, Danielin peyğəmbərliyi haqqında Ginnesin aşağıdakı sözlərini sitat gətirir:

“Dini dözümlülük haqda Fərman müsəlman təqvimi ilə 1260-cı ildə verilibdir. Ona tarix 21 mart 1844-cü ildə qoyulubdur. Bu yəhudi təqvimi ilə nisan ayının biridir və m.ə.457-ci il nisan ayının birinin iyimi üç əsrlik ildönümü ilə üst-üstə düşür ki, həmin vaxt peyğəmbər Yezranın dediyinə görə O, Artaksrksin şahlığının yeddinci ili verilmiş fərmana uyğun olaraq Babili tərk etmişdir”.

Beləliklə, 1844-cü il XIX əsrin alimlərinin düşüncəsində Məsihin Danielin peyğəmbərliyi ilə bağlı üçüncü vədinin həyata keçdiyi il kimi qalmışdır. Mən müəyyən etdim ki, Məsihin şagirdlərinə verdiyi hər üç vəd Onun söylədiyi kimi həyata keçmişdir.

1. İncil bütün dünyada bütün xalqlara təbliğ olunmuşdu.
2. Bütpərəstlərin zamanı sona çatmışdı.
3. Daniel peyğəmbər vasitəsilə Məsihin öncədən dediyi həyata keçmiş və müqəddəs yerdə durmaq zamanı yetmişdi.

Bütün bu vədlər 1844-cü ildə həyata keçmişdir !

6. Başqa vədlər

Məsihin üç vədini tədqiq edərkən, bir neçə başqa maraqlı peyğəmbərliklərlə rastlaşdım. Növbəti tədqiqat sahəsinə keçməzdən əvvəl onları xatırlamaq qərarına gəldim. Mən onlardan yalnız daha maraqlı olanları seçdim.

Mənim üçün *baş verməmiş zühur haqqında İş* indi daha çox əhəmiyyət kəsb edirdi. Hələ keçirdiyim həyacanı demirəm. Keçən əsrin Bibliya tədqiqatçıları kimi, mən də aşkar etdim ki, peyğəmbərliklər bir-birinin ardınca 1844-cü ilin üstünə gəlir.

Onlar hamısı *Axır-zamandan, Məhşər günündən, Qiyamətdən, Dirilmə günündən, Məsihin qayıtma saatından* danışrdılar. Bütün bunlar haqqında bir növ yeni bir şey kimi, müəmmalı şəkildə danışrdılar.

Məsih deyir:

“...Siz müharibə barədə və hərbi şayələr haqda eşidəcəksiniz...Onda İnsan Oğlunun gəldiyini görəcəksiniz...”

Bibliya tədqiqatçısı Pol K.Dili “İdrakın şəfəqləri” kitabında yazır: “Dünyanın böyük dövlətləri arasında tarixdə aşağıdakı iri müharibələr olmuşdur:

1. Təxminən həmin vaxt Çinlə İngiltərə arasında müharibə gedirdi. Bu müharibə nəticəsində Çin Honkonqdan məhrum oldu. Sülh müqaviləsi 1842-ci ildə imzalandı.

2. Krım müharibəsi: İngiltərə, Fransa və Türkiyə Rusiyaya qarşı. 1854-cü il.
3. Sipahilərin qanlı qiyamı. 1857-1858-ci illər.
4. Fransa və İtaliyanın Avstriyaya qarşı müharibəsi. 1859-cu il.
5. ABŞ-da vətəndaş müharibəsi. 1861-1865-ci illər.
6. Fransa-Prusiya müharibəsi. 1870-1871-ci illər.
7. Rusiya- Türkiyə müharibəsi. 1877-1878-ci illər
8. XIX əsrin son on illiklərində Çin və Yaponiya, Yunanıstan və Türkiyə, İspaniya və ABŞ arasında müharibələr, iri dövlətlərin Çinə soxulması, Bur müharibəsi”

Bu siyahıya bəşər tarixinin iki böyük dünya müharibələrini də əlavə etmək olar. Koreyada müharibə, Hind-Çində müharibə, Ərəb-İsrail müharibələri, bir dövlət daxilində çoxlu sayda inqilablar və vətəndaş müharibələri, arası kəsilməyən sərhəd münaqişələri, “soyuq müharibə”, həmçinin hər gün insanları “hərbi şayələrle” qorxudan sonsuz sayda qəzet başlıqları da bura daxildir. Məsihin sözlərini, həqiqətən, bizim bu günlərə aid etmək mümkündür.

XIX əsrin sonlarında amerika hinduları arasında belə bir əminlik mövcud idi ki, Məsiya artıq Yerdədir. Qərb yarımkürəsində yaşayan hindular əsrlərlə Xilaskarın gələcəyini gözləyirdi.

XIX əsrin ikinci yarısında ABŞ ordusunun generalı Mayls Qərbə səfəri haqqında Minnesot qəzetlərinin birində çap olunmuş hesabatında yazmışdır: “...mənə məlum olduğu kimi bu inam (Xilaskarın gəlməsinə) on altı qəbilə arasında geniş yayılmışdır”.

Həmin Xilaskarın gəlişinə inam Şərqdə də güclü idi. Dahi Dünya Müəlliminin gəlişi Həzrət Krişna tərəfindən qabaqcadan xəbər verilmişdi.

Hindistanın İndor ştatının təhsil məsələləri üzrə müdiri C.S.Arundeyl “Gözlənilən Dünya Müəllimi” kitabının

müqəddiməsində yazır: “Dünyanın hər yerində minlərlə insan Dahi Dünya Müəlliminin gəlişinə o qədər inanırlar ki, bu inam hətta təhsilli insanlar tərəfindən təbii qəbul edilir”.

Sonra Arundeyl əminliklə bildirir ki, bəşəriyyət məhz buna ümid edir. Onun sözlərinə görə o “...qocalara və cavanlara, yəhudilərə, xristianlara, müsəlmanlara, buddistlərə, zərdüştilərə, caynlara və hinduistlərə” bu müjdəni çatdırır. O əlavə edərək bildirir ki, “ .. çoxları üçün Allaha gedən bu yolların hər birində gələcək Dünya Müəlliminə inam onların həyatını dəyişdirən ən qüdrətli sehrli qüvvəyə bənzəyir”.

Teylor özünün “Yerdə İlahi Səltənət” kitabında nəql edir ki, XIX əsrin 40-cı illərində Məsihin ikinci gəlişinin qızgın təbliğçisi Yozef Volf Yəməndə (Bibliyada Teməndə) bir ravvinlə tanış olur. Ravvin Volfə nəql edib ki, Yezdradan qəbilə başçılarını qayıtmağa dəvət edən xüsusi məktub gəlməsinə baxmayaraq, onun qəbiləsi Babil əsirliyindən sonra Yerusəlimə qayıtmaqdan imtina etmişdir. Onlar Danielin peyğəmbərliyinin həyata keçəcəyindən və Yerusəlimin dağıdılacağından qorxmışlar. “Lakin, - ravvin əlavə edib deyib ki, – biz daim Məsiyanın gəlişini gözləyirik”.

Roma şairi Vergiliy Məsiya ilə bağlı peyğəmbərliklərdən danışmışdır. O, söyləyirdi: “...Onlar yeni dövrün gəlişindən, təbiətin dirçəlişindən xəbər verir və eyni zamanda təsvir etdikləri həmin gözəl səltənəti Uca Şəxsiyyətin gəlişinə bağlayırlar, o Kəs ki, onların sözlərinə görə, bütün dünyanı vahid imperiyaya çevirəcək”.

Plutarxın yazılarında oxuyuruq: “Taleyin müəyyən etdiyi zaman yetişəcək, o zaman bəxtəvər insanların bir həyatı, bir dili və bir dövləti olacaq”.

Yunan filosofu Platon deyir ki, “Sonda..varlıqların ilkin nizamını yaratmış Allah, yenə zühur edəcək və Öz Səltənətini təzələyəcək”.

Hezlittanın “Süfrəarxası söhbətlər” kitabında bunları oxumaq mümkündür: “Martin Lüterin özü belə bir fikir

söyləmişdir ki, Məsih 1558-ci ildə və ya Konstantinopolun türklər tərəfindən zəbt olunmasından 105 il sora geriyyə qayıdacaq”.

Maraqlıdır ki, Konstantinopolun süqut etdiyi bu tarix, yəni 1453-cü il, Məsih ilə bağlı peyğəmbərliklərdə tez-tez təkrarlanır. Bu tarixə olan marağın səbəbini araşdırmaq istərdim. Onun mahiyyəti aşağıdakılardan ibarətdir. Xristian dünyası üç əsas hissəyə, Roma– katolik, Protestant və Yunan-katolik (pravoslav) kilsəsinə bölünmüşdü. Konstantinopol türklər (müsəlmanlar) tərəfindən zəbt edilən zaman, Vəhy Kitabında verilmiş peyğəmbərliklərdən birinin həyata keçdiyini söyləməyə başladılar.

Orada üçdə bir hissənin xristianlıqdan ayrılacağı qabaqcadan xəbərdarlıq edilirdi. Orada deyilir ki, adamların üçdə birinin (həqiqətdən) “öldürülmə” (ayrılma) zamanından başlayaraq “...saat və gün və ay və il”¹ təyin ediləcək. Və bu müddət keçəndən sonra Messiya gələcək, Məsih qayıdacaq.

1453-cü ildə pravoslav kilsəsinin paytaxtı qeyri-xristianların əlinə keçir və Bibliya tədqiqatçıları sonralar bu faktı xristianlığın üçdə bir hissəsinin rəmzi ayrılması kimi şərh etməyə başlayırlar.

U.Xarbert “Qarşıdakı savaşı” kitabında yazır: “1453-cü ilin üstünə 390 il (Vəhy 9:15) əlavə etsək bizi 1843-ci ilə gətirib çıxaracaq. Bu, Məsihin 1843-cü ildə gələcəyinə inkaredilməz sübutdur”.

Peyğəmbərlik ölçüsü ilə “il”i 360 gün, “ay” 30 gün (“saat” nəzərə alınmır) götürməklə və daha bir “gün” əlavə etməklə, tədqiqatçılar 390 gün deyil, Xarbertdə olduğu kimi 391 gün əldə edirdilər. Ona görə də onlar belə nəticə çıxarırdılar ki, əgər “ilə bərabər gün” düsturu tətbiq edilərsə, “ayrılmadan” Məsihin “qayıdışına” kimi vaxt kəsiyi 391 il təşkil edəcəkdir.

Konstantinopol 1453-cü ildə süqut etmişdir. Xristianların üçdə biri onların ən mühüm mərkəzlərindən biri

müsəlmanlar tərəfindən tutulduqdan sonra rəmzi olaraq qalan xristian dünyasından “ayrılmışdır”; 391 il sonra onlar yenə Məsihin qayıtması ilə bağlı həqiqətə nail oldular. $1453 + 391 = 1844$!

1844-cü illə bağlı daha bir qəribə peyğəmbərlik, lakin bu dəfə tamamilə başqa səpgidə. Maraqlıdır mı?

7. Daha bir vəd

1453-1844-cü illərlə bağlı peyğəmbərliyin həyata keçməsinə türklər yardımçı oldular. Onların sayəsində Daniel Peyğəmbərin Kitabında 1844 –cü ilə gətirib çıxaran 2300 illə bağlı başqa peyğəmbərliklər də həyata keçmişdir. Bəzi alimlərin nüfuzlu rəyinə görə, Artakserksin fərmanı bizim eradan əvvəl 457 –ci ildə, yaz gecə-gündüz bərabərliyi günündə, yəhudi təqvimini ilə nisan ayının birinci günü imzalanmışdır. Yəhudilərə İsrail torpağına qayıdıb, orada maneəsiz məskunlaşmaq imkanı verən dini dözümlülük haqqında Fərman da 1844-cü il yaz gecə-gündüz bərabərliyi günü və yenə də nisan ayının birinci günü imzalanmışdır. Bu iki hadisə arasında vaxt düz 2300 ilə bərabər olmuşdur.

Bu peyğəmbərlik, həmçinin Vəhy Kitabında 1260 gün və həmin Kitabda 391 günlə bağlı digər peyğəmbərliklər Messiya ilə bağlı xristianlıqla İslamı birləşdirən nadir və heyrətedici əlaqənin yalnız cüzi bir hissəsini təşkil edir.

Xristian və müsəlman təqvimləri də həmin məşhur 1844-cü il məsələsində üst-üstə düşür; əgər 1260 ili 354 günə (müsəlman qəmər ilində günlərin sayı) vursaq 446040 gün, 446040 günü isə 365 günə (xristian günəş ilində günlərin sayı) bölsək 1222 il alırıq. İslamın başlanğıcı xristian təqvimini ilə 622-ci ildə qoyulub. $622 + 1222 = \dots$ yenə 1844!

İslam məzhəbi əhli-sünnə Məsihin qayıdışını və Qiyamətin baş verməsini 1260-cı ildə gözləyirdilər. Bu da xristian təqvimini ilə 1844-cü il edir.

İslam məzhəbi şüalər nə vaxtsa Daniel Peyğəmbərin görüntülərində İnsan Oğlu kimi Vəd olunmuş Kəsin 1844-cü ildə Zühur edəcəyi yerdə - İranda hakim mövqeyə malikdirlər. Şüalər inanırdılar ki, hicri-qəməri təqvimini ilə 260-cı ildə onların ruhani rəhbəri – qeybə çəkilməmiş On ikinci İmam – Mehdi sahib-əz zaman 1000 il sonra və ya 1260-cı ildə (bu yenə xristian təqvimini ilə 1844-cü il edir) zühur etməlidir.

İmam Cəfər Sadiqdən soruşanda ki, Vəd Olunmuş Kəs nə vaxt zühur edəcək, o belə cavab vermişdir: *“Həqiqətən, 60-cı illərdə Onun fəaliyyəti üzə çıxacaq və adı tez-tez xatırlanacaq”*¹.

Tanınmış ərəb alimi Mahəddin –i- Ərəbi zühurun baş verəcəyi illə bağlı çoxlu hədislər toplamışdır. Məsələn, bir hədisdə deyilir ki, *“Ağac ilində (1260-cı il) yer üzünü Qaimin nuru ilə işıqlanacaq”*².

Möminlərin əmiri Həzrət Əli ibn Əbu Talibin dilindən nəql olunan hədisdə buyurulur ki, *“ağac” ilində İlahinin doğru yol göstərən ağacı dünyada əkiləcəkdir”*².

Bütün bu peyğəmbərliklər həmin o ili – 1844-cü ili göstərir!

Bu mövzu ilə əlaqədar maraqlı peyğəmbərliklər Əhdi-Ətiqdə verilmişdir. Söhbət Allahın yəhudiləri itaətsizliyə görə “yeddi dəfə” cəzalandıracağı barədə Musa Peyğəmbərin etdiyi xəbərdarlıqdan gedir.

Bu peyğəmbərlik Levililər Kitabında bu cür səslənir:

*“...sizə qarşı qəzəblə çıxıb günahlarınıza görə yeddi qat artıq tənbeh edəcəyəm. Şəhərlərinizi xaraba qoyacağam....Sizi isə millətlər arasına səpələyəcəyəm...”*³.

Yəhudilər məsləhətə qulaq asmadılar və peyğəmbərlik həyata keçdi. Peyğəmbərlik dilində “yeddi dəfə” “yeddi il” deməkdir. Yeddi il “ilə bərabər gün” götürülərsə, nəticədə 2520 il alırıq.

Uilyam Miller kitablarının birində yazır: “Məsihin Mövludundan 677 il əvvəl: bax. 2 Salnamələr 33:9-13; bax.

həmçinin bu hadisənin Müqəddəs Kitabdakı xronologiyasına; bu ildə Yəhudanın Babilə birinci sürgünü baş verdi. Sonra bu “yeddi dəfə” və ya “yeddi illik” müddəti əhatələyən 2520 ildən Məsihin Mövluduna qədər olan 677 ili çıxırıq, qalıq miladi tarixlə 1843-cü il olacaq...”

Düzdür, digər alimlər hesab edir ki, birinci sürgündən Məsihin Mövluduna kimi 676 il keçmişdir və uyğun olaraq peyğəmbərliyin icra ili 1843-cü il deyil, 1844-cü ildir.

Bəziləri göstərirdi ki, həmin bu “yeddi dəfə”lik peyğəmbərlik Danielin kitabında verilmişdir. Əlbəttə, onlar deyirdilər ki, Navuxodonosorun zamanından 2520 ili hesablayıb ayırmaqla dəqiq 1844-cü ilin alınacağını gözləmək olmaz, tarix, ola bilsin ki, düz deyildir.

Həm Danielin Peyğəmbərliyində, həm də “yeddi dəfəlik” peyğəmbərlikdə bir mənalı şəkildə deyilir ki, Allahın Müqəddəs Elçisi Yerə gələndə peyğəmbərlik həyata keçəcəkdir:

“... göylərdən qoruyucu, müqəddəs bir mələk endi...O ucadan elan edib dedi... yeddi il keçənə qədər belə qalsın”⁴.

Bu peyğəmbərliklə məşğul olan əksər alimlər güman edirdilər ki, o, miladdan əvvəl 604-602-ci illərdə, yəni Navuxodonosorun Yerusəlimi işğalı zamanı icra olunmağa başlanmışdır.

Bibliyanın bəzi tədqiqatçıları heyranedicə təsadüfün olmasını qeyd edirlər. Navuxodonosorunun qədim torpağında (indiki İraq ərazisi) qəbul olunmuş təqvimə uyğun olaraq, qəməri illə hesablasaq miladdan əvvəl 604-602-ci illərdən 1844-cü ilə kimi 2520 il keçmişdir. Beləliklə, Danielin və Musanın peyğəmbərlikləri arasında fərq aşağıdakı heyranedicə faktla izah olunur:

1. b.e.ə.676-cı ildən 1844-cü ilə kimi 2520 günəş ili keçmişdir;
2. b.e.ə.602-ci ildən 1844-cü ilə kimi 2520 qəməri il keçmişdir.

Müxtəlif dəlillər arasından mən beləsini də tapdım: “orta əsr kabbalistlərinin 1290-cı ildə tərtib edilmiş yazılar toplusu - Zoxarın Kitabında 5600-cı il Musa Erasının (miladi tarixlə 1840-cı il) ili adlandırılır.... o zaman ki, müdriklik qapıları açılacaqdır”.

İuda Alkalay XIX əsrdə sionizmin tarixi ilə bağlı tədqiqatlarında 1840-cı ili Messiyanın gəlmə tarixi adlandırmışdır. E.X.Silver “İsraildə Messiya hipotizaları” kitabında yazır: “bir çoxları tərəfindən 1840-cı il Messiyanın gəlişi və günahlardan təmizlənmə ili kimi tanınmışdır”.

“Əyyub Kitabına şərhlər” əsərinin müəllifi Simon ben Zimax Dyuran (1361-1444) 1850-ci ili Zühurun başvermə ili hesab etmişdir.

Sinsinnatidə Müqəddəs Pavel kilsəsinin keşişi E.Yintrop özünün “İkinci zühur haqqında mühazirələr”ində (1843) Məsihin gəlişini aşağıdakı kimi təsvir edir: “Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədid dəlilləri əsasında biz o nəticəyə gəlirik ki, Məsih istənilən an zühur edə bilər. Ona görə də sayıq olun və daim dua edin. Çox güman ki, artıq bizim nəsil (1843-cü ildə yaşayanlar) və ya onun bir hissəsi Rəbbin peyğəmbərliklərinin tam icrasının şahidi olacaq və Onun ikinci zühurunu görəcəkdir”.

8. Başınızı qaldırın

Yuxarıda sadalanan peyğəmbərliklərlə ümid ilinin 1844-cü ilin üzərinə gətirib çıxaran siyahı bitmirdi. Lakin burada sadalananlar İkinci Zühur İlinin yaxınlaşması ilə əlaqədar həyəcan və canlanmanın artmasını izah etməyə kifayət edirdi.

Bu həyəcanlı günlərdə çoxlu sayda mübahisələr də baş verirdi; mübahisələr peyğəmbərliklərin hissə-hissə dəqiq şərhı ətrafında cərəyan edirdi; bəzən zühur ideyasının özünü inkar edirdilər. Ehtiraslar mətbuat səhifələrində, pamfletlərdə, kilsə

kürsülərində getdikcə qızışırdı. Burada o zaman bütün irəli sürülmüş, çox vaxt heyranedici, bəzən isə məzəli arqumentləri yada salmaq mümkün deyildir. Bibliya tədqiqatçılarının hər bir məktəbinin məzhəbindən, bu və ya digər ənənələrə bağlı olmasından asılı olaraq öz məxsusi rəyi var idi.

Bu günün yüksəkliyindən onların hansı şəraitdə öz tədqiqatlarını apardığına baxdıqda və onların mövqeyində duranda, onların hansı səbəbdən öz kəşflərinə artan ruh yüksəkliyi ilə yanaşmalarını başa düşmək asan olur. Axı, peyğəmbərlik əslində çox heyranedici dəqiqliklə 1844-cü ilin üzərinə gəlirdi. Belə görünür ki, həmin saatin yetişdiyinə heç bir şübhə qalmamışdı. Vəd olunmuş vaxtda Məsih buludlar üzərində mələklərin əhatəsində gəlməyəndə onların düşdüyü dərin məyusluğu da başa düşmək mümkündür; Sur çalınmadı. Ölülər qəbirlərdən qalxmadı. Ulduzlar yerə tökülmədi. Günəş qəfildən qaralınmadı. Ay qana boyanmadı.

Nəticədə Məsihin tezliklə qayıdacağına səmimi inanan və bunu bəyan edən zühurun vaizçiləri gülüş obyektinə çevrildilər. Onlar öz hesablamalarını tələsik dəyişməyə cəhd edirdilər. Onlar riyazi hesablamalarını nəzərdən keçirir, dünyanın mütləq həqiqət hesab etdiklərində mümkün səhvlərini axtarırdılar.

Onların çaşqınlığı və məyusluğu ortodoksal əhval-ruhiyyədə olan və bütün bu peyğəmbərliklərə əhəmiyyət verməyən kəsləri şadlandırıb və əyləndirirdi: “Yer hələ öz oxu ətrafında fırlanır; Məsih quzuları qoyunlardan ayırmaqdan ötrü gəlmədi; dünyanın axırı – sadəcə uydurmadı...Hər şey bizim dediyimiz kimi oldu: bu təmiz gəlir mənbəyidir”

Məyus olmuş adamlara bunun - bütün insanların “Nuhun zamanında olduğu kimi yeyib-içərkən” Rəbbin qəfildən və gizləncə gələcəyinə daha bir dəlil olduğunu söyləmək hətta faydasız idi.

Dolaşmış sirləri təhqiq edən xəfiyyə kimi mənim ağlıma burada kriminalistikanın əsas üsullarından birini tətbiq etməyin mümkünlüyü fikri gəldi.

Əgər dəlillərin heyranedici çoxluğu *yeganə* mümkün nəticəni göstərsə, lakin bu nəticənin özü səhvdirsə, bütün bu dəlillərin səhv kimi atılması düzgün olmazdı. Dəlillərin *etibarlı* olduğunu zənn etmək daha düzgün olardı. Onlar yalnız başqa cür şərh edilməli və həmin dəlillər əsasında tamamilə başqa nəticə çıxarmaq lazım idi. Mən bu yolu tutmaq qərarına gəldim.

Bu kitabın sonunda istifadə etdiyim ədəbiyyatın tam siyahısını vermişəm, ona görə də arzu etsəniz o dövr haqqında daha ətraflı oxuya bilərsiniz. Mənim planıma o dövrün hansısa mütəfəkkirlər məktəbini tərifləmək və ya hər şeyi tədqiq etmək daxil deyildi. Mən yalnız 1844-cü ildə baş verən əsas hadisələri təsvir etmək istəyirdim.

Peyğəmbərliklərin həqiqiliyinə və onların heyranedici şəkildə həyata keçməsinə cüzi də olsa şübhə yoxdur. Bəs o zaman nə baş verdi? Axı Məsih Özünün İkinci Zühuru ilə bağlı üç tamamilə aydın vəd vermişdi:

1. İncil dünyanın hər yerində təbliğ olunacaq;
2. “kafirələrin zamanı” sona yetəcək;
3. bəşəriyyət Daniel Peyğəmbərin haqqında danışdığı “viranəliyi” görəcək.

Bütün bunlar baş verəndə Məsih qayıdacaqdır. Axı, O həmçinin vəd edib ki,

“Bu işlər yerinə yetməyə başladıqda, yuxarı baxın və başınızı qaldırın, çünki qurtuluşunuz yaxınlaşır”¹.

Mənim üçün artıq geriye çəkilmək olduqca gec idi. Əgər qəzet redaktorları hesab edirlərsə ki, bizim günlərdə də “*Məsih qayıdır*” başlıqlı material daha çox maraq kəsb edir, bu anın tezliklə baş verəcəyinə dair bu qədər dəlillərin olduğu o zamanlarda o hansı həyacanı doğururdu.

Məndə belə bir hissiyat vardı ki, nəse çatmır. Çox əhəmiyyətli olanı buraxmışam. Məsihin İkinci gəlişi haqqında

peyğəmbərliklər birincisindən dəfələrlə çox idi və onlar əvvəlkilərdən dəfələrlə inandırıcı idilər.

1844-cü ildə musiqi, ədəbiyyat, incəsənət, təhsil, səhiyyə və ixtiraçılıqda birinci yüksəliş başladı. Bu, peyğəmbərliklərin bir vaxtda baş verdiyi həmin il idi.

Doğrudanmı, ikinci zühur haqqında həqiqəti öyrənməkdən ötrü, biz birinci zühurda olduğu kimi, daha üç yüz il gözləməliyik? Xeyr, əgər mən istədiyimə nail olsam, gözləmək lazım gəlməyəcək. Mənim əlimdə hər halda bir topa “yol göstərən sap” var idi. Bəlkə onlardan biri bizi işığa çıxaracaqdı.

9. Ağ daşın sirri

Xəfiyyə idarəsi itmiş adamı axtarmağa başlayanda, onun haqqında sərəncamında çoxlu sayda məlumat olur və bu da axtarışın istiqamətini daraltmağa imkan verir. Xəfiyyələrə itmiş şəxsin adı və sonuncu ünvanı, onun müfəssəl və sənədlərlə təsdiq olunmuş əlamətləri məlumdur. Onların onun qohumları ilə danışmaq imkanı vardır.

Mənim məqsədim daha çətin idi. Mən öz axtarışına məni maraqlandıran hadisədən yüz ildən də çox vaxt keçəndən sonra başlamışdım. Mənim əlimdə itmiş Messiyanın şəxsiyyətinin nə təsviri, nə də hər hansı bir başqa əlamətlərinə dair məlumat var idi.

İşi çətinləşdirən həm də o idi ki, peyğəmbərliklərin hansısa ziddiyətli labirintindən keçməli olurdum. Onların çoxu 1844-cü ilə işarə edirdi, lakin Məsih buludlar üzərində yerə enməyəndən sonra, gözlənilməli kimi bu peyğəmbərlikləri həqiqətən baş vermiş hadisələrə - hər iki dünya müharibələrinə, böyük depressiya illərinə, həmçinin gələcəkdə baş verməsi güman edilən daha möhtəşəm konfliktə uyğunlaşdırmağa başlamışdılar.

Dünyanın bir çox guşələrində Messiyanın gəlişinə əvvəlki şovqlə inanırdılar. Lakin mənə aydın oldu ki, onu tanımaq olduqca çətin olacaqdı, çünki Avropada ağ, Afrikada – qara, Uzaq Şərqdə - sarı, Amerika hinduları qırmızıdərilili, Okeaniya adalarında qarabuğdayı Messiyanı gözləyirdilər.

Mənim işimi ikiqat çətinləşdirən bir səbəb də o idi ki, qərb dünyasında Messiyanın xristian, yəhudilər – iudaist, Çində- buddist, Hindistanda hinduist, İslam dünyasında – müsəlman, zərdüştlər Onun Zərdüşti dininin ardıcılı olacağına inanırdılar. Ona görə də əlimə bəzi əlavə məlumatlar keçəndə əhvali-ruhiyyəmə bir qədər yüksəldi. Bu məlumatlarda Messiyanın adı çəkilməsə də, aşkar şəkildə Onun hansı adı daşımayacağı göstərilirdi.

Lakin, mən – *baş tutmamış zühur haqqında işi* təhqiq edən xəfiyyə idim və dolaşq nəzəriyyələrə baş vurmaq mənim işim deyildi. Bir şeydən yapışmaq lazım idi, məhz – 1844-cü ildə nə baş vermişdi? Messiya gəlmişdi, yoxsa yox?

Ona görə də biləndə ki, əgər 1844-cü ildə Messiya olubsa da Onun adı nə Məsih, nə Musa, nə Krişna, nə Zərdüş, nə Budda, nə Məhəmməd deyil və ümumiyyətlə, əvvəllər məlum olan adlardan heç biri deyil, özümü xoşbəxt hiss etdim.

Məsih, həm Matta, həm də Lukaya görə İncilin 1844-cü ildə baş verəcək Öz zühuru ilə bağlı üç vədin söyləndiyi həmin fəsillərində Onun adı ilə pərdələnəcək yalançı peyğəmbərlərdən ehtiyatlanmağı tövsiyə etmişdir. Ona görə də mən başqa adda adam axtarmalı idim. O, ehtimal ki, Məsihin həmin ruhunu daşıyacaq, lakin onun adı, şübhəsiz başqa olacaqdı, ya da mən peyğəmbərlikləri anlamağımda kobudcasına səhvə yol verirdim.

Bu haqda birinci xatırlatmanı mən Yeşaya peyğəmbərdə tapdım:

“Sənə verildiyi yeni adla çağrılacaqsan...”¹.

Həmçinin aydın idi ki, bir halda ki, Messiya yeni ad daşıyacaqdı, demək, Onun ardıcılları da bu ada uyğun olaraq

yeni adla adlandırılacaqdılar. Bu o deməkdir ki, mən onları 1844-cü il ətrafındakı dövrdə xristianlar, yəhudilər və ya müsəlmanlar arasında tapa bilməzdim.

Görünür, Məsihin *birinci* zühuru zamanı baş verənlər təkrarlanırdı. O zaman Onun tərəfdarlarını *yeni adla* – xristianlar, yəni Məsihin ardıcılıqları adlandırırdılar. Onları yəhudilər adlandırmırdılar, halbuki Onun gəlişi haqda yəhudilərin Müqəddəs Kitabında öncədən xəbər verilmişdi və məhz bu Kitabın hökmlərinə itaət edənlər Onun gəlişini həyəcanla gözləyirdilər.

Yeşayada Messiya ardıcıllarının axır-zamanda başqa ad daşması haqda vəd vardır:

“...Öz qullarına isə başqa ad verəcək...”².

Yeşaya Məsihin birinci zühuru zamanından deyil, *axır-zamandan* danışırıdı. Bunu Əhdi-Cədiddeki Vəhy Kitabı da təsdiq edirdi. Həmin kitabda *yeni ad* Onun gəlişindən sonra Məsihin ardıcıllarına bir daha vəd olunurdu:

“... Qalib gələnə gizli saxlanan manna verəcəyəm, ona ağ daş da verəcəyəm. Bu daşın üzərində yeni bir ad yazılmışdır ki, onu daşı alandan başqa heç kim bilmir...”³.

Yeşayanın Kitabındakı fəsilin davamını oxuyanda əmin oluruq ki, söhbət orada “tək Çoban və tək sürünün” həmin son günündən gedir. Yeşaya yəhudiləri İsraildə və Yerusəlimdə tərəqqi gözlədiyini, oğlanları və qızlarının öz torpaqlarında xoşbəxtlik tapacağını öncədən xəbər verir. Biz bilirik ki, yəhudilərin bu torpaqlara qayıdışı yalnız 1844-cü ildə dini dözümlülük haqda Fərman imzalandıqdan sonra başlamışdır. Yeşaya təkcə yeni adı vəd etmir, xəbər verir ki,

“...Rəbbin satın aldığı, müqəddəs xalq deyəcəklər...”⁴.

Əhdi-Cədidə xəbərdarlıq edilir ki, *“onu (yəni yeni adı – müəllif) alandan başqa heç kim bilmir”*. Görünür, Məsihin *ikinci* zühuru zamanında *yeni adı* qəbul etmək, Onun *birinci* zühuru zamanındakı kimi asan olmayacaqdı. Yalnız peyğəmbərlikləri düzgün başa düşmüş və Onun birinci gəlişi

zamanı Zühuruna inanmış şəxslərdən ibarət kiçik qrup Nazaretdən olan İsanın adını Məsih kimi qəbul etmişlər. Çox əsrlər keçəndən sonra “xristian” adı hamı tərəfindən qəbul edilmişdir. Onun *ikinci* zühuru zamanı da şübhəsiz, eyni hadisələr baş verəcəkdir. Vəhy Kitabında deyilir:

1. “...və onun üzərində Allahımın adını yazacağam...”⁵;
2. “...onun adını Atam Allahın önündə iqrar edəcəyəm...”⁶;
3. “...onun adını həyat kitabından silməyəcəyəm...”⁷;
4. “...Müqəddəs, Həqiqi, Davudun açarlarına malik Olan, açır və kimsə bağlaya bilmir, bağlayır və kimsə açə bilmir, bunları deyir...Mən sənə qarşında açıq qapı tutmuşam, onu heç kim bağlaya bilməz; sən... Mənim adımlı inkar etmədin...”⁸;
5. “Qulağı olan eşitsin...”⁹.

Bu sözlərdə Məsihin Öz gəlişi günü həmin “Müqəddəs, Həqiqi” Messiya olacağına vəd vardır və “açar” məhz Onda olacaq, məhz O, “qulağı” olan, Onun yeni adından üz döndərməyən kəslər, üçün “qapıları açacaq” ki, “eşitsinlər”.

Mən bu “açılmış qapıya” baxmaq qərarına gəldim.

10. Yoxsul varlılar

Yeni adla bağlı məsələlər ciddi tədqiqatın aparılmasını tələb edirdi. Məsihin Özü xəbərdarlıq etmişdi ki, O, qəfildən, qeyri-müəyyən vaxtda gələcək və Onu tanımaq çətin olacaq. Yeni adın vəd edildiyi həmin fəsildə O, deyir:

“Oyaq ol...yox əgər oyaq durmasan, Mən, bir oğru kimi gələcəyəm və hansı saatda sənə üstünə gələcəyimi bilməzsən”¹.

Elə həmin fəsildə Məsih Onun *yeni adını* inkar edib, köhnə adının arxasınca getmək istəyənlərə müraciət edir:

*“... sənin işlərindən xəbərdaram; adın vardır, guya sağsan, amma əslində ölüsən”*²

Bir xristian kimi bu “yeni ad” ideyasının mənə yaxın olduğunu söyləməkdə çətinlik çəkirəm. Digər tərəfdən təhqiqatın əvvəlində mən tez-tez vicdan əzabından əziyyət çəkirdim. Yeni ad nəzəriyyəsi, bu haqda Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədidə aşkar danışılmasına baxmayaraq, uşaqlıqdan mənə öyrədilənlərlə ziddiyyət təşkil edirdi. Hər halda etiraf etməliyəm ki, *“yox əgər oyaq durmasan, Mən, bir oğru kimi gələcəyəm”* sözlərinə sadəcə laqeyd yanaşmaq mümkün deyildir.

Yeni adla bağlı mənim tədqiqatlarım göstərdi ki, Məsih ardıcılıqlarına bir mənalı şəkildə təklif olub ki, əgər onlar Onu tanıyıb və Onun *yeni adını* qəbul etmək istəyirlərsə, Onun *ikinci* zühuru zamanı üstündə əsdikləri hər bir şeydən imtina etməlidirlər, necə ki, onlar bunu Onun *birinci* zühuru zamanı etmişdilər.

Faktlar aşkarlıqla göstərirdi ki, Onun qayıtma şəraiti heç kimin inamına, anlayışına və ya ümidinə uyğun gəlməyəcək. Hər bir insana xəbərdarlıq edildirdi ki, həqiqəti o özü axtarmalı və öz yolunda maneləri “aşanların” arasında olmalıdır. Hər bir kəs Məsiyanı bəsirət gözünün köməkliyi ilə axtarmalıdır. Məsihin qayıdışı günü köhnə yolla getmək və Məsihə köhnə adı ilə müraciət etmək kifayət etməyəcək, çünki yeni adın vəd edildiyi həmin fəsildə həmçinin Rəbb haqqında deyilir:

*“...özlərini Həvari adlandıranları sınaqdan çıxartdın və onların yalançı olduğunu müəyyən etdin”*³.

Sonra Vəhy Kitabında “Qüdrətli Allahın əzəmətli günündən” söhbət açılır. Məsih yenə xəbərdarlıq edir:

*“Budur, oğru kimi gəlirəm...”*⁴.

Elə oradaca bəsirət, ruhani göz almış kəsləri sakitləşdirir:

*“...Oyaq olan nə bəxtiyardır...”*⁵.

Müqəddəs Kitabın iki, bir-birinin ardınca düzülmüş növbəti fəsilərində mən qəribə şeylər aşkar etdim. Bu iki fəsildə dəfələrlə bəşəriyyətə ikinci zühurun baş verəcəyi xəbərdarlığı səslənir və tövsiyə edilir ki, yalnız ruhani qulaq və ruhani göz əldə etməklə bu həqiqəti görmək və eşitmək olar. Bu xəbərdarlıqlar bir-birinin ardınca belə səslənir:

1. *“...əgər tövbə etməzsənsə, yanına gəlib şamdanını yerindən götürüb aparacağam”.*
2. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
3. *“...Mən sizə həyat tacını verəcəyəm”.*
4. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
5. *“...tezliklə sənin yanına gələcəyəm...”*
6. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
7. *“...sizdə olana möhkəm riayət edin”*
8. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
9. *“Oyaq ol!..”*
10. *“ Yox, əgər oyaq durmasan, Mən bir oğru kimi gələcəyəm...”*
11. *“...və hansı saatda sənin üstünə gələcəyimi bilməzsən”*
12. *“Kim qalib gələrsə, bu cür ağ paltarlar geyəcək;...onun adını Atam Allahın önündə iqrar edəcəyəm...”*
13. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
14. *“...mən də səni, yer üzündə yaşayanları imtahana çəkmək üçün bütün dünya üstünə gələcək imtahan saatında qoruyacağam”*
15. *“ Tezliklə gələcəyəm...”*
16. *“...Mənim yeni ismimi yazacağam”*
17. *“ Qulağı olan eşitsin...”*
18. *“Sənin işlərindən xəbərdaram: sən nə soyuqsan, nə də isti...”*
19. *“...səni ağzımdan qusacağam”*

20. *“Çünkü deyirsən ki, “mən zənginəm...”, amma bilmirsən ki, zavallı, yazıq, yoxsul, kor və çılpaqsan”*
21. *“...səyli ol və tövbə elə”*
22. *“Budur, mən qapı qarşısında durub, onu döyürəm...”*
23. *“...kim səsimi eşidib qapını açarsa, Mən onun yanına girəcəyəm...”*
24. *“ Qulağı olan eşitsin...”⁶*

Görünür, şübhə qalmır ki, yalnız “görmək üçün gözləri olan” və “eşitmək üçün qulaqları olan” kəslər özləri üçün bu *yeni adı* açsın, Onu tanıya və dərk edə bilər.

Məsihin *İkinci* zühur ilə bağlı peyğəmbərliklərin bu axınında və həmçinin bu haqda yalnız ruhani başlanğıcın köməkliyi ilə öyrənməyin mümkünlüyünə xəbərdarlıqda bir daha yeni adla bağlı vəd verilir.

Bu dəfə söhbət təkcə yeni addan deyil, həmin gün nazil olacaq *yeni şəhərdən, Yeni Yerusəlimdən* də gedirdi. Yəni insanların vərdiş etdikləri hər şey dəyişəcəkdi, necə ki, bu Onun *birinci* zühuru zamanı baş vermişdi. Əgər insana öz mövhumu baxışlarını dəyişmək, “qabında olanı” boşaltmaq müəssər olursa, yeni adı və yeni günü tanımaq ona qismət olmayacaq.

Əgər o malik olduğu və inandığı hər şeyi rədd etməyi bacarsa, Məsih ona bu cür xeyr-dua vəd edir:

“Qalib gələni Allahımın məbədinə dirək edəcəyəm və o, artıq oradan çölə çıxmıyacaqdır. Və onun üzərində Allahımın adını, Allahımın şəhərinin, Allahımın yanından, göydən enən yeni Yerusəlimin adını və Mənim yeni ismimi yazacağam”⁷.

Öz axtarışında mən nə qədər uzağa gedirdimsə, bir o qədər də əmin olurdum ki, pələngin quyruğundan tutmuşam və onu buraxa bilmərəm. Mənim *baş tutmamış zühur haqqında işə* marağım nəinki azalmırdı əksinə, daim artırdı.

İndi mənim problemlərimdən ən kəskinini mənim özüm idim. Çoxlu sayda psixoloji baryerləri aşmaq lazım gəlirdi. Daxilimdə elə bir iş görməliydim ki, Məsihin sözləri ilə desək, “*qalib gələn*” kəsə çevrilim, bu isə mənim tamam arzulamadığım iş idi. Bütün bu hadisə valehedici görünürdü, lakin daxilimdə nəsə ona qarşı üsyan edirdi. Müqavimət göstərən uzun illər gecə məktəblərində mənə öyrədilənlər və ailə tərbiyəsi idi. Bir müddət mən ümid edirdim ki, bütün bu axtarışlar təsəvvürü heyratlandıran hadisə kimi qalcaqdır, lakin bununla belə ürəyimə dammışdı ki, hər şey təzə başlayır. Ovsun kimi mən özlüyümdə təkrar edirdim:

*“Qulağı olan eşidəcək”
“Gözü olan görəcək”*

Doğrusu, bu mənə bir o qədər də kömək etmədi. Onda mən öz “çətin vəziyyətimi” maskaraya qoymağa başladım, özümə xatırladırdım ki, mən – öz Dinini müdafiə etməyə çalışan xristian deyil, tarixi yüz il olan sirri açmağa çalışan xəfiyyəyəm.

11. Gözləri qamaşdıran işıq

Müqəddəs Kitaba uyğun olaraq, ikinci qayıdış zamanı Zühurun yeni ad daşıyacağına əmin olsam da, bu məni tam təmin etmirdi. Faktları öyrənməyə çalışan xəfiyyə üçün, Onun yeni adla adlanacağını bilmək, kifayət deyildi. Mən bunun nə ad olacağını bilmək istəyirdim. Bu səbəbdən də, onu tapmaq həvəsi ilə Yazıları diqqətlə öyrənməyə başladım və istədiyimi kəşf etdim: həqiqətən, yeni ad tapdım və həmin adla çox güman ki, Vəd olunmuş Kəs tanınacaqdır. Öz kəşfimi nə qədər çox yoxlayırıdım, onun düzgünlüyünə bir o qədər çox əmin olurdu. Çünki bu ad həmişə zamanın sonu ilə bağlı peyğəmbərliklərdə təkrarlanırdı.

Bu ad o qədər çox çəkiliirdi ki, Onun, yəni zühur edəcək Kəsin adları içərisində bu adın da olacağına artıq şübhə qalmırdı. Onu “*Allahın Cəlalı*” və ya “*Rəbbin Əzəməti*” adı altında tanıyacaqlar.

Yeşaya Saron vadisi və müqəddəs Kərmil dağının *son günlərdə* dünyanın mərkəzi və “*Allahın Cəlalının*” hüzuru olacağını öncədən xəbər vermişdi. O demişdir:

“...Kərmilin və Saronun cəh-cəlalı...; Hamı Rəbbin izzətini, Allahımızın əzəmətini görəcek”¹.

Yenə Yeşayanın peyğəmbərliyində deyilir:

“Rəbbin əzəməti aşkar olunacaq, Bütün bəşər bunu birlikdə görəcek; bu sözlər Rəbbin ağzından çıxıb”².

Sonra Yeşaya xəbərdarlıq edir:

“Ey karlar, eşidin! Ey korlar, baxın, görün!”³

Zühurun 1844-cü ildə baş verəcəyini gözləyənlərin müasiri olan xristian alimlərindən ibarət qrup Yeşayanın peyğəmbərliyinə uyğun olaraq “Allahın Cəlalının” Kərmil dağına gələcəyinə o qədər əmin idilər ki, onlar öz əmlaklarını satıb Müqəddəs Torpağa köçürlər.

Əvvəlcə bu qrupun başında Leonard X.Kelber dururdu. Bu insanların vətəni Almaniya idi və öz vətənlərində onları tapmplyerlər kimi tanıyırdılar. Burada onları məyusluq gözləyirdi, çünki nə 1843, nə 1844, nə də 1845-ci ildə Məsih görünmədi. Onlar əvvəlki həyatlarına qayıtmaq istəmədilər və Kərmil dağının ətəklərində məskunlaşaraq, orada zühurun baş verəcəyi böyük günü gözləmək qərarına gəldilər. Onlar əmin idilər ki, “Allahın Cəlalı” Kərmil dağının ətəklərində nə vaxtsa görünəcəkdir. Müqəddəs Yazıların öyrənilməsi onlarda Vədin icra olunacağına inam yaradırdı. Öz evlərinin girişində daş arkanın altında onlar arzularını əks etdirən bu sözləri həkk etmişlər:

DER HERR IST NAHE (Rəbb gəlməkdədir)

Sonrakı araşdırmalar “Allahın Cəlalı” və ya “Rəbbin Əzəməti”nin doğrudan da Messianın yeni adı olacağına, Onun bu ad altında tanınacağına dair əlavə sübutlar ortaya çıxartdı.

“Kafirlər zamanının” bitməsi ilinin (1260 və ya 1844) göstərildiyi, yeni ad və yeni şəhərin vəd edildiyi Vəhy Kitabında Allahın yeni şəhərində Məşəl olacaq Kəsin adı və ya Titulu da təsdiq edilmişdir.

Müqəddəs Yəhya bəyan edir:

“...Və mən, müqəddəs şəhəri, yeni Yerusəlimi gördüm... göydən, Allahın yanından enirdi. Şəhərin nə günəşə...ehtiyacı vardı; zira Allahın izzəti onu işıqlandırırdı...”⁴.

Məsihin Özü qayıtma saatını “Allahın Cəlalı” və “Allahın Əzəməti” adlandırılan həmin o qərribə Şəxsiyyətlə bağlayırdı. O, son günlərdə Allahın mislində və Onun cəlalında təzahür edəcəyinə söz verirdi:

“Zira İnsan Oğlu, Atasının izzətində gələcək...”⁵.

Məsihin vəd etdiyi, Müqəddəs Yəhyaya və Yeşaya Peyğəmbərə görünən “Allahın Cəlalı”ı, eynilə Yezekel peyğəmbərə də görünmüşdür. O, Yezekel peyğəmbərə dəfələrlə görünmüş və Yezekel Onu son gündə Öz Evinə daxil olacaq Vəd olunmuş hesab etmişdir:

“Bu, Rəbbin izzətinə bənzər bir görüntü idi. Bunu görəndə mən üzüstə yerə yığıldım...”⁶.

“Allahın Cəlalı”nın həmin görüntüsü Daniel peyğəmbərə də nazil olmuşdur. Daniel Peyğəmbərə son günlər görünəndə, O, məhəbbətlə onun köməyinə gəlmiş və *axır-zamanda* Allah oğullarının arxasında duracaq knyaz Mikaeldən danışmışdır. Bu görüntü Daniel peyğəmbərə görünəndə, o onun şöləsinə baxmaq gücündə olmamışdır. Onun sözlərinə görə, *“...üzüstə yerə yığılıb dinməz qaldım”⁷*. Mikael adının mənası – “Allahabənzər” deməkdir. Beləliklə, sən demə Daniel peyğəmbər də “Allahın Cəlalı”nı görmüşdür.

Mənim aşkar etdiyim daha bir əhəmiyyətli sübut o idi ki, Danielin gördüyü Kəslə Məsihin qayıdışı zamanı Vəd etdiyi

Kəs tam oxşar idilər. Məsih Özünün ikinci zühurunun şəraitini aydın bildirmişdi. O, həmin gün insanların görəcəklərini öncədən söyləmişdi:

*“Və o zaman onlar İnsan Oğlunun buludda qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcəklər”*⁸.

Bu Daniel peyğəmbərin gördüyü ilə üst-üstə düşürdü. Daniel peyğəmbər də bu haqqda həmin sözlərlə danışır:

*“...budur, bəşər oğluna bənzər birisi göyün buludları ilə gəlir...”*⁹.

Həmin fəsildə mən hətta Daniel peyğəmbərin bu hadisənin baş verəcəyi vaxtı göstərdiyini də aşkar etdim. Bu son dərəcə qərribə hadisə - Messiyanın gəlişi, onun deməyinə görə *“...bir, iki il və yarım il ərzində...”*¹⁰ baş verəcək.

Deyəsən, mənə yenə 1844-cü ilə aparan sitatların sonu olmayacaq. Mən yenə burada 1260 gün, qırx və iki ay və üç il yarım, indi isə *“...bir, iki il və yarım il”* haqqında həmin peyğəmbərlikləri aşkar etdim. Tədqiqatçıların ümumi rəyi belə idi ki, bütün bu sözlər həmin vaxtı, məhz 1260-cı ili göstərirdi.

Bu o demək idi ki, mən Messiyanın gəlişi ilə bağlı daha bir sitat aşkar etmişdim. Daniel peyğəmbərə görə O, 1260-cı ildə zühur edəcəkdi. Mənə artıq məlum idi ki, Danielə görüntülərin verildiyi ölkənin (İrənin) təqvimini ilə 1260-cı il xristian təqvimini ilə 1844-cü ilə uyğun gəlirdi.

Həm Daniel peyğəmbərdə, həm də Məsihdə “İnsan Oğlunun” zühuru vəd edilmişdir. Bu görüntünün şöləsi Daniel peyğəmbəri o dərəcədə heyrləndirmişdi, ki, O, üzüstə yerə yıxılmışdı.

Başqa sətirlərdə də mən “Allahın Cəlalı”nın zühuru ilə bağlı peyğəmbərliklərlə rastlaşdım. Yeşaya peyğəmbər möminlərə vəd edir ki,

*“... Rəbbin izzəti sizə arxa olacaq”*¹¹

Və yenə də:

*“...Rəbbin izzəti üzərinə gəldi!..Səni qurtaran Rəbb, Səni Satınalan, Yaqunub qüdrətli Allahı Mənəm”*¹².

Mənim topladığım sübutlar Vəd olunmuş Kəsin “Allahın Cəlalı” adı altında gələcəyini söyləməkdən ötrü kifayət qədər idi. Məsih – “Məsh olunmuş” – Onun *keçmiş adı* olduğu kimi, “Allahın Cəlalı” Onun *yeni adı* olacaqdı.

Onun adı ilə bağlı təhqiqat apararkən Onun 1844-cü ildə həmin *yeni ad* altında zühur edəcəyinə dair özüm üçün xeyli əlavə informasiya əldə etdim. Hiss edirdim ki, irəliyə doğru gedirəm.

12. Bu gün yaşayanlara oxumaq qismət deyil

Məni bir şey narahat edirdi, əgər mən həqiqəti tapmışamsa, bəs görən bunu 1844-cü ilə kimi yaşamış kəslərə etmək niyə qismət olmayıb? Axı onların əlində axtarış üçün nə az, nə çox 2000 il vaxt var idi. Ola bilərmə ki, Məsihin qayıdışı haqqında həqiqət 2000 il ərzində Müqəddəs Yazıların tədqiqatçıları üçün gizli qalıb? Əgər bu belədirsə, insanların biganəliyinə görə Məsih günahkar deyildir. Mənim tərəfimdən aparılan tədqiqatlar göstərir ki, O, onlara dəfələrlə xəbərdarlıq edib: “Oyaq olun!”. O deyirdi:

*“Beləliklə, oyaq olun; çünki Rəbbinizin hansı gün gələcəyini bilməzsiniz”*¹.

*“Diqqətli və oyaq olun! Dua edin! Çünki, o vaxt nə zamandır bilməzsiniz”*².

*“Beləliklə, oyaq durun. Çünki ev sahibinin nə vaxt gələcəyini...bilməzsiniz. Yoxsa qəflətən gəlib sizi yuxuda tapar”*³.

*“Amma bunu bilin ki, əgər ev sahibi oğrunun nə saatda gələcəyini bilsəydi, oyaq qalıb öz evini yarmağa qoymazdı. Siz də hazır olun. Zira İnsan Oğlu siz düşünmədiyiniz saatda gələcəkdir”*⁴.

Bu, Onun gəlişini gözləyən zaman bəsirət gözləri açılmazsa, insanları qəfil yaxalayacağı haqda Məsihin etdiyi xəbərdarlıqların yalnız bir hissəsidir. Məsih təkcə Öz

şagirdlərini deyil, onlar vasitəsi ilə bütün bəşəriyyəti xəbərdar etmişdir:

*“Sizə söyləyirəmsə, hamıya söyləyirəm: Oyaq durun!”*⁵

Mənə bilmək maraqlı idi, görən nə üçün Məsihin qayıdışına maraqlı Onun çarmıxa çəkilməsindən bir neçə əsr sonra azaldı ki, yalnız XIX əsrdə yeni qüvvə ilə dirçəlsin.

Mən bu məsələni diqqətlə araşdırdım və mümkün cavabı tapdım. İkinci zühura marağın azalması və yenidən baş qaldırmasının səbəbi elə Yazıların özündə izah edilir. Bu haqda həm *Əhdi-Ətiq*, həm də *Əhdi-Cədidə* açıqdan-açığa danışılır. Hər ikisində deyilir ki, *axır-zamana* kimi heç kim bu peyğəmbərlikləri oxuya və mənasını dərk edə bilməz, çünki “Kitablar möhürlənmişdir”.

Hər şey beləcə sadə imiş. Bu həqiqət haqqında Yeşaya və Daniel peyğəmbərlər, həvarilər – Pyotr və Pavel şərh vermişlər. Kitablar axır-zamana kimi möhürlənmiş olacaq, axır-zaman gələndə isə onların möhürü qoparılacaqdır.

Mən artıq tam əmin idim ki, *axır-zaman* 1844-cü ildə başa çatmışdır, ona görə də bu haqda açıq danışa bilərəm: 1844-cü ilə kimi Müqəddəs Yazının anlaşılması gizli saxlanmışdır və yalnız 1844-cü ildən sonra onun mənasını başa düşmək mümkün olmuşdur. Daniel peyğəmbər, biz artıq buna əmin olduq ki, son dərəcə dəqiqliklə, Məsihin həm *birinci*, həm *ikinci* gəlişini qabaqcadan xəbər vermişdir. O, otuz yaşı olarkən Məsihin çarmıxa çəkiləcəyini, İnsan Oğlunun Ruhunun 1844-cü ildə Yerə qayıdacağını qabaqcadan xəbər vermişdi. Bununla belə, 1844-cü ilə kimi heç kim bu peyğəmbərliklərin mənasını dərk edə bilməmişdi. O, Daniel peyğəmbər üçün də gizli qalmışdır. Lakin nə üçün?

Daniel peyğəmbər öz möcüzəli görüntülərinin mənasını izah etməkdən ötrü şübhəsiz ki, Allaha müraciət etmişdi. O, bu görüntülərin mənasını açmağı Allahdan xahiş etmiş, lakin Ondən kifayət qədər kəskin cavab almışdır:

“Ancaq, sən ey Daniel, axır zamana qədər bu sözləri sirr saxla və bu kitabı möhürlə...”⁶.

Danielin Kitabının həmin fəslində (12:7) 1844 (1260)-cü ilə dair başqa sitat vardır. Həmin sitatda O, bu tarix haqqında *“...bütün bunların baş verəcəyi”* zaman kimi danışır. Lakin Daniel peyğəmbər *“Kitabı möhürləmək”* əmrinə qane olmaq istəmir. O, israr edir ki, Allah ecazkar görüntünün mənasını açsın. Bu haqda O, özü belə danışır:

“Mən bunu eşitdim, ancaq başa düşməyib soruşdum: “Ey ağam, bəs bunların nəticəsi necə olacaq?””⁷.

Bu dəfə O, birbaşa birmənalı cavab alır:

“Get, ey Daniel. Çünki bu sözlər axır zamana qədər sirr olacaq...”⁸.

Məna aydındır: heç kimə *axır-zamana*, İnsan Oğlunun (Məsihin) qayıdışına kimi Kitabdakı peyğəmbərlikləri anlamaq icazəsi verilməyib. Bu nöqteyi-nəzəri Yeşaya da təsdiq edir:

“Bütün bu görüntü sizin üçün möhürlənmiş kitabın sözlərinə bənzəyir...”⁹.

Yeşaya bir qədər də uzağa gedir. O, xəbərdarlıq edir ki, son günlərə kimi Kitabın mənası yalnız sadə xalqa deyil, hətta savadlı adamlara və müdrüklərə də açılmamış qalacaqdır. Onun sözlərinə görə Bibliyanı *“...oxumağı bacarana verib desələr:”rica edirəm, bunu oxu!”* O isə cavab verir: *“oxuya bilmirəm, çünki möhürlüdür”¹⁰* olacaqdır.

Öyrəndiyim faktlar təsdiq edirdi ki, haqqında Yeşaya və Danielin danışdığı möhür Məsih tərəfindən Onun *birinci zühuru* zamanı deyil, *ikinci zühuru* zamanı qoparılacaqdır. Bu yalnız *axır-zamanda* baş verəcəkdir. Bundan başqa, mən müəyyən etdim ki, bu cür baxışı Əhdi-Cədid Kitabı da təsdiq edir. Müqəddəs Pavelin dediyi kimi,

“Buna görə də, Rəbb gəlməyincə, müəyyən vaxtdan əvvəl mühakimə etməyin. O, gəlib qaranlıqda gizlənən şeyləri işıqlandıracaq...”¹¹.

Görünür, Məsih qayıdan zaman hər şey aydınlaşacaqdı. Ona qədər isə hər şey gizli qalmalı idi. Məsihin ardıcılılarına O gəlməyənə qədər, peyğəmbərlikləri şərh etməmək xəbərdarlığı həvvari Pyotr tərəfindən də edilmişdir:

“siz yaxşı edirsiniz ki, ...qaranlıq yerdə saçıq bir çıraq kimi tutursunuz...bilməlisiniz ki, Yazıların heç bir peyğəmbər sözü xüsusi şəkildə təfsir edilə bilməz”¹².

Pyotr deyir ki, peyğəmbərlik insanlara yalnız vahid surətdə verilir və yalnız vahid surətdə şərh edilə bilər:

“Zira peyğəmbərlik heç zaman insan iradəsilə gəlməmişdir. Fəqət insanlar, Müqəddəs Ruh tərəfindən hərəkətə gətirilərək, Allahdan gələn şeyləri söylədilər”¹³.

Bu Müqəddəs Ruh İnsan Oğlunun surətində axır-zamanda yenə gəlməyincə, peyğəmbərliyin mənası sirr olaraq qalacaqdır.

Mən müəyyən etdim ki, Məsih *axır-zamanın* və ya *“tək Çoban və tək sürü”* gününün Onun iradəsi ilə həyata keçəcəyini söyləməmişdir. Əksinə, O, bizə baş verəcək hadisələr haqda peyğəmbərlik kimi səslənən dua nazil etmişdir. O demişdir:

“...padşahlığın gəlsin, Göydə olduğu kimi, yerdə də Sənin iradədən olsun...”.

Məsihin Kitabın möhürünü heç vaxt açmağa cəhd etməməsinə dair məndə kifayət qədər dəlil vardır. O, bunu gələcəyə saxlamışdı. O, ancaq sözlərində *gizli* mənalara olan ibrətli hekayələrlə danışdı. O, hətta öncədən xəbərdarlıq edirdi ki, budur O (Məsih), ibrətli hekayə dilində danışır, lakin zaman gələcək, Oğul Öz Atasının Cəlalında qayıdan zaman onlarla birbaşa danışacaqdır. Məsih demişdir:

“Sizə bu şeyləri məsələlərlə söylədim; elə saat gəlir ki, sizə artıq məsələlərlə söyləməyəcəyəm; sizə Atadan açıqca bəhs edəcəyəm”¹⁴.

Məsih *gizli mənanın* izah edəcəyini vəd etdiyi həmin fəsildə *Həqiqət Ruhunun* gələcəyindən və Onun ardıcılılarına bütün həqiqətləri aşkarlayacağından da söhbət açır. Məsih vəd

edir ki, həmin “Yardımcı” “...*hər şeyi öyrədəcək və sizə söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaq*”¹⁵.

Məsihin bu sözlərində, görünür, yeni Zühur gəldiyi gün “Kitabların möhürünün açılacağına” və “zölmətdə gizlədیلənlərin” aşkara çıxarılacağına qəti şəkildə vəd verilmişdir.

Ögər Məsih 1844-cü ildə həqiqətən gəlsə idi, yeni ruh yüksəkliyinin gurultusunu asanlıqla izah etmək olardı.

13. Müəmmalı gurultu

Öz nəzəri hesablamalarımı yoxlamaqdan ötrü mən Müqəddəs Yazıları uzun müddət kənara qoydum. Məni 1844-cü il ətrafında “zölmətdə gizlədیلənlərin” üzərinə, şübhəsiz, işıq salan nə isə bir yaradıcılıq əhval-ruhiyyəsinin yaranması faktı özünə cəlb etdi. On illiyin əvvəlində ixtiraçılıq və kəşflərin bir növ tamamilə yeni üslubu ortaya çıxmağa başlamışdı. Bu faktı mən o dövrün dünya tarixini tədqiq edərkən aşkar etdim.

Bizim istinad etdiyimiz ser Lourens Breqq tərəfindən tərtib edilmiş qrafik şəksiz öz təsdiqini tapmışdır.

Mən həmçinin Amerikanın Patent Bürosunda işləyən hansısa məmur tərəfindən 1844-cü ildə təqdim edilmiş məruzə ilə də tanış oldum. Həmin məruzədə müəllifin fikrincə, bütün nəzərdə tutulmuş kəşflər edilib və Patent Bürosunu artıq bağlamaq olardı. Lakin elə həmin dövrdən başlayaraq Patent Bürosu yeni kəşf və ixtiralar axını altında sadəcə olaraq batırdı. Hətta ən səthi xülasə Breqq qrafikinin düzgünlüyünü təsdiq edir və göstərir ki, 1844-cü ildən sonra, görünür, tam yeni dünya doğulmağa başlamışdır.

Həmin dövrdə irəliyə doğru atılmış ən böyük addımlardan bəziləri:

1. Qadın haqlarına həsr olunmuş I Konqres keçirilmişdir.

2. Ümumdünya təhsilinə həsr olunmuş I Konqres keçirilmişdir.

3. Uşaq əməyinin qadağan olunması istiqamətində ilk addımlar atılmışdır.

4. ABŞ-da köləliyi ləğv edən Deklarasiya imzalanmışdır.

5. Təbabət, musiqi, ədəbiyyat və rəssamlıq sahəsində irəliyə doğru xeyli addımlar atılmışdır.

Bu sadalananlar ixtira və kəşflər axınında yalnız cüzi bir hissəni təşkil edir: 1844 - teleqraf, rezinin vulkanizasiyası; 1845 - revolver dəzgahı; 1846 – rotasiya çap maşını; 1854 - lift; 1855 - qaz plitəsi; 1858 – Atlantik okeanın dibi ilə teleqraf kabeli; 1867 – yazı maşını, dinamit; 1869 - pnevmatik əyləc; 1876 – telefon; 1877 - daxili yanacaqli mühərrik; 1878 – közərmə lampası; 1879 – qövs lampası; 1880- separator; 1884 - avtomat qələm, tramvay, kassa aparatı; 1885 - avtomobil, linotip; 1888 – fotolent, daqerrotip; 1891- zirehli plitə; 1892 – dizel mühərriki; 1893- kinematoqraf, koks peçi; 1899 – simsiz teleqraf; 1903 – aeroplan.

Uzunmüddətli perspektivi olan yeni tədqiqatlar termodinamika, buxar mühərrikləri və elektromaqnetizm nəzəriyyəsi, elektrik mühərrikləri, qaz və elektrik işıqlandırma nəzəriyyələri, sürətli çap, litoqrafiya, rentgen şüalarının tətbiqi, antiseptik cərrahiyyə, ağrısızlaşdırma, gəmiqayırma, kanal və dəmir yollarının çəkilişi sahəsində həyata keçirilmişdir.

Lister, Kox və Paster kimi məşhur alimlərin çalışdığı bakteriologiya və tibb elmi xeyli inkişaf etmişdi. Metallurgiya sahəsində İngiltərədə Sorbi, Rusiyada Çernov öz sözlərini deməkdə idilər. Başda Şopen, Şubert, Çaykovski olmaqla dahi bəstəkarlardan ibarət bütöv pleyada ortaya çıxmışdı. Ədəbiyyat sahəsində Emerson, Tolstoy, Fitscerald, Tennison, Loyell, Uitmen, Ceyms, Dikkens, Toro, Dostoyevski və başqaları ad çıxarmışdı.

1844-cü ildən başlayaraq, ta bizim günlərə kimi insan həyatını zənginləşdirmiş və bəşəriyyətin nailiyyətlərini yeni yüksəkliklərə qaldırmış ixtira və kəşflərin sayı daim artmışdır: bu həm aviaxətlər, həm də reaktiv mühərrikli aparatlar (təyyarələr, gəmilər, sualtı qayıqlar), sürüşkən formalı sürətli qatarlar, təmtəraqlı okean laynerləri, havanın kondisiyalaşdırılması, radio, televiziya, elektronika, antibiotiklər, möcüzəli dərmanlar, döyüş raketləri, Aya kosmik gəmilərin göndərilməsi, nüvə fizikasının möcüzələridir.

Möcüzələr axını tükənmək bilmir. Həyat haqqında anlayışın özü dəyişmişdir. Qəzetlər, jurnallar, kitablar, radio, televiziya, telefon, teleqraf, məktəblər, təhsil, səyahət – bütün bunlar insanların təfəkkürünü genişləndirmiş və onların biliyini artırmışdır.

Məgər Daniel peyğəmbərin axır-zamanda öncədən gördüyü bu hadisələr deyildimi? Kitabın möhürünün açılacağı həmin 1844-cü ildə (3) Mikaelin - Allahabənzərin (2) zühur edəcəyindən danışan (1) Daniel o fəsildə öncədən xəbər verir: “... və bilik artacaq”¹.

Bütün bunların baş verəcəyi, “Kitab”ın “möhürdən açılacağı” vaxt barədə Müqəddəs Yazıda aşkar vədlər vardır. Bu müstəsna hadisə Yeşaya və Daniel peyğəmbərlərin kitablarında və Vəhy Kitabında öncədən xəbərdarlıq edilmişdir.

Fəsilələrin birində Yeşaya deyir ki, Kitab möhürlənmişdir (1) və son günlərdə Kitab möhürdən açılacaqdır (2) :

1. **Möhürlənmə haqqında:** “Bütün bu görüntü sizin üçün möhürlənmiş kitabın sözlərinə bənzəyir. Oxumağı bacarana bunu verib desələr: “Rica edirəm, bunu oxu!” O isə cavab verir: “Oxuya bilmirəm, çünki möhürlüdür”².

2. **Möhürün açılması haqqında:** “O gün karlar kitabdakı sözləri eşidəcək, Korların gözləri zülmət qaranlıqda

görəcək... yolunu azanlar anlayacaq, gileylənənlər təlim öyrənəcək”³.

Daniel peyğəmbərdə də elə həmin peyğəmbərliklərdir, yəni Kitablar *axır-zamana* (1) kimi möhürlənəcək və onlar *son günlərdə* (2) açılacaq və izah ediləcəklər:

1. ***Möhürlənmə haqqında:*** “*Get, ey Daniel. Çünki bu sözlər axır zamana qədər sirr olacaq və möhürlü qalacaq*”⁴;
2. ***Möhürün açılması haqqında:*** “*...taxtlar quruldu və Əzəldən Var Olan oturdu...minlərlə nəfər Ona xidmət edir, on minlərlə nəfər Onun hüzurunda durmuşdu. Məhkəmə iclası başlandı və kitablar açıldı*”⁵.

Daniel peyğəmbər bu son vədini “*bəşər oğluna bənzər birisi göyün buludları ilə gəlir*” söylədiyi həmin fəsildə deyir.

Vəhy Kitabı bu məsələyə sanki son aydınlıq gətirir. Onun əsas mövzusu – *Məsihin İkinci Zühurudur*. Vəhy Kitabında birbaşa deyilir ki, *axır-zamana* kimi möhürlənmiş Kitablar, onun gəlişi ilə möhürdən açılacaqlar ki, bir daha möhürlənməsinlər:

“*Və mənə dedi: “Bu kitabın peyğəmbərlik sözlərini möhürləmə, çünki vaxt yaxındır*”⁶.

Daniel peyğəmbərdə olduğu kimi, Vəhy Kitabında da Kitablar möhürdən açıldıqdan sonra İnsan Oğlunun (Məsihin) gəlişinin həmin görüntüsü təkrarlanır:

“*...ağ bir bulud və buludun üstündə İnsan Oğluna bənzər biri oturub...*”⁷.

Vəhy kitabının başqa bir yerində bu zühur bu cür təsvir edilmişdir:

“*Qana batmış bir paltar geyinmişdir və Ona “Allahın Sözü” ismi verilmişdir*”⁸.

Vəhy Kitabında deyilir ki, axır günlərdə gələcək Quzu “...*tumarı götürməyə və onun möhürünü çıxatmağa layiq...*”⁹ olan Kəsdir.

Hiss edirdim ki, aşağıdakı üzücü suallara axır ki, cavab tapmışam: nə üçün Məsihin qayıdışına maraq Onun çarmıxa çəkilməsindən sonra tükəndi ? Nə üçün bu maraq 1844-cü ildə bu cür güclü yüksəliş yaşadı?

Görünür, 1844-cü ildən sonra dünyada hansısa fəvqəladə və qeyri-adi hadisə baş vermişdi. Mənim vəzifəm – bunun nə olduğunu və onun *baş tutmamış zühur haqqında iş* ilə necə əlaqəli olduğunu müəyyən etmək idi.

Doğrudanmı Məsihin İkinci zühuru baş vermişdi? Əgər baş veribsə - bəs onda O, haradadır? Biz Onu necə görməyə bilərdik? Bəlkə Onun *birinci* zühuru zamanı baş bilənlərin buraxdığı səhvi biz də təkrarlamışıq? bəlkə “möhürlənmiş Kitablari” oxuyub, orada verilmiş vədləri başa düşməmişik ?

Daniel peyğəmbər kimi mən də özümü arzusuna çatmamış kimi hiss edirdim. Mənim daha geniş informasiyaya ehtiyacım var idi. Aça bilmədiyim məsələlər, əlbəttə, cəzbedici görünürdü, lakin kifayət qədər deyildi. Mən işi axıra çatdırmaq istəyirdim. Mən Daniel peyğəmbərin Allaha verdiyi sualının cavabını almaq istəyirdim:

“...*bəs bunların nəticəsi necə olacaq ?*”

14. Dirilər və ölürlər

Ağlıma ağıllı bir fikir gəldi: əgər indi *birinci* zühur zamanı olsa idi və mən də öz suallarına cavab tapmaq istəsəydim? və yəqin ki, o dövrün mömin insanlarından və ya dini rəhbərlərindən soruşardım: “Messiya gəlibmi? Kimdir O? Haradadır O?”

Çox güman ki, mənim sullarıma əhəmiyyət verən tapılmazdı və ona görə də bizim dövrdə başqa cür olacağına inanmaq məntiqsiz görünür. Ona görə də mən nəsə tapmaq

ümidi ilə Məsihin birinci gəlişi zamanı hər şeyin necə olduğunu diqqətlə öyrənirdim. Yazılarda mən o dövrün əksər insanların ruhən “ölü” olmasına, İsanı tanımamasına və Onu qəbul etməməsinə dair sətirlər aşkar etdim. Yalnız ruhən “diri” olan çox az adam Onu tanımış və Onu qəbul etmişdi.

Ona inanıb və ya inanmamasından asılı olaraq O, insanları “ölülər” və ya “dirilər” adlandırırdı. Bir gənc atasını dəfn etdikdən sonra Məsihin ardınca getməyə razı olduğunu bildirir. Məsihin ona cavabı belə oldu:

“...Mənim ardınca gəl; qoy ölülər öz ölümlərini dəfn etsinlər”¹.

Bunun yalnız bir mənası ola bilər: qoy ruhən ölümlər cismən ölümləri dəfn etsinlər. Belələri mənə hər şeyi hərfi mənada dərk edən adamları xatırladır. Yeremya peyğəmbər onları ruhən ölümlər adlandırmışdı. O, onlara beləcə də müraciət etmişdir:

“Ey gözləri olub görməyən, qulaqları olub eşitməyən, ağılsız və dərrakəsiz xalq...”².

Tədqiqatlarım nəticəsində öyrəndim ki, Məsih birinci dəfə insanların yanına, onların gözlədiyi kimi ecazkar qiyafədə gəlmədi. Onlar Onu inkar etdi, yalançı peyğəmbər adlandırdı və edam etdilər. Onun bir ovuc şagirdi kütlə tərəfindən lağa qoyuldu: axı, onlar Messiyanın “Nazaretdən gəldiyinə”, özü də sur çalınmadan gəlməsi kimi aşkar cəfəngiyyata inanmışdılar.

Onlar deyirdilər: axı, bu İsanı qadın dünyaya gətirib və O bizdən fərqlənməyən adi insandır. O, yeyir, içir, yorulur, yatır, qəzəb və kədər də ona yad deyildir. Məgər Böyük Messiya belə olur ?!

Məsihin şagirdləri dini rəhbərlərin, nüfuzlu şəxslərin, tacirlər və alimlərin Ona inanmadığına, Onu qəbul etmədiyinə və Onun çağırışını başa düşmədiklərinə görə dərinədən kədərləndilər və onlar kömək üçün Məsihə müraciət etdilər.

“Nə üçün insanlar inanmırlar?” – onlar Ondan soruşdular. Axı, dəlillər aşkardır. Məsih cavab verdi:

“Göylərin Padşahlığının sirlərini bilmək sizə verilmişdir, fəqət onlara verilməmişdir...gördükləri halda görməzlər, eşitdikləri halda eşitməzlər və anlamazlar...nə bəxtiyardır sizin gözləriniz, çünki görürlər; qulaqlarınız da, zira eşidirlər”³.

Bununla Məsih onlara təskinlik verir və başa salırdı ki, Messiyanın gəlişi zamanı Onu tanımaqdan ötrü xüsusi “gözlərə” və “qulaqlara” malik olmaq lazımdır. Şagirdlər ruhən “diri”, qalanları isə “ölü” idi. Ortodoks yəhudilər deyirdilər: “Yaxşı-yaxşı fikirləşsəniz görərsiz ki, İsa qətiyyənlə Messiya ola bilməz. Əgər O, Messiya olsa idi, Ondan əvvəl İlyas peyğəmbər gəlməli idi; məgər Müqəddəs Yazılarda İlyasın birinci gəlməsi haqda yazılmayıbmı? Nazaretdən olan bu adam əgər Messiyadırsa, onda İlyas hanı? Onu kimsə görübmü ?”

Bu sual Məsihin şagirdlərindən ötrü həddən artıq qəliz idi. Onlar da bilirdilər ki, Messiyanın gəlişi ərəfəsində İlyas görünməli idi. Onda onlar İsanın yanına gəlib, Ondan bu sualı soruşdular.

“İlyas artıq gəlib” İsa cavab verir. İlyas artıq insanların arasında olub, lakin heç kim onu nə tanıya, nə də Onun həqiqətini dərk edə bilib. Məsihin sözlərinə görə, İlyas gəlib, lakin insanların onu gözlədiyi şəkildə yox, və ona görə də O, heç kim tərəfindən tanınmayıb. Məsih səbirlə şagirdlərinə bu rəmzi həqiqəti izah edirdi:

“Əgər onu (yəni Vəftizçi Yəhya – müəllif.) qəbul etmək istəyirsinizsə, gəlməli olan İlyas odur”⁴.

Bu son dərəcə gözəl izahat idi. Vəftizçi Yəhya İlyas idi? “Əgər onu qəbul etmək istəyirsinizsə” – Məsih öz izahatı ilə xəbərdarlıq edir. Bu yalnız o deməkdir ki, “Əgər siz faktların rəmzi şərh edilməsini anlaya və qəbul edə bilərsinizsə”, Məsih elə buradaca əlavə edir:

“Eşitməyə qulaqları olan, eşitsin!”⁵.

Bu dəfə heç bir şübhə ola bilməzdi, O, yalnız ruhani qulaqları olanların həqiqəti eşidə və ona inana bilmələri haqda

şagirdlərini xəbərdarlıq etmişdi. Onlar Məsihin sözlərini hərfi mənada başa düşməməli, onların gizli mənalərini öyrənməyə çalışmalıdırlar.

Məsihin sözlərinə görə bu *qayıtma*, cismən deyil, artıq ruhən baş vermişdir. Bunu Vəftizçi Yəhya da təsdiq edir:

*“Ondan soruşdular: “Belə isə nə? İlyasmısan?” O: “Deyiləm”, - dedi. “Peyğəmbərmisən?” O: “Xeyir,” – deyə cavab verdi”*⁶.

Əlbəttə, İsa yalançı deyildi. O, bilirdi ki, Yəhya cismən İlyas deyildir. Yalnız ruhani gözlə İlyası Yəhyada görmək və qəbul etmək olardı. Həqiqət sadədir, əgər o rəmzi dərk edilsə: İlyas Vəftizçi Yəhyanın cismində ruhən qayıtmışdır.

Əgər insanlar bu gizli həqiqətin mənasını dərk etmək və qəbul etmək qabiliyyətində deyillərsə, Məsih izah edir, onlar Onu - Məsihi keçmişdə olduğu kimi, yalançı peyğəmbər hesab edəcəklər.

İlyasın *qayıtması* baş tutdu. İlyas Yəhyanın cismində deyil, ruhunda qayıtdı. Vəftizçi Yəhya üçün bunun öncədən xəbərdarlığını mən Lukaya görə İncildə tapdım:

*“...hələ anasının bətnində ikən, Müqəddəs Ruhla dolacaqdır...İlyasın ruhu və qüdrətilə Rəbbin önündə yeriyəcəkdir”*⁷.

Bu, mənim Bibliyada tapdığım ən əhəmiyyətli faktlardan biri idi. O, Məsiya qayıdarkən, Onun yeni ad daşıyacağına dair daha bir sübut idi.

Yəhya və İlyasın nümunəsində Məsih Allah Elçisinin cismən qayıtmadığını nümayiş etdirdi. O, məhz Müqəddəs Ruhda lakin başqa yolla, başqa dövrdə və başqa dünyəvi ad altında qayıtdı.

Şagirdlər üçün bu həqiqəti anlamaq asan deyildi. Başqa bir yerdə biz onların Məsihə oxşar sualla necə yaxınlaşmaları haqqında oxuyuruq:

“...elə isə, nə üçün qanunşünaslar: “qabaqca İlyas gəlməlidir, - deyirlər ?”⁸

Məsih sadə dildə onlara başa salır:

“...düzdür İlyas gəlməlidir və hər şeyi düzüb qoşmalıdır. Fəqət sizə deyirəm: İlyas gəlmişdi və Onu tanımadılar, fəqət istədikləri hər şeyi Ona etdilər. Eyni cür, İnsan Oğlu da onların əlindən əzab çəkəcəkdir. Şagirdlər o zaman anladılar ki, İsa Vəftizçi Yəhya haqqında bu sözləri söyləyirdi”⁹.

İlyas gəlmişdi. Heç kim buna inanmadı, çünki İlyasın “ruhu” Yəhyanın cismində qayıtmışdı. Bu qayıdış insanlar üçün qəfildən baş verdiyinə görə, onlar Onu tanımadılar və qəbul etmədilər. Onlara öyrətmişdilər ki, qayıtma sözün hərfi mənasında baş verəcək və əslində baş vermiş hadisə - ruhani qayıdış – bu təlimə zidd idi.

Əgər oxşar hadisə 1844-cü ildə təkrarlanıbsa, tamamilə mümkündür ki, belə nəticə çıxarılıb ki, heç bir zühur baş verməyib, hər halda o hamının gözlədiyi şəkildə baş verməyibdir.

Hər halda yenə “görmək üçün gözləri” və qayıdışın rəmziliyini anlamaq üçün əqli olan bir ovuc insan tapılmalı idi. Bunu yoxlamaq lazım idi.

Axır zamanla bağlı peyğəmbərliklərin tədqiqatçısı Pavri “Gözlənilən Dünya Müəllimi” kitabında bu cür səhvin təhlükəsini qeyd edir. O, yazır: “Mümkündür, xristian kilsəsində Onu müdrikiyinə və başqasının dərdinə şərikin olmaq qabiliyyətinə görə tanıyan kəslər tapılsın. Lakin onlar təkid edərlərsə ki, O, onların xəyalının çəkdiyi şəkildə gələcək və onlar “Rəbbin yollarının məlum olmadığını” və onların arşını ilə Onun əməlini ölçməyin mümkünsüzlüyünü unutsalar, O, onların yanından tanınmadan keçəcəkdir, çünki O, Onun adı ilə bağlı onların adət etdikləri təsəvvürlərə cavab verməyəcəkdir. Birinci gəlişi zamanı, “yəhudilər üçün O, kifayət qədər yəhudi deyildi”, Onu nə romalılar, nə də yunanlar özününkü saymırdı.

O, onların hamısı üçün həddindən artıq böyük idi”. Ona görə də bu dəfə də protestantlar üçün O, pis protestant, katoliklər üçün katolikliyi kifayət qədər olmayan, liberallar üçün olduqca dindar görünəcəkdi. O, onların hamısı üçün həddən artıq böyük olacaqdır. Bütün bəşəriyyətə Xoş Müjdə gətirən Kəs nə hinduistlərin görmək istədiyi hinduist, nə İslam ardıcılıarı üçün müsəlman, nə Buddizm tərəfdarları üçün buddist olacaqdır. O, onların hamısı üçün həddən artıq böyük olacaqdır”.

Onun qayıdışından xəbər tutmaqdan ötrü xüsusi ruhani gözüaçıqlıq tələb olunur. Məsihin Özünü bunu bir daha vurğulayır:

“Beləliklə, Daniel peyğəmbərin bəhs etdiyi “viranəlik gətirən iyrənc şeyin” müqəddəs yerdə durduğunu gördüyünüz zaman, - oxuyan anlasın”¹⁰.

Son sözlərdə deyilir ki, Onun gəlişi cismani göz üçün gözəgörünməz olacaq və yalnız ruhani göz üçün o əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Həvvari Pyotr da birinci məktubunda həmin rəmzi həqiqəti, zühur edəcək Müqəddəs Elçilərin Məsihin Ruhu ilə dolmuş olacaqlarını göstərir. O, həmin Peyğəmbərlər haqqında belə söyləmişdir:

“Onlar özlərində olan Məsihin Ruhu, Məsihin əlamətlərinə və onlardan sonrakı izzətlərə qabaqcadan şəhadət edərkən, kimi, yaxud hansı vaxtı qəsd etdiyini araşdırdılar”¹¹.

Həmin zamanda Messiyanın bizim aramızda insan qiyafəsində görünməsi müxtəlif mənbələrdə öz təsdiqini tapmışdır. İlk xristianların yüksək dəyərləndirdiyi “On iki patriarxın Əhdi” kitabında bu sözləri oxuyuruq: “Ən Uca olan yerə insan qiyafəsində gələcək, dünyada insanlarla bir yerdə yeyib-içəcəkdir”¹².

Yustinin kitabında bu sözlər yazılmışdır: “Biz hamımız (yəhudilər- müəllif) Messiyanın başqaları kimi gəlməsini gözləyirik”¹³. Roderik Dankerli “İncilin səhifələri arxasında” kitabında Məsihin söylədiklərinə həsr olunmuş fəsildə Ondan

bu cür sitat gətirmişdir: *“Mən dünyanın ortasında dayanmışdım, və onlar Məni cismani qiyafədə görürdülər; Mən onları sərxoş halda tapdım və onların heç biri susuzluq əzabını çəkmirdi və mənim ruhum bəşər övladlarının hərəkələrindən kədərlənmişdi, çünki onlar öz ürəklərində kor idilər”*¹⁴.

İndi mən başa düşdüm ki, Məsihin yeni cismani qiyafədə, lakin həmin *Müqəddəs Ruhda* qayıtması ilə bağlı araşdırmalarım özünü doğrultmuşdur. Məsihin Özü şagirdlərinə İlyasın Yəhyanın qiyafəsində qayıtması barədə danışarkən bu haqda xəbərdarlıq da etmişdi. O, demişdi:

*“...eyni cür İnsan oğlu da onların əlindən əzab çəkəcəkdir”*¹⁵.

Bu fəslin əlyazmasının kənarlarında, özüm üçün bu sözləri yazdım: *“...qulağı olan eşidəcək”*.

15. Allah carçısı

Bu istiqamətdə araşdırmaları davam etdirmək qərarına gələrək, Müqəddəs Yazıları dərinədən öyrənməyə başladım. Məqsədim Məsihin Ondən fərqlənəcək Kəsin zühuru ilə bağlı söylədiklərini tapmaq idi. Onun qayıdışının bu cür rəmzi şərhə Onun Öz sözlərində təsdiqini tapırdı.

Mən aşkar etdim ki, Məsih dəfələrlə və aşkar surətdə Öz *İkinci* zühurunun ikimənalı təsvirinə əl atır. Bəzən O, Özünün qayıdışından, hərdən isə Ondən fərqli Kəsin, Özgəsinin gəlişindən danışır.

Söhbətin nədən getdiyini başa düşməkdən ötrü bir neçə nümunəni nəzərdən keçirək:

1. Özünün qayıdışı haqqında:

*“Sizi yetim qoymaram; sizin yanınıza gələcəyəm”*¹.

*“Sizə: “sizdən ayrılıb, təkrar sizin yanınıza gələcəyəm” – dediyimi eşitdiniz”*².

*“...Məni artıq görməyəcəksiniz; və yenə bir az müddətdən sonra Məni görəəcəksiniz”*³.

“Əgər gedib yer hazırlasam, təkrar gəlib sizi Öz yanuma gətirəcəyəm...”⁴.

2. Ondan fərqli Kəsin, Özgəsinin gəlişi haqqında:

“Mən sizə həqiqəti söyləyirəm; Mənim getməyim sizin üçün xeyirlidir; çünki getməsəm, Yardımçı sizin yanınıza gəlməz...”⁵.

“...fəqət gedərəmsə, Onu sizə göndərəm. o, gəlmiş zaman dünyanın günahını...ifşa edəcəkdir”⁶.

“Sizə söyləyəcək daha çox sözlərim var; fəqət indi bunlar sizdə sığmaz. Fəqət O, yəni həqiqət Ruhu gəldikdə, sizə hər həqiqətə yol göstərəcək...”⁷.

“Atadan sizə göndərəcəyim Yardımçı, yəni Atadan çıxan həqiqət Ruhu gəlmiş zaman Mənim üçün şəhadət edəcəkdir”⁸.

Sonra Məsih izah edir ki, O və Onun adı ilə qayıdacaq Kəs özlərində həmin o Müqəddəs Ruhu daşıyan insandırlar. Məsih Özü haqqında bu sözləri deyir:

“...eşitdiyiniz söz Mənim deyil, Məni göndərən Atanıdır”⁹.

Məsih başqa bir yerdə təkrar edir:

“Mən sizə söylədiyim sözləri Özümdən söyləmirəm...”¹⁰.

Məsih eyni bəyanatı O gedəndən sonra gələcək Vəd olunmuş Kəs haqqında da bildirir:

“...ona görə ki, Özündən söyləməyəcəkdir; fəqət nə eşidərsə, söyləyəcək...”¹¹.

Yeni Messiyanın Onun, Məsihin adı ilə gəlməsini və Müqəddəs Ruhun qüdrətini özü ilə gətirməsini biz Məsihin şagirdlərinə söylədiklərindən də görə bilərik:

“Fəqət Mənim ismimlə Atanın göndərəcəyi Yardımçı, Müqəddəs Ruh – O, sizə hər şeyi öyrədəcək və sizə söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaqdır”¹².

Məsih Yerusəlim xalqına sərt xəbərdarlıq edib, onlara deyir ki, birinci zühuru zamanı Onu inkar etdiklərinə görə,

İkinci zühuruna kimi Onu tanımaq onlara qismət olmayacaq. Bir cümlə ilə O, yenə Özünü Ondan sonra gələcək Kəslə əlaqələndirir:

“Çünki sizə deyirəm: “Rəbbin Adı ilə gələnə həmd olsun!” , deyincəyə qədər siz Məni artıq görməyəcəksiniz”¹³.

Çoxsaylı dəlillərdən göründüyü kimi, Məsih Öz qayıdışı haqqında danışarkən Müqəddəs Ruhun Onda yenə təzahür edəcəyini nəzərdə tutur. Başqasının zühurundan danışarkən isə başqa təzahürü nəzərdə tutur: yeni adı daşıyan Kəs, elə həmin Müqəddəs Ruhla dolacaqdır.

Məsih həmin bu həqiqəti ifadə edir – lakin başqa cür – O, deyir ki, nə ad, nə də cisim əhəmiyyət kəsb etmir, əhəmiyyətli olan Messiyanın daşdığı Ruhdur:

“Allah Ruhdur və Ona pərəstiş edənlərin ruhən və həqiqətən pərəstiş etmələri gərəkdir”¹⁴.

Mən aşkar etdim ki, Peyğəmbərin cismən deyil, ruhən qayıtması ilə bağlı peyğəmbərliklər başqa dinlərin Müqəddəs Kitablarında da vardır. Hinduizmin müqəddəs müjdəçisi Şri Krişna qədimlərdə həmin bu həqiqəti təsdiq etmişdir. O, deyir ki, Müqəddəs Ruh Allahın hökmü ilə hər dövrdə yeni qiyafədə yerə qaydır. “Bhaqavad-Qitada” bu haqda belə yazılmışdır:

“Din tənəzzülə uğradıqda, dinsizliksə artaraq üstünlük təşkil etdikdə, Mən Özüm nazil oluram, ey Bharata övladı. Möminləri xilas, cinayətkarları məhv, dini prinsipləri bərpa etmək üçün Mən hər minillikdən-minilliyə zühur edirəm”

Bu kitabda Krişna axır zamanda Böyük Dünya Müəlliminin gələcəyini də öncədən xəbərdarlıq edir.

“Ruhun qayıtması” mövzusunda xəbərdarlıqları Budda da demişdir:

“Mən yerə gəlmiş birinci Budda deyiləm və axırıncı da Mən deyiləm. Təyin olunmuş vaxtda, Müqəddəs, yüksək dərəcədə Nurlanmış...insanların Tayı-bərabəri olmayan Rəhbəri... başqa Budda yerdə zühur edəcək. Və O, sizə mənim sizə öyrətdiyim həmin o həqiqətləri açacaq”

Hər halda bütün yollar bağlı deyildi. Məsihin hər halda *cismən* deyil, *ruhən* qayıtması ehtimalı var idi. Bunun həqiqətən baş verməsini təsdiq edən inkaredilməz dəlillər göz qabağında idi. Ona görə də mən Məsihə oxşayan hansısa müqəddəs Kəsi tapmaq məqsədilə 1844-cü il ətrafında baş verən hadisələri dərinlən öyrənməyə hazırlaşırıdım. Hərçənd O, başqa ad daşıya bilərdi, lakin O da Məsih kimi həlimlik, mərhəmət və məhəbbətlə dolu olmalı idi.

Lakin mən bir vacib məsələni hələ də bilmirdim: Zühur harada baş vermişdir? Dünyanın hansı hissəsində Onu axtarmaq lazımdır? Növbəti atacağım addım bunu müəyyən etmək idi. İlk öncə axtarıqların coğrafiyasını məhdudlaşdırmaqda mənə yardımçı olacaq hər hansı konkret dəlil tapmaq ümidi ilə mən Bibliyanı yoxlamağa başladım.

Axtarış prosesində mən gözlənilmədən maneə ilə rastlaşdım. Biləndə ki, xristian qardaşlarımla böyük əksəriyyəti Məsihin ümumiyyətlə *nə vaxtsa* qayıdacağına inanmır, bu məni çox heyrləndirdi. Müəyyən etdim ki, bu məsələ ilə bağlı xristian dünyasında olduqca böyük fikir ayrılıqları mövcuddur. Xristianların böyük hissəsi çoxəsrlik ümitsizlik səbəbindən Məsihin gerçəkdən qayıtmasına olan ümidlərini, mahiyyət etibarlı ilə, artıq tamamilə itirmişdilər. Mən bu məsələni bir qədər araşdırıb, sonra tədqiqatlarımı davam etdirmək qərarına gəldim.

16. Tək Çoban, lakin çoxlu sürü

KİLSƏLƏRİN ÜMÜMDÜNYA ŞURASINDA MƏSİHİN İKİNCİ ZÜHURU İLƏ BAĞLI MƏSƏLƏDƏ PARÇALANMA

**Konsensusun əldə edilməsi qeyri-mümkün hesab
edilir**

Bu başlıq uydurma deyil. O, “Çikaqo Deyli Tribyun” qəzetinin 1954-cü il 26 avqust tarixli nömrəsinin birinci səhifəsində qalın şriftlə çap olunmuşdur.

Məqalə Ümumdünya Kilsələr Şurasının İllinoys ştatının Evanstoun şəhərində keçirilən və dünyanın 48 ölkəsindən 163 xristian din xadiminin iştirak etdiyi Assambleyasının açılışından dərhal sonra yazılmışdır.

Məqalənin müəllifi Çesli Menli onu bu sözlərlə başlayır: “Dünən Ümumdünya Kilsələr Şurasının II Assambleyasının nümayəndələri arasında xristian intizarı olan İlahi Səltənətin yerdə qurulmasının mümkünlüyü və ya bunun Məsihin ikinci zühurundan sonra baş verəcəyi ilə bağlı məsələ ətrafında dərin fikir ayrılığı yaranmışdır”.

Məsihin mövludundan 1954 il keçməsinə baxmayaraq, ardıcılıqları arasında Onun həqiqətən qayıdacağına vəd verməsi ilə bağlı hələ də fikir birliyi yoxdur. Məqalədə deyilir ki, anqlıkan kilsəsindən olan Corc Qoyder əsas məruzənin müəlliflərini, tanınmış teoloqları və din xadimlərini “Məsihin ikinci zühuruna münasibətdə solğun ruh yüksəkliyinə” görə utandırdı.

“Sənəddə Onun zühurunun tarixinə maraq haqqında danışılır, - ingilis nümayəndəsi dedi. – Bizim üçün indi zəruri olan, Məsihə münasibətdə yeni “Müstəqillik Bəyannaməsi”ni qəbul etməkdir. Dünya tarix boyu heç bir zaman bu qədər xaos, çaxnaşma və ələcsizlik yaşamamışdır”.

Avropa və Birləşmiş Ştatların dini liderlərinin bu məsələ ətrafında baxışlarındakı ziddiyyət də nəzərə çarpan dərəcədə idi. “Taym” jurnalının 19 aprel nömrəsində oxuyuruq: “Qarşıdan gələn Assambleyada nümayəndələrin birinci həftə müzakirə edəcəyi “əsas mövzu” kifayət qədər bir mənalı səslənir: “Məsih – dünyanın ümididir”. Bununla belə bu mövzunun yaradacağı sual, ona cavab verilməmişdən öncə, Köhnə və Təzə dünyanın teoloqları arasına parçalanma salma

qabiliyyətinə malikdir. Dünyanın bütün xristianları Məsihin qayıtmasına nə qədər ümiddidir ?

Sonra məqalədə tanınmış norveç yepiskopu Eyvind Berqqravanın məruzəsindən sitat gətirilir "...Şimali Amerika xristianları əksərən İlahi Səltənətin düz burada, Amerika Birləşmiş Ştatlarında baş verəcəyinə ümid edən dünyəvi adamlar təəssüratı yaradırlar".

Yepiskop Berqqrava kimi Avropa protestantları üçün, məqalədə deyilir, "xristianların ümidi Məsihin günlərin bir günü zühur edib, haqq-hesab çəkməsi haqda Bibliyanın yaratdığı təvəkküldə rahatlıq tapmaqdır".

Rouli "Apokalipsisin münasibliyi" kitabında yazır: "...zühura olan ümid Əhdi-Cədidin ayrılmaz əsas ideyasıdır".

O.Kulmann "Məsihin Əhdi-Cədid işığında qayıdışı" əsərində qeyd edir ki, "...bu ümidi (zühuru –müəllif) inkar etmək – Əhdi-Cədidə xilas haqda xoş Müjdəni təhrif etmək deməkdir".

Britaniya sufragisti Kristabel Penkxerdt "Budur O, gəlir" kitabında yazır: "Siyasətə praktiki yanaşmam məndə belə bir əminlik yaradır ki, yalnız Məsihin qayıdışı beynəlxalq, sosial, siyasi və dünyanın başqa problemlərini həll etmək qabiliyyətindədir".

Mən özüm üçün aşkar etdim ki, bu mübahisə əsrlərboyu davam etmişdir və Ümumdünya Kilsələr Şurası – bu fikir ayrılığına daha bir sübutdur. Bir çox məzhəblər bu Ümumdünya Şurasında iştirakdan ümumiyyətlə imtina etmişdilər.

Belə bir fikir geniş yayılmışdı ki, Məsih Özünün və ya Onun arxasınca gələcək Kəsin qayıdışı haqqında danışarkən, həqiqi deyil, rəmzi qayıdışı nəzərdə tutmuş. Bu nəzəriyyəyə görə, *Yardımcı, Həqiqət Ruhu, Onun adı ilə gələcək Kəs* adı altında əslində Əllinci Gün Kilsəsinə daxil olmuş Müqəddəs Ruh güman edilir. Ona görə də nəticə çıxarılır ki, qayıdış artıq o zaman baş vermişdir və bir daha baş verməyəcəkdir.

Tədqiqatlarım nəticəsində müəyyən etdim ki, Məsihin “Əllinci Gün” Müqəddəs Ruhun lütfində qayıtması haqqında təlim gözlənilənin təcəssümü deyil, daha çox praktiki məqsəduyğunluq səbəbindən yaranmışdır. Bu doktrina Məsihin zamanından çox-çox sonralar ortaya çıxmışdır. Bütün ümidlərə baxmayaraq, Onun qayıtmaması, buna samballı izahatın verilməsini tələb edirdi: bir halda ki, Məsihin sözləri həqiqətdir, Onun qayıtmasını məcazi mənada şərh etmək lazımdır.

Lakin Məsihin qayıdışına inam Onun Çarmıxa çəkilməsindən sonra tamam ölməmişdi ki, yalnız 1844-cü ildə yenidən dirçəlsin. Əslində bir çox yüzilliklər ərzində xristian dünyası “intizar günləri” səbəbindən dəfələrlə məyus anlar yaşamal olmuşdur. Ona görə də XVIII əsrdən sonra Məsihin qayıdışına çox az həqiqi inananlar qalmışdı və yalnız XIX əsrin əvvəllərində onun haqqında arzu yenidən insanların ürəyinə hakim kəsildi. Lakin bu cür “boş ümidləri” kökündən kəsməkdən ötrü ciddi tədbirlər görülürdü və Əllinci Gün nəzəriyyəsinin çoxlu sayda tərəfdarları yarandı.

Əllinci Gün nəzəriyyəsinə qəbul etmiş kəslər, ürəkdən inanırdılar ki, Məsih *Yardımcı, Həqiqət Ruhu*, həmçinin bəzi hallarda O (yəni Onun adı ilə gələn Kəs – tərcüməçi) əvəzliyi kimi sözlərdən istifadə etsə də, O, Müqəddəs Ruhun həmin dövrdə həvvarilərin üzərinə rəmzi enməsinə nəzərdə tutmuşdur. Bu nəzəriyyə, əlbəttə, əks dəlillər qasırğasını yaratdı. Göstərilirdi ki, bu nəzəriyyəyə uyğun olaraq Həqiqət Ruhunda zahir olan Müqəddəs Ruh Kilsəni “haqq yoluna yönəltməli” idi, halbuki o həmin dövrdən başlayaraq, ondan ayrılmış, müstəqil inkişaf yolu seçmiş və öz yolunu haqq yolu elan edən yüzlərlə təriqətlərə parçalandı.

Keşiş Uilyam B.Rayli “Məsih yenə gələcəkmi” kitabında yazır: “Rəbbin qayıdışından hərfi mənə daşımayan nitqin sadə fiquru kimi danışmaq küfrdür, bu Müqəddəs Ruhun mövcudluğunu tam inkar etməkdir”. Sonra O, əlavə edir: “Əgər

Rəbbin qayıdışından söz açan sitatlar Onun Özünün zühurundan danışmırsa, onda dil bir şeyə yaramır”.

Uzun illər ötməsinə baxmayaraq, Məsihin ikinci qayıdışına münasibətdə xristianların öz aralarında baxışların daban-dabana ziddiyyət təşkil etdiyinə əmin olduqdan sonra, mən bu məsələ ilə bağlı Müqəddəs Yazıların dərinədən tədqiqinə başladım. Əvvəlcə özüm araşdırmalı idim, sonra isə ya axtarışı davam etdirməli, ya da nəticədən asılı olaraq onu yarımçıq qoymalı idim. Həqiqətə nail olmayınca, ömrü bir əsrdən çox olan *baş verməmiş zühur haqqında İsin* sirrini açmağın mümkünsüzlüyü fikrinə meyl göstərməyəcəyəm.

İndi mən, əlbəttə, başa düşürdüm ki, əgər Məsih 1844-cü il ətrafında Yerə *qayıdıbsa* da, güman etməyə əsas yoxdur ki, bu xəbər dərhal və hətta birinci zühur haqqında xəbərdən də sürətlə yayılıbdır. Əgər Məsih Çarmıxa çəkildikdən yüz il sonra Yəhudilərin Ümumdünya Şurası keçirilmiş olsa idi, bu tarixi fakt, yəqin ki, onun nümayəndələrinə məlum olmazdı. Ona görə də Məsihin ikinci zühuru ilə bağlı Onun verdiyi Vədi tədqiq edərkən, ziddiyyətli baxışların heç birinə qulaq asmamaq qərarına gəldim. Məsih qayıdacağını ya Vəd edib, ya da yox. Bunu aydınlaşdırmağı öz qarşımda bir məqsəd kimi qoydum.

17. Səhvsiz əlamətlər

Mən daha böyük şövqlə *baş verməmiş zühur haqqında İsi* öyrənməyə başladım. Tezliklə mənə məlum oldu ki, Əhdi-Cədidə heç nə Məsihin qayıtması kimi bu qədər tez-tez və bu cür xüsusi vurğu ilə xatırlanmır. Onun haqqında hədsiz sayda danışılır. Bu hadisəyə münasibətdə aydın olmayan və ya şübhə doğuran bir şey indi də yoxdur.

Məsihin şagirdlərinə Onun qayıtmaq Vədi yaxşı məlum idi. Onlar bu haqda tez-tez danışirdilər. Onlar qayıtma şərtlərini

aydın başa düşməyə can atır və bu haqda Ondən soruşurdular:
“...*bu şeylər nə zaman olacaq... əlamət nə olacaq?*”

Məhz bu suala cavab olaraq Məsih qayıdacağının üç məlum vədini verir, o zaman ki:

1. İncil bütün dünyada bütün xalqlara təbliğ olunacaq.
2. Büt-pərəstlərin zamanı sona çatacaq.
3. Daniel peyğəmbər vasitəsilə deyilən virənəlik gətirəni gördüyünüz zaman.

Bu vədlərdən heç biri Əllinci Günə kimi həyata keçməmişdi və keçə də bilməzdi. Qayıdış vaxtı haqqında Ona sualların verildiyi həmin o fəsillərdə (Matta 24, Luka 21) Məsih qəti cavab verir. Deyəndə ki, qayıdacaq O, Öz qayıdışını nəzərdə tuturdu:

1. “...*və son o zaman gələcəkdir*”¹
2. “...*İnsan Oğlunun gəlişi də belə olacaqdır*”²
3. “...*o zaman İnsan Oğlunun əlaməti göydə görünəcək*”³
4. “...*və İnsan Oğlunun göyün buludları üzərində qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəceklər*”⁴
5. “*Eləcə də siz bütün bu şeyləri görəndə bilin ki, O, yaxındadır, qapılardadır*”⁵
6. “...*İnsan Oğlunun gəlişi də o cür olacaqdır*”⁶
7. “...*İnsan Oğlunun gəlişi də o cür olacaqdır*”⁷
8. “*Beləliklə, ayıq olun; çünki Rəbbinizin hansı gün gələcəyini bilməzsiniz*”⁸
9. “...*zira İnsan Oğlu, sizin zənn etmədiyiniz saatda gələcəkdir*”⁹
10. “*O qul nə bəxtiyardır ki, ağası gəldiyi zaman onu bu cür iş görməkdə tapacaqdır*”¹⁰
11. “*O qulun ağası, onun gözləmədiyi bir gündə və bilmədiyi bir saatda gələcək*”¹¹
12. “*Və o zaman onlar İnsan Oğlunun buludda qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəceklər*”¹²

13. *"Bu işlər yerinə yetməyə başladıqda, yuxarı baxın və başınızı qaldırın, çünki qurtuluşunuz yaxınlaşır"*¹³
14. *"Beləcə, siz də bu şeylərin vaqe olduğunu gördüyünüz zaman bilin ki, Allahın Padşahlığı yaxındır"*¹⁴.
15. *"Ürəkləriniz...həyatın qayğıları ilə ağırlaşmasın və o gün sizi qəflətən yaxalamasın"*¹⁵
16. *"İnsan Oğlunun hüzurunda dura biləsiniz deyə, hər an dua edin və oyaq durun"*¹⁶

Mən Məsihin qayıtması ilə bağlı başqa vədlər də aşkar etdim:

1. *"Sizi yetim qoymaram; sizin yanınıza gələcəyəm"*¹⁷
2. *"Sizə: "Sizdən ayrılıb, təkrar sizin yanınıza gələcəyəm", -dediyimi eşitdiniz"*¹⁸
3. *"Əgər gedib yer hazırlasam, təkrar gəlib sizi Öz yanıma gətirəcəyəm ki, Mən haradayamsa, siz də orada olasınız"*¹⁹
4. *"Zira İnsan Oğlu Atasının izzətində...gələcək"*²⁰

Təccüblü deyil ki, "zühur həyəcanı" xristian dünyasını əhatə etmiş və əsrlər boyu ona hakim kəsilmişdi. Nəzərə alaq ki, Əhdi-Cədidədən götürülmüş yuxarıdakı sitatlar Məsihin qayıdışı ilə bağlı bu Kitabdakı bütün sitatların yalnız bir hissəsini təşkil edir. Budur, Onun qayıdışı ilə bağlı xatırlatmalar:

İncil Mattaya görə: 6:10, 7:22, 10:23, 16:27, 16:28, 23:39, 24:3, 24:14, 24:15, 24:27, 24:30, 24:33, 24:37, 24:39, 24:42, 24:44, 24:46, 24:50, 25:6, 25:10, 25:13, 25:31, 26:29, 26:64

İncil Marka görə: 8:38, 9:1, 12:9, 13:26, 13:33, 13:35, 14:62

İncil Lukaya görə: 9:26, 12:36, 12:37, 12:38, 12:40, 12:43, 12:46, 13:35, 17:24, 17:26, 17:30, 18:8, 21:27, 21:28, 21:31, 21:36

İncil Yəhyaya görə: 5:28, 14:16, 14:18, 14:26, 14:28, 15:26, 16:7, 16:8, 16:13, 16:22, 21:22

Həvarilərin işləri: 2:20, 3:19, 3:20

Korinflilərə birinci məktub: 1:7, 4:5, 11:26, 15:23, 15:24

Filipiylilərə məktub: 1:6, 3:20

Salonikilərə birinci məktub: 2:19, 3:13, 4:15, 4:16, 4:17, 5:2, 5:3, 5:4, 5:23

Salonikilərə ikinci məktub: 1:7, 1:10, 2:2, 2:3, 2:8, 3:5

Hətta bu siyahı ilə də Məsihin qayıdışı ilə bağlı işarələr bitmir. Los-Ancelesdə Bibliya İnstitutunun dekanı keşiş R.A.Tori “Rəbb İsanın qayıdışı” kitabında Məsihin mütləq qayıtması və ondan sonra baş verəcək hadisələrə dair Bibliyadan 250-dən çox sitat göstərmişdir.

Hər halda bu sitatlar məni Məsihin qayıdacağına qəti vəd verdiyinə inandırmaq üçün kifayət qədər idi. Bu haqda Vəhy Kitabında deyilir:

“Bu şeylərə şəhadət edən: “Bəli, tez gəlirəm”, deyir. Amin. Gəl, ya Rəbb İsa!”²¹.

Xristianlar arasında Məsihin qayıdışına inamsızlığın geniş yayılmasına baxmayaraq, bu məni bu yoldan döndərə bilmədi, əksinə axtarış həvəsimi daha da gücləndirdi. Mən anladım ki, ardıcılıqları arasında Məsihin qayıdışına inamın itməsi Onun qayıtmasına bir işarədir və O, artıq qayıtmışdır və insanların arasındadır.

Bu haqda Bibliyanın müasir tədqiqatçısı M.X.Qoyer demişdir: “Məsihin ikinci zühuruna münasibətdə skeptizmin və inamsızlığın bu qədər geniş yayılması axır zamanın baş verdiyinə bir işarədir. Müqəddəs Pyotr bizə deyir: “*hər şeydən qabaq bunu bilin ki, axır günlərdə rişxəndçilər istehza edərək gələcək və öz ehtiraslarına görə hərəkət edib deyəcəklər: “Bəs Onun vəd edilmiş zühuru hanı? Zira atalar öləndən bəri hər şey ilk yaranan zaman olduğu kimi qalır”* (2 Pyotr 3:3,4). Eyni

sözləri bu gün hər yerdə eşitmək mümkündür. Hətta kilso başçıları bu qeyri-adi dərəcədə əhəmiyyətli hadisəyə (Məsihin ikinci zühuruna) mötəbər olmayan, “fantastik” bir şey kimi baxırlar.

Yaqubun Məktubunda deyilir:

*“Beləliklə, ey qardaşlar, Rəbbin gəlişinə kimi səbrli durun”*²².

Müqəddəs Pavel yazır:

*“Rəbbimiz İsa Məsihin gəlişinə və bizim Onunla birləşməyimiz məsələsinə gəldikdə, qardaşlar, sizdən xahiş edirik ki....sarsılmayın və qorxuya düşməyin...qoy heç kim sizi, nə vasitə ilə olur-olsun, aldatmasın. Çünki qabaqca imandan dönmə zamanı gəlmədikcə...o Gün gəlməyəcəkdir”*²³.

Müqəddəs Pyotr da skeptizm və şübhələrlə bağlı buna oxşar xəbərdarlıq qoymuşdur:

*“...sizin aranızda da yalançı müəllimlər olacaqlar. Onlar, özlərini satın alan Rəbbi belə inkar edib başlarına tez bir həlak gətirərək, içəri çox zərərli bidətlər salacaqlar. Bir çoxları da onların şöhrətpərəstliyinin ardınca gedəcəklər və onların üzündən həqiqət yolu küfr olunacaqdır”*²⁴.

Cavab aydın idi. Dəlillər kifayət qədərdir. Məsih qayıdacağına doğrudan da vəd vermişdi. Bu faktlar məndə formalaşan nəzəriyyəni təsdiq edirdi; bir halda ki, Məsihin dəqiq izahına baxmayaraq, insanlar İlyasın Yəhyada qayıtmasını tanımadılar, onlar Məsihin də yeni Messiyanın simasında qayıdacağını tanıya bilməzdilər.

18. Şərqdə şimşək

İndi mən Məsihin harada zühur edəcəyini göstərən əlamətləri tapmaqdan ötrü əsaslı surətdə axtarışa başladım. İki maraqlı şey aşkar etdim. Birinci zühur *vaxtını* Daniel peyğəmbər, *yerini* isə Mikeya peyğəmbər göstərmişdir.

Daniel peyğəmbər dəqiqliklə Zühurun birinci gəlişinin vaxtını və Onun edam olunma vaxtını öncədən xəbərdarlıq etmişdir. Mikeya peyğəmbər Onun zühur edəcəyi yer haqqında demişdir:

“Ey Bet-Lexem...Mənim üçün İsrail üzərində Hökmdar səndən çıxacaq...”¹

Daniel peyğəmbər həmçinin Messiyanın ikinci zühurunun 1844-cü ildə olacağını daha böyük dəqiqliklə xəbərdarlıq etmişdi (bax: səh. 19). Ona görə də ikinci Messiyanın yerini göstərən mümkün dəlilləri tapmaqdan ötrü mən bir daha Mikeyanın peyğəmbərliklərinə müraciət etmək qərarına gəldim. Mikeyanın Kitabının 7-ci fəslində mən aşağıdakını tapdım:

“Mən isə Rəbbə baxacağam, Məni xilas edən Allahu gözləyəcəyəm...O gün Aşşurdan Sənin yanına qayıdacaq”².

Aşşur imperiyası nə vaxtsa, Daniel və Mikeya peyğəmbərin bütün ömürləri boyu yaşadıkları torpaqları əhatə edirmiş. Ona görə də mən tədqiqat üçün imperiyanın o hissələrini seçdim ki, hər iki peyğəmbər orada yaşamış və vaizlik etmişlər. Mən çoxlu sayda başqa çıxış nöqtələri də tapdım. Dəqiq mənzərə yaranana qədər bir güman digərinin üzərinə aparırdı və mən nəzərlərimi yönəldəcəyim istiqaməti artıq bilirdim.

Yezekelin Kitabında həmin o günlərdə gəlməsi qabaqcadan təyin olunmuş Böyük Şəxsdən danışılır:

“Mən gördüm ki, şərq yolundan İsrail Allahının izzəti gəlir...”³.

Şübhəsiz ki, söhbət burada Məsihin *birinci* deyil, *ikinci* zühurundan gedirdi. Axı, İsa şərqdən gəlməmişdi. O, Yerusəlimin şimal-qərbindən idi.

Yeşaya oxşar ifadələrlə şərqdən gələcək Ədalətli Şəxs haqqında danışır. Yeşayanın sözlərinə görə bu Rəbbin Özü olacaqdır:

“Ədalətli adamı şərqdən kim ayağa qaldırdı ? Kim ona xidmət etməyi əmr etdi ? Millətləri onun ixtiyarına kim verdi ? padşahları kim məğlub etdi ?”⁴.

Hətta Məsihin Özü ikinci zühuru zamanı gələcəyi istiqaməti göstərmişdir. Həmin gün haqqında danışarkən O, demişdir:

“Çünki, şimşək şərqdə çaxıb, qərbdə belə göründüyü kimi, İnsan Oğlunun gəlişi də belə olacaqdır”⁵

Yəhudilərin peyğəmbərliklər Kitabı Sivilldə də öncədən xəbər verilir ki, “Şah Messiya” axır-zamanda “şərqdən” gələcəkdir⁶.

Messiya haqqında peyğəmbərlik Daniel peyğəmbər tərəfindən O, şərqdə olarkən yazılmışdır. O, qədim İranın bir hissəsi, Elamda olarkən heyrləndirici dəqiqliklə həm *birinci*, həm də *ikinci* zühurun zamanını öncədən xəbər vermişdi. Məhz İranın paytaxtı Şuşanda Danielə 1844-cü il Messianın qayıtma vaxtı ilə bağlı peyğəmbərlik görüntüsü verilmişdi.

Daniel təkcə vaxtın -1844-cü ilin adını çəkməmiş, həm də zühurun baş verəcək yerə diqqət yetirərək, “Elam”ın (İranın) axır zamanda⁷ “görüntü” yeri kimi qabaqcadan təyin olduğunu söyləmişdir.

Yeremya peyğəmbər “axır zamanda olanları” öncədən xəbərdarlıq edir:

“Elamda taxtımı quracaq...Rəbb belə bəyan edir”⁸

Əlimə müsəlmanların yaxşı bildiyi bir hədis də düşdü. Orada deyilirdi ki, “Vəd olunmuş Kəs gələndə Onun tərəfdarları İranlılar olacaqdır”.

Bütün bu peyğəmbərliklərdən aydın olurdu ki, Messiya şərqdən gələcəkdir. Burada İran ərazisi xüsusi qeyd olunurdu. Bu artıq konkret yer idi. Demək, dairə daralırdı.

19. Son günlərin görüntüləri

Mən peyğəmbərliklərin daha bir qərübə sırasını əldə etdim. Orada İran zühurun baş verəcəyi yer kimi göstərilirdi. Bundan başqa, onlar qayıtma vaxtı (1844-cü il) ilə bağlı Məsihin vədini, Danielin peyğəmbərliyini və Vəhy Kitabını bir araya gətirirdilər.

Bu peyğəmbərliklərdə iki dağıdıcı dünya müharibəsinin arxada qaldığı, qarşıda üçüncü, nüvə müharibəsinin gözləndiyi bizim indi yaşadığımız dövrdən danışılırdı. Məhz belə bir vaxtda, vəd edildiyi kimi, Məsih gəlməlidir – gözlənilmədən, tanınmadan, qəbul edilmədən, arzulanmadan. Məsihin həvvariləri O qayıdanda insanları yatmış halda tapacağını bəşəriyyətə xəbərdarlıq edirdilər. Bu bəs nə vaxt baş verəcək?

“Rəbbin günü isə, oğru kimi gələcəkdir. O Gündə göylər böyük gurultu ilə keçəcəklər, ünsürlər yanaraq ariyəcəklər, yer və orada olan hər şey yandırılacaqdır”¹.

Bütün bu dəhşətli hadisələr Yazılarda öncədən xəbərdarlıq edilmişdir. Onlar Messiya tanınana və bütün bəşəriyyət tərəfindən qəbul edilənə kimi baş verməlidir. Yalnız onda O, insanları “tək Çoban və tək sürü” zamanına gətirəcəkdir. Peyğəmbər Yoel bu *axır günlərdə* baş verənlərdən qorunmağı tövsiyə etmişdir:

“Rəbbin möhtəşəm və dəhşətli günü gəlməzdən əvvəl Günəş qaranlığa və ay qan rənginə dönəcək”²

Məsih həmin sözləri təkrar edir. O deyir ki, onlar baş verdikdən sonra qayıdacaq:

“...günəş qaralacaq, ay işığını verməyəcək...O zaman İnsan Oğlunun göyün buludları üzərində qüdrət və böyük izzətlə gəldiyini görəcəklər”³.

Peyğəmbər Yoel axır-zaman haqqında belə demişdir:

“..gün...bunun kimisi olmamışdır, bundan sonra da nəsillər boyu olmayacaqdır...”⁴

Məsih bir daha təsdiq edir ki, bu məşəqqətli zaman elə Onun qayıtma zamanı olacaqdır. O, Yeolun sözlərini təkrar edir:

*“Çünki, o zaman elə böyük məşəqqət olacaqdır ki, dünyanın başlanğıcından indiyədək olmamışdır və heç olmayacaqdır. O zaman İnsan Oğlunun əlaməti göydə görünəcək”*⁵

Vəhy Kitabında həmin o iki əlamət göstərilmişdir: 1) günəşin qaralması; 2) Rəbbin möhtəşəm və dəhşətli gününün gəlməsi. Müqəddəs Yəhya şəhadət verir ki, Quzunun, Kitabları möhürdən açacaq Məsiyanın gəlişindən sonra o, aşağıdakıları görmüşdür:

*“...böyük bir zəlzələ baş verdi. Günəş qıldan toxunmuş çul kimi qaraldı...”*⁶.

Vəhy Kitabı bildirir ki, bu hadisə, Yerdə insanlar *“...dağların mağara və qayalarında”* gizlənəndə baş verəcək, *“çünki onun qəzəbinin böyük günü gəldi və kim dayana bilər?”*⁷

Daniel öncədən xəbərdarlıq edir ki, bu məşəqqətlər Məsihin gəlişinin arxasınca axır-zamanda baş verəcək. Onun xəbərdarlığına görə, bütün bu məşəqqətlər Onun həqiqəti qəbul edilməyəne kimi davam edəcəkdir. Daniel də Məsihin, Yeolun və Vəhy Kitabındakı sözləri deyir. O, xəbərdarlıq edir ki, Yeni Məsiyanın gəlişi ilə *“...o vaxta qədər olmamış əzablı dövr gələcək”*⁸

Öz peyğəmbərliklərində Daniel Məsih və “Allahın Cəlalı” adı altında zühur edəcək Kəsi qırılmaz surətdə bir birinə bağlayır. Bu axır-zaman haqqında danışarkən Daniel vəd edir:

*“O dövrdə...baş mələk Mikael qalxacaq...o dövrdə sənin xalqından... hər kəs xilas olacaq”*⁹

Peyğəmbər Yenox da həmin Mikael haqqında danışır:

“Sənə...böyük fəteh Mikaeli verərəm, sənin yazılarının üçün və sənin atalarının yazıları üçün... və onları axır günlərə kimi tələb etməyəcəyəm...”¹⁰

Mənim növbəti məqsədim axır günlərdə Allah oğullarının arxasında duracaq bu Mikaelin kim olduğunu müəyyən etmək idi. Cavabı Danielin Kitabının 10-cu fəslində tapdım. Orada Daniel İran torpağında ona verilmiş olduqca cəzbedici görüntüdən danışır:

“Lakin Fars ölkəsinin knyazı iyirmi bir gün mənə qarşı dayandı. O zaman baş mələklərdən olan Mikael köməyimə gəldi...”¹¹

Növbəti ayədə Daniel deyir ki, bu görüntü *axır-zamana* aiddir:

“İndi gəldim ki, gələcəkdə xalqının başına nə gələcəyini sənə başa salım, çünki bu görüntü gələcək dövrə aiddir”¹²

Sonra Rəbb Danielə belə vəd verir:

“...mən həqiqət Kitabında yazılmış şeyləri sənə bildirəcəyəm”¹³

Həmin bu ayədə Rəbb Danielə söyləyir ki, yalnız İranın knyazlar knyazı Mikael, bu görüntünün mənasını başa düşür. Rəbb Danielə deyir:

“...başçımız Mikaeldən başqa mənə köməkçi olan heç kəs yoxdur”¹⁴

Görünür, İranın ruhani hökmdarı knyaz Mikael Danielə qarşı duran İran səltənətinin hökmdarına bənzəmirdi. Rəbb Danielə müraciət edəndə Mikaeli “bizim knyaz” adlandırır. ““Mikael” adı “Allahabənzər” deməkdir. Bu “Allahın Cəlalı”nın başqa cür ifadə olunmasıdır.

Qeyd etmək maraqlı olardı ki, Daniel də Yezekel kimi bu Elçinin Əzəmətli görkəmindən heyratə gələrək üzü üstə yerə yığılır. Bu haqda Daniel deyir:

“O belə sözlər söyləyərkən mən üzüstə yerə yığılıb dinməz qaldım”¹⁵

Eyni hadisə şərqdən gəlmiş “Allahın Cəlalına” baxarkən Yezekelin başına gəlmişdir. Danielin Kitabının sonuncu fəslində axır günlərdən danışılır və yenə təkrarlanır:

*“O dövrdə xalqına mənsub olanların dayağı knyaz Mikael qalxacaq...O dövrdə sənin xalqından olan hər kəs xilas olacaq”*¹⁶.

Şübhəsiz ki, Mikael – ruhani hökmdar, Allah Elçisidir. Ola bilsin ki, O, Messiyadır. O, mənim artıq Bibliyada müəyyən etdiyim vəd olunmuş vaxtda gələcəkmə? Buradan da növbəti sual ortaya çıxır: bu möcüzə nə vaxt baş verəcək? Mikael – İranın knyazı, Allahabənzər nə vaxt gəlib, öz xalqını xilas edəcək?

Daniələ bunun nə vaxt baş verəcəyi deyilmişdir:

1. *“...çünki bu görüntü gələcək dövrə aiddir”*¹⁷
2. *“...bu görüntü axır zamana aiddir”*¹⁸
3. *“...axır zamana qədər sirr olacaq və möhürlü qalacaq”*¹⁹
4. *“...axır zamana qədər bu sözləri sirr saxla və bu kitabı möhürlə”*²⁰

Sonra Daniələ axır zaman göründü. O, “Əzəldən Var Olanın”, Kitabların möhürünü açan Messiyanın gəldiyini gördü. Danielin sözlərinə görə,

*“...minlərlə nəfər Ona xidmət edir, on minlərlə nəfər Onun hüsurunda durmuşdu. Məhkəmə iclası başlandı və kitablar açıldı”*²¹

Sonra Daniel deyir:

*“...Bəşər oğluna bənzər birisi göyün buludları ilə gəlir”*²²

Bir neçə ayədən sonra O, təkrarlayır:

*“...Əzəldən Var Olan gəldi, Haqq-Taalanın müqəddəslərinin xeyrinə hökm verildi və padşahlığa müqəddəslərin sahib olduğu vaxt yetişdi”*²³

Həmin fəsildə Daniel bunun nə vaxt olacağını deyir:

“...bir il, iki il və yarım il ərzində”²⁴

Sonuncu, bildiyimiz kimi, üç il yarımı və ya 1260 günü, peyğəmbərlik ölçüsü ilə 1260 ili göstərir. Daniel Peyğəmbərin Kitabının sonuncu fəslə bir daha Mikaelin, İran knyazının, Əzəldən Var Olanın ayağa qalxmasından və Kitabların möhürləri açılan saatda Rəbbin xalqından olan hər kəsi xilas etməsindən söz açır. Danielin sözlərinə görə, bundan ötrü:

“ Bir dövr, iki dövr və yarım dövr keçəcək”²⁵

Beləliklə, bir daha həmin 1260 ilin adı çəkilir. Danielin bu peyğəmbərlikləri qələmə alındığı İranda, Mikaelin - Allahabənzərin ölkəsində müsəlman təqviminə ilə 1260-cı il xristian təqviminə ilə 1844- cü ilə uyğun gəlir.

Beləliklə, tədqiqatımın bu mərhələsində mən özüm üçün aşağıdakıları müəyyən etdim:

- 1) 1844-cü il Messianın gəldiyi il olacaq;
- 2) O, “Allahabənzər” və ya “Allahın Cəlalı” olacaq;
- 3) O, İranda zühur edəcək;

İndi *baş verməmiş zühur haqqında İşlə* bağlı mənim əlimdə iki göstərici var idi – hadisənin baş verdiyi vaxt və hadisənin baş verdiyi yer.

20. Qar uçuşunu

Birinci addım kimi, XIX əsrin birinci yarısı İran tarixində Messianın şəxsiyyətini təyin etməkdə yardımçı olacaq hansısa məlumatı axtarmaq məntiqli olardı. Bundan ötrü mən Yazıları və dünyəvi tarixi öyrənərkən götürdüyüm əlavə məlumatlardan və dəlillərdən ibarət geniş siyahı tərtib etdim.

Bütün ən maraqlı detalları kitabın növbəti hissəsinə saxlayıram, burada isə yalnız faktları sadalayacağam. Bir qədər sonra onların hər birini ayrılıqda nəzərdən keçirib, sitatlarla möhkəmləndirəcəyəm. Beləliklə, budur, Messianın axır zamanda gəlməsini təsdiq edən topladığım əlavə dəlillər:

1. O, İrandan gələcək (əlavə dəlil).
2. O, Dəclə -Fərat çayları vadisinə, Babil torpağına yollanacaq.
3. O, şəhərdən adamsız yerə gedəcək, necə ki, *birinci zühuru* zamanı Məsih səhraya getmişdi.
4. O, Babildə (və ya nə vaxtsa Babilin durduğu yerdə) Öz Missiyasını açıq bəyan edəcək və orada O, İsrailin və bütün dünyanın günahlarını bağışlayacaq.
5. İbrahim peyğəmbər kimi, O, Dəclə-Fərat çaylarının vadisindən Müqəddəs Torpağa, İsrailə gələcək. O da İbrahim peyğəmbərin yolu ilə Haldeylərin torpağından keçib Vədedilmiş Kənan torpağına yollanacaq.
6. İsrailə gedən yolda O, qəsrdən qəsrə gedəcək.
7. O, qəsrdən çıxıb “çayların” açıq sahəsinə gedəcək.
8. Şərqdən İsrailə olan səfəri zamanı O, “dağdan-dağa” gedəcək.
9. O, İsrail torpağına ayaq basanda ora səhra idi, lakin sonradan “nərgiz kimi çiçəkləndi”
10. O, “Kərmil dağının ortasında” məskən salacaq və oradan Öz təlimi ilə “Öz sürüsünü təmin edəcək”.
11. Onun yerdəki həyatı düz “qırx il” çəkəcək.
12. O, Ahor vadisinə gələcək, orada Onu axır günlərdə Onu “axtaran kəslər” tapacaq.
13. Müqəddəs Torpaqda Onun ayağının dəydiyi yerlər “şöhrətlənəcək”.
14. Onun “məbədi” ağaclar, güllər və cığırlarla bəzədiləcək.
15. O, “İbrahim ailəsindən” törəmiş olacaq.
16. Özünün zühur günü Məsihi izzətləndirəcək.
17. Onun zühur etdiyi gün göydə əlamətlər görünəcək.
18. O, Kitabları möhürdən açacaq və hamının onların “gizli mənasını” (əlavə dəlil) başa düşməsindən ötrü onları izah edəcək.

19. O, “ədalətsiz hökmdarların” hakimiyyətini və taxtını devirəcək.

20. Dünyanın hər yerində “ruhani” səltənət ucaldacaq. O Səltənət ki, İsa Məsih Öz duasında onun haqqında deyir: *“Padşahlığın gəlsin; Göydə olduğu kimi, yerdə də Sənin iradənin olsun”*.

Yeddi il bundan əvvəl, mən bu sirri açmağa başlayarkən, ağıma gətirməzdim ki, Məsihin zühuru və onun baş verdiyi şəraitlə bağlı mənim üzərimə “dəlillərin” bu cür qar uqçunu tökülə bilər. Mən Kristabel Penkxerstin “Budur O gəlir” kitabındakı xülasəsi ilə tam razı idim:

“Hələ bir neçə il əvvəl Bibliyadakı peyğəmbərliklərlə bağlı tənqidi əhval-ruhiyyə və şübhələr bağışlanılan idi. Lakin son hadisə Bibliyadakı peyğəmbərliklərlə üst-üstə elə möcüzəli şəkildə düşür ki, şübhə üçün heç bir əsas qalmamışdır”¹

Həqiqətən, heç vaxt tarixdə Messiyanın gəlişindən əvvəl bu qədər çox peyğəmbərliklər gəlməmişdi. İndi, özünü Messiya elan edən istənilən şəxsin həqiqiliyini və ya yalançılığını sübut etmək çətin olmayacaq. Bundan ötrü yalnız bütün peyğəmbərliklərin həyata keçdiyini yoxlamaq lazım gələcəkdir.

Detektiv işin ən çətin hissəsi qurtarmışdı. Faktların, dəlillərin toplanması kimi çox zəhmətli iş arxada qalmışdı. Bütün bunları yalnız qaydaya salmaq və bu vədləri həyata keçirmiş Messiyanın geniş miqyaslı axtarışına başlamaq qalırdı. Şübhəsiz, məni işin ən maraqlı və cəlbedici hissəsi gözləyirdi. İrəli getməkdən ötrü mənim əlimdə kifayət qədər əsas, o cümlədən Məsihin Öz sözləri vardı:

*“...eləcə də siz bütün bu şeyləri görəndə bilin ki, O, yaxındır, qapılardadır”*²

Nədən başlamağı mən dəqiq bilirdim: İran, 1844-cü il. İkinci qovluğa götürüb, onun üzərində bu sözləri yazdım: “Cavab”. Onu tapmaq mümkün olacaqmı ?

II HİSSƏ

CAVAB

Sonrakı fəsillərdə nəql olunanlar başlanğıcını çoxsaylı mənbələrdən götürür və bir sıra illər ərzində çoxsaylı yoxlanışlara məruz qalmışdır. Kitabda bunlar qısa formada təqdim olunmuşdur.

Ümid edirəm ki, mənim söhbətim bu heyranedicə tarixin sirrini açan zaman keçirdiyim həmin həyacanı sizə də yaşamağa imkan verəcəkdir.

Burada sadalanan faktların həqiqiliyinə qəti əmin olmaqdan ötrü mən Yaxın Şərqə bir neçə səfər etdim. Bu kitabın son iki fəsli mahiyyət etibarı ilə Kərmil dağında İlyas peyğəmbərin mağarasının yanında tamamlanmışdır.

Mən axtarışma Viskonsində radiostansiyada başladım. Onu Müqəddəs Torpaqda, İsraildə bitirdim.

Uilyam Sirz

*Hayfa, İsrail
Oktyabr, 1959*

1. Sırr açılmağa başlayır

Gənc məhbusu insanlarla dolu küçə ilə aparırdılar. Onun boynunda poladdan hazırlanmış nəhəng xalta var idi. Xaltaya uzun iplər bağlanmışdı, onlardan tutub onu kütlənin içi ilə çəkib aparırdılar. Ayağı dolaşanda keşikçilər qəzəblə ipləri dartır və ya Onu amansızcasına qamçılayırdılar. Hərdən kütlə içindən kimsə kənara sıçrayıb, keşikçilərin yanından ötüşüb Gənci yumruq və ya ağacla vururdu. Hər belə uğurlu hərəkəti kütlə gur şadyanılıqla alqışlayırdı. Atılmış daş və ya bir parça zibil məhbusun sifətinə dəyəndə həm keşikçilər, həm də kütlə içindən qəh-qəhə qopurdu.

“Hə, özünü azad et görək, necə azad edirsən, öz zəncirlərini qır, Bizə möcüzə göstər!” – bir küçə avarası qışqıraraq, Gəncin sifətinə tüpürür.

Nəhayət Gənci edam yerinə gətirirlər. Günorta vaxtı idi. Kazarmanın qarşısındakı meydanda əsgər dəstəsi düzülmüşdü. Qızmar yay günəşi Gəncin sinəsinə tuşlanmış tufənglərin lüləsində bərq vururdu. Əsgərlər “atəş!” əmrini gözləyirdilər. Hətta bu son anda möcüzə görmək ümidini itirməmiş kütlə səbirsizliklə irəli sıxlaşırdı. Mərkəzi meydanın ətrafında insan dalğası çalxalanırdı. Minlərlə insan qonşu evlərin damına dırmanmışdı. Hamı altı il ərzində ölkəni təlatümə salmış bu qəribə Gəncə sonuncu dəfə baxmaq istəyirdi.

Heç kim Onun kim olduğunu, xeyir və şərin təcəssümü olduğunu dəqiq bilmirdi. Lakin yaşı otuzdan çox olmazdı. İndi, hər şey bitdiyi zaman, insanların nifrət və təqib etdiyi Kəs əsla təhlükəli görünmürdü. Kütlə məyus olmuşdu. Hamı dramatik sonluq arzulayırdı – bundan ötrü bura gəlmişdilər! Lakin O, onların ümidini doğrultmadı.

Bu gənc qeyri-adi idi: O, köməksiz olsa da, özünə inamlı görünürdü. Onun gözlərindən məmnunluq süzülürdü, Ona tərəf tuşlanmış 750 tufəngin lüləsinə baxanda, hətta tələsdiyini də hiss etmək olardı.

Tufənglər yuxarı qaldırılır. “Atəş!” əmri eşidilir. Hər birində 250 nəfər olmaqla üç sıra əsgər bir –birinin ardınca Gəncə atəş açır.

On min nəfərdən çox insan sonra baş verənlərin şahidi olur. Bu hadisənin sənədli sübutları bizim günlərə kimi çatmışdır. Onların birində deyilir:

“Barıt tüstüsündən günün günorta çağы gecə yarası kimi qaranlıq oldu. Tüstü çəkildəndən sonra gördülər ki, Gənc sağ-salamat dayanıb, bədənində heç bir yara yoxdur. Gəncin asıldığı kəndirlər isə parça-parça olmuşdu”¹.

Fransız yazıçısı və xristian M.K.Yuar, bu hadisə haqqında belə bir yazı qoymuşdur:

“Əsgərlər həyəcana gəlmiş kütləni sakitləşdirməkdən ötrü... güllələrin parça-parça etdiyi kəndiri nümayiş etdirməyə başladılar... və əslində heç bir möcüzə baş verməmişdir”²

Əsgərlər kəndir parçalarını toplayır və başları üzərində qaldırırdılar ki, həyəcana gəlmiş kütləyə göstərsinlər. Kütlə getdikcə təhlükəli olurdu və əsgərlər onu sakitləşdirməyə çalışırdılar.

“Baxın, güllələr kəndiri doğrayıb – onların hərəkətləri bunu deyirdi – onu azad edən budur. Daha heç nə. Heç bir möcüzə baş verməyib”.

Bu qəribə hadisəni təsvir edən M.K.Yuar sonra deyir:

“Buna inanmaq çox çətin idi; güllələr məhbusa heç bir ziyan yetirməmişdilər. Əksinə, onlar Onun qollarını açmış, Onu azadlığa buraxmışdı. Bu əsl möcüzə idi”³.

Bu mənzərə tanınmış Avropa alimi A.-L.-M.Nikola tərəfindən də təsvir edilmişdir.

“Bəşər tarixində hələ buna bənzər hadisə olmayıb...Güllələr Onu bağlayan kəndiri kəsdilər və O, cızığı da olmadan dizləri üstə yerə yıxıldı”⁴.

Mən ilk dəfə bu hadisələr haqqında Kembric universitetinin professoru, tanınmış ingilis şərqşünası E.Q.Braunun yazılarında oxumuşdum. O, bu hadisəni Məsihin *birinci zühuru* zamanı baş vermiş hadisələrlə müqayisə edir. O, bu haqda yazır:

“Mən imkan daxilində bütün detalların daha dəqiq və ətraflı məlumatını əldə etmək istərdim...çünki mənim fikrimcə, bu xristianlığın yarandığı gündən misli bərabəri olmayan ən maraqlı və əhəmiyyətinə görə birinci dərəcəli hadisədir. Mən hesab edirəm ki, bu hadisəni gücüm çatdığı qədər həmvətənlərimə çatdırmaq mənim həm birinci dərəcəli borcum və eyni zamanda vəzifəmdir, qoy onlar onun haqqında düşünsün bilsinlər, çünki təsəvvür edin, əgər kimsə bizə Məsihin uşaqlığı, erkən yaşları və ya xarici görkəmi haqda təzə nəşə danışsa, biz buna nə qədər şad olardıq. İndi çox şeyləri

aydınlaşdırmaq mümkün deyildir...lakin bu gənclə *mümkündür*. Ona görə də, gəlin gələcək nəsillərin minnətdarlığını qazanmaqdan ötrü bu günün qayğısına bu gün qalaq”⁵.

Bu hadisəni əsaslı öyrəndikdən və tədqiq etdikdən sonra böyük alim və onun həmkarları hesab edirlərsə ki, o, “Məsihin hadisəsi” ilə oxşardır, onun təsviri isə “gələcək nəsillərin minnətdarlığını” qazanacaq, onda məndə yüksək qabarma kimi qalxan həyəcan, ümid edirəm ki, bağışlanılındır.

Mən daha çox öyrənməli idim.

2. Qəribə oxşarlıq

Mən istənilən sənədi əldə etməkdən ötrü kitabxanalarda dolaşmağa başladım. Aşağıdakı faktları aşkar edəndə mənim hansı sevinc və təəccüb hissi keçirdiyimi təsəvvür edə bilməzsiziniz...

Bu Gənc 1850-ci ildə edam edilib. O, söylədiyi və öyrətdiyi şeylərə görə edam edilibdir. Onun həyatı haqqında öyrəndiklərim mənə Məsihi xatırladırdı. Onun həyatını ətraflı öyrənərkən, İsa Məsihin həyatını nəzərə almasaq, bəşəriyyətin tarixi boyu Onun qısa, lakin zəngin həyat yoluna oxşar olanı yada sala bilmədin.

Mənim tapdıqlarım içərisində Onların, İsa Məsih və həmin Gəncin həyat yollarında qəribə təsadüflərin siyahısı budur:

1. Hər ikisi gənc olmuşdur.
2. Hər ikisi öz həlimliyi, insanlara məhəbbəti və xeyirxahlığı ilə tanınmışlar.
3. Hər ikisi şəfəvermə möcüzəsi göstərmişlər.
4. Hər ikisinin yerdəki xidmət dövrü qısa olmuş, hadisələr isə faciəvi sürətlə sona doğru inkişaf etmişdir.
5. Hər ikisi əsrlərin donmuş adətlərinə, dinin qanun və mərasimlərinə meydan oxumuşlar.

6. Hər ikisi çəkinmədən həm dini, həm də dünyəvi həyatdakı azğın rüşvətxorluğu və korrupsiyanı ifşa etmişlər.
7. Onların həyatının müqəddəsliyi vaizlik etdikləri insanların tənəsinə səbəb olmuşdur.
8. Onların əsas düşməni ölkələrinin ruhani hakimiyyətinin nümayəndələri idi. Bu nümayəndələr onların məruz qaldığı təqiblərin əsas təşəbbüskarları idilər.
9. Hər ikisi hər cür təhqirlərə məruz qalmışlar.
10. Hər ikisini zorla hakimlərin məhkəməsinə gətirmiş və açıq dindirməyə məruz qoymuşlar.
11. Hər ikisini məhkəmədən sonra qamçılamışlar.
12. Hər ikisi əvvəlcə təntənə ilə, sonra əzabla küçədən keçmiş, sonradan küçə Onların edam yeri olmuşdur.
13. Hər ikisi kütlənin toplaşdığı küçələrdən keçirilmiş və edam yerinə gedən yolda hər cür təhqirlərə məruz qalmışdır.
14. Hər ikisi onlarla birgə edama gedən kəslərə təsəlli və ümidverici sözlər demişlər. Mahiyyətinə görə sözlər də demək olar ki, eyni olmuşdur: “Mənimlə cənnətdə bir yerdə olacaqsan”.
15. Hər ikisi camaat qarşısında, ətrafa toplanmış insanların düşmən nəzərləri altında edam olunmuşlar.
16. Hər iki halda zülmət edam yerini örtmüşdür.
17. Edam zamanı onların bədəni əsgərlər tərəfindən iztiraba məruz qoyulmuşdur.
18. Hər ikisi düşməncəsinə əhval-ruhiyyədə olan kütlənin gözləri qarşısında alçaldıcı şəkildə kəndirdən asılmışlar.
19. Hər ikisinin cəsədləri nəticə etibarilə sevimli şagirdlərinin əlinə keçmişdir.

20. Hər dəfə onların cəsədləri yerləşdirilmiş yerdən itəndə, hakimiyyət özünə əlverişli izahat vermişdir.
21. Edam zamanı hər dəfə şagirdlərin az bir qismi iştirak etmişdir.
22. Hər iki halda şagirdlərdən biri öz Müəllimindən üz döndərmişdir. Hər iki halda bu şagird öz peşmançılığından sonra görkəmli şəxsə çevrilmişdir.
23. Hər ikisinin tanınmış qadın şagirdi olmuş və O, şagirdlərə nəzərlərini keçmişdən gələcəyə çevirmələrində həlledici rol oynamışdır.
24. Hər ikisinin şəhidliyindən sonra şagirdlərini əvvəlcə çaxnaşma, çaşqınlıq və ümitsizlik bürümüşdür.
25. Onların şagirdləri (hər dövrün həvvariləri) vasitəsilə din bütün dünyaya yayılmışdır.
26. Hər ikisi “Vəd olunmuş Kəs sənsənmi?” sualına eyni cavablar vermişlər.
27. Hər ikisi öz şagirdlərinə müraciət edərək, Yeni təlim haqda Müjdəni dünyanın hər tərəfinə yaymağı göstəriş vermişlər¹

Məsihin sözləri mənə artıq bəlli idi. Bu Gəncin sözlərini isə böyük maraqla oxudum:

“...həqiqətən, Mən deyirəm, Bu Gün Allahın Öz Kitabında haqqında danışdığı Gündür... İsa peyğəmbərin, Allahın Əmrini yaymağa göndərərkən, Öz həvvarilərinə ünvanladığı sözlər üzərində düşünün. Belə sözlərlə O, onlara ayağa qalxmağı və öz missiyalarını yerinə yetirməyi əmr edir. ‘Siz gecənin qaranlığında dağ başında yandırılmış oda bənzəyirsiniz. Qoy sizin işığınız insanların gözləri qarşısında parlсын. Sizin xasiyyətinizin saflığı və imtina etməyinizin dərəcəsi belə olmalıdır ki, yer üzünün adamları sizin vasitənizlə paklıq və mərhəmət Mənbəyi olan səmavi Atanı tanısinlar və Ona daha da yaxınlaşsinlar”².

“Həqiqətən, Mən deyirəm, Bu Gün keçmiş Həvvarilərin günlərindən də böyük bir Gündür. Xeyr, müqayisə olunmazdır! Siz Allahın Vəd etdiyi Günü Şəfaqinin şahidlərsiniz... Bu ölkəni eninə və uzununa dolaşın və yorulmaz ayaq və müqəddəs qəlblərinizlə Onun gəlişi üçün yol hazırlayın... O deyildimi insanların gözündə kasıb və aşağı olan İsanı yəhudi adamlarının birləşmiş qüvvələri üzərində yüksəldən?.. Onun adı ilə qalxın, inamınızı Ona bağlayın və son qələbəyə əmin olun”³.

Təəccüblü deyil ki, Oksforddan olan dahi Couett bu yeni təlim haqqında aşağıdakıları söyləmişdir:

“Bu hadisələr olduqca əhəmiyyətli olduğundan və bizdən olduqca az vaxt ərzində aralı olduğundan onların həqiqi qiymətini vermək olduqca çətindir. Yalnız gələcək onların mahiyyətini açacaqdır”⁴.

Məhz Couett və E.Braunun bu rəyləri məni bu axtarış yoluna salmışdılar. İndi mən onların o hadisələrə olan yüksək marağının səbəbini anlayırdım.

Mən özümdə ovçu ehtirası hiss edirdim! İzə düşə bilmişəmmi ? Yüzillik tarixi olan *baş verməmiş zühur haqqında İşin* sirrini açə bilmişəmmi?

Növbəti ili mən tamamilə həmin Gəncə aid mümkün materialların toplanması ilə məşğul olmaq qərarına gəldim. Sonra mən onları Messiyanın gəlişi ilə bağlı artıq əlimdə olan materiallarla müqayisə etdim. Əgər O, *həqiqətən* də Messiya idisə, mən indi bunu hərtərəfli yoxlaya bilərdim. Məndə bu məsələni bir dəfəlik həll etmək imkanı yarandı. Lakin mənim əhvalım iki suala cavab verdikdən sonra xüsusən döyüşkən oldu:

Bu dinin əsası nə vaxt qoyulub ?

1844-cü ildə!

Harada ?

İranda!

3. *İkiqat səma işığı*

Mən yalnız üç ay keçəndən sonra, axır ki, “tapıntılar” qovluğunu bağlaya bildim. Lakin mən indi bilirdim ki, həqiqətən dəyərli tarix üzə çıxarmışam. Qəzetçilər haqlı idilər. Bazar günü çıxan qəzetin birinci səhifəsində bunu oxuduqda stuldan yıxılmaq tamamilə mümkün idi. Sizə mənim həyacanım indi çatırmı? Axtarış uzun çəksə də, alacağım mükafat da az olmamalı idi. Mən, axır ki, öz sirrimi açə bilərdim.

Mənə məlum olan faktlardan birincisi aşağıdakılar idi:

1. 24 may 1844-cü ildə Qərbdə Samuel Morze özünün Müqəddəs Yazılardan götürülmüş sözlərdən ibarət məşhur teleqramını göndərir: *“Allah nələr etdi!”*
2. 23 may 1844-cü ildə yuxarıdakı həmin hadisədən bir gün əvvəl Şərqdə həmin Gənc adam sarsıdıcı bəyanını edir.

O, bəyan edir ki, keçmişin bütün Müqəddəs Kitablarının öncədən xəbər verdiyi Gün gəlmişdir. Həmin Gün, O, bildirir ki, bütün dinlərin vəd etdiyi Məsiya gələcəkdir. Həmin Gün “tək Çoban və tək sürü”nin zamanı olmalıdır.

Bu hadisə İranda 1844-cü ildə baş vermişdi. Tarix və yer həmin an təbii ki, mənim diqqətimi özünə cəlb etdi. Mən Onun “əl-Bab” adlandırıldığını öyrəndim. Məsih adı “Məsh olunan” mənasını bildirdiyi kimi, “Bab” da “qapı” mənasını verirdi. Bu Gənc adam bəyan edirdi ki, O, bütün Müqəddəs Kitabların vəd etdiyi Allahın tək sürüsünün Çobanının keçdiyi “qapı”dır.

Mənim yadıma Məsihin verdiyi vəd düşdü:

“Qapıdan girən qoyunların çobanıdır...Bu ağıldan olmayan başqa qoyunlarım vardır ki, onları da gətirməliyəm. Mənim səsimi eşidəcəklər; və tək sürü, tək Çoban olacaqlar”¹

Həzrət Bab deyirdi ki, O, Ondan sonra gələcək Qüdrətli Kəsin müjdəçisi və sələfidir. Onun, Həzrət Babın missiyası isə insanları Allaha dönməyə çağırmaq, gəlişi Məsih və başqa peyğəmbərlər tərəfindən öncədən xəbər verilmiş Böyük dünya Xilaskarının gəlişini hazırlamaqdır. Vəftizçi Yəhya Məsihin müjdəçisi olduğu kimi, Həzrət Bab da Özünü bütün zamanların Vədolunmuş Bağışlayanının müjdəçisi elan etdi.

Daniel peyğəmbərin axır günlərin “görüntü yeri” kimi vəd etdiyi İranın Müqəddəs Kitablarında, orada zühur edəcək İki Səma Elçisi haqda peyğəmbərliklər vardır. Onların birində deyilir:

“...Gün gələcək və surun səsi sakitliyi pozacaq, onun ardınca ikinci çalınacaq; həmin gün insanların ürəyi lərzəyə düşəcək..”

Başqa bir yerdə deyilir:

“...dirilmə günü bütün yer Onun ovçunda yerləşəcək...sur çalınacaq... sonra ikincisi çalınacaq, və budur!...yer öz Rəbbinin nuru ilə işıq saçacaq”.

Başqa bir yerdə axır-zamanda iki nəfərin gəlməsindən danışılır:

“Sizə doğrusunu deyirəm, Qaimdən sonra Qəyyum zühur edəcək”².

Pavri “Gözlənilən Dünya Müəllimi” Kitabında yazır: “Müdrək Narada və başqaları Krişnanın gəlişini Onun zühurundan bir neçə il əvvəl bəyan etmişlər...bu cür qabaqcadan xəbərdarlıq zəruridir...”

Mən müəyyən etdim ki, bir çox dünya dinlərinə İlahi Vəhyi qoşa Zühur ilə əlaqələndirmək xasdır.

Zərdüştlikdə: Uşidar-Ma və Şah Bəhram.

Yəhudilikdə: Masiha ben Yusif və Masiha ben Davud; İlyas və Məşiah

Xristianlıqda: Vəftizçi Yəhya və Məsih; İlyas və Məsih

İslamın şiə təriqətində: Qaim və imam Hüseyn.

İslamın sünnü təriqətində: Mehdi və İsa Məsih

Həzrət Babın vətəninə iki Gözlənilən müqəddəs Şəxs haqqında daha bir peyğəmbərlik vardı. Buxarinin danışdığı ənənəvi versiyada deyilir:

“Axır zamanda Allah Özünü bütün qüdsiyyəti və cəlalı ilə bəşəriyyətə göstərəcək, lakin yalnız bəziləri Ona yaxınlaşa biləcək... Sonra O, yenə gələcək... o zaman insanlar Ona cəlb olunacaqlar, Ona inanacaqlar və Onu tərəfləyəcəklər”.

Zəkəriyyə peyğəmbər *axır zaman* haqqında danışarkən eyni dərəcədə müqəddəs olan ruhun gələcəyini öncədən demişdi:

“O mənə dedi: “Bunlar bütün yer üzünün Sahibinin önündə duran məsh olunmuş iki nəfərdir””³.

İki “ələmdən” başqa, Vəhy Kitabında “iki zeytun ağacı” və “iki çıraq” da xatırlanır. Malaki peyğəmbər axır zamandan danışanda xəbərdarlıq edir:

*“Budur , Mən elçimi göndərirəm. O, önümdə yol hazırlayacaq”*⁴.

Bu həmin İran torpağı idi. Daniel peyğəmbər Onun haqqında belə demişdir:

*“Gecə gələn görüntülərdə gördüm ki, budur, bəşər oğluna bənzər birisi göyün buludları ilə gəlir”*⁵.

Həzrət Bab həmin böyük Bağışlayanın onun Özünün gəlişindən *doqquz il* sonra zühur edəcəyini öncədən xəbərdarlıq etmişdi. Ona görə də O, Əhdi-Ətiqdə deyildiyi kimi, “Öz məbədinə qəflətən gələcəkdir”. Vəhy Kitabında Məsih dəfələrlə bəyan etmişdi ki:

“ Tezliklə gələcəyəm...”

Həmin günü Allah Qəzəbinin böyük Günü adlandırmış Malaki peyğəmbər *axır zamanda* iki nəfərin gələcəyini öncədən xəbərdarlıq edir:

*“Budur , Mən elçimi göndərirəm. O, önümdə yol hazırlayacaq. Axtardığınız Xudavənd qəflətən Öz məbədinə gələcək...”*⁶.

Həzrət Bab tez-tez təkrar edirdi ki, O, yalnız *dan yerinin şafəqidir*, *Günəş* isə bütün dövrlərin Vəd etdiyi Kəsdir və O, tezliklə gələcəkdir. O, deyirdi ki, dünyanın Böyük Xilaskarı tərəqqi və sülh erasının misli-bərabəri olmayan yeni dövrünü açacaqdır.

Mən indi Həzrət Bab və Ondan sonra gələcək Kəs haqqında daha çox öyrənmək arzusunda idim. Axı mənə məlum olan peyğəmbərliklərdən üçü həyata keçmişdi:

1. Bu din, Məsihin Müjdəsi millətlərin hamısına şəhadət olaraq bütün dünyada təbliğ olunan zaman yaranmışdır (1844).
2. Bu din dünyaya özü haqqında xəbəri “bütprəstlərin zamanı” qurtaran il bildirdi (1844).
3. Bu din Daniel peyğəmbərin öncədən xəbər verdiyi il, bəşəriyyət, Məsihin sözlərinə görə, “müqəddəs yerdə durduğu” zaman ortaya çıxmışdır (1844).

Yeni dinin 1844-cü ildə yaranması üç ən vacib əsas tələbə cavab verirdi və mən artıq bilirdim ki, işi davam etdirməliyəm.

4. Şahidlər

Emersonun dostu Marqaret Fullar XIX əsrin 40-cı illərində dünyanı bürümüş həyəcan haqqında demişdir: “həyəcanın cəmiyyətin bütün təbəqələrini əhatə etməsi o dövrün parlaq xüsusiyyətlərindən biri idi”¹.

Mən səbirsizliklə həmin dövrdə Həzrət Babın başına gələnləri öyrənmək istəyirdim. Onun dininin mənbəyi nədə idi? “zühur qızdırması” öz apogeyasına Morze 24 may 1844-cü ildə məşhur teleqramını göndərəndə çatdı. Həmin il mayın 23-də günəş batandan iki saat on bir dəqiqə sonra İranın Şiraz şəhərində Həzrət Bab itaətkar şagirdinə aşağıdakı sözlərlə müraciət edir (Məsih ilk dəfə balıqçılara müraciət etdiyi kimi):

“Gələcəkdə bu gecə və bu saat böyük bayramlardan biri sayılacaq”²

Mən Həzrət Bab və onun ardıcılıarı haqqında ilk məlumatı verən yeddi yüz səhifədən ibarət yazıları oxudum. Onların çəkdiyi izzatlar və onların şəhidliyi Məsih və Onun həvvarilərinin izzat və şəhidliyini xatırladırdı. Mən Məsihin həyatı haqqında kitabın müəllifi Ernest Renanın sözlərini oxudum. O, Həzrət Babın ardıcılarının şəhidliyi dövrünü “dünya tarixində ola bilsin ki, bərabəri olmayan zaman”⁵ adlandırmışdı.

Həzrət Babın müraciətini dinləmiş ilk şəxsin həmin unudulmaz gecə və Həzrət Babın ilk sözləri haqqında gələcək nəsilər üçün parlaq xatirələri qalmışdır:

“Mən eləcə oturub qulaq asırdım. Onun könül oxşayan səsi və güclü nitqi məni əsir etmişdi...bilmirdim ki, günün hansı vaxtıdır və saat neçədir, dünyadan xəbərsiz idim, hər şeyi unutmuşdum. O gecə qəflətən mənə əyan olmuş ilahi Əmrin həqiqəti ildırım kimi bir müddət mənim vücudumu sarsıtdı. Gözlərim Onun işığından qamaşırdı, Onun fəvqəladə gücü bütün varlığıma hakim kəsilmişdi. Həyəcan və sevinc, qorxu və heyran qəlbimi bürümüşdü. Eyni zamanda özümdə təsvirəgəlməz bir yüngüllük və qüvvə hiss edirdim. İlahi Əmri dərk etməzdən öncə o qədər zəif və gücsüz idim ki, deyiləsi deyil. Bir şey yazı bilmirdim, yol yeriye bilmirdim, əlim-ayağım həmişə əsir və titrəyirdi. Amma İlahi Əmrin Məzhərini tanıdıqdan sonra mənim vücudumda cahilliyin yerini ilahi bilik, zəifliyin yerini qəribə güc və qüvvət tutdu. Mənə elə gəlirdi ki, fəvqəladə bir gücə malikəm, əgər bütün dünya, bütün insanlar mənə qarşı çıxsın, təkbaşına hamıya qələbə çala bilərəm. Dünyadakı bütün şeylər mənim gözümdə bir ovuc torpağa dönmüşdü, sanki mənim vücudumda təcəssüm tapmış Cəbrailin səsinə eşidirdim və O, insanlara deyirdi: Ey insanlar, ayılın, Çünki işıqlı sabah açılıb! Qalxın, Zühurun feyzindən və

İlahi Ömrin bərəkətindən faydalanın! Allahın mərhəmət qapısı açıqdır. Ey insanlar, hamınız bu qapıdan içəri daxil olun! Sizin gözlədiyiniz Şəxs Zühur edib”^{3, 4, 6}.

Həzrət Babın həyat tarixi məni dərinləndirdi. Mən əmin idim ki, bu cür hadisə dövrün tarixi sənədlərində əks olunmaya bilməz. Onu düzgün başa düşməyə bilərlər, lakin görməyə bilməzdilər. Mən haqlı idim. Bu hadisəyə dair Avropa tarixçilərinin çoxlu sayda şərhlərini tapmaq mənə müyəssər oldu.

Fransız tarixçisi A.-L.-M. Nikola Həzrət Bab haqqında yazmışdır: “... (Onun həyatı – müəllif.) –bəşəriyyətin şahid olduğu qəhrəmanlığın ən gözəl nümunələrindən biridir...”⁷.

Nikola həmin dövrü Məsihin dövrü ilə də müqayisə edir. Budur onun sözləri: “O, Özünü insanlığın yolunda fəda verdi...” Məsih kimi, O (Həzrət Bab – müəllif), razılıq, ədalət və qardaşlıq yolunda öz həyatını qurban verdi”⁸.

Edvard Qrenvill Braun (onun sayəsində mən bu tarixin izinə düşdüm) Həzrət Bab haqqında belə yazmışdır: “Görəsən Babın həlim ruhuna cəzb olunmayan şəxs varmı? Onda hər şey – həm tam qüssə və təqiblərlə dolu həyatı, qüsursuz davranışı, gəncliyi, mərdliyi və səbr..ən əsası faciəvi ölümü – Şirazdan olan gənc peyğəmbər bizim rəğbətimizi özünə cəlb edir”⁹.

Baş verməmiş zühur haqqında işin əhəmiyyəti gözlənilmədən artırdı. Hadisələrin bu cür dönüşü məndə güclü təəssürat yaradırdı. Aşkar etdiyimin əhəmiyyətsiz şey olmadığını yaxşı dərk edirdim. Burada söhbət hansısa heç kimə məlum olmayan, gizli insan qurupundan getmirdi. Onları XIX əsrdə deyil, artıq XX əsrdə unutmuşdular. Tanınmış fransız publisisti təsdiq edirdi: “Bütün Avropanı qüssə və hiddət bürümüşdü...Onun ölümündən dərhal sonra olduğu kimi, 1890-cı ildə də Babın şəhidliyi Parisdə mənim nəslimin ədibləri arasında köhnəlməmiş mövzu idi. Biz Ona şərlər qoşurduq. Sara Bernar Katyul Mendesə bu tarixi faciə haqda pyes yazmağı tövsiyə edirdi”¹⁰.

Böyük alim Arminius Vamberi Fransa Akademiyasında məruzə ilə çıxış etdi. Həmin məruzədə o, göstərirdi ki, Bab tərəfindən “ən böyük dühalara layiq müddəə formalaşdırılmışdır”.

1903-cü ildə “Bab” adlı dram əsəri Sankt-Peterburqun aparıcı teatrlarından birində səhnəyə qoyulur. Pyes Londonda reklam olunmuş, fransız və alman dillərinə tərcümə olunmuşdur.

Ser Frensis Yanqxazbend həmin dövrün şərhini verərək, yazır: “Bab haqqında hekayə - ...ruhun misli-bərabəri olmayan qəhrəmanlığı haqqında hekayətdir... Onun həyatı son yüz ildə öyrənməyə dəyər hadisələrdən biridir”¹¹.

Kim onun tarixini öyrənməyə cəhd etmişdir?

Oksford universitetinin tanınmış alimi, ilahiyyat doktoru, keşiş T.K.Çeyn Həzrət Babı “...bizim günlərin İsaşı...Peyğəmbərdən də böyük Peyğəmbər...”¹² adlandırmışdır.

İndi mən gəlişini Həzrət Babın öncədən xəbər verdiyi həmin o Kəs haqqında bilmək arzusu ilə daha çox yanırdım. Çünki əgər Həzrət Babın Özü insanlara bu cür güclü təsir göstərirdisə, onda zühur edəcək Kəs dünyaya nələr aşkar edəcəkdə? Axı, Onun gücü, Həzrət Babın sözlərinə görə, Onun Öz gücündən dəfələrlə çoxdur. Həzrət Bab Onun yanında şam Günəşin yanında olduğu kimi idi. Müjdəçi Vəftizçi Yəhya Məsih haqqında belə demişdir:

*“...fəqət məndən sonra Gələn, məndən daha qüdrətlidir; Onun çarıqlarını daşımağa belə mən layiq deyiləm...”*¹³.

Həzrət Bab Ondan sonra gələcək Kəs haqqında demişdir:

*“Məndən sonra gələcək Kəsə mənim göstərdiyim şəraflərdən ən böyüyü Mənim bu yazılı etirafımdır ki, Mənim heç bir sözüüm Onu lazımınca təsvir edə bilməz, nə də mənim Kitabımda, Bəyanda, Ona aid hansısa bir istinadım Onun Əmrinin gücünü açə bilər”*¹⁴.

Həzrət Bab Özünü yalnız Zühur edəcək Kəsin “*əlində bir üzük*” hesab edirdi. O deyirdi ki, Onun qarşısında səcdə edənlərin birincisi olacaqdır. Həzrət Bab Öz ardıcılılarına buyurmuşdur:

*“Mən, həqiqətən, Ona, Onun Dininə, Onun Kitabına, Onun Dəlillərinə, Onun yollarına və bütün bununla bağlı Ondan zahir olanlara iman bəsləyirəm. Mən Ona bağlılığım ilə fəxr edirəm və Ona olan imanımdan şərəf duyuram”*¹⁵

Sonra Həzrət Bab sözünə davam edərək deyir:

*“...mən əmin olsaydım ki, Onun Zühuru günündə sən Onu rədd edəcəksən, mən tərəddüd etmədən səni rədd edər və sənin imanını inkar edərdim.....digər tərəfdən, əgər mənə desəydilər ki, mənim Dinimə tərəfdar olmayan bir xristian Ona inanacaq, onu mən göz bəbəyim sanardım”*¹⁶.

Edam ərəfəsində Həzrət Bab yazmışdır:

*“...hər şeyi nə Qərbə və nə Şərqə məxsus olan bu Zühuru tanımaq üçün tərbiyə etmişəm...”*¹⁷

Bu sözləri oxuduqdan sonra özümdə yüzillik sirri açacağıma tam əminlik hiss etdim. Növbəti addım bəlli idi. Növbəti suallara cavab tapmalı idim: Gəlişini Həzrət Babın öncədən xəbər verdiyi Kəs kim idi? Onun adı nə idi? O, harada anadan olmuşdur? Onun gəlişi ilə Bibliyadakı peyğəmbərliklər həyata keçirdimi ?

Yalnız bu suallara cavab tapmaqla mən *baş tutmamış zühur haqda işi* bağlaya bilərdim.

5. Sırr açılır

Mən Həzrət Babın ingilis dilinə tərcümə olunmuş bütün Yazılarını diqqətlə öyrənirdim. Mən, Həzrət Babın sözlərinə görə Ondan sonra tezliklə gələcək Böyük Dünya Xilaskarının Şəxsiyyətini və yerini mənə göstərəcək istənilən məlumatdan yapışırdım. Həzrət Bab Öz Yazılarında Vədolunmuş Kəsin zühur edəcəyi ili dəqiqliklə göstərirdi:

*“Bu əmrin əvvəlindən doqquz il keçməyincə məxluqatın həqiqi varlığı aşkara çıxmayacaq. Elə isə o vaxtadək səbr et ki, başqa bir xilqət görəsən”*¹.

Burada hər şey aydındır. Doqquzuncu il (1269) müsəlman təqvimi ilə xristian təqviminin 1853-cü ilinə uyğun gəlir. Bu o deməkdir ki, O, 1853-cü ildən tez gəlməyəcəkdi. Həzrət Babın başqa yazısında deyilir:

*“O andan sonra siz əmri mütləq biləcəksiniz”*²

Yenə də:

*“ Əgər sən Allahu istəyir və Onu görməyi arzulayırsansa, Onu istə və Ona bax!”*³.

O, Öz Missiyasını bəyan etdiyi ildən (1844) doqquz il sonra bizi 1853-cü ilin üstünə gətirib çıxarır. Həzrət Babın Yazılarında zühurun baş verəcəyi yeri, hətta şəhəri göstərən başqa sübutlar da tapdım.

Həzrət Bab Ona ilk iman gətirmiş şagirdi ilə vidalaşarkən ona bu sözlərlə müraciət edir:

*“Öz səfərini şimala yönəlt və yolüstü İsfahan, Kaşan, Qum və Tehran şəhərlərini ziyarət et. Qüdrətli Allahdan dilə ki, O, sənə həmin paytaxtda həqiqi hökmranlıq taxtına yetişməyə və Sevimli Kəsin malikanəsinə daxil olmağa yardımçı olsun. Həmin şəhərdə bir sirr gizlədilmişdir. Bəyan edildiyi zaman, o, yer üzünü Cənnətə çevirəcəkdir. Mən ümid edirəm ki, sən onun mərhəmətindən öz payını götürəcək və onun cah-cəlalını tanıyacaqsan”*⁴.

Başqa bir yerdə yenə buyurur:

*“Mən səni elə bir şəhərə göndərirəm ki, Hicaz və Şiraz (Həzrət Babın anadan olduğu şəhər – müəllif) ona bərabər tutula bilməz, çünki orada böyük bir rəmz və müqəddəs bir sirr gizlənmişdir”*⁵.

Bu mənim uzun illər axtardığım həmin sirr deyildimi? Bəlkə bu qapını açan həmin açardır ki, arxasında xristianların,

yəhudi, müsəlman, buddist, hinduist və zərdüştilərin əsrlər ərzində həsrətlə gözlədikləri Messiyanın sirri gizlənidir.

Mən Həzrət Babın Tehran yaxınlığında bir müqəddəs yerə ziyarətindən danışılan sənəd əldə etdim. Həzrət Bab orada dəfn olunmuş müqəddəsə bu sözlərlə müraciət edir:

*“Məhbubumun kölgəsi altında...rahatlıq tapasan”*⁶

Yer və vaxt məsələsində şübhə yox idi: Tehran, 1853-cü il. Lakin İran mənbələrində axır-zamanda iki Allah Elçisinin gəlişindən danışıldığını biləndə marağım iki qat artdı:

*““Qars” ilində (1260-cı il, 1844) yer üzünü Onun nuru ilə işıqlanacaq... əgər “Qarazi” ilinə (1269-cu il, 1853) qədər sağ qalsan, xalqların, hökmdarların, insanların və dinin yeniləşməsini öz gözünlə görə bilərsən”*⁷.

İran tarixinin tədqiqi, həmçinin Həzrət Babın Yazılarının sonrakı araşdırılması zamanı bir qərribə insanın ortaya çıxması haqda informasiya diqqətimi cəlb etdi. O, paytaxtda, Tehrandə anadan olmuşdu. O, Daniel peyğəmbərin öncədən xəbər verdiyi kimi, tanınmış nəsilədən, qədim İran şahlarının nəslindən idi.

Onun yeniyetməlik illəri haqqında belə bir hekayəti tapmaq mənə müyəssər oldu:

“Uşaq yaşlarından O, son dərəcə mərhəmətli və alicənab idi. Təbiətin qoynunda olmağı sevərdi. Öz vaxtının çox hissəsini bağda və ya çəməndə keçirərdi. Onda hamının hiss etdiyi qeyri-adi cazibə vardı. Adamlar həmişə Onun ətrafına toplaşardılar. Vəzirlər və saray əyanları Onun həmsöhbətləri idi, uşaqlar Onu həddindən artıq sevərdilər”⁸.

Mən Onun gənclik illəri haqqında da yazılar aşkar etdim. Onlar mənə İsa haqqında nəql olunanları xatırladırdı:

“On üç və ya on dörd yaşında olanda Öz alimliyi ilə məşhurlaşmışdı. O, istənilən hər hansı bir fənn barəsində söhbət apara və istənilən problemi həll edə bilərdi. Böyük məclislərdə O, üləmalarla müzakirələr aparar və mürəkkəb dini

məsələləri izah edərdi. Hamı bir qayda olaraq Onu böyük maraqla dinləyərdi”⁹.

Görünür, O, insanlarda qeyri-adi təəssürat yaradırdı. Hətta İranın baş naziri Onun qeyri-adiliyini görmüş və bundan çox narahat olmuşdu. Onun adını hökumətdə məsul vəzifəyə namizəd kimi irəli sürəndə baş nazir demişdi:

“Onu Öz ixtiyarına buraxın. Bu vəzifə Ona layiq deyil. Onun daha yüksək məqsədi var. Mən Onu anlaya bilmirəm, lakin ümidvaram ki, O daha böyük meydan üçün yaranmışdır. Onun düşüncələri bizimki kimi deyil. Onu rahat buraxın”¹⁰.

Mən Onun həyat tarixində İsa Məsihlə digər oxşar cəhətlər də tapdım:

“Həzrət İsa şagirdlərinin ayaqlarını yuduğu kimi Həzrət Bəhaullah da bəzən Öz ardıcılılarına yemək hazırlayır və digər xırda –para işlər görürdü. O, Allah bəndələrinin nökrəri idi və bu xidməti ilə fəxr edirdi. Lazım gələndə quru döşəmə üstündə yatmaqla kifayətlənər, bəzən ancaq su və çörəklə dolanar, Özünün dediyi kimi “İlahi qida” ilə, başqa sözlə desək, aclıqla keçinərdi. Onun mükəmməl mütiliyi pərəstiş etdiyi təbiətdə, insan ləyaqətlərində, xüsusilə də Müqəddəs peyğəmbərlərə və şəhidlərə münasibətdə özünü bürüzə verirdi. Onun üçün ən miskindən tutmuş ən böyüyədək hər şey Allah barədə danışır”¹¹.

Onun Missiyası, Yezekel və Məsihin öncədən xəbər verdiyi kimi, Şərqdə başlamışdı. Danielin dediyi kimi, İranda, Həzrət Babın öncədən xəbər verdiyi kimi Tehranda başlamışdı. Bu Missiya məhz Həzrət Babın bəyanından doqquz il sonra başlamışdı. Həzrət Bab yazmışdır:

*“Həqiqət Günəşinə nəzər salın!..Bu, həqiqətdən, Mənim sizə vəd etdiyimdir... doqquz il keçməyincə məxluqatın həqiqi varlığı aşkara çıxmayacaq... Mən Ona itaət edənlərin birincisiyəm...”*¹².

Bu sözləri heç kim başqa cür qəbul etməsin deyərək Həzrət Bab aşağıdakı sözləri yazmışdır:

“Sübhansan, ey Mənim Allahım! Sən şahidsən ki, bu Kitabla Mən öz hökmranlığımın əhdindən qabaq bütün şeylərdən Sənin üzə çıxaracağın Kəsin hökmranlığının əhdini aldım...”¹³.

Və nəhayət:

“O andan (1853-cü il) sonra siz əmri mütləq biləcəksiniz...”¹⁴.

Mən aşkar etdim ki, Həzrət Bab doqquz ildən sonra, 1853-cü ildə gələcək böyük Messianı dəfələrlə xatırlayır. Onun sözlərinə görə, “Allahın Ən Böyük Adının və Ən Böyük Müjdənin daşıyıcısının” qədəm qoyduğu İran torpağı izzətlənəcəkdir.

Bu ikinci dərəcəli dəlil deyildi, tamamilə konkret sübut idi. Onu yoxlamaq mümkün idi.

6. Allahın Cəlahı

Həzrət Babın ilk dəfə Öz Missiyasını bəyan etdiyi şagirdin (Molla Hüseynin – tərcüməçi) nəql etdiyi hekayəti diqqətlə öyrəndim. O da Həzrət Bab tərəfindən gəlişi vəd olunmuş Kəsi axtarırdı. O, Tehrana yollanır və Onu adamlardan soruşmağa başlayır:

“Bu gün Mirzə Büzürq Nurinin (Həzrət Bəhaullahın atası – tərcüməçi) ailəsində şöhrətinə, əxlaqına və elminə görə onun varisi sayıla biləcək bir şəxs varmı?”

Ona cavab verilir ki, yalnız bir nəfər var.

“O nə işlə məşğuldur?”

“Kimsəsizlərə arxa durmaqla və acları doyurmaqla”.

“Onun vəzifəsi və rütbəsi nədir?”.

“O, kasıbların ümidi və qəriblərin pənahıdır”.

“Onun adı nədir?”.

“Hüseyn Əli”.

“Onun neçə yaşı var?”.

“28 yaşı var”¹.

Beləliklə, mən öyrəndim ki, Onun adı Hüseyn Əlidir, necə ki, Məsihin adı İsa idi. İsa “Məsih” (“Məsh olunmuş”) adı ilə tanındığı kimi, Hüseyn Əli də “Bəhaullah” (“Allahın Cəlalı”) adı ilə tanınmışdı.

Həzrət Bəhaullah Daniel peyğəmbərə knyaz Mikaelin – “Allahabənzər”in göründüyü həmin o məmləkətdə, İranda anadan olmuşdu. Daniel peyğəmbərə axır-zamana kimi “Kitabı möhürləmək” göstərişi veriləndə, Ona bu sözlər də deyilmişdi:

*“O dövrdə xalqına mənsub olanların dayağı knyaz Mikael qalxacaq...”*².

Həzrət Bəhaullahın vətəni – Mazandaran əyalətidir. İranın bu hissəsi qədimlərdən “Bəxtiyar yer” kimi tanınmışdır. Mazandaran haqqında bu sözlər yazılmışdır: “Bu əyalət haqqında çoxlu əfsanələr var. Söyləyirlər ki, orada budaqları buludlara dəyən səma ağacı bitəcək. Bu ağacın meyvələri xalqlara həyat verəcək. Bir çoxları həmin ağacı tapmaqdan ötrü bu diyara səfər edirdilər. Başqa bir əfsanədə deyilir ki, Mazandarananın yüksək dağlarının birində nifrət və müharibə hökmdarı məhbəsə salınıb”³.

Yuxarıdakı parçanın müəllifi sonra izah edir ki, ibrətli hekayələr bu əyalətdən bəşəriyyətə sülh gətirəcək Dahi Şəxsiyyətin gəlişinin rəmzi ifadəsidir.

Oxşar hekayələr Vəhy Kitabında və Danielin kitabında da göstərilmişdir. Daniel peyğəmbərin Kitabında Mikaelin – Allahabənzərin axır-zamanda insanları iztirablardan qurtaracağından danışan həmin fəslində deyilir ki, onda *Böyük Dirilmə günü* gələcək. Özünün ikinci zühuru zamanı *Dirilmə günü* Məsih tərəfindən də vəd edilmişdir.

Yəhudi peyğəmbərliklərinin tədqiqatçısı F. Xacinqs “Sionizm peyğəmbərliklər işığında” kitabında bugünkü günü nəzərdə tutaraq yazır: “Görünür, biz doğrudan da Daniel peyğəmbərin görüntülərinə tam uyğun olaraq “axır-zamana” çatmışıq”

Hüseyn Əli, Bəhaullah. Qəribə addır. Mən bu ada alışana kimi bir müddət keçdi. Mən Onun həyatı ilə tanış olduqca inamsızlığın ilkin buzu tədricən əriyirdi. Bəli, Onun adı Yaxın Şərq üçün səciyyəvi, adi ad idi. Mən, əlbəttə, anlayırdım ki, mənim ilk reaksiyam “Nazaretlinin kultunu məhv etdiyinə” görə imperatorun tərifini göylərə qaldıran Roma tarixçisinin reaksiyasına oxşayırdı. Qərb adamı kimi, yad şərq adı onu da çəkindirirdi. Halbuki, əslində bütün Peyğəmbərlər şərqdə zühur etmiş və qəribə səslənən adlar daşımışlar.

Həmin vaxt mənim əlimə çox maraqlı bəyanat keçdi. Hər halda o mənə belə görünürdü. Həmin bəyanatın müəllifi nə Həzrət Babın, nə də Həzrət Bəhaullahın ardıcılı deyildi. O, Oksford universitetindən Bibliya tədqiqatçısı, yaxşı tanınmış xristian keşişi idi. O, yazırdı: “əgər son zamanlar peyğəmbər zühur etmişsə də, O, şübhəsiz, Bəhaullahdır. O, insanların ən yüksək tipinə - peyğəmbərlərə aiddir”⁴.

Doktor C.E.Karpenteranın “Dinlərin müqayisəsi” kitabında birbaşa sual verilir: “İztirablar içində batan İran sonradan dünya dininə çevriləcək dinə həyat verə bilərmidi?”.

İndi heç nə məni öz tədqiqatımdan imtina etməyə məcbur edə bilməzdi. Ola bilsin, mən artıq *baş tutmamış zühurun* sirrinin açılması ərəfəsində idim. Doğrudanmı məni də əsrlər boyu başqaları kimi məyusluq gözləyir? Hər halda onlarla müqayisədə mən daha əlverişli mövqedə idim. Mənim əlimdə Messiya taxtına iddia edən kəsin həqiqiliyini sübuta yetirmək üçün həyata keçəcək konkret şərtlərin geniş siyahısı vardı.

Mən anlayırdım ki, qəti an yaxınlaşıbdır. *Şərtlərdən* ibarət siyahını qarşımda qoyaraq, onları bir – bir Həzrət Bəhaullahın tərcümeyi-halı ilə yoxlamağa başladım. Mən hər biri ayrılıqda götürülmüş şərti bu şəxsin həyatı ilə yanaşı qoyaraq təhlil etməyə hazırlayırdım.

Mən Onun haqqında çox şey öyrəndim və mənə bəlli oldu ki, Məsih kimi O da hakim dairələrin əlinə keçərək, dəhşətli təhqirlərə və alçalmalara məruz qoyulmuşdur.

Əvvəlcə Amulun evində qəddarcasına qamçılanır. Həzrət Babın edamından iki il sonra onu həbs edərək, əsgərlərin mühafizəsi altında ayaqyalın və başıaçıq halda piyada Tehrana aparırlar. Yol boyu Onu lənətləyir, hər tərəfdən Ona daş atırdılar, çünki üləmələrin fitvasına əsasən O, ölkənin, dinin və şahın yeganə düşməni sayılırdı.

Həmin dövrün bir tarixi sənədində belə təsvir olunmuşdur: “Siyahçala çatanda gözləri qəzəbdən parlayan bir qoca qadın lənət və qarğış edə-edə irəli çıxdı və əlindəki daşı Həzrət Bəhaullahın üzünə vurmaq istədi, lakin məmurlar buna mane oldular. Qarı dedi: “Sizi İmam Hüseynə and verirəm, qoyun bu daşı ona vurum!”. Həzrət Bəhaullah buyurdu: *“Ona mane olmayın, çünki o özlüyündə savab bildiyi bir işi görmək istəyir”*”⁵.

Həzrət Bəhaullahı Onun sözünün sehrli gücündən məhrum etməkdən ötrü şagirdlərindən ayrırırlar. O, doğma vətəninə sürgün olunur. Silahlı əsgərlərin nəzarəti altında O, İran sərhəddindən İraq ərazisinə ötürülür. Onun hara aparıldığını eşidəndə yəqin ki, siz də mənim kimi həyəcanlandınız; Dəclə - Fərat vadisinə! Həmin O yerdə ki, Yezekel peyğəmbər “Allahın Cəlalı”nı görüntülərində görmüşdü.

Əlbəttə, Babilə! “Bəhaullah” adı “Allahın Cəlalı” deməkdir.

Üzərində “Cavab” yazılmış qovluğu kənara qoydum. İri konvertin üz hissəsində qalın sual işarəsi çəkdim. Və sonra bütün diqqətimi peyğəmbərliklərin üzərində cəmləşdirdim. *Baş tutmamış zühur haqqında İşin nəticəsi* indi baş verənlərdən asılı olacaqdı.

III HİSSƏ

SİNAQ

1.Şərqdən gəlmiş hökmdar

Dərindən tədqiq etdikcə, Həzrət Bəhaullahın gəlişi ilə Messiyanın şərqdən gəlməsi haqda peyğəmbərliyin həyata keçməsinə dair daha çox dəlillər əldə edirdim. Müəyyən etdim ki, O, tanınmış nəsiləndir, İran isə İsraildən şərqdə yerləşir.

Xristian keşişi Con Kamminq “Ağır sınaq” adlanan axır-zaman haqda kitabında Zərdüşt peyğəmbərin Messiya haqda öncə görmələrindən danışır. Həmin öncə görmədə Allah Elçisinin İranın Nur torpağından gələcəyi göstərilir.

Nur, Mazandaran əyalətində yerləşmişdir. O, Həzrət Bəhaullahın vətənidir. Onun atası Mirzə Büzürq Nurdan olub, hökumətdə nazir vəzifəsini tuturdu.

Nateqin “Din haqda mübahisə” kitabında da Şərqdən gələcək Kəs haqda Zərdüşt Peyğəmbərin dedikləri verilmişdir:

1. “Allahın köməkliyi ilə sizdə (İranda – müəllif) hər şey yaxşı olar”.
2. “Hətta dünyanın axırına bir an qalsa belə, mən bu xalqın içindən dinə yeni həyat verəcək bir nəfəri göndərəcəyəm”.
3. “O zaman ki, İran və başqa ölkələr ərəblər tərəfindən zəbt olunacaq, Mən İran şahlarının nəslindən bir nəfəri seçəcəyəm və O, Şərqdən tutmuş qərbə kimi bütün dünya xalqlarını Tək Allaha itaət etməyə çağıracaq”.

Daha bir sənəd əldə etdim:

“Onun (Həzrət Bəhaullah – müəllif), yaşı min üç yüz ildən çox olan və kökü qədim İran şahlarının nəslinə kimi gedib çatan, nəsil səcərəsinin izləndiyi əlyazma tapılmışdır”¹.

Böyük Messiya haqqında peyğəmbərlik buddistlərə də məlumdur. Bu peyğəmbərlik hətta Buddanın Özünə aid edilir və orada deyilir ki, zamanı gələcək və “Maytreyya adlı Budda - ümumdünya qardaşlıq Buddası”² zühur edəcək. Buddistlərin dediyinə görə bu Messiya *şərqdən deyil, qərbdən* gələcəkdir.

XIX əsrin 40-cı illərində “zühur həyəcanı” zamanı Məsihin gəlişini səbirsizliklə gözləyən ingilis keşişi Edvard İrvinq yazır:

“...əvvəllər heç bir xristianın ayaq basmadığı Himalay dağlarının ətəklərində müqəddəs gölün sahillərində olmuş dostum müəyyən etmişdir ki, orada da həmçinin *qırx il* sonra qərbdən gəlib, bütün dünyanı fəth edəcək bir təlim gözləyirlər...”³.

Həzrət Bəhaullah İrandan gəlmişdir, hansı ki, İsraildən *şərqdə*, Hindistandan isə *qərbdə* yerləşibdir. O, xidmətinin başlanğıcından Yerdəki həyatının son günlərinə kimi *qırx il* ərzində Öz Missiyasını icra etmişdir.

Əhdi-Ətiq peyğəmbərləri Vəd olunmuş Messiyanın *şərqdən* gələcəyini xəbər verirdilər. Hindistan və Uzaq Şərq ölkələrindən olan peyğəmbərlər və görücülər isə Onun *qərbdən* gələcəyini söyləyirdilər. Həzrət Bəhaullahın vətəni İran məhz ortada yerləşdiyindən hər iki hala uyğun gəlir.

“Yenoxun sirrlər Kitabı”nda axır-zaman Messiyasının İsrailin şərq tərəfindən, indi İran adı altında tanınan ölkədən gələcəyi haqqında öncədən xəbərdarlıq vardır. Yenox xəbərdarlıq edir:

“Həmin günlər mələklər bir yerə toplanacaq və şərqə, Parfiya və Midiya xalqlarına tərəf çevriləcəklər ki, hökmdarların rahatlığını pozsunlar və onların üzərinə səbatsızlıq ruhu ensin və onlar öz taxtlarında oturma bilməsinlər”⁴.

Parfiya və Midiya – Həzrət Bəhaullahın anadan olduğu indiki İranın bir hissəsidir.

Yəhudilərin müqəddəs kitabı - Sivillin Kitablarında da Messianın *şərqdən* gələcəyi haqda məlumat verilmişdir:

“Və o zaman Allah *şərqdən* hökmdar göndərəcək ki, hər torpağı ölüm saçan müharibələrdən qurtarsın...O, Qüdrətli Allahın göstərişini yerinə yetirəcək”⁵.

Cozef Klauzner öz kitabında yazır: “*Şərqdən* gəlmiş hökmdar, şübhəsiz ki, Hökmdar- Messiyadır”.

Yezekel peyğəmbər də Messianın Müqəddəs Torpağa, İsrailə *şərqdən* gələcəyini öncədən xəbər vermişdi. O, hətta Onun tanınacağı adı da demişdir – “*Allahın Cəlalı*”:

“*Mən gördüm ki, şərq yolundan İsrail Allahının izzəti (cəlalı – tərcüməçi) gəlir...*”⁶.

Başqa bir yerdə Yezekil deyir:

“*Rəbbin izzəti şərqə baxan darvazanın yolundan məbədə girdi*”⁷.

Mənə artıq bəlli idi ki, “Bəhaullah” tərcümədə “*Allahın Cəlalı*” və ya “*Rəbbin Cəlalı*” mənasını verir.

Onun sələfinin adı Bab idi. Bu ad tərcümədə “*Qapı*” mənasını bildirirdi. Həzrət Bab həmin Qapı idi ki, Həzrət Bəhaullah, “Allahın Cəlalı” oradan keçərək insanların ürəyinə daxil olmuşdu. Həzrət Bəhaullah *şərqdə* yerləşən İrandan İsrailə gəlmişdi.

Əldə etdiyim tapıntılar məni sevindirirdi. Mən öyrəndim ki, Həzrət Bəhaullahın gəlişi dəqiqliklə Yeşaya, Yeremeyə, Yezekel, Daniel, Malaki, Zərdüşt, Budda, Məhəmməd peyğəmbərin söylədiklərinə, həmçinin çoxsaylı dünya əhlinin bu Tək Çobanın “*tək sürü*” zamanında haradan və nə vaxt gələcəyi haqda öncədən verilmiş xəbərdarlıqlarına dəqiqliklə uyğun gəlir. Ona görə də birinci xəbərdarlıq qarşısında qeyd etdim – “*yərinə yetdi*”

2. Qədim sirrlər torpağı

İkinci şərt qədim sirrlər torpağı Babilə aid idi. Əldə etdiyim ilkin şərtlərdən belə görünürdü ki, axır-zamanda Xilaskar nə vaxtsa Babil adlanan torpaqdan, Dəclə-Fərat çayları vadisindən gələcəkdi. İnsanlar şikayət edəndə ki, onları xilas edəcək Xilaskarları yoxdur, Mikeya peyğəmbər onları töhmətləndirdi. Lakin eyni zamanda xilasın Babildən gələcəyini xəbər verdi. O, onları inamsızlıqda ittiham edərək demişdir:

*“İndi nə üçün uca səslə çağırırsan? Məgər sənin yanında padşah yoxdur?”*¹

Sonra Mikeya peyğəmbər onlara başlarına gələcək hadisələrdən danışır:

*“Ey Sion qızı, ağrıdan qovrul, doğan qadın kimi bərkdən qışqır, çünki şəhəri tərk edib, çöldə qalacaqsan, Babilə qədər gedəcəksən; düşmənlərinin əlindən qurtaracaq...”*².

Mikeya axır-zaman haqda danışır, çünki O, bu fəslə bu sözlərlə başlayır:

*“Son günlərdə Rəbbin evi olan dağ...”*³.

Demək, bu yəhudi xalqının “bir yerə toplandığı” və millətlər “qılınclarından kotan düzəltdiyi” zaman baş verəcəkdi. Bir xəfiyyə kimi mənim vəzifəm Həzrət Bəhaullahın həyatındakı faktları Mikeyanın peyğəmbərlikləri ilə müqayisə etmək və yoxlamaq idi:

1. Həzrət Bəhaullah Babildə nəyəsə “həyat” vermişdimi?
2. Sonra O, şəhəri tərk etmişdimi?
3. O, çöldə yaşamışdımı?
4. O, Babilə qayıdıb, insanların Xilaskarına çevrilmişdimi?

Mən artıq bilirdim ki, Həzrət Bəhaullahın dini 1844-cü ildə yaranıb və Həzrət Bəhaullahın Özü İrandan 12 yanvar

1853-cü ildə sürgün edilib, silahlı mühafizəçilərin nəzarəti altında Dəclə-Fərat çayları vadisinə kimi müşayiət olunub. O, Bağdadın köhnə məhəllələrinin biri olan *Qərq* məhəlləsində Özünə sığınacaq tapıb.

Buranın qədim Babil torpağı olmasına şübhə yox idi. Bristoldan olan yepiskop Tomas Nyuton özünün “Peyğəmbərliklər haqqında dissertasiya” (1754) kitabında yazır ki, tanınmış səyyah Tavernye danışır: “Bağdadın yaxınlığında, haradakı Dəclə qollara ayrılır, qədim şəhərin qalıqları qalıbdır. Üzərində altı minik arabasının hərəkət edə biləcəyi qala divarlarının ayrı-ayrı hissələri görünür. Bu qala divarları 10 fut uzunluğunda və 3 fut enində bışmış kərpicdən hörülüb; ölkənin xronikasında deyilir ki, burada qədim Babil şəhəri olub”.

Uill Dryon “Din Əsri” kitabında Bağdad haqqında belə yazır: “Nə vaxtsa burada, Babilin yaxınlığında Babil şahlığının şəhərlərindən biri yerləşirdi; Navuxodonosorun adı yazıldığı kərpiclər burada, Dəclə çayının altından tapılıb”.

Mən aydınlaşdırdım ki, Həzrət Bəhaullah Dəclə çayının sahilində yerləşmiş Bağdad şəhərinə gəlibdir. Mən həmçinin müəyyən etdim ki :

1. Orada, Dəclə-Fərat çaylarının vadisində, qədim Babildə Həzrət Bəhaullah əzab və izzətlərə dözərək yeni dinin əsasını qoyub.
2. Mikeya peyğəmbərin öncədən xəbər verdiyi kimi, Həzrət Bəhaullah 10 aprel 1854-cü ildə “şəhəri tərk edərək” Kürdüstan dağlarına gedir, necə ki, vaxtilə Məsih səhraya getmişdi.
3. Mikeya peyğəmbərin öncədən xəbər verdiyi kimi, O, həqiqətən “çöldə” yaşadı. Həmin dövrün sənədi Həzrət Bəhaullahın Kürdüstanın geniş çöllərində tək-tənha dolaşdığını və Özünü gələcək sınaqlara hazırladığını təsdiq edir.
4. Bu “çöllük yerdən” Həzrət Bəhaullah “Babilə” qayıdır. O, Bağdada gələrək, açıq şəkildə Özünün

axır-zaman üçün vəd edilmiş Xilaskar olduğunu bəyan edir.

Yezekelə şərqdən gəlmiş “Allahın Cəlalı” görüntüsü əyan olanda O, Babil torpağında sürgündə idi. O, deyir:

“...mən Kevər çayı sahilində, sürgündə yaşayanlar arasında olanda göylər açıldı və Allahdan gələn görüntüləri gördüm”⁴.

Həmin fəsildə Yezekel səmada göy qurşağını – Allahın Nuh peyğəmbəri vasitəsilə bütün canlılarla bağladığı Əhdin əlamətini görür. Bu da Kevər çayının sahilində baş verir. Yezekelə insan vücudunu görmək də müyəssər olur:

“Bu, Rəbbin izzətinə bənzər bir görüntü idi. Bunu görəndə mən üzüstə yerə yığıldım və danışan bir Şəxsin səsinə eşitdim...”⁵.

Mən Kevər çayı haqqında məlumat topladım. Qədimlərdə coğrafiyaçılar onu “Xabar” adlandırırdılar. Onun başqa adları da var idi. O, mənbəyini Bağdaddan qərbdə götürür və qədim Babilin qala divarları yaxınlığında Fərat çayına tökülürdü. Bu, Həzrət Bəhaullahın Öz Missiyasını bəyan etdiyi həmin yer idi.

Yezekel peyğəmbər öz görüntüsünü daha sonra belə təsvir edir:

“Sonra Ruh məni yuxarı qaldırdı və arxamdan böyük bir gurultu eşitdim: “Rəbbin izzətinə (cəlalına – tərcüməçi) Öz yerində alqış olsun”...mən qalxıb gəzintiyə çıxdım. Orada da Kevər çayının sahilində gördüyüm izzət kimi Rəbbin izzəti durmuşdu. Mən üzüstə yığıldım”⁶.

Həzrət Bəhaullah Kevər çayının sahilinə, qədim Babil torpağına gəlir. Onun adı “Allahın Cəlalı” və ya “Rəbbin Cəlalı” mənasını verir.

Mən bu dəfə Hindistandan olan daha bir peyğəmbərlik əldə etdim. Orada da Vəd olunmuşun axır-zamanda Babilə zühur etməsindən danışılırdı. Həmin hekayət “Qırmızı libas haqqında əfsanə” adlanırdı. Onun məzmunu belə idi: “Danışılır

ki, VIII əsrdə Hindistanda bir müsəlman övliyası yaşayırmış. O, “Allahın Böyük Günü”nün gəlməsi haqqında danışar və bəyan edərdi: “həmin gün Vədolunmuş *Qərq* torpağında yaşayacaq. O, çayın sahilində gəzəcək və Onun əynində dərviş əmmaməsi və *qırmızı libas* olacaq. O, öz şagirdlərinə həmin çayın sahilində moizə oxuyacaq. Kaş Onun hüzurunda olaydım və Onun yolunda öz qanımı axıdaydım”⁷.

Öyrəndim ki, Həzrət Bəhaullah doğrudan da əyninə qırmızı libas geyirdi. Bu libası O, Kürdüstan dağlarında olarkən, Onun yolunu gözləyən həyat yoldaşı və qızı qırmızı “tirmix” parçasından tikmişdilər. Həmin libas indi də durur.

Həzrət Bəhaullah Dəclə çayının sahilində ardıcılılarına moizə oxuyurdu. Onun Bağdadda yaşadığı məhəllə *Qərq* məhəlləsi adlanırdı. Bura qədim Babil torpağı idi. Doğrudan da, bu son dərəcə heyrətedici hadisədir!

3.Babildə dünyaya gəlmiş

Mənə ikinci *şərtə* və Babilə dair daha bir neçə əlavə tapıntı əldə etmək müyəssər oldu. Yeşaya peyğəmbər Babil və insanların bir yerə “toplandığı” axır-zaman haqda danışır. Babillə bağlı peyğəmbərliklə sona çatan kitabının sonuncu fəsillərində Yeşaya bəyan edir:

1. “*Ey dünyanın bütün ucqar yerlərində yaşayanlar, Mənə tərəf dönün və xilas olun! Çünki Mən Allaham və başqası yoxdur!*”³.
2. “*Qulaq asın Mənə, ey Yaqub nəsli, Ey İsrail nəslinin sağ qalanları!..Mən sizi aparacağam, Mən sizi yaratdım, Mən daşıyacağam. Bəli, Mən sizi aparacağam və xilas edəcəyəm*”⁴.
3. “*Bizi Satınalan İsrailin Müqəddəsidir, Onun adı Ordular Rəbbidir*”⁵.

Sonra Yeşaya hamını Rəbbin Babildə onların arasından seçdiyi Kəsi dinləməyə çağırır:

4. *“Hamınız toplaşın, dinləyin! Bütlərdən hansıdır bu şeyləri bəyan edən? Rəbbin sevdiyi adam Babildə Onun məqsədini yerinə yetirəcək, Onun əli Xaldeylilərə qarşı qalxacaq”*⁶.
5. *“Mən, bəli Mən dedim, Onu Mən çağırırdım, Onu gətirdim, O öz yolunda uğurlu olacaq”*⁷.
6. *“Mənə yaxın gəlin...Xudavənd Rəbb indi Məni və Ruhunu göndərdi”*⁸.
7. *“Səni Satınalan, Rəbb...belə deyir:...getdiyiniz lazım olan yolla səni aparıram”*⁹.

Yeşaya söhbətini bu sözlərlə yekunlaşdırır:

8. *“Babildən çıxın, Xaldeylilərin torpağından qaçın, Sevinc səsi ilə bəyan edin, bunu bildirin, Dünyanın ən uzaq yerlərinə bu xəbəri çatdırın, Deyin: “Rəbb qulu Yaqub nəslini satın aldı”*”¹⁰.

Həm Yeşaya, həm də Mikeya İsrailin Babildə satın alınacağını xəbər verirdilər.

Həzrət Bəhaullah Bağdada (Babilə) gəldi və oradan dünyaya Öz Missiyasını bəyan etdi. O, həqiqətən, “Babildən” arzuolunmaz və qəbul olunmaz kimi “çıxdı”, “Xaldeydən uzaqlaşdı” və Müqəddəs Torpağa gəldi və bura Onun dininin mərkəzinə çevrildi. Bu hadisələr Yeşaya peyğəmbər tərəfindən həmin fəsillərdə öncədən xəbər verilmişdi:

*“Mən bunları dedim, mütləq yerinə yetirəcəyəm, Mən niyyət etmişəm, bunu icra edəcəyəm...Qurtuluşum ləngiməyəcək, Siona xilas, İsrailə izzəti bəxş edəcəyəm”*¹¹.

Qeyd edirəm ki, yalnız Zəkəriyyənin Kitabında axırxəməndə Böyük Satınalanın Babildən gələcəyinə dair ən heyvətəməz dəlillər tapdım. Zəkəriyyə peyğəmbərə *“Mən Yerusəlimə qaytarıldım”* ifadəsini işlədən Kəsin görüntüsü ayan olanda, O iki zeytun ağacını da görür. Zəkəriyyə Allahdan bu iki zeytun ağacının görüntüsünün izahını istəyir.

“...*bunların nə olduğunu bilmirsən?*” – Allah ondan soruşur.

“...*yox, ağam bilmirəm*” – Zəkəriyyə cavab verir.

Onda Allah onların mənasını izah edir. Zəkəriyyə bunu bu cür təsvir edir:

“*O mənə cavab verdi: Zerubbabilə Rəbbin sözü budur...*”¹².

Bu adın hökmdara məxsus olmasından savayı, “*Zerubbabil*” sözündə, əgər onun Zəkəriyyənin Kitabındakı bu ayələrdə verilən həqiqi mənasını nəzərə alsaq, hansısa xüsusi rəmzi mənə daşıdığına əmin olarıq.

Kral Yakovun zamanında Bibliyanın ingilis dilinə tərcüməsinin Oksford nəşrində “*Zerubbabil*” sözü “Babildə dünyaya gələn” mənasında verilir. Digər mənbələrdə başqa versiyası– “*Babildə səpələnən*” verilmişdir. Kruden “Bibliya kəlamlarının tam şərh” kitabında sübut etməyə çalışır ki, bu sözün mənası “Babilə sürgün olunan” və ya “Yadelli Babildə” (başqa nəşrlərdə “babildə dünyaya gələn”) mənasındadır.

Bütün bu təsvirlər Həzrət Bəhaullaha uyğun gəlir. O, Babilə İrandan sürgün olundu. O, bu ölkədə “yadelli” idi və Babildə Onun dini “dünyaya gəldi”. Nəhayət O, Allahın İbrahim peyğəmbər və onun nəslinə vəd etdiyi qədim Kənan torpağına gələndə qədər Öz ardıcılları ilə birgə “səpələnən” vəziyyətdə idi.

Həm Həzrət İbrahimin, həm də Həzrət Bəhaullahın dini Babildə “dünyaya gəlib”. Orada hər ikisinin üzərinə Müqəddəs Ruh enib. Bu qədim torpaqda Onlar ətrafa nur saçıblar. Bunu da Zəkəriyyə öz görüntülərində öncədən xəbər veribdir:

“*Mənə Rəbbin sözü nazil oldu: “Bu evin təməlini Zerubbabilin əlləri qoydu, onun əlləri də bunu sona çatdıracaq. Onda biləcəksən ki, Ordular Rəbbi məni sizin yanınıza göndərmişdir*”¹³.

“*Allahın Kəlamı*” İbrahim Babildə İsrail evinin özülünü qoydu. “*Allahın Cəlalı*” Bəhaullah onu “qurtardı” və onu

reallığa çevirdi. Hər ikisi “Babildə dünyaya gəlmişlər”. Beləliklə, “Zerubbabil” adı altında birləşmiş hər ikisinə, Zəkəriyyə Rəbbin müraciətini yönəldir:

*“O mənə cavab verdi: “Zerubbabilə Rəbbin sözü budur: “Güclə, qüdrətlə yox, yalnız Mənim Ruhumla iş görəcəksən” deyir Ordular Rəbbi”*¹⁴.

Səhv etməməkdən ötrü Zəkəriyyə bir daha iki zeytun ağacının mənasını soruşur. Allah ona cavab verir:

*“...bunlar bütün yer üzünün Sahibinin önündə duran məsh olunmuş iki nəfərdir”*¹⁵.

Bu iki zeytun ağacı, Babildə Allahın təkliyini (tövhid – tərcüməçi) elan edən İbrahim peyğəmbər və Allahın təkliyini və vahid din anlayışlarını Babildə həyata keçirmiş Həzrət Bəhaullahdır. İki zeytun ağacı anlayışının başqa şərhləri də ola bilər: bunlar “Aləmlərin Rəbbinin qarşısında duran” *Həzrət Bab* və *Həzrət Bəhaullahdır*.

Mən Həzrət Bəhaullahın Öz Missiyasını bəyan etdiyi şəhərin adının, “Bağdad” sözünün də mənasını tapdım. Bu “Allah bəxşişi” mənasını verir.

Həzrət Bəhaullah Müqəddəs Yazılarda verilmiş vədi bir daha həyata keçirdi. Messianın Babilə gəlməsi, səhraya getməsi və sonra da bu qədim torpaqdan Öz Missiyasını bütün dünyaya bəyan etməsi haqda Mikeya, Yeşaya, Zəkəriyyənin peyğəmbərlikləri, həmçinin İslam və Hind peyğəmbərlikləri həyata keçdi.

Mən ikinci şərtin qarşısında qeyd etdim – “*yerinə yetdi*”.

4. Valehedici Mikeya

Əhdi-Ətiqə daxil olan, həcmcə kiçik Kitabların birində mən bir - birinin ardınca bir sıra dəlillər əldə etdim. Onlar Messiya tarixini əvvəldən sona kimi izləyirdilər. Onların özü başqa mənbələrə müraciət etmədən axır-zaman Messiyasının

mövcudluğuna sübut üçün kifayət edirdi. Ona görə də bu dəlilləri əldə etdiyim Kitabı nazil etmiş peyğəmbəri “valehedici Mikeya” adlandırmaqdan özümü saxlaya bilmədim.

Mikeyanın Kitabının elə birinci fəslinin ilk cümlələrindən bu dəlilləri görmək mümkün idi:

“Budur, Rəbb göylərdəki taxtından enir, Yer üzünü dağların zirvəsi ilə gəzir”¹.

Mən müəyyən etdim ki, Həzrət Bəhaullahın həyatı, həm birbaşa, həm də rəmzi mənada, bu ayədə deyilənlərə uyğun gəlir.

Rəmzi mənada. O, İbrahim peyğəmbərin izzətləndirdiyi torpağa gəlib. O, yəhudilər, xristianlar və müsəlmanlar üçün müqəddəs sayılan İsrail torpağına sürgün olunub. O, Məsihin və ondan əvvəlki peyğəmbərlərin gəzdirdiyi yerlərdə gəzib.

Həqiqi mənada. Öz Missiyasını insanlara bəyan etməmişdən əvvəl O, bir çox aylar Kürdüstan və İraq dağlarında dua və düşüncələr içində yaşayıb. Həyatının son illərini O, *Kərmil dağının* ətəklərində keçirib. Həmin dağı “Allahın dağı”, həmçinin “Peyğəmbərlərin yuvası”, “Ağca dağı” da adlandırırlar.

Orada, həmin müqəddəs dağda, İlyas Peyğəmbərin mağarasının üstündə Həzrət Bəhaullah bu sözləri nazil edibdir:

“Sionu çağır, Ey Kərmil və bu şad müjdəni çatdır: “Fani gözlərdən gizli qalmış Kəs gəlmişdir”².

Sonrakı fəsildə Mikeya öncədən xəbərdarlıq edir:

“Ey Yaqub övladları, Mən mütləq hamınızı bir yerə yığacağam, İsrailin sağ qalanlarını toplayacağam. Sizi ağıldakı qoyun-keçi kimi bir yerə yığacağam. Otlaplardakı sürü kimi ölkəniz adamlarla dolacaq”³.

Bu peyğəmbərliyin 1844-cü ildən, Həzrət Bəhaullah dininin yarandığı ildən həyata keçməyə başlaması mənə artıq məlum idi. 1844-cü ildə dini dözümlülük haqda Fərman imzalanır. Bu fərman Yaqub övladlarına on iki əsrlik

sürgündən sonra İsrailə azad və təhlükəsiz qayıtmaq imkanı yaradır.

Həzrət Bəhaullahın Müqəddəs torpağa gəlişindən bir müddət sonra yəhudilərin kütləvi şəkildə qayıdışı başlayır. Bu da 1948-ci ildə müstəqil İsrail dövlətinin yaranması ilə başa çatır.

Həzrət Bəhaullahın Özü yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli hadisələrin baş verəcəyini xəbərdarlıq edib. Bu haqda sionizm tarixinin tədqiqatçısı Karl Albert yazmışdır. Onun “Rikonstrakşnist” jurnalındakı məqaləsində mən aşağıdakıları aşkar etdim: “Yetmiş beş il əvvəl, hələ Akkada həbsxanada olaraq Həzrət Bəhaullah yazmışdır:

“İsrailin sürgün olunmuş övladları bir yerə toplanıb dövlət yaradacaqlar. Onlar, öz düşmənlərində və dostlarında paxıllıq və heyranlıq yaradacaqlar; onların ruhani və praktiki fəaliyyətlərində nailiyyətlər o qədər yüksək olacaq ki, onların iki min illik alçaldılması yaddan çıxacaq”⁴.

Mikeyanın Yazılarına qayıdaq. Şübhə yoxdur ki, O, Məsihin birinci deyil, *ikinci zühuru* haqda danışır. Çünki, o deyir ki, bütün bunlar *axır-zamanda* baş verəcək:

“Son günlərdə Rəbbin evi olan dağ dağların zirvəsində möhkəm duracaq, təpələrdən yuxarı ucalacaq. Xalqlar ona sarı gələcək”⁵.

Mən Kərmil dağının ətəyində Həzrət Bəhaullahın Müjdəçisinin uyuduğu məbəddə oldum. Mən həmçinin Onun Dininin həmin dağda yerləşmiş ümumdünya inzibati mərkəzinə də baş çəkdim. Mən hər gün insanların “*ona sarı gəldiyinin*” şahidi oldum. Kitabımı başa çatdırmaqdan ötrü bu yerin tarixini öyrənərkən, bu müqəddəs yerlərdən üç saat ərzində iki mindən çox insanın keçdiyini gördüm. Mən öyrəndim ki, hər

gün belə olur. İnsanlar bundan ötrü dünyanın hər yerindən bura səfər edirlər; demək olar ki, *“dünyanın hər yerindən”*.

Həmin bu fəsildə Mikeya vəd edir ki, həmin axır – zamanda *“Rəbbin evindən”* *“qanunlar”* və *“Allahın Kəlamı”* çıxacaq. İnsanlar Messianın həqiqətini dərk edəndə, onlar *“qılınclarından kotan düzəldəcək”*.

İsraildə olarkən mən öyrəndim ki, Həzrət Bəhaullahın *“qanunu”* Rəbbin evindən *“çıxmış”* və Onun təlimini *“Allahın Kəlamı”* kimi qəbul edən ardıcılarının yaşadığı dünyanın 254 ölkəsinə yayılmışdır.

Mən Həzrət Bəhaullahın nazil etdiyi dinin Ali inzibati orqanı Uca Ədalət Evinin tikinti meydanında oldum, haradan ki, gələcəkdə *“Qanun”* dünyanın hər yerinə səpələnmiş Milli və Yerli Ədalət evlərinə *“çıxacaq”* (Uca Ədalət Evinin üzvləri 1963-cü ildə seçilmişdir).

Bu fəsillərdə Mikeya həm *birinci* və həm də *ikinci* zühur haqda danışır, Messianın birinci dəfə Vifleyemdən, ikinci dəfə isə Aşurdan gələcəyini öncədən xəbər verir. Birinci zühur hadisəsindən sonra İsrail övladları saysız-hesabsız bəla və iztirablara düçar olacaqlar:

*“Buna görə də sizin üzünüzdən Sion tarla kimi şumlanacaq, Yerusəlim daş qalağına, məbədin tikildiyi dağ meşəli təpələrə çevriləcək”*⁶

Bizim eranın 70-ci ilində imperator Titin orduları Yerusəlimi dağıtdılar. Eramızın 132-ci ilində Bar-Koxbanın başçılıq etdiyi yəhudilərin üsyanı darmadağın edilir və imperator Adrianın əmri ilə şəhər kotanla şumlanır. Burada Mikeya Viflemeydən olan peyğəmbər haqqında danışır:

*“Hamilə qadın doğana qədər Rəbb Öz xalqını təslim edəcək. İsrail övladlarının yanına Qalan qohumları qayıdacaq”*⁷.

Mikeya deyir ki, *“hamilə qadın doğana qədər”*. Bəs o harada doğmuşdur? Mikeyanın xəbərdarlığında deyilir ki,

*“...Babilə qədər gedəcəksən. Lakin Rəbb orada səni satın alıb düşmənlərinin əlindən qurtaracaq”*⁸.

Bu zaman Mikeya Messiyadan söz açır:

*“Bu hökmdar Allahı Rəbbin əzəmətli adı ilə duracaq.”*⁹.

Mikeya bildirir ki, Messiya ikinci dəfə Aşur torpağından gələndə, tək Çobanın tək sürüsü zamanı da gələcək və o zaman:

*“Millət millətə qarşı qılınc qaldırmayacaq, artıq dava etməyi öyrənməyəcək”*¹⁰.

Bibliya mətnlərinin tədqiqatçılarına Aşur, Elam və İran haqda peyğəmbərlik yaxşı məlum idi, lakin onlar bunu şərh edə bilməmişdilər. İkinci Messiya probleminə həsr olunmuş və *“Rəbb gəlir”* adını almış xüsusi konferensiyada çıxış etmiş on dörd keşişdən biri olan keşiş Boner demişdir: *“Xeyir-dua və dirçəliş üçün seçilmiş daha bir xalq vardır. Bu- Elamdır. Bu, mənə elə gəlir ki, axır-zamanda yer Məsihə miras olaraq verilən zaman Allahın əvvəllər görünməmiş hikməti-ilahiyyəsinin xüsusi əlamətləridir”*¹¹. Bonar Aşur, Elam və İranla bağlı peyğəmbərliyi inkar etmir, lakin onun dediyi kimi, bu yerlərin *“Axır-zamanda”* hansı səbəbdən bəxtiyar olacağı ona aydın deyil.

Həm Məsih, həm də Mikeya Onun *qayıdış* gününün tamamilə eyni olan əlamətlərini göstərirlər. Məsih deyir ki, O, Nuhun dövründə olduğu kimi insanların başı cismani

məsələlərə qarışan zaman şərqdən gələcək. Peyğəmbər Mikeya da Onun şərqdən (Aşurdan) gələcəyini gözləyirdi, o zaman ki:

“Ölkədə Allaha sadıq adam qalmadı, insanlar arasında doğru adam tükəndi. Hamı qan tökmək üçün pusquda durur, qardaş qardaşa tələ qurur. Pis işlərə əlləri zirək olur, rəislər, hakimlər rüşvət tələb edir, dövlətlilər istədiklərini edir, hamısı hiylə ilə iş görür. Bunların ən yaxşısı tikandan dəyərsizdir, ən salehi də alaq otundan pisdır”¹².

Məsih bu gün haqqında danışarkən, - *“Oyaq durun!”* buyurmuşdur, çünki Rəbb *“gecə gələn oğru”* kimi gələcək və inamsızın evinin *“altını qazacaq”*. Mikeya bu saat haqda belə buyurur:

“Cəza günü gəldi. İndi siz çaşbaş qalmısınız”¹³

Sonra Mikeya peyğəmbərliklərin sarsıdıcı selini bizim üzərimizə axıdır. O, Rəbbin hansı yolla İsrailə gələcəyini və bu zaman hansı hadisələrin baş verəcəyini öncədən xəbər verir. Heç bir xəfiyyənin əlində bu qədər “dəlil” olmayıb. Mikeya xəbər verir ki,

1. O, Aşurdan gələcək.
2. O, möhkəmləndirilmiş şəhərlərdən gələcək.
3. O, qaladan çıxıb çaya gələcək.
4. O, dənizdən dənizə gələcək.
5. O, dağdan dağa gələcək.
6. Onun gəldiyi yer çöllük olacaq.
7. O, Öz sürüsünü Kərmil dağında otaracaq.
8. O, yəhudilərin Misirdən çıxma müddətində (yəni qırx il – tərcüməçi) möcüzələr göstərəcək.

Mən düşündüm ki, bu peyğəmbərliklərin həyata keçməsi Məsiyanın həqiqiliyini sübuta yetirmək üçün kifayət idi. Lakin Həzrət Bəhaullahın gəlişi ilə təkcə bunlar deyil,

Messiyanın gəlişi ilə bağlı Mikeyanın nazil etdiyi başqa peyğəmbərliklər də icra olunmuşdur. Bunlar aşağıdakılardır:

1. O, Allahın Elçisi kimi gələcək və “yerin yüksəklik zirvəsinə ayaq basacaq”.

2. O, İsrail övladları öz doğma torpaqlarına toplanan zaman gələcək.

3. Öz evini dağda yüksəldəcək.

4. Dünyanın hər yerindən insanları ümumi məhəbbət axınında Özünə cəlb edəcək.

5. Öz məhəbbət müraciətini bu dağdan ucaldacaq.

6. Babilə yollanacaq.

7. Şəhəri tərk edəcək.

8. Səhra və çöldə yaşayacaq.

9. İsrail övladlarını satın alacaq şeyi Babildə nazil edəcək.

Onu “Valehedici Mikeya” adlandıрмаğımda təəcüblü heç nə yoxdur. Mənə elə gəlirdi ki, Həzrət Bəhaullahın gəlişi ilə bu səkkiz əlavə peyğəmbərliklər həyata keçmişdir və mən həqiqətən, indi öz tədqiqatımın sonuna yaxınlaşa bilərdim. Etiraf etməliyəm ki, *baş tutmamış zühur haqqında işi açmaqdan ötrü* artıq mənim əlimdə kifayət qədər dəlil var idi.

5. Səkkiz fəvqəladə addım

İnamsızlar və düşmənləri Mikeyanı əla salaraq Ona deyirlər:

*“Allahın Rəbb haradadır?”*¹

Mikeya sarsılmaz inamla onlara cavab verir:

*“Mən isə Rəbbə baxacağam, Məni xilas edən Allahu gözləyəcəyəm. O məni xilas edəcək, Allahım məni eşidəcək”*².

Bu zaman Mikeya bir sıra peyğəmbərlikləri nazil edir. Həmin peyğəmbərliklərdə Messiyanın gəlişi bəyan edilir - hər “gören göz” dərk etsin ki, O, artıq onların arasındadır.

1. “...*şəhərlərindən....sənin yanına qayıdacaq...*”³.

Müəyyən etdim ki, Həzrət Bəhaullah Bağdaddan - Dəclə-Fərat çayları vadisindən şəhər-qala İstanbula sürgün olunub. Onu və Onun dini təlimini məhv etməkdən ötrü İran və Türkiyənin hakim dairələri birləşərək Həzrət Bəhaullahı şəhər-qala Əkkaya sürgün ediblər.

2. “*O...şəhərlərindən...çayına qayıdacaq...*”⁴.

Həzrət Bəhaullah Əkka qalasının həbsxanasında iki il məhbus kimi saxlandı. Bu qala elə möhkəm idi ki, onu hətta Napoleon ala bilməmişdi; Onun bu cəhdindən yadigar olaraq qala divarında top mərmisi ilişib qalmışdır. Həzrət Bəhaullahı qaladan və şəhər-türmə Əkkadan buraxanda, O, Namay çayının adalarından birinə yollanır.

3. “*O...dağdan dağadək qayıdacaq...*”⁵.

Mənə məlum olduğu kimi, hələ Bağdadda olarkən Həzrət Bəhaullah Kürdüstan dağlarındakı *Sar-Qalu dağına* yollanır ki, Özünü tam əzablarla dolu həyata hazırlasın. İki il sonra O, bu dağı tərk edərək Bağdada qayıdır və oradan növbəti sürgünə göndərilir. Bu dəfə sürgün Onun üçün bəxtəvər *Kərmil dağının* ətəklərində qurtarır. Həmin dağa birinci zühuru zamanı Məsihin də ayağı dəymişdi.

4. “*O...dənizdən dənizədək... qayıdacaq*”⁶.

Mən Həzrət Bəhaullahın İraqdan İsrailə sürgün yolunu izlədim. Şəhər-qala İstanbulla səfər zamanı yolun bir hissəsi Qara dənizin sahili boyunca keçirdi. Şəhər-qala Əkkaya sürgün olunan zaman da yolunun sonuncu hissəsi Aralıq dənizinin sahilindən keçirdi.

5. *“Yer üzü viran olacaq”*⁷

Həzrət Bəhaullah şəhər-həbsxana Əkkaya – viran qalmış ucqara sürgün olunur. Bu yer o qədər viranə idi ki, Onun orada məhv olacağını və Onun haqqında heç kimin bir daha eşitməyəcəyini güman edirdilər. Əkkanın suyu və havası çirkli, ərazisi isə yolxucu xəstəliklər və zərərli həşəratlarla dolu idi. Əkka haqqında deyirdilər ki, bu şəhərin havası o qədər üfunətlidir ki, quş üstündən uçanda yerə ölü düşür. Ətrafda yatalaq, malyariya, difteriya və dizenteriya tüğyan edirdi. “Bayquşlar paytaxtı”⁹ adlanan bu torpaq, o dövrün tarixçilərinin dediyinə görə, “məskunlaşmamış və barsız” bir yer idi.

Peyğəmbər Mikeyanın vəd etdiyi kimi, həmin zamanda Messiya

6. *“... sürünü – Öz xalqını çomağıyla... Kərmil dağında otaracaq”*¹⁰.

Mənim məlumatıma görə, ömrünün son illərində Həzrət Bəhaullah məhbəsdən azad olduqdan sonra, Kərmil dağının ortasında, boş və daşlı dağ yamacında Öz çadırını qurub. Orada O, Öz Müjdəçisi - Həzrət Babın məqbərəsinin tikiləcəyi yeri göstərib. Orada O, Öz ardıcılılarına nəsihət verib. O, Öz xalqını və Öz sürüsünü məhəbbət və xeyirxahlıq sözləri ilə yedizdirib.

“Dünya bir vətən və bütün insanlar onun vətəndaşıdır...İnsanlar təkcə öz vətənlərini sevməklə deyil, bütün dünyanı sevməklə fəxr etməlidirlər”¹¹.

Burada, Kərmil dağında O, Öz missiyasının Həzrət İsanın missiyası ilə əlaqəsini göstərmişdir. Həzrət İsanın qədəmlərinin dəydiyi, bu müqəddəs dağa O, bu sözlərlə müraciət edibdir:

“ Ey Kərmil, öz Rəbbinə şükr et! Məndən ayrılığın odunda yanan zaman vüsal dənizinin dalğaları üzünün qarşısında dalğalandı, bununla da sənin və bütün mövcudatın gözlərinə işıq gəldi, gizli və aşkar olan hər şeyi sevinc bürüdü...həqiqətən, O, Öz taxtını qurduğu, qədəmləri ilə təşrif gətirdiyi, hüuru ilə şərəfləndirdiyi, nidasını ucaltdığı və göz yaşını axıtdığı yeri sevir”¹².

Mikeyanın sonuncu peyğəmbərliyi, şübhəsiz ki, ən təəccüblüsü idi. O, Allahın “həmin günlərdə” Messiyanın üzərinə Öz həqiqətini tökəcəyi vaxtın dəqiq müddətini öncədən xəbər vermişdi:

7. *“Misirdən çıxdığım günlərdəki kimi onlara möcüzələr göstərəcəyəm”¹³.*

Misirdən çıxma qırx il çəkib. Musa peyğəmbər yəhudilər Kənan Torpağına çatana kimi, öz xalqını *qırx il* səhrada gəzdiribdir. Həmin müddətə bərabər, yəni qırx il ərzində Qüdrətli Allah axır zamanda Öz Elçisinin sözləri ilə “möcüzələr” göstərəcəkdə.

Josef Klauzner “İsraildə Messiya ideyası” kitabında R.Eliesera istinadən yazır: “Messiyanın günləri *qırx il* sürəcək...”.

Zəburda yazılmışdır: “Qırx il bu nəsildən zəhləm getdi...”¹⁴.

Bibliya tədqiqatçısı, xristian keşişi Edvard İrvinq “dünyanı qırx il tutacaq” din haqqında Hindistandan gəlmiş peyğəmbərliyə diqqət yetirmişdi.

Xuper Xarris “Dərslər kitabı”nda yazır: “Həmin bu qırx il, qismətinə iztirablar yükünü daşımaq düşmüş hansısa Böyük İnsanın sürgün edilməsi, təqib olunması və həbsə salınması ilə bilavasitə bağlıdır və lakin bu zaman bunlara baxmayaraq, Rəbbin təlimi bütün dünyanı daşqın tək örtəcəkdir”.

Həzrət Bəhaullah Musa peyğəmbər kimi, öz ailəsi və şagirdləri ilə birgə *qırx il* səyyahlıq və sürgün həyatı yaşamışdır. Öz doğma torpağından qovularaq, həbs olunmuş və qədimlərdə Kənan torpağı kimi tanınan *qala-həbsxana* Əkkaya göndərilmişdir. Bu torpaq Allahın Əhdinə uyğun olaraq, İbrahim peyğəmbərin nəslindən bir nəfərə çatmalı idi. Səyyahlıq, sürgün və məhbusluq həyatından ibarət bu *qırx il* Həzrət Bəhaullahın yerdəki xidməti dövrünün dəqiq vaxtıdır.

O, 1852-ci ilin avqustunda Tehranda “Siyah-Çal” (Qara çala) kimi tanınan yeraltı həbsxanaya salınır. Bir neçə həftə sonra O, bu həbsxanada, Onun sözlərinə görə, aşağıdakıları yaşamalı olur:

*“...Birdən Sübhanın nəsimləri Mənim üzərimə əsdi və Mənə bütün şeylərin elmini öyrətdi. Bu, Mənim tərəfimdən deyil – yox, Qüdrətli və hər şeyi Bilən Kəs tərəfindəndir... Bu, elə bir yarpaqdır ki, onu Qüdrətli və Tərifləyiq Rəbbinin iradəsinin yelləri hərəkətə gətirir. Həmin pak yellər əsərkən, o, tərənəməz qala bilərmimi?!...”*¹⁶.

Həzrət Bəhaullah bu həbsxanadan buraxıldıqdan sonra Onun ölkədən sürgün edilməsi və yeni məhbusluq dövrü başladı. Buna yalnız Onun 1892-ci ilin mayında Müqəddəs Torpaqda ölümü son qoydu.

Beləliklə, Onun missiyasının başlanğıcından həyatının son günlərinə kimi *“Misirdən çıxdığım günlərdəki kimi” qırx il* keçdi. Mən həyacanla *“valehedici Mikeyanın”* bütün on yeddi peyğəmbərliyinin qarşısında bu sözləri qeyd etdim – *“yerinə yetdi”!*

Kimsə nə vaxtsa belə bir şey eşidibmi? Təəssüflər olsun ki, dünyada hələ heç kim bu cür *“başlıqları”* oxumayıb.

6. “ Nə günəşə...ehtiyacı vardır”

“Zühur həyacanı” günlərində Bibliyanın bir çox tədqiqatçıları *“Allahın Cəlalı”* adlı Messiyanı axtarırdılar. *“Bəhaullah”* adının *“Allahın Cəlalı”* olması mənə artıq məlum idi. Lakin bu adla bağlı daha bir əlavə sübut aşkar etdim. Peyğəmbər Yeşaya axıra kimi sədaqətli qalacaq İsrail Evinin həmin oğullarına xəbərdarlıq edirdi:

*“...Rəbbin izzəti sizə arxa olacaq. Sizdən törəyənlər qədim dağıntıları tikəcəklər...”*¹.

Həzrət Bəhaullahın İsrail torpağında ayağının dəydiyi yerlərdə *qədim dağıntılar tikilmiş və bəzədilmişdir*. Onun adı *“Allahın Cəlalı”* mənasını verir.

Yeşaya yenə buyrur:

*“Satınalan Siona... gələcək”*².

Növbəti ayədə:

*“Budur Mənim onlarla əhdim: bunu Allah deyir”*³

Yenə orada:

“Qalx, işıqlan, çünki nurun gəldi, Rəbbin izzəti üzərinə gəldi”⁴

Həzrət Bəhaullah Siona (İsrailə) şərqdən gəldi. O, “Əhd Kitabı” adlanan xüsusi kitab yazmışdır. Orada O, Öz dininin uzun dövr üçün gələcəyini göstərmişdir. Onun dininin Ümumdünya mərkəzi “Allah dağının” ətəklərində yerləşibdir. Onun adı “Allahın Cəlalı” mənasını verir.

Daha bir yerdə Yeşaya deyir:

“Budur Allahımız...O, gəlib sizə qurtuluş verəcək. hər yan gül açacaq, şadlanacaq, sevincdən nəğmə oxuyacaq. Livanın gözəlliyi, şan-şöhrəti, Kərmilin və Şaronun cah-cəlalı ona veriləcək. Hamı Rəbbin izzətini, Allahımızın əzəmətini görəcək”⁵.

Həzrət Bəhaullah Öz çadırını Kərmil dağında qurdu. Oradan gümüşü rəngə çalan Əkka şəhərinin mənzərəsi açılır və onun arxasında Şaron vadisi yerləşmişdir. Onun adı “Allahın Cəlalı” mənasını verir.

Başqa bir fəsildə Yeşaya tək Çoban və tək sürünün zamanından söhbət açır:

“Budur, Xudavənd Rəbb Öz qüvvəsi ilə gəlir...Öz sürüsünü çoban kimi otaracaq; quzuları qucağına alacaq...”⁶.

Yeşaya xəbərdarlıq edir ki, həmin zaman gələndə:

“Rəbbin əzəməti aşkar olunacaq, bütün bəşər bunu birlikdə görəcək. Bu sözlər Rəbbin ağzından çıxıb”⁷.

Həzrət Bəhaullah İsrailə gəldi və bəyan etdi ki, bütün insan nəsli – tək müqəddəs sürünün quzularıdır və Onun missiyası səpələnmiş Allahın “quzuları”nı bir ailədə -

bəşəriyyətdə toplamaqdan ibarətdir. Onun adı “Allahın Cəlalı” mənasını verir.

Peyğəmbər Yezekel demişdir:

*“Mən gördüm ki, şərq yolundan İsrail Allahının izzəti gəlir. Onun səsi gur axan suların səsi kimi idi, izzətindən yer parıldayırdı”*⁸.

Yenə də:

*“Rəbbin izzəti şərqə baxan darvazanın yolundan məbədə girdi...”*⁹.

Məsih də tək sürünün böyük Çobanı haqqında danışdı:

*“Fəqət qapıdan girən qoyunların çobanıdır”*¹⁰.

Məsih həmçinin demişdir:

*“Zira İnsan Oğlu Atasının izzətində Öz mələkləri ilə gələcək...”*¹¹.

“Atasının izzətində” – bu başqa cür deyilmiş “*Allahın Cəlalı*”dır. Həzrət Bəhaullah *şərqdən* gəldi, Onun üçün “qapılar” Həzrət Bab idi. Onun adı “*Allahın Cəlalı*” və ya “*Rəbbin Cəlalı*” mənasını verir.

Yeşayada olduğu kimi, Vəhy Kitabında da Məsihin həm *birinci*, həm də *ikinci* zühuru xatırlanır; ikinci zühur haqda danışılan yerdə “Allahın Cəlalı” sözü ortaya çıxır. Müqəddəs Yəhya öz görüntülərini belə təsvir edir:

“Sonra mən, yeni bir səma və yeni bir yer gördüm. Zira əvvəlki səma və əvvəlki yer keçdi...Və mən, müqəddəs şəhəri,

yeni Yerusəlaimi gördüm. O,...göydən, Allahın yanından enirdi. Şəhərin nə günəşə, nə də aya ehtiyacı vardır ki, ona işıq saçsınlar. Zira Allahın izzəti onu işıqlandırır... ”¹².

Məsihin Özü də “*Atasının izzətində*” qayıdacağı zaman Yeni Yerusəlimin həmin gününü xəbərdarlıq etmişdi. Məsih samariyalı qadına onun xalqının qədimlərdən ibadət etdiyi yerdə deyil, başqa yerdə ibadət etməyi göstəriş verəndə o etiraz etməyə başlayır:

“Atalarımız bu dağda ibadət ediblər, lakin siz deyirsiniz ki, ibadət etmək yeri Yerusəlaimdədir”¹³.

Məsih ona cavab verir:

“...Mənə inan, elə vaxt gəlir ki, o zaman Ataya nə bu dağda, nə də Yerusəlaimdə ibadət edəcəksiniz”¹⁴.

Araşdırmalar əsasında mən müəyyən etdim ki, *Yeni Yerusəlim* Peyğəmbər və ya Messiya ilə birgə göydən yerə endirilmiş– Allahın Qanunudur. Onun harada sakin olmağından asılı olmayaraq, həmin yer *yeni Sion Dağıdır*. “Yerusəlim” – “rahatlıq torpağı”, “Sion” isə “ucaldılmış abidə” deməkdir.

Vəhy Kitabında deyilir ki, Rəbb

“...göydən, Allahın yanından aşağı enən müqəddəs şəhəri, Yerusəlaimi mənə göstərdi; orada Allahın izzəti vardı; oranın nuru, büllurlaşan yaşəm daşına bənzər çox qiymətli daşa oxşayırdı”¹⁵.

Yenoxun Kitabı *axır zamanda* aşkara çıxacaq yeni addan söhbət açır:

“Onlar razılıq etdilər və izzətləndirdilər, tərifi göylərə qaldırdılar, çünki İnsan Oğlunun adı onlara açıqlandı”¹⁶.

Orada həmçinin deyilir:

“Allah müqəddəs Mikaelə müqəddəs adı onlara açmağı göstəriş verdi ki, bu adın sirri onlara məlum olsun”¹⁷.

Yenox deyir ki, bu yeni ad “müqəddəs Mikael vasitəsilə”¹⁸ nazil olmuşdur. Bu həmin Mikaeldir ki, Daniel peyğəmbər Onu axır zamanda Allah oğullarının müdafiəsindən ötrü zühur edəcək Allahabənzər, İranın Knyazı adlandırmışdı. Daniel bunun baş verəcəyi tarixi də göstərir – 1844-cü il.

Həzrət Bəhaullah “Kərmil dağı Lövhü” Kitabında yeni Yerusəlimin yeni Sion Dağında zahir olduğunu bəyan edir. O, deyir:

“Tələs, ey Kərmil, çünki Allahın, Adlar Səltənəti Hökmdarının və səma Qurucusunun üzünün nuru sənin üzərindən ucalmışdır...Sevin, bu Gün Allah Öz taxtını sənin üzərində qurub”¹⁹.

Həmin Lövhədə Həzrət Bəhaullahın yazdığı bu sözlər də vardır:

“Sionu çağır, Ey Kərmil... Allahın səmədan enmiş Şəhərinin ətrafında təvaf et...”²⁰.

Sonra buyurur:

“Ehtiyatlı olun ki, Onun əhəmiyyətini anlayasınız və yolunu azmışların sırasında olmayasınız!”

Habaqquq peyğəmbərin Kitabında bildirilir:

“Sular dənizi necə doldurursa, Dünya da Rəbbin izzətinin biliyi ilə elə dolacaq”²¹.

Biləndə ki, dünya bütövlükdə Həzrət Bəhaullahın zühurundan xəbərsiz olduğu halda, dünyanın 250 ölkəsinə və adalara səpələnmiş 120000 çox yaşayış məntəqəsində bu dinin ardıcılıqları var, çox təccübləndim.

Habaquq bildirir ki, onun *Allahın Cəlalı* ilə bağlı görüntüləri axır-zamanda baş verəcəkdir. O, deyir:

“Rəbb mənə belə cavab verdi: görüntünü yaz, lövhələrdə açıqla ki, qoy hər kəs tez onu oxuya bilsin. Çünki bu görüntü müəyyən vaxt üçündür, başa çatmağa tələsir və yalan deyil. Sanki gecikir, amma gözləyin, çünki hökmən gələcək, gecikməyəcək”²².

Habaquq həmçinin xəbərdarlıq edir ki, insanlar bu heyrətli həqiqəti görə bilməzlər, lakin onlar onun qarşısına çıxdıqda öz qulaqlarına və gözlərinə inanmayacaqlar. Axır-zamanda, “Allahın Cəlalı” “Onun Müqəddəs Məbədində” olan zaman baş verəcək hadisələri Habaquq bu cür təsvir edir:

“Baxın...gördüklərinizə tamamilə mat qalacaqsınız; sizin vaxtınızda elə işlər görəcəyəm ki, sizə danışsaydılar, inanmazdınız...”²³.

Doğrudanmı mən Rəbbin “etdiyi” “iş” tapmışam ? Bir məsələdə şübhəm yox idi. Şərt - Onu “Allahın Cəlalı”adı altında tanıyacaqlar – “yerinə yetdi” yazı bilərdim.

7. Yerin ailələri xoşbəxt olsunlar

Yoxlanması tələb olunan *şərtlərdən* biri də “İbrahim peyğəmbərin ailəsi” ilə bağlı idi. Bibliya tədqiqatçıları bir məsələdə yekdil idilər ki, gələcək Messiya bu müqəddəs nəsilədən olacaqdır. Bu peyğəmbərliyin yerinə yetdiyini yoxlamaqdan ötrü mən Həzrət Bəhaullahın nəsil səcərəsini öyrəndim.

Mən İbrahim peyğəmbəri Həzrət Bəhaullah ilə təəccüblü şəkildə bağlayan bir hadisə aşkar etdim: bu haqda III fəsildə artıq danışıldı. İndi mən onların əlaqəsini təsdiq edən daha bir dəlil əldə etdim. Həmin dəlilə görə Həzrət Bəhaullah Möminlərin Atasının (Həzrət İbrahim) nəslindəndir. Orada deyilirdi:

“O, mənşəyinə görə bir tərəfdən arvadı Hetura vasitəsilə İbrahim peyğəmbərə, digər tərəfdən Zərdüşt peyğəmbərə, eynilə Sasanilər sülaləsinin sonuncu şahı Yezdəgirə bağlı idi. Bundan əlavə, O (Həzrət Bəhaullah-müəllif), Yesseyin nəslindən idi və Öz atası, Mirzə Büzürq kimi tanınan Mirzə Abbas vasitəsilə...Mazandaranın ən qədim və tanınmış ailələrindən birinə mənsub idi”¹.

Beləliklə, Həzrət Bəhaullah İbrahim peyğəmbərin üçüncü arvadı Heturanın nəslindən olmaqla “İbrahim ailəsindən” idi. Bu faktın özü olduqca böyük maraq kəsb edirdi, çünki Britaniya israilşünaslarının, həmçinin bəzi Bibliya tədqiqatçılarının kitablarında *bizim günlərin Messiyası* öz mənşəyini İbrahim peyğəmbərin üçüncü arvadı Heturadan götürməsi haqda qeydlərə rast gəlmək mümkündür.

İbrahim peyğəmbər Heturanı həyatının *son günlərində* özünə arvad etmişdi. Onun Evinin, İsrailin son günlərində isə Heturanın oğulları onun ailəsindən olan gənc aslanlarla birgə, vəd edildiyi kimi, Rəbbin adı ilə ayağa qalxacaqlar.

Bu hekayə Yezekelin peyğəmbərliyinə əsaslanır. Həmin peyğəmbərlikdə Armagedonda baş verəcək savaştan danışılır. Şimaldan Qoq və Maqoq torpaqlarından böyük şər knyazları “İsrail xalqının” üzərinə hərəkət etdiyi zaman, Rəbb vəd edir ki,

*“Səba, Dedan, Tarşış tacirləri sənə (Qoqa – müəllif) deyəcək: qarət etmək, qızıl-gümüş götürmək, mal-qara və əşya aparmaq, bol qənimət ələ keçirmək üçün mü qoşun topladın?”*².

O zaman Rəbb öz vəfalılarının köməyi ilə Qoqu məğlub edəcəyini vəd edir:

*“...üstünə leysan yağış, iri dolu dənələri, od və kükürd yağdıracağam”*³.

Son günlərin bu cür təsviri, o zaman ki, “Rəbb gecə gələn oğru kimi gələcək”, həm Vəhy Kitabında, həm də həvvari Pyotrun ikinci məktubunda verilmişdir. Rəbblə İsrildə bir yerdə olacaq Səba və Dedanın gənc aslanları isə İbrahimin üçüncü arvadı Heturanın xətti ilə vəd edilmiş nəsillərdir. Onların mənşəyi Yaradılış kitabında verilmişdir:

*“İbrahim başqa bir arvad aldı. Onun adı Hetura idi. Hetura ona bunları doğdu: ...Yoqşan...Yoqşandan Səba və Dedan törədi”*⁴.

Yezekelə görə bu hadisələr “son illərdə”⁵ baş verəcək. Səba və Dedanın nəsillərindən bəhs edən fəsildən öncəki fəsildə Yezekel hər iki İsrail nəslinin o zaman birləşəcəyini xəbər verir. Yezekel bildirir ki, bu Allahla İbrahim arasında bağlanmış qədim Əhdin yerinə yetməsinin bir hissəsidir. Bu peyğəmbərlikdə son günlərdə təkcə İudəya və İsrailin yenidən fiziki birləşməsinə deyil, iki böyük dinin – İudaizm və Xristianlığın rəmzi birləşməsinə də eyham vardır.

Allah Yezekele deyir:

*“Sonra onlara söylə ki, Xudavənd Rəbb belə deyir: İsrail övladlarını yanlarına getdikləri millətlərin arasından götürəcəm, onları hər yerdən toplayıb öz torpaqlarına qaytaracağam. Onları ölkədə, İsrail dağları üzərində vahid bir millət edəcəyəm. Hamısının vahid padşahı olacaq. Daha iki ayrı millət olmayacaq, iki padşahlığa bölünməyəcəklər...”*⁶.

Həzrət Bəhaullahın dininin nazil olduğu həmin il (1844) İsrail övladlarına Müqəddəs Torpağa toplanmasına imkan verən Fərman imzalandı. Həzrət Bəhaullahın məhbub kimi İsrailə gəlişi ilə Müqəddəs Torpağın müstəqil dövlət və *tək xalq* olmasının əsası qoyuldu. Həzrət Bəhaullahın təlimində bildirilir ki, Onun dininin prinsiplərindən biri bəşəriyyətin birliyi, o cümlədən yəhudilərlə xristianların və müsəlmanların birliyidir.

Yezekele öz peyğəmbərliyini Messiyanın məbədinə İsraildə əbədi quracağını vəd edən Allahın sözləri ilə bitirir:

*“Mən onlarla sülh əhdi bağlayacağam. Bu onlarla əbədi bir əhd olacaq. Onları orada yerləşdirəcək və saylarını çoxaldacağam. Müqəddəs məkanımı əbədi olaraq onların arasında quracağam”*⁷.

Həzrət Bab və Həzrət Bəhaullahın “məbədləri” - təsvirəgəlməz gözəllik məkanıdır və onlar İsrail torpağının ürəyində yerləşmişdir.

Yeşaya da həmin böyük “toplantı” haqqında danışır. O, xəbərdarlıq edir:

*“Qaldır başını, bax ətrafına, hamı yığılıb yanına gəlir! Oğulların uzaqdan gəlir, qızların qucaqda gətirilir”*⁸.

Həmin 60-cı fəslin əvvəlində Yeşaya xəbərdarlıq edir ki, bu “toplantı” baş verən zaman Allah müqəddəs dağa aşağıdakı sözlərlə müraciət edəcək:

“Qalx, işıqlan, çünki nurun gəldi, Rəbbin izzəti üzərinə gəldi!”⁹.

Daha bir yerdə Yeşaya bu böyük “toplantı”dan danışır:

“Rəbbin satın alınmış adamları qayıdacaq, sevinclə nəğmə deyərək Siona gələcək”¹⁰.

Yeşaya həmin fəslin ikinci ayəsində bu “toplantı” baş verərkən aşağıdakı hadisələrin baş verəcəyini xəbərdarlıq edir:

“...Kərmilin və Şaronun cah-cəlalı ona veriləcək. Hamı Rəbbin izzətini, Allahımızın əzəmətini görəcək”¹¹.

Daha bir yerdə Yeşaya böyük “toplantı”nın baş verəcəyini xəbərdarlıq edir:

“O, Öz sürüsünü çoban kimi otaracaq, quzuları qucağına alacaq...”¹².

Həmin fəsildə beş ayə öncə Yeşaya bu “toplantı”nın nə zaman baş verəcəyini xəbərdarlıq edir:

“...Rəbbin əzəməti aşkar olunacaq, bütün bəşər bunu birlikdə görəcək”¹³.

Ayələrdən göründüyü kimi, İsrail övladlarının “toplanma” vaxtı “Allahın Cəlalının” gəlməsi ilə əlaqələndirilir.

Bu *toplanma* və ya *qayıtma* 1844-cü ildə başlamışdır. Bu proses 1948-ci ildə İsrail dövlətinin yaranması ilə başa çatmışdır. Məhbus kimi İsrailə gətirilmiş Həzrət Bəhaullahın Özü bu hadisənin baş verəcəyini öncədən xəbər verirdi. Onun adı, bizə məlum olduğu kimi “Allahın Cəlalı” mənasını verir.

Yezeke! xəbərdarlıq edir:

*“Mənim məskənim onların arasında olacaq....Müqəddəs məkanım əbədi olaraq onların arasında yerləşəndə...”*¹⁴.

Həzrət Musanın harada dəfn olunduğu heç kimə bəlli deyil. Həzrət İsanın qəbri ilə bağlı çoxlu şübhələr və mübahisələr mövcuddur. Həzrət Bəhaullahın məqbərəsinin və ya “məbədinin” yeri dəqiq məlumdur. O, “*əbədi*” olaraq İsraildə “*yerləşdirilmişdir*”. Hər il minlərlə insan bu müqəddəs yerə ziyarətə gəlir.

Xristian yazıçısı Artur Mur onu “dünyanın hər yerindən gələn insanların ziyarət yeri” adlandırır. “Hayfa şəhərinin müxtəlif dini etiqaddan olan sakinləri bazar və bayram günləri istirahət və gəzinti məqsədilə ora baş çəkirlər...”¹⁵.

Mən Həzrət İbrahimlə Həzrət Bəhaullahın qohumluğu ilə bağlı məsələni qurtarmaq istəyəndə, əlimə *baş verməmiş zühur haqda İşə* xeyli kəskinlik gətirən bir sıra olduqca maraqlı və düşünməyə məcbur edən peyğəmbərliklər keçdi.

8. Yeni Eranın Rəbbi

Bir fəsildə Yeşaya İbrahimin “nəsl”ilə bağlı üç aşkar xəbərdarlıq etmişdir:

1. Rəbb “*əsir düşmüş İsrail övladlarını yığacaq, dağılmış Yəhudalıları dünyanın dörd bucağından bir yerə gətirəcək*”¹.

2. *“Bayraq qaldıracaq”*² ki, bütün millətlər görsün.
3. Bu *“Yesseyin kötüyündən yeni bir fidan çıxan”*³ zaman baş verəcəkdir.

Zəkəriyyə peyğəmbər də bu fidanın İbrahimdən⁴ törəyəcəyini söyləmişdi. *Son günlərdən* danışılan fəsillərində o xəbərdarlıq edir:

*“Buna görə də Rəbb belə deyir: Mən mərhəmətlə Yerusəlimə qayıtdım...”*⁵.

Sonra:

*“Rəbb belə deyir: Siona qayıtdım...”*⁶

Zəkəriyyənin sözlərinə görə, Messianın dağı həmin zamanda “müqəddəs dağ” adlanacaq. Burada Allahın İbrahim peyğəmbərə lap əvvəldən vəd etdiyi zaman nəzərdə tutulur, o zaman ki, onun “nəsl” bu torpağa sahib çıxacaqdı. Allah İbrahimə demişdi:

*“...öz belindən gələn övladın sənə varisin olacaq....bu torpağı sənə irs olaraq vermək üçün sənə xaldeylilərin Ur şəhərindən çıxaran Mən Rəbbəm...bu torpaqları sənə nəslinə verirəm...”*⁷.

İbrahim peyğəmbər Allahdan soruşur:

“Ya Xudavənd Rəbb, onu irs olaraq alacağımı necə bilim?”

Bu dəfə Allah eyhamla cavab verir:

“Mənim üçün bir üçyaşlı dünyə, bir üçyaşlı keçİ, bir üç yaşlı qoç, həmçinin bir qumru və bir göyərçin balası gətir”⁸.

İbrahim peyğəmbərin sualına Allahın bu nə qərİbə cavabı idi? F.Xacinqs “Sionizm peyğəmbərliklər işığında” kitabında bu sirrin maraqlı izahını verir. O, bu zahiri rəmzlərdə gizlənmiş batini həqiqətə diqqət yetirməyi təklif edir. Bu zaman, onun fikrincə, “qeyri-adi və maraqlı bir şey açılacaq. Burada heyvanların və quşların özləri deyil, onların yaşı əhəmiyyətlidir. Bütün heyvanlar üçyaşlıdır, quşlar isə, əgər onların yaşını göyərçin balasının yaşına bərabər görürsək – bir yaşlıdır. Beləliklə, onların ümumi yaşı on ilə bərabərdir. İzahı budur ki, İbrahim peyğəmbərin qisməti Kənan torpağına sahib olmaqdır, onun nəslİ isə bütün dünyaya on bir ildən sonra sahib olmalıdır. “Hər günü bir ilə bərabər” on bir rəmzi il. On bir ilİ üç yüz altımişə vursaq 3960 il alarıq. Yəni Allahın vədi 3960 ildən sonra yerinə yetəcəkdir. Bu vədin İbrahimə verildiyi il məlum deyildir. Bununla belə, bizə məlumdur ki, bu vəd İshaqın dünyaya gəlişİ ərəfəsində verilmişdi.

İshaqın təvəllüdü ilə bağlı nüfuzlu tədqiqatçıların mülahizəsi haçalanır, lakin son tədqiqatlara əsasən bunun b.e.ə. 2007-ci il olduğu güman edilir. 2007-ni 3960—dan çıxsaq miladi təqvimİ ilə 1953-cü il alarıq.

İndi mənim əsas vəzifəm 1953-cü ilin Həzrət Bəhaullahın dini üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edib-etmədiyini öyrənmək idi. Araşdırmalarımın nəticəsi gözlədiyimdən də yüksək oldu.

1953-cü il Həzrət Bəhaullahın Missyasının başlanmasının yüzilliyinin ildönümü idi. Həmin il Onun dininin “pionerləri” – mübəlliğlər, Allah övladlarını bu *son günlərdə bir yerə toplamaqdan* ötrü, onların nəzərlərini və qəlblərini Həzrət Bəhaullahın dininin Ümumdünya Mərkəzinə çevirməkdən ötrü dünyanın dörd bir tərəfinə axışdılar.

1953-cü ildə Həzrət Bəhaullah dininin tərəfdarları tərəfindən bütün dünya üzrə böyük ruhani yürüşə qərar verildi. Bu yürüşün kulminasiya nöqtəsi *Ümumdünya Ədalət Evinin* yaradılması olmalı idi ki, Yeşayanın buyurduğu kimi, “Allahın Qanunu” Siondan yayılsın.

Bu hadisədən 100 il əvvəl, 1853-cü ildə Həzrət Bəhaullahın sürgün həyatı başlamışdı. O, Dəclə və Fərat çayları vadisinə yollanmış, oradan isə İbrahim Peyğəmbər kimi qədim Kənan torpağına sürgün olunmuşdu.

Həzrət Bəhaullahın təlimində 1953-cü ilin əhəmiyyəti həmin il “*Yerdə İlahi Səltənətin başlanması*”⁹ haqda inamın olmasıdır.

Uort Smit “Əsirlərin möcüzəsi” kitabında 1953-cü il haqqında aşağıdakıları söyləyir: “Bu “dünyanın öz çirkabından təmizlənəcəyi” bir dövr olacaq və Yerdəki insanları “Məsihin min illik Səltənətinin” həqiqi gəlməsinə hazırlayacaqdır...”.

Əldə etdiyim daha bir məlumatda deyilir ki, Həzrət Bəhaullahın dini 1953 və 1954-cü illər ərzində 100 yeni ölkəyə yayılmışdır. Bu barədə də, peyğəmbərliklərdə öncədən xəbər verilir.

“Altay-Himalay” kitabında, professor Rerixin beşillik ekspedisiyasının gündəliyində qeyd edilir ki, bütün Şərqdə - Hindistan, Monqolustan və hətta Sibirdə belə, Məsiyanın nazil edəcəyi Böyük İlahi Təlim haqqında peyğəmbərliklər yayılmışdır. Rerix deyir ki, bu peyğəmbərliklərdə bu yeni eranın özünü necə göstərəcəyi barədə danışılır.

Bu peyğəmbərliklərin bəzisi haqqında:

1. “Öncə bütün xalqların görünməmiş müharibəsi baş verəcək”.

Bu peyğəmbərlik ikinci dünya müharibəsinin başlaması ilə, şübhəsiz ki, yerinə yetmişdir.

2. “Sonra Müəllimlər gələcək və yerin bütün guşələrində həqiqi təlim eşidiləcək”.

Həzrət Bəhaullahın dininin tarixindən mənə məlum idi ki, ikinci dünya müharibəsi başa çatdıqdan sonra bəhailər (Həzrət Bəhaullahın ardıcılıarı) Həzrət Bəhaullahın dinini yaymaq məqsədilə yeddi illik plan həyata keçirmişlər. Nəticədə o qərb yarımkürəsində və Avropada yayılmışdır. Sonra isə 1953-cü ildə On illik yürüş elan edilir ki, bu müddət ərzində Həzrət Bəhaullahın müjdəsi dünyanın hər bir guşəsinə yayılır.

3. “İnsanlar bu həqiqi sözə cəzb olunacaqlar, lakin qaranlıq başlanğıcla dolu olanlar və cahillər əngəl törədəcəklər...Təlimə (dünyanın bu ruhani hökmdarına) hətta təsadüfən kömək etmiş kəslər belə yüz qat mükafatlandırılacaqlar”.

Allah naminə qoyulmuş istənilən cəhdin yüz qat mükafatlandırılması Həzrət Bəhaullahın Yazılarında vəd edilmişdir.

4. “Yalnız bir neçə il keçəcək və hamı Yeni Eranın Rəbbinin qüdrətli yerişinin səsini eşidəcək”.

Həzrət Babın şəhidliyi dövründə Onun dininin ardıcılıarı yalnız iki ölkədə var idi. Həzrət Bəhaullah süüd edəndə (1892) Onun dini 15 ölkəyə yayılmışdı. Lakin *mübəlliglərin* 1953 –cü il yürüşündən sonra Həzrət Bəhaullahın dini 235 ölkədə möhkəmləndi.

Professor V.Lesnı Həzrət Bəhaullahı “İyirminci Əsrin Xilaskarı” adlandırmışdı. Həzrət Bəhaullahı *Yeni Eranın Rəbbi* də adlandırırdılar. Onun təliminin şərh edildiyi kitab, “Bəhaullah və Yeni Era” dünyanın ən geniş yayılmış dillərinə tərcümə edilmişdir.

5. “Artıq qeyri-adi insanları görmək olar. Artıq onlar (mübəlliglər – müəllif) bilik qapılarını açır və yetişmiş meyvələr ağacdən yerə tökülür”.

Mən bu “qeyri-adi” bəhailər haqqında xeyli qeydlər tapdım. Birləşmiş Ştatların Ali Məhkəməsinin hakimi Uilyam O.Duqlas onları son dərəcə yüksək məqsədlərə xidmət edən insanlar kimi qiymətləndirirdi. Ayova ştatında dini məktəbin

müəllimi, protestant keşişi Markus Bax “Krisçien Sençeri” jurnalı üçün yazdığı “Bəhailər: yaxından baxış” məqaləsində yazırdı: “Əgər bəhailərin işləri bu cür davam etsə, onlar ölkəni zəbt edəcəklər”. Oxşar sözləri bir axşam söhbət zamanı mən onun öz dilindən eşitdim: “Tox həyatın İncilini” moizə edənlər qoy ehtiyatlı olsunlar! Ola bilsin tezliklə bəhailər burada peyda olsun...Onlara nə pul, nə ehtiram lazımdır. Onlar verməkdə daha maraqlıdırlar, nəinki almaqda...Onlara diqqətlə nəzər salanda şübhə etmirsən ki, möminlərin bu cür fədakarlığı və səmimiyyəti sayəsində o (Həzrət Bəhaullahın dini – müəllif) geniş yayılacaqdır. Bu keşiş “əgər bəhailərin işləri bu cür davam etsə, onlar ölkəni zəbt edəcəklər”¹¹ deməkdə görünür haqlı idi.

6. “Onu (Messiyanı – müəllif) qəbul edən kəslər sevinəcək. Onu inkar edənlərin canına lərzə düşəcək... Fatehlər (müəlliflər – müəllif) isə Maytreyanın bayrağı altında addımlayacaqlar”.

Balla və Şpilgelberq “Cahanşümul Bibliyası” kitabında yazırlar ki, Şərqi Müqəddəs kitablarında *Maytreya* – “uzaq gələcəkdə zühur edəcək mərhəmətli Buddadır. Onun gəlişi Qaumata tərəfindən müjdələnmişdir, necə ki, Məsih Öz ikinci zühurunu vəd etmişdi”.

Güman edilirdi ki, Maytreya, “cahanşümul qardaşlığının” Buddası Hindistana qərbdən, İsrailə isə şərqdən gələcək; Həzrət Bəhaullahın vətəni İran onların arasında yerləşibdir. Həzrət Bəhaullahın müraciəti – “cahanşümul qardaşlığı”na və dinlərin, millətlərin və irqlərin birliyinə çağırışıdır.

Yeşaya da Messiyanın təlimini bütün dünyanın dinləyəcəyi zamanı öncədən xəbər vermişdi:

“Ey bütün yer üzündə yaşayanlar! Ey dünya sakinləri! Dağların zirvəsinə bayraq dikəndə baxın!”¹².

O, xəbərdarlıq edir:

“...Onu intizarla gözləyənlər nə bəxtiyardır!...Rəbb sizin üçün lütfkar olacaq... O bir daha Mürəbbinizi sizdən gizlətməyəcək, Onu gözünüzlə görəcəksiniz”¹³.

F.Xacinqsin irəli sürdüyü nəzəriyyəyə görə, İbrahim nəslinin Kənan torpağını irsən alması 1914-cü ildə yerinə yetmişdir. O, bunu o zaman sionizmə marağın artması ilə izah edir. Aydın idi ki, 3960 ilin hansı tarixdən hesablanmasından asılı olmayaraq, Allahın İbrahim peyğəmbərə “Kənan”la bağlı vədinin yerinə yetməsi Həzrət Bəhaullahın yüksəliş dövrünə düşür. F.Xacinqsin göstərdiyi il Həzrət Bəhaullahın dini üçün də əlamətdar ildir. Həmin 1914-cü ildə Həzrət Bəhaullahın oğlu Həzrət Əbdül-Bəha Kərmil dağının ətəklərində Hayfa şəhərinin gələcəyindən xəbər vermiş, onun tezliklə iri liman şəhəri olacağını, Əkka şəhərinə ikitərəfli avtomobil yolu ilə birləşənə qədər eninə böyüyəcəyini söyləmişdir. Bu peyğəmbərlik artıq yerinə yetmişdir. O, həmçinin müqəddəs Kərmil dağının elektrikle işıqlandırılacağını və Həzrət Bəhaullahın dini üçün müqəddəs olan bu yerlərin dənizdən uzaqdan görünəcəyini də öncədən xəbər vermişdi. Bu da yerinə yetmişdir.

Davudun Zəburunda xəbər verildiyi kimi, həqiqətən, Allah “Sionu bərpa edəcək”:

“Rəbb Sionu yenidən bərpa edəcək, əzəmətində görünəcək”¹⁴.

Yeşaya peyğəmbər xəbərdarlıq edir:

“Əcnəbilər divarlarını tikəcək...”¹⁵.

Bu Yesseyin kötüyündən çıxan fidan, “İbrahimin nəslindən olan Kəs” Yerdə görünən zaman baş verəcəkdir. Bu zaman Yeşaya bu müqəddəs dağ haqqında aşağıdakıları söyləyir:

“...çünkü Rəbbin izzəti üzərinə gəldi...”¹⁶.

Həzrət Bəhaullah İsrailə gəlmişdir. Onun adı “*Allahın Cəlalı*” mənasını bildirir. O, İbrahim peyğəmbərin üçüncü arvadı Heturanın nəslindəndir. Onun məqbərəsi Müqəddəs Torpaqda əbədi olaraq ucaldılmışdır. Qısa vaxt ərzində Onun dininin *mübəlligləri* “sular dənizi doldurduğu kimi” dünyanın hər bir tərəfini “doldurdular”.

İndi mən tərəddüd etmədən qeyd edə bilərdim ki, bütün bu peyğəmbərliklər yerinə yetmişdir.

9. Ümidlər qapısı

Mənim növbəti vəzifəm Messiya Hayfa və Əkka şəhərlərində görünəndə orada hansı möcüzəli hadisələrin baş verəcəyini öyrənmək idi. Məlum oldu ki, verilmiş vəd tək cə Kərmil dağına deyil, Şaron vadisi və Əkkaya da aiddir.

Huşanın Kitabında vəd edilir:

“Orada ona üzüm bağları verəcəyəm, Akor vadisini ümid qapısına çevirəcəyəm. Cavanlıq günlərində olduğu kimi...”¹.

Bu nə vaxt baş verəcək? Görünür, İsrailin Messiyanı Onun *birinci* zühuru zamanı inkar etməsi bağışlandığı və Onun həqiqətini Onun *ikinci* zühuru zamanı qəbul etdiyi *son günlərdə* baş verəcəkdir. Onda Huşa deyir:

“...mərhəmət tapmamış dediyimə mərhəmət edəcəyəm. “Xalqım deyil” dediyimə “Xalqımsan” deyəcəyəm. O, isə Mənə “Allahımsan” deyəcək”².

Huşa bunun *axır-zamanda* baş verəcəyini öncədən xəbər verir. Öncə Akor vadisi ümid və sığınacaq yeri olacaq, sonra İsrail öz imansızlığını kənara qoyub Yesseyin nəslindən (İbrahimin nəslindən) olan Məhbubunu (Davudu) axtaracaq. Huşa bəyan edir:

“Sonra İsrail övladları dönüb özlərinin Allahı Rəbbi və padşahı Davudu axtaracaq. Son günlərdə lərzə içində Rəbbə və Onun xeyirxahlığına doğru yönələcəklər”³.

Mən artıq bilirdim ki, “*son günlər*” və “*axır zaman*” anlayışları sinonimlərdir. Mən onu da bilirdim ki, bu vaxt öz başlanğıcını 1844-cü ildən, Həzrət Bəhaullahın dininin yaranma və yəhudilərin İsrailə, Müqəddəs Torpağa *dönmə* tarixindən götürür.

Yeşayanın Yazılarında gələcək hadisələrin analoji izahını görürük:

“Yaqubdan törəyənlərin sayını artıracağam, Yəhuda nəslindən dağlarıma varis çıxacaq, seçilmiş xalqım oranı irs alacaq. Mənim qullarım orada məskunlaşacaq. Məni axtaran xalqım üçün Şaron sürülərin otlığı, Akor vadisi mal-qaranın rahatlandığı yer olacaq”⁴.

Beş ayədən sonra Yeşaya bizə deyir ki, bu o zaman baş verəcək ki, Allah “*...Öz qullarına başqa ad vecək...*”⁵. Başqa bir yerdə O xəbərdarlıq edir:

“Rəbbin ağzından çıxdığı, Sənə verdiyi yeni adla çağırılacaqsan”⁶.

Allahın satın aldığı Messiyanın şəhəri isə “...*Allahın axtardığı, tərk olunmamış şəhər*”⁷ adlanacaqdır.

Yezekel bu şəhəri “tək sürünün” və “Allah sürüsünün” Böyük Çobanı kimi yada salır. O deyir ki, bu şəhərin, *yeni Yerusəlimin* adı “...*Rəbb oradadır!*”⁸ olacaq.

Sonra məlum oldu ki, sən demə, heç kim Akor vadisinin dəqiq yerini bilmir. “Bibliyanın tarixi atlası”nda onun Ölü dənizdən qərbdə İudeya səhrasında Hirkaniylə Hilqalom arasında yerləşdiyi güman edilirdi. C.A.Smitin “Müqəddəs Torpağın tarixi atlası”nda isə onun Yerixon və Gilqala arasında, Ölü dənizin arxasında İordan çayına tökülən El-Kelt çayının sahilində yerləşdiyi göstərilmişdir. Lakin hər iki fərziyyə şübhə doğururdu.

Axan və onun ailəsi daş-qalaq edilib Axor vadisində dəfn edildiyi zamandan bəri, bu yerlər insanlar tərəfindən tərk edilmişdir. Onların cəzalandırılması Allah əmələrinə itaətsizliyi törətdi.

Akor “qəm”, Akor vadisi isə “qəm vadisi” mənasını bildirir. Şübhə yox idi ki, bu yəhudilərin Messiyaya tərəf döndükdən sonra iztirab və əzablarının *son günlərdə* başa çatacağına rəmzi işarə idi. Bu dövr Nun oğlu Yeşua tərəfindən öncədən xəbər verilmişdir. O, Akor vadisi haqqında demişdir ki, “*bundan sonra Rəbbin qəzəb alovu söndü*”⁹.

Son günlərdə Həzrət Bəhaullah məhbus və sürgün edilmiş kəs tək əvvəldə Akko, qədimlərdə Ptolemaida, səlib yürüşləri zamanı Sen-Jan-d’Akr adını daşımış Əkka qalasına sürgün olunmuşdur. Səyyahlar onun “dözülməz havasından” və “üfunətli suyundan” danışdılar. Burada, nə vaxtsa *Kənan* torpağı adlanan bu torpaqda Həzrət Bəhaullah ağır iztirablara və Osmanlı hakimləri tərəfindən aparılan amansız təqiblərə dözməli olmuşdur. Həqiqətən, bura “qəm vadisi” idi. Həzrət Bəhaullah onun haqqında bu sözləri demişdir:

“Bilin ki, Biz bu Məkana yetdiyimizdə onu “Ən Böyük Zindan” kimi adlandırmağa qərar verdik. Başqa ölkədə zəncirlərə və qandallara məruz qalsaq da, Biz onu həmin adla adlandırmaqdan imtina etdik. De: buna görə də, siz ey başa düşənlər, düşünün”¹⁰.

Məhz bu “qəm vadisində” Həzrət Bəhaullah Öz “iztirablarının ən yüksək həddə çatdığını” yazmışdır.

Həzrət Bəhaullahın Əkkaya gəlişi və Onun Kərmil dağına sonrakı səfəri haqqında deyilir:

“Həzrət Bəhaullahın İrani tərk etməyə məcbur olmasını və bu Müqəddəs Torpaqda yaşamasını Onun düşmənləri tərəfindən təqib olunması, Onun sürgün olunmasından başqa səbəblə izah etmək çətindir”¹².

Həzrət Bəhaullah İsrail torpağına birinci dəfə Hayfada, İlyasın mağarasının bilavasitə yaxınlığında qədəm qoymuşdur. Ardıcılıarı biləndi ki, Bəha (Cəlal, İzzət, Əzəmət, Nur) Müqəddəs Torpağa gəlmişdir, bu onların böyük sevincinə səbəb olmuşdur, çünki Türkiyədən sonra Onun hara göndəriləcəyi heç kimə məlum deyildi.

Budur Onun sərgərdan gəzməsi sona yetdi. “Allahın Cəlalı” İsrail torpağına gəldi. Onun sürgünü, israillilərin Misirdən çıxışı kimi, müqəddəs Torpağa gəlişi ilə başa çatdı.

XVI əsrdə Venesiyada Samuel ben İuda Valerio tərəfindən nəşr etdirilmiş kitabda çox maraqlı peyğəmbərlik vardır. Onun hesablamalarına görə yəhudilərin sürgünü yəhudi təqviminə il 5628-ci ildə və ya xristian təqviminə il 1868-ci il başa çatacaqdı.

Qəribə də olsa, məhz 1868-ci ildə Həzrət Bəhaullah İsrailə, Müqəddəs Torpağa gəlmişdir. Beləliklə, 1868-ci il Onun İrandan sürgün olunandan sonra uzun sürən sərgərdan gəzintisinin başa çatması ilə əlamətdardır. Nəhayət O,

“peyğəmbərlərin pənahgahına” gəlir. O, İsrail oğullarının ruhani sürgününə də rəmzi olaraq son qoyur.

Belə bir mülahizə var ki, Onun bu gəlişi Davud peyğəmbərin Zəburunda öncədən xəbər verilmişdir:

*“Ey darvazalar, başlarınızı qaldırın, Ey qədim qapılar, açılın, Əzəmətli Padşah içəri daxil olsun! Bu əzəmətli padşah kimdir? – Ordular Rəbbi, Odur əzəmətli Padşah!”*¹³.

Həzrət Bəhaullah qədimlərdə Qaliley adlanan, Məsih və ondan əvvəlki peyğəmbərlərin izzətləndirdiyi torpağa qədəm qoyur. O, bura *dəniz yolu* ilə gəlmişdi.

Yeşaya daha bir yerdə Messiyanın həm *birinci*, həm də *ikinci* gəlişini öncədən xəbər verir və əbədiyyət Atasının *dəniz yolu* ilə gələcəyini vəd edir.

*“Keçmişdə Zevulun və Naftali bölgələri alçaldılsalar da, gələcəkdə dənizkənarı yolu, İordan çayının o biri tayı və müxtəlif millətlər yaşayan Qalileya şərafə çatacaq”*¹⁴.

Beləliklə, Yeşaya Məsihin Zevulun və Naftali bölgələrində olduğu *birinci* zühurundan deyil, məhz dəniz yolu ilə gələn *ikinci* zühurundan danışır. Bunu növbəti ayələrdən də görmək mümkündür:

*“Çünki bizim üçün körpə doğuldu, Bizə oğul verildi, Hakimiyyət onun çiynləri üzərinə qoyulacaq, Onun adı Ecazkar, Məsləhətçi, Qüdrətli Allah, Əbədi Ata, əmin-amanlıq Hökmdarı olacaq. Hakimiyyətinin və əmin-amanlığının artmasının sonu olmayacaq. O, Davudun taxtı və səltənəti üzərində hökm sürəcək, O, hakimiyyətini ədalətlə və salehliklə indidən əbədi olaraq quracaq. Ordular Rəbbinin qeyrəti bunu edəcək”*¹⁵.

Bibliya tədqiqatçıları bu peyğəmbərliyin Məsihə aid olduğunu güman edirdilər və bununla belə açıqca etiraf edirdilər ki, peyğəmbərliklərdən bəziləri həyata keçməmişdir və onlar yalnız *axır-zamanda* Onun *ikinci gəlişi* zamanı baş verəcəkdir. Məsələn,

1. “Hökmdarlıq” “Onun çiyinlərində” deyildi. Məsih Özü deyirdi:

“...*qeyşərini qeyşərə, Allahınkini Allaha verin*”¹⁶.

“*Mənim Padşahlığım bu dünyadan deyildir*”¹⁷.

2. Məsihin adı Qüdrətli Rəbb mənasını vermir. Məsih açıq-aydın Allah və Onun müxtəlif mahiyyətlər olduğunu deyirdi:

“...*nə üçün Məni yaxşı adlandırırsan? Allahdan başqa kimsə yaxşı deyildir*”¹⁸.

3. Məsih *əbədiyyət Atası* deyildi. O, tez-tez təkrar edirdi ki, Ata ayrıdır və Ondən fərqlidir. Ata və O məqsədlərinə görə “birdirlər”. O deyirdi:

“*Onları (quzuları – müəllif) Mənə verən Atam, hamıdan böyükdür; Atanın əlindən qopmağa heç kimin gücü çatmaz, Mən və Ata birik*”¹⁹.

“...*Atanın gördüyü şeylərdən başqa Oğul Özündən bir şey edə bilməz, çünki O, nə şeylər edərsə, Oğul da onları edir*”²⁰.

Məsihi “*Sülh Hökmdarı*” adlandırsalar da, O, bunu təsdiq etmirdi:

“*Sanmayın ki, Yer üzünə sülh gətirməyə gəlmişəm; Mən sülh deyil, qılınc gətirməyə gəldim*”²¹.

O, həmçinin deyirdi:

“Elə düşünürsünüz ki, Mən dünyaya sülh gətirməyə gəlmişəm ? Yox, deyirəm sizə, əksinə ayrılıq gətirməyə gəlmişəm”²².

5. Məsih Öz ölümündən sonra *hökmranlığının və sülhün artacağını* gözləmirdi. O, demişdir:

“Çünki bundan sonra bir evdə yaşayan beş nəfər bir-birindən ayrı olacaqdır: üçü ikisinə qarşı və ikisi üçünə qarşı”²³.

Həmin fəsildə Məsih “gecə gələn oğru” kimi qayıdacağı *son günlərdən* söhbət açır. Beləliklə, mən aşağıdakıları öyrəndim:

1. *Hökmranlıq* Həzrət Bəhaullahın *çiyinlərində* idi. Onun Yazılarında Onun dininin saxlanmasıdan ötrü yerli, milli və beynəlxalq səviyyədə təsisatların qurulması və bütün dünyada insan haqlarının qorunması nəzərdə tutulmuşdur.

2. “*Müşavir*” sözü Həzrət Bəhaullahı tətbiq edilə bilər, çünki onun qanunlarına görə bu idarəetmə orqanlarının fəaliyyəti üçün məşvərət prinsipi təyin edilmişdi.

3. Məsih “Oğul” adını daşdığı kimi, Həzrət Bəhaullah “Ata” adını daşıyırdı və Onun missiyası Atanın missiyası idi: insan ailəsini bir evə toplamaq və bütün planeti bu evə çevirmək. Həzrət Bəhaullah bütün xalqları, irqləri və dinləri birləşdirməyi Özünün məqsədi elan etmişdi. O, bütün dinlər, irqlər və xalqlar üçün eyni dərəcədə Ata idi.

4. Məsihdən fərqli olaraq Həzrət Bəhaullahın missiyasının ən böyük məqsədi məhz dünyaya sülh gətirmək idi. O, *sülhün Sultanı* idi. Bunu Onun professor E.Braun ilə Müqəddəs Torpaqda söhbətindən də görmək mümkün idi. Mən bu görüş haqda Braunun öz yazdıqlarından oxumuşam: “...mülayim, ləyaqətlə ifa edilmiş səs məni oturmağa dəvət edərək, bunun ardınca dedi: “*Allaha şükür olsun ki, sən gəldin! Sən məhbusu və sürgün olunmuşu görməyə gəldin... Dünyaya*

firavanlıq və xalqlara xoşbəxtlikdən başqa Biz heç nə arzulamırıq; ...Əgər bütün millətlər bir din ətrafında birləşərsə və başər oğulları bir-birinə qardaş olarsa, insanlar arasında bir-birinə bağlılıq və birlik yolları möhkəmlənərsə, dini və irqi ayrı-seçkilik ləğv edilərsə burada zərərli nə var ki?...Onsuz da bu baş verəcəkdir: mənasız çəkişmələr və viranedicilər müharibələr keçmişdə qalacaqdır və böyük Sülh bərqərar olacaqdır...”²⁴

5. Həzrət Bəhaullahın hökmranlığının artmasına gəldikdə isə bu həqiqətən baş vermişdir. Onun dini yarandığı gündən yüz il ərzində demək olar ki, dünyanın hər bir guşəsinə yayılmışdır. Həzrət Bəhaullahın hökmranlığı ildən-ilə artır. Bu tərəqqi Həzrət Bəhaullahın nəvəsi, Əmrin Mühafizi Şövqi Əfəndi Rəbbaninin canişinliyi dövründə (1921-1957) və Onun Dininin Ali İnzibati və Ruhani Təsisatı Ümumdünya Ədalət Evi qurulduqdan sonra daha da (1963) sürətlənmişdir.

Bütün bunlar İsraildə, Müqəddəs Torpaqda, vəd edilmiş “Akor vadisində” baş vermişdir. Bütün bu hadisələr “Şaron vadisinə” tərəf çevrilmiş “Kərmil dağının” ətəklərində cərəyan etmişdir.

Mən öyrəndim ki, Həzrət Bəhaullahın Yazıları yüz cild həcmindədir. O, hökumət başçılarına və dini liderlərə çoxlu sayda müraciətlər göndərmişdir. Məgər Zəburda bunlar vəd olunmamışdır?!

“Qüsursuz, gözəl Siondan Allah Öz nurunu saçır. Allahımız gəlir, sakit dayanmaz...”²⁵.

Həzrət Bəhaullahın Dininin İnzibati Mərkəzi, Ümumdünya Ədalət Evi Kərmil dağının şimal yamacında, İsrailin ən gözəl yerlərindən birində yerləşmişdir. Beləliklə, bu yeni Sionun zahir olması ilə Zəburda *axır-zaman* üçün vəd edilmiş peyğəmbərliklər həyata keçdi:

“Allahımızın şəhərində, Öz müqəddəs dağında Rəbb çox azəmətlidir, bol həmdlərə layiqdir. Şimala tərəf böyük Padşahın şəhəri – Sion dağı ucalığı ilə gözəldir, dünyanın sevincidir”²⁶.

Mən, Kərmil dağı, Həzrət Bəhaullahın şəhəri - Hayfa şəhəri, Onun həbs yeri Əkka haqqında ətraflı öyrənmək qərarına gəldim.

10. Yoxsulların hakim olduğu Cənnətdə

İlk öncə, bu məşhur dağ haqqında mən aşağıdakı məlumatı əldə etdim: “Kərmil dağı yəhudi tarixindən yaxşı məlumdur və Peyğəmbərlərin nitqində onun adı tez-tez çəkilir”¹.

Onun adı Əhdi-Ətiqin aşağıdakı Kitablarında çəkilir: *Yeşua, 1 Padşahlar, 2 Padşahlar, Zəbur, Yeşaya, Yeremya, Amos, Mikeya, Nahum* və s.

Mən həmçinin aşağıdakı faktları müəyyənləşdirdim:

1. Kərmil dağı, orada İlyas peyğəmbərin İsrail xalqını Allaha sədaqət andı içdirməsi və Bəəl kahinlərini öldürməsi ilə məşhurdur².

2. Kərmil dağında Elişə peyğəmbər samariyalı qadının oğlunu diriltmişdir³.

3. “Yəhudi Ensiklopediyasında” deyilir: “Güman etməyə əsas vardır ki, hələ qədimlərdən Kərmil dağı müqəddəs yer sayılmışdır”⁴.

4. Bəəl kultunun qəbuluna qədər Allahın səcdəgahı Kərmil dağında olmuşdur⁵.

5. Elişə peyğəmbər Kərmil dağına Yerixondan gəlmiş və orada məskən salmışdır⁶.

6. *Kərmil dağı* özünün “müqəddəs yer” şöhrəti ilə Pifaqorun da diqqətini özünə cəlb etmişdir⁷.

7. Roma tarixçisi Tasitin verdiyi məlumata görə, imperator Vespasian *Kərmil dağının* ətəklərində məskən salmış Orakuldan məsləhət almaqdan ötrü ora gəlmişdir⁸.

8. İlyas peyğəmbər *Kərmil dağını* xalq yığıncağının yeri kimi seçmişdi⁹.

9. Həqiqəti təsdiq etməkdən ötrü *Kərmil dağına* göydən atəş enmiş və “sübut edilmişdir ki, İsrailin Allahı həqiqi Allahdır”¹⁰.

10. *Kərmil dağının* ətəyində indi də İlyas peyğəmbərin mağarasını görmək mümkündür. Bu mağara *axır-zamanda* Allahın böyük Messiyasının Müjdəçisi kimi gələcək həmin İlyas peyğəmbərindir.

Kərmil dağı və *axır-zamanla* bağlı daha bir maraqlı peyğəmbərlik vardır. Mən onu İlyasın Kitabında aşkar etdim.

Silver İlyasın Kitabı haqqında mühakiməsini “İsraildə messianlıq hipotezaları” kitabında irəli sürmüşdür. O, yazır: “İlyasa cənnətin yerini göstərən Mələk Mikael, *Kərmil dağında* Ona *axır-zaman* haqqında danışmışdır”¹¹.

Kərmil dağı ilə bağlı daha bir neçə peyğəmbərlik:

1. Messiya *Kərmil dağında* yaşayacaq;
2. O, öz sürüsünü Öz Təliminin çomağı ilə *Kərmil dağından* idarə edəcək;
3. *Kərmil dağı* Allahın Cəlalını, Messiyanı görəcək.

Kərmil dağı və Əkka şəhəri haqqında artıq səslənən çoxsaylı peyğəmbərliklərlə yanaşı başqa dinlərin Müqəddəs Kitablarında mən bəzi maraqlı məlumatlara rast gəldim. Məlum oldu ki, həmin mənbələrdə Əkka şəhəri ümidin vəd olunmuş məkanı kimi xatırlanmışdır.

Məsələn, Məhəmməd peyğəmbərin hədislərində Əkka şəhəri dəfələrlə xatırlanmışdır:

1. *Sahillərində Ərşin dizinin altında asılmış bir şəhər var ki, ona Əkka deyirlər*¹².

2. Mən sizə dənizin sahilində olan, bəyaz və bəyazlığı Allah-taala tərəfindən bəyənən bir şəhərin müjdəsini verirəm ki, ona Əkka deyirlər¹³.

3. Xoş Əkkanı ziyarət edəninin halına və xoş Əkkanı ziyarət edənini ziyarət edəninin halına¹⁴.

4. Kim orada azan verərsə, onun səsi Cənnətə ucalar¹⁵.

5. Əkkanın yoxsulları Cənnətin hökmdarları və onun ağalarıdır¹⁶.

6. Əkkada keçirilən ay, başqa yerdə keçirilən min ildən yaxşıdır¹⁷.

Və nəhayət, Həzrət Babın şəhadəti və Həzrət Bəhaullahın şəhər-həbsxana Əkkaya sürgün tarixini izləsək, bütün peyğəmbərliklər içərisində ən maraqlısı olan Zərdüşti peyğəmbərin Yazılarında deyilir:

“İran ölkəsindəki insanlar şəər işlər törədən zaman, ərəblər içindən bir nəfər (Məhəmməd peyğəmbər – tərcüməçinin əlavəsi) qiyam edəcək. Və Onun vasitəsilə onlar taxt-tacı, torpaqlarını və dinlərini itirəcəklər və məhv ediləcəklər... Ərəblərin dininin 1000 ilinin tamamında, onun ardıcılıarı öz dinlərini təriqətlərə parçalamaqla məhv edəcəklər və onu bu şəkildə Yaradana təqdim edəcəklər. O bunu onlardan qəbul etməyəcək. İranlılar Müdrək insana (Həzrət Baba – tərcüməçi) qulaq asmayacaqlar. O, tək qalacaq və həqiqəti deyəcək. Onlar xəstələnəcək və ağılla düşünmək əvəzinə, əllərində silah Ona qarşı çıxacaqlar. İranlıların törətdiyi ən şəər əməl isə Mələklər Rəbbi olan Kəsi (Həzrət Babı) öldürmələri olacaqdır...Onların hamısı (Həzrət Babın tərəfdarları) öldürüləcək, yalnız bir Nəfərdən başqa, O da Allahın ziyafət yeri olan Əkka vadisinə çatacaq”¹⁸.

Kembridc universitetindən olan E.Q.Braun Həzrət Bəhaullahı Əkka vadisində 1890-cı ildə ziyarət edir. O, öz

xatirələrini belə təsvir etmişdir: “...burada mən beş unudulmaz gün oldum. Bu müddət ərzində mən ölüm yuxusuna qərq olmuş insanların oyanmasına yönəlmiş, görünməyən, lakin daim artan ruhani gücün qüdrətli və möcüzəli mənbələri olan kəslərlə qeyri-adi və gözlənilməyən ünsiyyət imkanından həzz aldım. Həqiqətən, bu qeyri-adi və valehedici görüş idi, lakin qorxuram, bu təəssüratın kiçik bir hissəsini belə sizə çatdırmaq qüdrətində olmayım”¹⁹.

Professor Braun Həzrət Bəhaullahla təkliddə görüşən zaman, onun sözlərinə görə “heyrət və dərin hörmət” həyacanı yaşamalı olmuşdur. Sonra O, yazırdı: “Mənim gözlərim qarşısında dayanmış O Kəsin üzünü mən heç zaman unuda bilmərəm, hərçənd ki, Onu təsvir etmək gücünə də qadir deyiləm. Bu bəsirətli gözlər sanki insanın qəlbini oxuyurdu; Onun hündür alnı qüvvət və hakimiyyət nuru saçırdı. Kimin qarşısında olduğumu soruşmağa artıq ehtiyac yox idi. Kralların qibtə etdikləri, imperatorların nahaq yerə içlərini çəkdiklərini, belə məhəbbət və ehtiram mərkəzinə çevrilmiş Kəs qarşısında mən baş əydim”²⁰.

Professor Braunun Həzrət Bəhaullahla görüşdüyü ev O, Əkkada məhbəsdə olarkən hələ tikilirdi.

Həzrət Bəhaullah Məsih kimi İsrail torpağında rəiyyət tək ulağın belində hərəkət edirdi. Deyirlər ki, bir dəfə varlı ərəb, Udi Həmmar üçün tikilən evin yanından keçərkən, Həzrət Bəhaullah oğlu Həzrət Əbdül-Bəha Abbasa göz eləyib deyir: “Maraqlıdır, görəsən bu evi kimin üçün tikirlər?”

Tikinti başa çatmamış əyalətdə vəba xəstəliyi baş verir. Sakinləri evi atıb qaçırlar və Həzrət Əbdül-Bəha onu çox cüzi qiymətə icarəyə götürür.

Həzrət Bəhaullah həbsdən azad edildikdən sonra bu evə köçür. Udi Həmmarın ağılına Həzrət Bəhaullahın otağına qalxan pilləkənin üzərinə, indiyə kimi qalmış aşağıdakı sözləri yondurmaq gəlir:

“Salam və salavat olsun bu Evə! Onun gözəlliyi əbədi artacaq. Onun divarları arxasında dünyanın bütün qələmlərinin təsvir etməkdə gücsüz olduğu qəribə və qeyri-adi hadisələr baş verəcək”.

Bu evdə Həzrət Bəhaullah yerdəki həyatının son illərini keçirmişdir. O, bu evdə 1892-ci il mayın 29-da dünyasını dəyişmişdir. İndi bu müqəddəs yerə dünyanın hər yerindən zəvvərlər gəlirlər.

Burada, Əkka vadisində, müqəddəs Kərmil dağının yaxınlığında Yeşayanın Kitabının 53-cü fəslə bütövlüklə həyata keçmişdir.

Yeşaya peyğəmbər öncədən xəbər verirdi:

1. *“Adamlar ona həqarətlə baxıb rədd etdi. O dərddli, xəstəlikləri görənlər insan idi...”*²¹.

Həzrət Bəhaullah öz həmvətənləri tərəfindən rədd edildi və sürgünə göndərildi. Onun həyatı *“dərd və xəstəliklərə”* dolu idi.

2. *“Adamlar ondan üz döndərdi, xor baxdı. Biz ona qiymət vermədik”*²².

İmperator Frans İosif Həzrət Bəhaullahın əzab çəkdiyi həbsxananın yanından keçib. Lui Napaleon Onun müraciətinə istəhsə ilə cavab verib: “Əgər bu adam Allahdandırsa, onda mən iki qat Allahdanam!”. Ona qarşı münasibətdə başqa müasirləri də özlərini bu cür aparıb.

3. *“Əslində xəstəliklərimizi o çəkdi, dərdlərimizi öz üzərinə götürdü”*²³.

Mən Həzrət Bəhaullahın aşağıdakı sözlərini oxudum. O, orada məruz qaldığı təqibləri və əzabları təsvir etmişdir:

“ Baxmayaraq ki, yorğunluq Mənə üstün gəlir və aclıq azab verir və quru daş mənim çarpayımdır və vəhşi heyvanlar – Mənim yol yoldaşımdır, Mən şikayətlənməyəcəyəm, yalnız itaətlə səbr edəcəyəm...nə olursa olsun, Allaha şükür edəcəyəm..Biz dua edirik ki, Öz səxavəti ilə - Tərifı göylərə ucalsın- O, Öz qullarını qandallardan azad etsin...”²⁴.

Yeşayanın peyğəmbərliyi aşağıdakı sözlərlə davam edir:

4. *“Bizim asiliyimizə görə Onun bədəni dəşildi, Şər əməllərimiz naminə əzildi, Bizim əmin-amanlığımız üçün o cəza aldı, Onun yaraları ilə biz şəfa tapdıq”²⁵.*

Həzrət Bəhaullah iki dəfə daş-qalağa məruz qalmış, bir dəfə qamçılanmış, üç dəfə Onu zəhərləməyə cəhd edilmiş, boynunda sümüyünə kimi kəsmiş yüz funtluq zəncirin çapığı qalmışdır. Həbsxana və sürgünlərdə O, demək olar ki, yarım əsr vaxt keçirmişdir.

5. *“Ədalətsizliklə məhkum olunaraq...”²⁶.*

Tehrandakı “Siyah-Çal” həbsxanasından Həzrət Bəhaullahı hakimlərin məhkəməsinə gətirirlər. Hər an Onun üçün edam hökmünün çıxarılacağı gözlənilirdi. Lakin O, İraqa sürgün olunur və bir müddət sonra sürgün yeri İsrailə əvəz olunur. Şəhər – həbsxana Əkkada Həzrət Bəhaullah nəql edir ki, bir dəfə “evi başda qubernator olmaqla siyirmə qılıncla silahlanmış əsgərlər mühasirəyə aldılar. Bütün əhali, həmçinin hərbcilər böyük təşviş içində idi. Hər tərəfdə kütlənin qışqırıq və səs-küyü eşidilirdi. Həzrət Bəhaullah qubernatorun iqamətgahına gətirilir. O, orada sorğu-suala tutulur və birinci

gecə həbsdə saxlanılır... Tezliklə qubernator Onun buraxılması haqqında sərəncam verir və Ondən üzr istəyir”²⁷.

6. *“Qəbri pis adamların yanında quruldu, dövlətli adamın yanında dəfn olundu”*²⁸.

Həzrət Bəhaullah vaxtilə sahibi varlı müsəlman olmuş Bəhçi evində dəfn olunmuşdur. Qonşuluqda, ölümündən sonra Ona xəyanət etmiş qohumları yaşayırdı.

7. *“...nəslini görəcəkdir...”*²⁹.

Həzrət Bəhaullah həqiqətən Öz “nəslini” gördü. O, “Kitabi-Əhd” adlanan xüsusi sənəd hazırladı. Həmin sənəddə O, Öz böyük oğluna ölümündən sonra Əhdin Mərkəzi olmağı vəsiyyəət etdi. Bu hadisə Zəburda öncədən xəbər verilmişdir. Orada deyilir:

*“Mən də ilk oğul haqqını ona verəcəyəm... sadıq qalıb əhdimi pozmayacağam”*³⁰.

Həzrət Bəhaullahın “ilk oğlu”nun adı “Əbdül-Bəha” idi. “Vəsiyyətnaməsində” Həzrət Bəhaullah onu Öz varisi elan etdi. O, Əbdül-Bəhanı “Əhdin Mərkəzi” adlandırdı.

Professor E.Braun Həzrət Əbdül-Bəha haqqında aşağıdakıları söyləmişdir: “Zahiri mənə də böyük təəssürat yarada bilən adamlara mən nadir hallarda rast gəlirəm...Bəlağətli danışığı olan, predmetin mahiyyətini açıqlayan, lazımı dəlili öz məqamında ortaya qoyan, yəhudilərin, xristianların və müsəlmanların Müqəddəs Kitablarında Onun kimi səlahiyyətli kəsi tapmaq çətindir. Təəccüblü deyil ki, Onun qürurlu qaməti ilə uzlaşan bu keyfiyyətlər sayəsində, eyni zamanda sadə və şən görkəmi ilə O, hətta Atasının ardıcılı olmayan kəslərin ehtiramını

qazanmışdı. Bu insanla rastlaşan istənilən kəsdə, Onun böyüklüyünə və gücünə şübhə qalmırdı”³¹.

Oksford universitetinin tanınmış Bibliya tədqiqatçısı keşiş doktor T.Ç.Çeyn Həzrət Əbdül-Bəhanın Mançestrədə - Oksfordun kollecində açıq çıxışını təşkil edir. Doktor Çeyn Oksford qəzetində elan verib, iştirak etmək istəyənləri görüşə dəvət edir. “İrqlərin və dinlərin barışığı” kitabında Çeyn macar alimi Vamberin də Həzrət Bəhaullahın ardıcılı olduğunu xatırlatmışdır. Öz məsləki haqqında Çeyn bu cür söyləmişdir: “mən bəhailərin rəhbərinə tərəfdarlığımı daha çoxşun sözlərlə bildirməliydim”. Həmin kitabın titul vərəqində doktor Çeyn nədənsə “bəhai icmasının” üzvi kimi təqdim edilmişdir.

Bu xristian keşişi və Bibliya tədqiqatçısı həmin kitabda bu sözləri yazmışdır: “...əgər son dövrdə peyğəmbər gəlmişsə də - bu Bəhaullahdır. İnsana əməllərinə görə qiymət verilir. Bəhaullah peyğəmbərə bərabər yüksək dəyəri olan insan idi”³².

Yenə Yeşayanın peyğəmbərliklərinə qayıdaq:

8. *“Nəslini görəcək, ömrü uzanacaq. Rəbbin istəyi onun əli ilə uğur tapacaq”*³³.

Həzrət Bəhaullah uzun ömür yaşamışdır. O, 1817-ci ildə Tehrandə anadan olmuş, 1892-ci ildə Müqəddəs Torpaqda dünyasını dəyişmişdir. Ömrünün son illəri O, həbsxanadan azad edilir, şəhər- həbsxana Əkkadan Kərmil dağının ətəklərinə gəlir. Davud peyğəmbərin duasında deyildiyi kimi, yanında olmaqdan və öz məhəbbətləri ilə Onu əhatələməkdən ötrü dünyanın hər bir yerindən ardıcılları Onun yanına gəlirdilər:

*“Canımı zindandan qurtar, qoy isminə şükr edim! Onda salehlər məni əhatə edəcək, çünki mənə comərdlik etdin!”*³⁴.

Əkka vadisi və oradakı möhkəmləndirilmiş qala-həbsxana Vaiz Kitabında (4:14) izzətləndirilmişdir:

“Zindana düşsə də, çıxıb padşah ola bilər”.

Həzrət Bəhaullah deyirdi ki, “Kitablarda öncədən deyilənlər açıq və aydın şəkildə həyata keçmişdir”. O, bəyan edirdi ki, Əbədi Gözəllik “Davudun taxtından idarə edir” və “Ən Böyük Qanun”³⁵ qüvvəyə minmişdir.

“Şaron vadisi”, “Akor vadisi” və “Kərmil” dağı ilə bağlı peyğəmbərliklərin siyahısı qarşısında mən qeyd etdim – “həyata keçdi”.

11. Çiçəklənən səhra

Mən daha bir *şərti* yoxlamalı idim. Deyilmişdi ki, Messiyanın gəlişi ilə “səhra nərgiz kimi çiçəklənəcək”. Bu haqda Yeşayanın kitabında aşkar yazılar vardır:

*“Səhra və quru torpaq sevinəcək, çöl şadlanacaq, nərgiz kimi çiçəklənəcək...”*¹.

Yeşayanın bu peyğəmbərliyinin növbəti ayəsində isə deyilir ki, bu baş verəndə *Kərmil* və *Şaron Allahın Cəlalını* görəcək.

Kərmil və Saron Allahın Cəlalı, Həzrət Bəhaullahı gördülər, lakin onlar nərgiz kimi çiçəkləndimi?

Mənə məlum oldu ki, Həzrət Bəhaullahın ardıcılıları O, hələ həbsxanada olarkən Onun yanına gəlməyə başlamışdılar. Onlar bilirdilər ki, Həzrət Bəhaullah uşaqları, yaşıl çəmənlilikləri, ağac və gülləri sevir. Həzrət Bəhaullahın doqquz il qumlu səhralarla əhatə olunmuş şəhər-həbsxanada qalması və oranın “üfunətli” havası ilə nəfəs alması onları çox narahat edirdi.

Həzrət Bəhaullahın ardıcılıarı İrandan gül və ağaclar gətirir, oğlu həzrət Əbdül-Bəha isə onlardan ibarət yaxınlıqda bağ salırdı. O günlərin şahidi yazır: “Bu zəvvarlar necə də qərribə insanlar idi! Onlar çoxsaylı təhlükələrə, düşmən münasibətə və əlverişsiz iqlimə baxmayaraq, bu uzun və çox çətin yolu piyada gəlir və bütün bu çətinliklərə sinə gələrək böyük xəzinə tək sevimli Müəllimlərinin bağı üçün bitki gətirirdilər. Onlar dəfələrlə bitkini nəmləndirməkdən ötrü özlərini yeganə qurtum sudan məhrum edirdilər!”².

Mən özüm şəxsən Əkka yaxınlığında Namayn adasındakı bu bağa baş çəkdim. Torpaq orada istidən qurumuşdu, lakin bu səhranın ortasında gözəl bağ salınmışdı. O bağ haqqında Lorens Olifant da öz kitabında yazmışdır: “Uzunluğu iki yüz, eni yüz yard olan bu bağ çiçək ləklərindən, dekorativ kollardan və meyvə ağaclarından ibarətdir. Özünü burada sanki sehrli ölkədə olduğu kimi hiss edirsən”³.

Olifant bu bağ haqqında görün daha nə yazır: “Kiçik çayı sallaq söyüdlər əhatələmişdi; bu yerin özü isə suyunun bolluğu, qalın kölgəliyi, jasmın və portağal çiçəyinin rəyihəsi ilə yayın bürküsündən qorunmaqdan ötrü ideal sığınacaq idi. Həm mənzərə, həm də səslər burada xəyallar doğurur...”⁴.

Əkkanın qumsal düzənliyindən mən Kərmil dağına kimi getdim. Müqəddəs dağın ətəyində gözəl bağlar salınmış, qaya üzərində isə məharətlə yollar və cığırılar yolunmuşdu.

Hələ Romadan Müqəddəs Torpağa uçarkən mənim diqqətimi “Britiş Eirveyz” aviakompaniyasının bukleti cəlb etdi. Bukletin üz qabığında Kərmil dağındakı Bəhai bağlarının giriş hissəsinin şəkilli gözə çarpırdı və orada bu sözlər yazılmışdı: “Bütün Yaxın Şərqdə ən füsunkar yer”.

Yamacboyu yuxarıya doğru uzanmış bağların arasında dağın yarısına kimi geniş şose yolu salınıb. Dünyanın hər yerindən gələn zəvvarlar darvazadan keçərək oraya daxil olurlar. Onların sevincinin həddi-hüdudu yox idi və dini

nəğmənin xoş sədaları ətrafa yayılırdı. Yeşaya peyğəmbər bunu da öncədən görmüşdü:

“Orada bir yol olacaq, o yol “Müqəddəs yol” adlanacaq. O yol qurtuluş tapanların yoludur. Ancaq qurtuluş tapanlar o yol ilə gəzəcək. Rəbbin satın alınmış adamları qayıdacaq, sevinclə nəğmə deyərək Siona gələcək”⁵.

Bu gözəl məbədlər portağal, limon və naringi ağacları ilə əhatələnmişdi. Ağ və qırmızı daşlardan salınmış cığırılar müxtəlif rəngli güllərin, gözəl qazon və kolların arası ilə dolanır. Həzrət Bəhaullahın ayağının dəydiyi hər bir yerdə bu cür möcüzəli bağlara rast gəlmək mümkündür.

Həzrət Bəhaullahın məbədi, Onun dəfn olunduğu sərdabə - qeyri-adi gözəlliyi olan yerdədir. O, böyük dairənin mərkəzində yerləşmişdir və ora çoxlu sayda yollar gedir. Nə vaxtsa səhra və boşluq olan bu yerlər indi gül-çiçəyə qərq olmuşdur. Hər tərəf qızılgül, qiasint, jasmin və ətirşahın ətri ilə dolmuşdur. Məbədin düz girəcəyinə Qaliley dənizinin sahillərindən gətirilmiş çaydaşlarından salınmış yol uzanır. Üç al-qırmızı rəngli təpə onu küləklərdən qoruyur. Bu müqəddəs yeri Livan sidri, şam, ağcaqayın, kiparis, şümşad və zeytun ağacları əhatələyir. Yeşaya peyğəmbərin öncədən dediyi kimi:

“...məskunlaşdığı yer izzətlə dolacaq”⁶.

Başqa bir yerdə deyilir:

“Qalx, işıqlan, çünki nurun izzəti gəldi, Rəbbin izzəti üzərinə gəldi”⁷.

Bir neçə ayə sonra aşağıdakı öncə görmədə deyilir:

“Livanın şan-şöhrəti olan şam ağacı, çinar və sərvi ağacları müqəddəs məkanımdakı yeri gözəlləşdirmək üçün birgə yanına gətiriləcək, ayaq qoyduğum yeri şərəfləndirəcəyəm”⁷.

Həzrət Bəhaullahın adı *“Allahın Cəlalı”* mənasını verir. Onun *“məskunlaşdığı”* yer, Onun ayaq basdığı yer kimi də mədh olunmuşdur.

Yeşaya peyğəmbər sonra bildirir:

“...səhranı gölməçəyə, quraq torpağı bulaqlara çevirəcəyəm. Səhrada sidr, əbrişim, mərsin və zeytun əkəcəyəm. Quru torpaqda şam, çinar və sərvi ağacını bir sırada salacağam. Beləcə insanlar görüb bilsin, fikirləşib başa düşsün: Bunu edən Rəbbin əlidir, bunu yaradan İsrailin Müqəddəsidir”⁸.

Əlimdə olan daha bir peyğəmbərlikdə deyilirdi ki, *Allahın Cəlalı*, İsrailin “Müqəddəsi” Siona qayıdan zaman, iqlimin dəyişməsi baş verəcək və quru torpaq çiçəklənəcək. Onun “məskəni” və “məbədi” bəzədilən zamanda vaxtilə səhra olan yerlərdə su şırnaqla axacaq.

Müasir İsrailin inkişafının ilk dövrlərinin tədqiqi zamanı əlimə aşağıdakı hesabat keçdi: “Fələstinin (İsrailin – müəllif) hətta iqlim şəraiti yaxşılığa doğru nəzərə cərpacaq dərəcədə dəyişmişdir. Əsrlərlə quru vəziyyətdə olan Süleyman anbarları su ilə dolmağa başlamışdır. Hətta Fələstinin Ali Komisarına bu möcüzüyə görə “Allaha təşəkkür” rəsmi gününün elan edilməsi xahişi ilə müraciətlər olmuşdur. Anbarlarda suyun miqdarı altmış milyon qallona (1 qalon = 4,5 litr- tərcüməçi) kimi artmışdır. Bibliya zamanlarında Fələstində ildə yağıntıların bol düşdüyü iki mövsüm olardı: “payız yağışı və yaz yağışı dövrü”. Lakin bir çox əsrlər ərzində “payız yağışları” çox cüzi idi, “yaz yağışları” və səhər şəhi isə

tamamilə yoxa çıxmışdı. İndi onlar yenə peyda olmuş, torpağı canlandırmış, ildə iki və ya üç dəfə məhsul götürməyə imkan yaratmışdı”⁹.

Beləliklə, Yoel peyğəmbərin dedikləri həyata keçmişdir:

*“...Ey Sion xalqı, Allahınız Rəbbdə sevinin və şadlanın, çünki payız yağışını sizə kifayət qədər verir. Əvvəlki kimi payız yağışı ilə yaz yağışını yağdırır”*¹⁰.

Zəkəriyyə peyğəmbərin də dediklərində buna işarə vardır:

*“Rəbb belə deyir: Siona qayıtdım...xalqın sağ qalanları ilə əvvəlki kimi rəftar etməyəcəyəm...göylər şəhini verəcək. Bunların hamısını bu xalqın sağ qalanlarına mülk olaraq verəcəyəm”*¹¹.

Budur, 1878-ci ildə səhranın ortasında, Həzrət Bəhaullahın bağında yerin altından su fontanı vurur. Quru torpaqları bolluca bəhrələndirmiş su, bu gün Yeşaya peyğəmbərin gürentülərində dəqiqliklə verildiyi kimi həm Ökkada, həm də Hayfada, Kərmil dağının ətəklərində gözəl yaşıl çəmənlikləri, ağacları və gülləri qidalandırır:

*“...səhrada bulaqlar fişqıracaq, quru torpaqda çaylar axacaq. Qızgın qum hövuzə, susuz torpaq su bulaqlarına çevriləcək”*¹².

Həmin bu fəsildə Yeşaya peyğəmbər bir daha qeyd edir ki, bu möcüzələr yalnız Kərmil və Şaron Allahın Cəlalını gördüyü zaman baş verəcək.

Həzrət Bəhaullahın bağlarındakı bulaqlar bir səyyah xristian tərəfindən təsvir edilmişdir: “Mərkəzində suyu bağın

hər bir yanına çatdırılan su fəvvarəsi vururdu. Çiçək ləkləri yonulmuş daşlarla çərçivəyə alınmışdı və suvarma kanallarından aşağıda yerləşdirilmişdilər. Fəvvarənin mərmər piyaləsindən çıxan su gur axınla iki qoca tut ağacı altında yerləşən çardağa doğru istiqamətləndirilmişdi... Bu yerdən axan çayın eni – on beş futa kimi idi...Çayda üzən iri balıq qorxmadan qida əldə etməkdən ötrü, suyun içinə kimi enən pilləkənlərə tərəf üzürdü...”¹³.

Həzrət Bəhaullahın gəlişi ilə bu qərribə peyğəmbərliklərdə deyilənlərin hamısı həyata keçdi. İsrail torpağına gəldiyi gündən, bu ölkənin gözəlliyi dəfələrlə artmışdır. Onun yaşadığı və ayağının dəydiyi yerlər qeyri-adi gözəlliyi ilə diqqəti cəlb edən bağlara çevrilmişdir. Həqiqətən, insan yaşamayan quru ölkə “nərgiz kimi çiçəklənmişdir”. Mən öz gözlərimlə vaxtilə səthi daşlı, indi isə müxtəlif növ qızılgüllərin ətrafa xoş ətir yaydığı sahələr gördüm.

Şərtə görə Messiyanın gəlişi ilə səhra nərgiz kimi çiçəklənməli idi. Mən bu şərtin qarşısında qeyd etdim: “həyata keçdi”.

12. Səma atəşi

Şərtin yalnız axırıncı bəndi qalmışdı. Məsihin Özü bəyan edirdi ki, Messiya, Həqiqət Ruhu gələndə Onun, Məsihin adını izzətləndirəcək. Həzrət Bəhaullah bunu etdimi?

Bu sonuncu dəlilə çatmaqdan ötrü, mən daha iki başqa vacib şərti bir müddət kənara qoymalı oldum:

1. “*O, Kitabların möhürünü açacaq*”.
2. “*O, ədalətsiz hökmdarları taxtından salacaq*”.

Bu iki şərtin yerinə yetməsi özlüyündə elə cəlbədicə və dramatik hadisə idi ki, mən nəinki, hər birinin qarşısında “yerinə yetdi”qeydini yazdım, həm də hər birinə ayrı-ayrılıqda kitab yazmaq qərarına gəldim. Məqsədim o idi ki, bu

heyranedici hadisələri özüm üçün açarkən keçirdiyim sevinc hissini sizə də bəxş edə bilim.

Kitablardan birini “Heyrət şərabi” adlandırdım. Həzrət Bəhaullah Öz missiyasını elan etməmişdən öncə “Kitabi-İqan”ı yazmışdı. Həzrət Bəhaullahın dediyinə görə bu Kitab bəşəriyyətə ağzı müşklə möhürlənmiş “Zərif Şərab” təklif edirdi. Daniel peyğəmbərin dediyi kimi, o, “Kitab”dan “möhürü” qoparır və qisməti “axır-zamana”¹ kimi bağlı qalmaq olan “Sözün” mənasını açırdı.

Bütün həyatıboyu Həzrət Bəhaullahın yazdıqları yüz cild təşkil edirdi. “Kitabi-İqanı” O, iki gün və iki gecə ərzində yazdı. Onun kəlamlarına “çox sürətli axın” deyirdilər. Həzrət Bəhaullahın zamanında Bağdadda yaşamış bir tarixçi təsdiq edir ki, “Onun dodaqlarından qopmuş” sözlər “bir gün bir gecə ərzində” böyük bir cild təşkil edirdi. Bundan başqa: “O ki, qaldı Onun deyib yazdırdığı və ya Özü yazdığı ayələrə gəldikdə isə onlar təkcə sayı ilə deyil, gözəlliyi, zənginliyi, həmçinin mövzu müxtəlifliyinə görə də heyranedici idilər”².

Mən Həzrət Babı və Həzrət Bəhaullahı tanıyan bir şahidin, Şirazdan olan tacirin hekayətini aşkar etdim: “Mən təsdiq edirəm ki, Həzrət Bəhaullahın nazil etdiyi ayələr həm yazılma sürətinə, həm yüngüllüyünə, həm də aydınlığına, dərinliyinə və zərifliyinə görə Həzrət Babın nazil etdiklərindən üstün idi. Əgər hətta Həzrət Bəhaullahın böyüklüyü başqa bir şeylə ifadə olunmasaydı, bütün dünya və bütün insanlar üçün Onun qələmindən həmin gün nazil olanlar kifayət edərdi”³.

Öz Yazılarında Həzrət Bəhaullah həqiqətin “möhürünü qoparmış” və əsrlərlə insan düşüncələrini narahat edən və təşvişə salan şeylərin “gizli” mənalərini açmışdır. Bunlar aşağıdakılardır:

Qiyamət

Ölülərin Dirilməsi

Vəftiz

Yevxaristiya (Priçastiya)

Üçlük (ipostas)
Ruhun bir bədənədən digərinə keçməsi
Dünyanın xəlqedilməsi
Allahın varlığının dəlilləri
Ölümdən sonrakı həyat
Ruhun ölümsüzlüyü
Adəm və Həvvanın tarixçəsi
Xeyir və şər
Allahın oğlu
Göydəki Ata
Cənnət və cəhənnəm
Ulduzların tökülməsi
Ayın və günəşin qaralması
Allahın Günü
Allahın Şəhəri
Peyğəmbərlərin möhürü (Xatəmül-ənbiya)
Qayıdış (Məsihin)

Həzrət Bəhaullah bu və digər anlayışların həqiqi mənasını açmış və Onun, özünün originallığı və aydınlığı ilə seçilən şərhləri, elm və mədəniyyətlə ziddiyyət təşkil etmir və bəşəriyyətin dünyagörüşünü genişləndirirdi. Bu haqda “Heyrət şərabi” kitabında daha ətraflı yazılmışdır.

Axır-zamanda gələcək Messiya haqqında danışarkən Yenox vəd edir:

“Bu İnsan Oğludur...O Kəs ki, bu günə kimi məlum olmayan bütün xəzinələri aşkar edəcək”⁴.

İkinci kitabı mən “Səma atəşi” (nəsrə “Məhbus və şahlar” adı altında getmişdir) adlandırdım. Orada Həzrət Bəhaullahın dünya hökmdarlarına müraciətindən söhbət açılır. Həzrət Bəhaullah dünya hökmdarlarına aşağıdakı sözlərlə müraciət edir:

“Ey hökmdarlar tayfası! Biz görürük ki, siz hər il məsrəflərinizi artırır və bunu rəiyyətin boynuna qoyursunuz. Bu isə böyük bir zülmüdür. Bu Məzlumun ahından və göz yaşlarından qorxun, rəiyyətin boynuna taqətlərindən artıq yük qoymayın, özünüə saraylar ucaltmaqdan ötrü onları soymayın, özünüə rəva bildiyinizi onlara da rəva görün. Əgər siz anlayansınızsa, bununla Biz sizə faydası olan şeyləri bəyan edirik. Belə ki, onlar sizin xəzinələrinizdir. Məbada Allahın hökm etmədiklərini onlara hökm edəsiniz və məbadə onları oğruların əlinə tapşırırsınız. Siz onlara hökmranlıq edirsiniz, onlardan yeyirsiniz, onların sayəsində qalib gəlirsiniz, bununla belə, onlara təkəbbürlə baxırsınız. Həqiqətən, bu, qəribə, çox qəribə bir işdir!”⁵.

Başqa bir yerdə Həzrət Bəhaullah şahlara və hakimlərə bu cür yazır:

“Öz aranızda sülh yaradın və əsgərlərinizi azaldın ki, bununla da məsrəflərinizi azaldıb rahatlıq və sakitlik tapasınız. Əgər aranızdakı ixtilaflara son qoysanız, yalnız şəhərlərinizi və ölkələrinizi qorumaq üçün lazım olan miqdardan savayı, çoxlu qoşunlara ehtiyac qalmaz. Allahdan çəkinin, heç bir şeydə mötədilliyi aşmayın və israfçılardan olmayın”⁶.

Və yenə:

“Əgər siz zalımın zülmünə mane olmasanız və məzlumun haqqını müdafiə etməsəniz, bəndələr arasında hansı haqla öyünə bilərsiniz? Onda nə ilə fəxr edə bilərsiniz?”⁷.

Həzrət Bəhaullah hökmdarların nəzərinə onlarla kimin adından danışdığını da çatdırmışdır:

“Mən Yeşayanın tərif etdiyi, Tövratın və İncilin Onun adından təqdim etdiyi o Kəsəm...”⁸.

Həzrət Bəhaullah Öz müraciətini aşağıdakı hökmdarlara və liderlərə göndərmişdir:

*Avstriya imperatoru Frans İosif
Fransa kralı III Napoleon
Almaniya kəyzeri I Vilhelm
Rus çarı II Aleksandr
Türkiyə sultanı Əbdül-Əziz
İran şahı Nəsrəddin
İngiltərə kraliçası Viktoriya
Qərbin prezident və hökmdarları
Xristian, yəhudi, müsəlman və zərdüşt dini liderləri
Məsih, Musa və Məhəmmədin ardıcilları
Dünya xalqlarına*

Həzrət Bəhaullahın məktubunu almış III Napoleon onu həqarətlə kənara atmış və demişdir: “Əgər bu adam Allahdandırsa, onda mən iki qat Allahdanam!”.

Tezliklə, III Napoleon hakimiyyətdən salındı və Həzrət Bəhaullahın öncədən söylədiyi kimi, alçaldıcı həbsxana həyatı yaşadı və öz günlərini sürgündə başa çatdırmalı oldu.

Hökmdarlardan yalnız bir nəfər Onun məktubuna cavab verdi. Bu Böyük Britaniya kraliçası Viktoriya idi. Budur, nə vaxtsa hökmdarlıq etmiş qüdrətli monarxlardan yalnız onun sülaləsi hakimiyyətdə qalmışdır.

Kraliça Viktoriya səhhətindəki problemlərə və ərinin alman olması səbəbindən xalq arasında nüfuzunun aşağı düşməsinə baxmayaraq, Həzrət Bəhaullahın vəd etdiyi kimi uzun və uğurlu hakimiyyət sürdü. Onunla bağlı daha bir maraqlı fakt: Onun nəvəsi, Rumıniya kraliçası Mariya Ruminskaya Həzrət Bəhaullahın ardıcılı kimi tanınmışdır. Mən

Mariya Ruminskyanın Həzrət Bəhaullah və Onun nazil etdiyi din haqqında dediklərini “Toronto Deyli Star” qəzetinin 4 may 1926-cı il tarixli nömrəsində oxudum: “Bu (Həzrət Bəhaullahın dini – müəllif), Məsihin müraciətinin yenidən təqdim edilməsidir...Bu kitabı oxuyan kəs özündə yaxşı olmaq istəyinə qələbə çalmaq gücündə deyildir. Mən sizin hamınızı Ona tərəf yönəldirəm”.

“Filadelfiya İvning Bulletin” qəzetinin 1926-cı il 27 sentyabr sayında Mariya Ruminskaya qeyd edir: “Bu kitablar (Həzrət Bəhaullahın Yazıları – müəllif) mənim ruhumu gözlədiyimdən də artıq dərəcədə möhkəmləndirdi...Bəhai təlimi sülh və anlaşıma gətirir”⁹.

Həzrət Bəhaullah yoxsul və sadə təbəələrin hüquq və rifahına laqeyd yanaşan ədalətsiz hökmdarların “tezliklə devriləcəyini” bəyan etmişdi. Onların nümunəsində, Onun sözlərinə görə, bütün dünyaya “əyani dərs” veriləcəkdə.

Yuxarıda adı çəkilən hökmdarlardan üçü öldürülmüş, ikisi sürgün edilmiş, biri istisna olmaqla, hamısının taxt-tacı devrilmişdi.

Bu hadisələr gələcək Messiyanın gəldiyi zaman üçün öncədən vəd edilmişdi və o Bibliya tədqiqatçılarına baş verəcək zühurun dəlillərinin bir hissəsi kimi məlum idi. Müqəddəs Kitablarda bu Messiya haqqında deyilir:

1. Zəbur: “*O, hökmdarların nəfəsini kəsər, dünya padşahlarını vahimələndirər*”¹⁰.
2. Əyyub: “*İstintaq etmədən güclü insanları qırır*”¹¹.
3. Yeşaya: “*Rəbb pis adamların dəyənəyini, hökmdarların əsasını qırdı*”¹², “*O gün Rəbb yuxarıda – göydəki orduları, aşağıda – yer üzünün padşahlarını cəzalandıracaq*”¹³.

Danielin Kitabında, haradakı O, *axır-zamandan* söhbət açır, bu sözlər deyilib:

*“...budur, bəşər oğluna bənzər birisi göyün buludları ilə gəlir...”*¹⁴.

Daniel həmçinin deyir:

*“Nəhayət, mən gördüm ki, taxtlar quruldu və Əzəldən Var Olan oturdu...”*¹⁵.

Müqəddəs Yazılarda mən Messiya gələndə yerdəki hökmdarların devrilməsinə dair iyirmidən artıq xatırlama tapdım.

Yenox da Daniel peyğəmbər kimi *axır-zamanla* bağlı “Bəşər oğlundan” söhbət açır:

*“ Bu sənin gördüyün Bəşər Oğludur... O, günahkarların dişini sındıracaq və şahları öz taxtından və hakimiyyətindən devirəcək...”*¹⁶.

Yenox bu “Bəşər Oğlunun” *axır-zamanda* dünyanın hansı hissəsindən gələcəyini də xəbər verir:

*“Həmin günlərdə mələklər bir yerə toplanacaq və başlarını şərqə, Parfiya və Midiya xalqlarına tərəf çevirəcəklər ki, şahları vəlvələyə salsınlar və narahatçılıq ruhu onları çulğalayacaq və onları taxt-tacdan salacaq”*¹⁷.

Həzrət Bəhaullahın ən çox toxunduğu mövzu yoxsulların və məzlumların rifahı və xoşbəxtliyi idi. O, aclıq çəkənlərə və məzlumiyyətə məhkum olanlara qarşı qayğı və məhəbbətlə yanaşırdı. O, varlılara xəbərdarlıq edirdi:

*“Ey yer üzünün varlıları! Aranızdakı yoxsullar mənim əmanətimdir. Elə isə əmanətimi yaxşı saxlayın. Yalnız öz rahatlığınıza can atmayın”*¹⁸.

Həzrət Bəhaullahın kəlamları 1844-cü ildən başlayaraq Yerdə tüğyan edən, hökmdarları devirən, bütöv sülalələri məhv edən və şah nəsilərini kökündən qoparan həmin fırtına girdabını qabaqcadan xəbər verirdi:

*“Allah zalım hökmdarların zülmünə heç vaxt göz yummamış və yummayacaqdır....”*¹⁹.

Hökmdarların süqutu və peyğəmbərliklərin həyata keçməsi haqqında bu qəribə və müfəssəl hekayə özünün tam dramatikliyi ilə “Səma atəşi” kitabında təqdim olunmuşdur.

İki *peyğəmbərlik* altında - 1) Messiya Kitabların möhürünü açacaq və 2) O, zalım hökmdarları taxtdan salacaq, - mən aşağıdakı sözləri yazdım: *“həyata keçdi”*.

13. “Məsihi izzətləndirəcək”

İndi ən sonuncu şərt qalırdı. O, Messiya *Məsihi izzətləndirəcək*. Məsihin Özü vəd etmişdi ki, Messiya gələndə:

1. O, *“Məni izzətləndirəcəkdir...”* (Yəhya 16:14).
2. O, *“...gəldiyi zaman dünyanın günah...səhvlərini ifşa edəcəkdir...çünki Mənə iman etmədilər”* (Yəhya 16:8,9).
3. O, *“...Mənim Özümdən götürəcək və sizə bildirəcəkdir”* (Yəhya 16:15).
4. O, *“...sizə söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaqdır”* (Yəhya 14:26).

Həzrət Bəhaullah bütün bunları etdimi?

Baş tutmamış zühur haqqında İşdə axırıncı şərtə dair mənim tərəfimdən ən inandırıcı cavab alınmışdı. Mən Həzrət Bəhaullahın İsa Məsih haqda aşağıda dediklərini tapdım:

“Onun qüsurusuz, etibarlı və yalnız həqiqəti səsləndirən dilindən gələn hansı sözlər olursa olsun, heç bir kəsə onları dəyişmək ixtiyarı verilməyib”¹.

Həzrət Bəhaullah çarmıxda şəhid edilmiş Məsih haqqında düşüncələrini bu cür ifadə edir:

“Bil ki, Bəşər oğlu Öz ruhunu Rəbbin yanına ucaldanda bütün aləm qəm dəryasına qarq oldu. O, Özünü fəda etməklə bütün varlıqlara yeni həyat ruhu üfürdü. Bunun sübutu Yer kürəsinin bütün xalqlarına zahir oldu və indi o sənin qarşındadır”².

Dünya hökmdarlarına müraciətində Həzrət Bəhaullah bütün dünyanı Məsihə inamsızlıqda ittiham edirdi. Bildirirdi ki, Onun Özünü də Məsihin birinci gəlişi zamanı qarşılandığı kimi qəbul ediblər:

“Mən Öz cəlalım ilə onların qarşısında duranda, onlar Məndən üz döndərdilər. Onlar, həqiqətən, azmışlardandırlar. Bunu, Rəbbin Ruhu (Məsih – müəllif) da, həqiqətlə gələn zaman bəyan etdi... Onların əməllərindən Müqəddəs Ruh ahu-zar etdi və Rəbbə yaxın olanların göz yaşları töküldü”³.

Həzrət Bəhaullah bütün Yazılarında insanları Məsihin sözlərini yada salmağa çağırır. O, Məsihin vəd etdiyi kimi hərəkət edir – “...Mənim Özümdən götürəcək və sizə bildirəcəkdir”. Həzrət Bəhaullah dünya xalqlarına müraciət edir:

“Dağüstü Moizəçinin (İsa Məsih – müəllif) buyurduğu kimi, bütün dinlərin ardıcılıqları ilə sevinclə yaşayın...”⁴.

Həzrət Bəhaullah İsa Məsihin vəd etdiyi kimi, tez-tez Onun sözlərini xatırlayırdı: *“...sizə söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaqdır”*. Həzrət Bəhaullahın Yazılarında bu sözləri oxudum:

“Birlik – bütün dünyanın həqiqi mahiyyətidir... İsa Məsih, bu Həzrət – canım Ona fəda olsun! – bu birliyi insanlar arasında təbliğ etmişdir. Bu mahiyyət vasitəsilə, İsa Məsihə iman gətirmiş hər bir ruh, həyata qayıdır və dirilir, əbədi şərəf üfünə çatır, əbədi həyatı qəbul edir, ikinci doğuluşu yaşayır və xoşbəxtliyin zirvəsinə qalxır”⁵.

Mən əmin idim ki, Bəhai Yazılarından götürülmüş aşağıdakı sözləri oxuyan istənilən vicdanlı və səmimi xristian Həzrət Bəhaullahı və Bəhai dinini Məsihin və xristianlığın düşməni hesab edə bilməz:

“İsa Məsih – Allahın Məzhəri (Peyğəmbəri – müəllif) idi və Ondan gələn hər bir şey Allahdandır. Onu (Məsihi – müəllif) tanımaq, Allahı tanımaq deməkdir, Ona itaət etmək – Allahın iradəsinə tabe olmaq deməkdir. O, İlahi məziyyətlərin mənbəyi idi. O, İlahi keyfiyyətlərin inikası idi və bu Güzgü (Məsih – tərcüməçi) vasitəsilə Rəbbin enerjisi axıb tökülürdü. Allahın bütün Zatı Onda əks olunmuşdur”⁶.

Ozünün bütün xidməti dövründə Həzrət Bəhaullah öz həyatını Məsihin həyatı ilə bağlayırdı. Daşlanmaya, qamçılanmağa və həbsxana həyatına məruz qalmış Həzrət Bəhaullah səsini yüksəldib haray çəkirdi:

“De: Ey yəhudilər, əgər siz ikinci dəfə Ruhu (İsa Məsihi – tərcüməçi) çarmıxa çəkmək istəyirsinizsə, Allaha and olsun, bu həmin ruhdur ki, sizin aranızda zühur etmişdir. Elə isə istədiyinizi edin, çünki O, öz canını Allahın yolunda qurban demişdir və əgər göylərdə və yerdə olanların hamısı ona qarşı birləşsələr də, o heç kəsdən qorxan deyil. Buna əmin olun!”⁷.

Allahın bütün Peyğəmbərlərində özünü zahir etdirən Müqəddəs Ruhun vəhdətini bu cür ifadə etməklə, Həzrət Bəhaullah, Özü ilə İsa Məsih arasında paralellər aparır və Məsihin insanlardan çəkdiyi bütün əzabları Öz üzərinə götürməyə hazır olduğunu bildirirdi:

“Hücum edin Mənə və Məni təqib edin, zira Mən – Onun Sevimlisiyəm, Onun Mahiyyətinin təzahürüyəm, baxmayaraq ki, Mənim adım Onun adından fərqlidir. Mən cəlal buludlarının kölgəsi altında zühur etmişəm”⁸.

Məsihin vəd etdiyi kimi, Həzrət Bəhaullah “dünyanın Hökmdarını (Məsihi – müəllif) mühakimə” etdiyinə görə dünyanı “pisləmişdir”. Onların əlindən həmin əzabları qəbul etmək arzusunda olduğunu bildirən Həzrət Bəhaullah yazır:

“Əgər siz, zühurunu İsa Məsihin bəyan etdiyi Kəsin qanını tökmək qərarına gəlmişsinizsə, budur O Mənəm, sizin qarşınızda dayanmışam, Mən hazıram və müdafiə olunmağa hazırlaşmıram. Mənimlə istədiyiniz kimi rəftar edə bilərsiniz”⁹.

Öz Yazılarında Həzrət Bəhaullah Məsihin adını izzətləndirdi. İsa Məsihin böyüklüyü Həzrət Bəhaullahın söhbət açdığı ən sevimli mövzulardan biri idi:

“Şəhadət veririk ki, O (İsa Məsih- müəllif), bu dünyaya gəldiyi zaman Öz əzəmətini bütün varlıqların üzərinə səpdi. Onun vasitəsilə cüzəmlilər nadanlıq cüzəmindən qurtuldular.

Onun vasitəsilə azğınlar və azmışlar haqqın yolunu tapdılar. Qüdrətli Allahın Ona verdiyi gücün vasitəsilə korların gözü açıldı və günahkarların ruhu nurlandı”¹⁰.

Həzrət Bəhaullah Məsihin əzəməti haqqında danışarkən bəyan edirdi:

“O (Məsih –müəllif) dünyaya saflaşma gətirdi. Xoşbəxtdir o kəs ki, öz üzünü Onun nur saçan üzünə tərəf döndərdi”¹¹.

Həzrət Bəhaullahın Yazılarından ibarət külliyyatın tək-cə bir cildində mən İsa Məsihin gözəlliyindən, böyüklük və həşəmətindən bəhs edən *yüzlərlə* qeydə rast gəldim¹².

Beləliklə, Həzrət Bəhaullah axırıncı və ən vacib *şərti* yerinə yetirmişdir. Məsih demişdir – *Həqiqət Ruhu* gələndə “O, *Məni izzətləndirəcəkdir*”.

Mən bu öncə demənin qarşısında yazdım – “yerinə yetdi”.

14. Qar uçuqunu qurtardı

Tədqiqatın bu mərhələsində məndə cüzi də olsa şübhə qalmırdı ki, Həzrət Bəhaullahın sayəsində yüz ildən çox yaşı olan *baş tutmamış zühur haqqında İş* özünün müəyyən həllini tapdı.

Axır-zamanda gələcək Messiya haqqında peyğəmbərliklər astronomik dəqiqliklə həyata keçdi və Həzrət

Bəhaullahın zühuru ilə bağlı dəlillər çoxluğu ilə göz qabağında idi.

O, beləliklə, Müqəddəs Kitablarda olan növbəti şərtləri yerinə yetirdi:

1. Onun dini 1844-cü ildə nazil oldu.
2. O, şərqdən gəldi.
3. O, İrandandır.
4. O, “Allahın Cəlalı” kimi tanınır.
5. O, Dəclə-Fərat çaylarının vadisinə yollandı.
6. O, Öz missiyasını dünyaya qədim Babil torpağında bəyan etdi.
7. İbrahim peyğəmbər kimi O da Babildən Suriya torpağına sürgün olundu.
8. O, Allah tərəfindən İbrahim nəslinə vəd olunmuş qədim “Kənan” torpağına gəldi.
9. O, İsrailə, Müqəddəs Torpağa *dəniz vasitəsilə* gəldi.
10. O, *qaladan qalaya* gəldi.
11. O, *qaladan çaya* gəldi.
12. O, *dağdan dağa* gəldi.
13. O, *dənizdən dənizə* gəldi.
14. Onu, “Allahın Cəlalını” *Kərmil* və *Şaron* gördü.
15. O, şərqdən *qapıdan* (Həzrət Bab –müəllif) keçib gəldi.
16. O, Əkkaya, şəhər-həbsxanaya gəldi.
17. O, Kərmilin ədəklərində yaşadı.
18. Onun *Qanunu* dağdan nazil oldu.
19. Onun Müqəddəs Torpaqda görünməsi ilə İsrail övladları bir yerə *toplandı*.
20. Allahın dağında *dünyanın bütün xalqları üçün* “ibadət evi” ucaldıldı.
21. *Səhra* nərgiz kimi *çiçəkləndi*.
22. Onun yerdəki xidməti düz qırx il çəkdi.

23. Onun məqbərəsi bəzədildi.
24. Onun ayağının dəydiyi yerlər izzətləndi.
25. O, İbrahimin *nəslindən* idi.
26. O, dünyanın hər yerində ruhani səltənətini qurdu.
27. O, Kitabların *möhürünü qırdı*.
28. O, hökmdarları *tax-tacından məhrum etdi*.
29. O, Məsihi *izzətləndirdi*.

Lakin peyğəmbərliklərin yerinə yetməsi ilə bu hekayə heç də başa çatmırdı. Bununla belə, Həzrət Bəhaullahın dininin və Onun Özünün peyğəmbərliyinin həqiqiliyinə əmin olmaqdan ötrü mənim əldə etmək istədiyim əsas şərtlər bunlar idi. Onların hər birinin qarşısında mən tam əminliklə “*yerinə yetdi*” ifadəsini yazı bilərdim. Lakin Onun dini ilə bağlı əlimə məndə daha çox maraq yaradan əlavə dəlillər düşməsəydi, *baş tutmamış zühur haqqında İşin* qovluğunu bağlayıb, üzərinə bu sözləri yazardım – “*açıldı*”.

Lakin qərribə görünsə də, bu hələ işin bitməsi deyildi. Görəsən, “möcüzələrin” sonu olacaqmı?

IV HİSSƏ

SƏMA ƏLAMƏTLƏRİ

1. Səma əlamətləri

XIX əsrin 40-cı illəri haqqında kitabları və xatirələri, həmçinin həmin əsrə dair digər materialları tədqiq edərkən, mən o dövrün insanların narahat edən və Messiyanın həyəcan

içərisində intizarına gətirib çıxaran daha bir süjet xətti ilə rastlaşdım.

Bu peyğəmbərliklərdə söhbət Messiyanın zühuretmə vaxtından deyil, həmin ərəfədə baş verəcək dramatik hadisələrdən gəldi.

Bu hekayələr həm olduqca maraqlı, həm də həyəcanlandırıcı idilər və mən onları qələmə almaq qərarına gəldim. Bu hekayələrdə 1844-cü il yaxınlaşdıqca insanları bürümüş həyəcanın səbəbləri daha aşkar görünürdü.

Vəhy Kitabında vəd edilirdi ki, İbrahimin nəslindən olan bir Kəs axır-zamanda Kitabların möhürünü açacaqdır. Bu *Allahın Quzusu* görüntülərdə *yeddi gözlü* kimi təsvir edilirdi. Bunlar da Allahın bütün dünyaya bu zamana kimi göndərdiyi yeddi Ruhu (dini – müəllif) kimi göstərilirdi. Messiya da məhz bu yeddi böyük dinin Kitablarının möhürünü qoparmalı idi. Qəribə görünsə də, Bəhai dininin gəlişi ərəfəsində dünyada yeddi böyük ilahi din mövcud idi. Bu kitabda hələ bu haqda söhbət açılacaqdır.

Vəhy Kitabında bildirilir ki, Allahın Quzusu Kitabları açanda və onların gizli mənalарının möhürünü qoparanda, bu möhürlərdən biri Messiyanın gəlişi ərəfəsində göydə görünəcək əlamətlərə aid olacaqdır. Vəhy Kitabındakı məhz bu əlamətlər 1844-cü ilin “həyəcanı” zamanı üzə çıxana qədər əsrlərboyu Bibliya tədqiqatçılarının tədqiqat predmeti olmuşdur.

Vəhy Kitabında deyilir:

1. Birinci əlamət - “...böyük bir zəlzələ baş verdi...”¹.
2. İkinci əlamət - “...Günəş qıldan toxunmuş çul kimi qaraldı və bütün ay qana bənzər oldu”².
3. Üçüncü əlamət – “və asiman ulduzları, əncir ağacı güclü külək tərəfindən sarsılıb kal əncirlərini tökdüyü kimi, yer üzünə

yıxıldılar”³. Bu sonuncu əlamət idi və o Messiyanın *son günlərdə* gəlişi ərəfəsində baş verməli idi.

Həzrət Bəhaullah bu səma əlamətləri haqqında Özünün “Kitabi-İqan”ında yazmışdır. O, qeyd edirdi ki, Vəhy Kitabında rast gəlinən bu cür sözlərdə sırf rəmzi mənalara gizlədilib. Bəzi hallarda onların gözlə görünə bilən, fiziki ifadəsi də mümkündür.

Mən özüm üçün haqqında Bibliya tədqiqatçılarının söz açdığı və 1844-cü ilə aid edilən xeyli maraqlı hadisə aşkar etdim. Onlardan bəziləri sadəcə təəccüb doğurur, digərləri isə, şübhəsiz ki, dramatik hadisələr idi. Bütün bu hadisələr nə vaxtsa insanlar arasında görünməmiş həyəcana səbəb olmuşdu.

Vəhy Kitabında adı çəkilən aşağıdakı bu üç əlamət Məsihin qayıdışı ərəfəsində bir-birinin ardınca baş verməli idi:

1. Dəhşətli zəlzələ.
2. Günəş və ay tutulmaları
3. Ulduzların göydən yerə tökülməsi.

Bu hadisələrin baş verəcəyi Yeşaya, Yeol, Daniel, Zəkəriyyənin Kitabında və Məsihin Əhdi-Cədidində öncədən xəbər verilmişdi. Bu hadisələrin arxasınca “böyük və dəhşətli” Qiyamət baş verəcək və onda dünyanın sonunun carçısı Messiya gələcəkdi.

Bəzi Bibliya tədqiqatçıları hesab edirdilər ki, Vəhy Kitabında söhbəti gedən bütün bu hadisələr eyni vaxtda baş verəcək və adət etdiyimiz bu dünya bir dəfəlik yox olacaqdı. Əksəriyyət isə bu üç hadisənin növbə ilə baş verəcəyini güman edirdi. Bununla belə, bu hadisələrin hər biri Messiyanın yaxınlaşan qədəmlərini göstərəcək və nəhayət sonuncu, yəni ulduzların tökümündən sonra Messiyanın Özü gələcəkdi.

Mən öz şəxsi tədqiqatlarımdan belə yəqinlik hasil etdim ki, Yazılardakı “dünyanın sonu” anlayışı təmiz rəmzi mənə daşıyır. Haradasa, onu “*tsiklin sonu*” və “*əsrin sonu*” da adlandırırlar.

Müəyyən etdim ki, yunan dilində “dünya” anlayışını bildirən iki söz vardır. Onlardan biri – “kosmos”, digəri isə “eon”dur. “Kosmos” maddi dünya, “eon” isə dövr və ya era mənasını bildirir. Əhdi-Cədidə “dünyanın sonu” ifadəsinə yeddi dəfə rast gəlinir. Hər dəfə də bu söz yunan orijinalında “kosmos” deyil, “eon” kimi işlədilmişdir. “Eon” ifadəsi şagirdlərinin Məsihə “dünyanın sonu” və Onun qayıtması haqda verdikləri suallarda da işlədilmişdir. Bu sözə Məsihin “*dünyanın sonunda biçin*” haqqında söhbətində də rast gəlinir. Məsih deyəndi ki, “*son o zaman gələcəkdir*”, bu yenə “*eondur*”. Buradan aydın olur ki, Məsihin qayıtması əsrin və ya eranın sonuna işarədir.

Qəribə görünsə də, mənim aşkarladığım dəlillərə görə həmin bu üç hadisə Vəhy Kitabında göstərilən ardıcılıqla baş vermişdi. İnanılmazdır? Mümkünsüz görünsə də, əslində belədir.

Mən, XIX əsrin 40-cı illərinə kimi tarixi hadisələri tədqiq etmiş bir Bibliya tədqiqatçısının qeydlərini tapdım. Öz tədqiqatının sonunda O, belə bir xülasə yazmışdı: “Gördüyümüz kimi, qeyd edilən hadisələr (Vəhy Kitabında – müəllif) qabaqcadan xəbər verilmiş ardıcılıqla baş vermişdir”⁴.

Onun sadaladığı hadisələr aşağıdakılardan ibarət idi:

1. 1755-ci ilin Lissabon zəlzəlesi.
2. 1780-ci ilin Qaranlıq Günü.
3. 1833-cü ilin ulduz axını.

Görəsən mən düzgün istiqamətdə idim? Əmin olmaqdan ötrü mən bu üç hadisəni ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirmək qərarına gəldim.

2. Lərzəyə gəlmiş yer

Mənim birinci dəlilim kifayət qədər sadə idi.

“... budur, böyük zəlzələ baş verdi”.

Bu zəlzələ haqqında bir çox tarixi sənədlərdə bu cür danışılır. Onu

1755-Cİ İLİN BÖYÜK LİSSABON ZƏLZƏLƏSİ

adlandırırdılar. Bu, üç əlamətdən birincisi haqqında özünün “Zəlzələ” kitabında tanınmış geoloq, professor Y.Hobbs danışır: “Həm Portuqaliya krallığının tarixində, həm də bir sıra göstəricilərinə görə bütün planetin tarixində 1 noyabr 1755-ci il zəlzələsi bütün tanınmış zəlzələlər içərisində birinci yeri tutur...Altı dəqiqə ərzində 60 min insan həlak oldu”.

Tədqiqatlarımı davam etdirdikcə aşkar görünürdü ki, Bibliya tədqiqatçıları burada zəlzələlərin getdikcə artan gücünü də hesaba alırdılar. Keşiş Con Kamminq “Yeddinci qab” kitabında bu dövrü belə təsvir edir: “1800 - 1865-ci illər arasında, yalnız Roma imperiyasının keçmiş sərhədləri daxilində otuz beşdən çox güclü və dağıdıcı zəlzələ baş verib, hansı ki, tarixçilərin diqqətini cəlb etməyə bilməzdi. ... Skandinaviya yarımadasında və İslandiya adasında 1700-1850-ci illər ərzində onların sayı 224; İspaniya və Potuqaliyada – 178; Fransa, Belçika və Hollandiyada – 600; ... Apenin yarımadası və Aralıq dənizinin şərqində isə 800 zəlzələ baş verib”.

Bu tədqiqatçıların diqqətini o fakt özünə cəlb edirdi ki, hər üç hadisə - zəlzələ, tutulma, ulduz axını, - Portuqaliyadakı dağıdıcı zəlzələdən başlayaraq, bir-birinə son dərəcə yaxın yerləşmişdilər. Lakin (Ceyms Partonun “Volterin həyatı”

kitabında) Portuqaliyada baş verən zəlzələ özünün dağıdıcı gücünə görə digərlərindən fərqlənirdi: “1 noyabr 1755-ci il Lissabon zəlzələsi ilahiyyatçıları və filosofları çətinliyə saldı... Həmin səhər ona iyirmi dəqiqə qalmış Lissabon öz gözəlliyi ilə bərq vururdu...Üstündən altı dəqiqə keçməmiş şəhər xarabalıqlar içində idi”.

Robert Sirz “Dünyanın möcüzələri” kitabında yazır: “1755-ci ilin böyük zəlzələsi dörd milyon kvadrat mil ərazini əhatə edirdi”.

Bu fəlakət Volteri dərindən sarsıtmışdı. O, bu hadisəni bu cür təsvir edirdi: “Həqiqətən, o yerlər üçün bu Qiyamət Günü idi; yalnız suri-İsrafil çatmırdı”¹.

Zəlzələ ilə əlaqədar Volterin yeni dram əsərinin premyerası təxirə salındı. Onun bioqrafı Tallentiranın sözlərinə görə, “zəlzələ insanları düşünməyə məcbur etdi. Teatra olan məhəbbətlərini dəyişərək, onlar kilsələrə tələsirdilər”².

Həmin 1755-ci ildə daha bir zəlzələ İranda baş verdi. O, 40 min insanın həyatına son qoydu. Məsih demişdi:

*“...bəzi yerlərdə...zəlzələlər olacaqdır. Bütün bunlar isə yalnız ağrıların başlanğıcıdır...O zaman İnsan Oğlunun əlaməti göydə görünəcək...”*³.

Əksər Bibliya tədqiqatçılarının gəldiyi nəticə ondan ibarət idi ki, bu möhtəşəm zəlzələ *Apokalipsis* haqqında öncə deyilənlərin yerinə yetməsidir. O, həmin ərəfədə görünməmiş sayda baş verən zəlzələlər dalgasının zirvəsi oldu.

Çoxları əmin idi ki, Vəhy Kitabında adı çəkilən *birinci əlamət* həyata keçmişdir. İndi onlar qorxa-qorxa göyə baxır və *ikinci əlamətin* yerinə yetməsinə – Günəş tutulmasını gözləyirdilər.

3. Suri-İsrafil

İndi növbə ikinci əlamətə çatdı. Peyğəmbərlikdə deyilir: *“...Günəş qıldan toxunmuş çul kimi qaraldı və bütün ay qana bənzər oldu”*.

Bu hadisə haqqında xatırlatmaları mən bir çox sənədlərdə aşkar etdim. Onu belə adlandırırdılar:

1780-Cİ İLİN QARANLIQ GÜNÜ.

Bu hadisə insanların diqqətini o qədər özünə cəlb etmişdi ki, onun haqqında təkcə Birləşmiş Ştatların deyil, başqa ölkələrin qəzetləri də bar-bar bağırırdılar.

Görün doktor Semuel Stirz “Boston Independent Kronikl” qəzetinin 22 may 1780-ci il nömrəsində onun haqqında nə yazır: “Qaranlıq Günəşin tutulması ilə əlaqədar deyildi. Çünki bu zaman bizim sistemin səma cisimləri müxtəlif mövqelərdə idilər; Ay bütün üç gün ərzində Günəşdən yüz əlli dərəcə aralıqda dayanmışdı”.

Bu o qədər nadir hadisə idi ki, onu hətta Uebsterin izahlı lüğətinin 1883-cü il nəşrinə daxil etmişdilər:

“1780-ci ilin Qaranlıq Günü – həmin gün Yeni İngiltərənin bütün ərazisində hökm sürən qeyri-adi qaranlıq ilə bağlı bu cür adlandırılmışdır... Bu fenomenin həqiqi səbəbi məlum deyildir”.

Semuel Tenni özünün “Massaçaus tarix cəmiyyətinin qeydləri” (1792) əsərində yazır: “Qatı zülmət günorta saat birə kimə davam etdi, halbuki bir gün əvvəl göydə bədrələnmiş ay görünürdü”.

Tenninin bu məlumatına Uriya Smit bu cür şərh verirdi: “Ayın səfhələri üzərində müşahidələr Günəş tutulmasının mümkünsüzlüyünü sübut edirdi... Ay vaxtaşarı səmada görünəndə o qan kimi qırmızı idi”¹.

Bu hadisənin nadirliyinə xüsusi əhəmiyyət verən bir çox alimlər onun adi günəş tutulması olmadığını qeyd edirdilər.

Bu, göyün qəfil qaralması idi, həm də bu zaman ay qan rənginə boyanmışdı. Daha mühafizəkar ilahiyyatçılar deyirdilər ki, bu hadisənin təbii olması və ya izahedilməzliyi elə bir əhəmiyyət kəsb etmir. Əsas odur ki, onların sözlərinə görə, *günəş qaralmış, ay isə qan kimi olmuşdur*. Bunun hansı səbəbdən olması – elə bir əhəmiyyət kəsb etmir.

Bu hadisəni izah etməkdən ötrü bir çox cəhdlər edildi. Lakin Bibliya tədqiqatçıları onlardan yalnız biri ilə razılaşdı: əsas peyğəmbərliyin yerinə yetməsidir, onun necə yerinə yetməsi elə əhəmiyyət kəsb etmir. Bəziləri etiraz edib bildirdilər ki, heç də bütün dünya “Qaranlıq Günün” şahidi olmamışdır. Başqaları cavab verirdi: bu hadisəni bütün insanların görməsi vacib deyildir, axı Vefleyem ulduzunu da yalnız Yaxın Şərqdə görmüşdülər. Mübahisə və ehtirasların gərginliyi günü-gündən artırdı. Həm də Məsihin qayıtması ətrafında ehtiraslar bu mübahisələrin kəskinliyi artdıqca daha da güclənirdi.

“Massachusetts Spay” qəzeti məlumat verirdi: “Gündüzün qaranlığı daha çox vahimə yaradır, nəinki gecənin; ayın bədrələnməsinə baxmayaraq, təbii işıqlanma şəraitində bir şey görmək mümkün deyildi...Bəziləri bunun arxasınca Qiyamətin baş verəcəyini güman edirdilər”.

Barber “Konnektuk ştatının tarixi məktubları” kitabında Xartfordda, ştatın qanunverici məclisində baş vermiş hadisə haqqında məlumat vermişdi. O, bunu belə təsvir edirdi: İclas getdiyi zaman qəfil qaranlıq çökdü. Qorxuya düşmüş iştirakçılar Qiyamətin baş verdiyini bildirirlər və təklif olunur ki, iclas dayandırılınsın. Lakin polkovnik Deyvenport üzünü millət vəkillərinə tutub bu sözləri deyir: “İkisindən biridir: ya bu Qiyamətdir, ya da yox. Əgər bu Qiyamət deyilsə, iclası təxirə salmağa nə ehtiyac; əgər Qiyamətdirsə, istərdim ki, mənə öz vəzifəmi yerinə yetirərkən yaxalasınlar. Ona görə də zala samlar gətirilsin”.

Şair Uitter həmin dəhşətli gün haqqında öz təəssüratlarını bu cür təsvir edir:

“ Həm torpaq, həm də günorta səması
Qorxunc zülmətə büründü...
İndi Qiyamət üçün surun səslənəcəyini
Qorxu içində gözləyir hamı...”².

Məsih deyirdi:

“....gün qaralacaq, ay işığını verməyəcək...o zaman
İnsan Oğlunun əlaməti göydə görünəcək”³.

O dövrün Bibliya tədqiqatçılarına bu hadisə güclü təsir bağışladı. Onların çoxu əmin idi ki, *Böyük Zəlzələnin* arxasınca baş vermiş *Qaranlıq Gün* Vəhy kitabında yazılmış iki peyğəmbərliyin ardıcıl yerinə yetməsidir və bu hadisələr Məsiyanın yerdə zühuruna xəbərdarlıq idilər.

Bu hər iki hadisə Qərbdə baş vermişdi. İnsanlar həyəcanla nəzərlərini səmaya dikib üçüncü peyğəmbərliyin – *ulduzların səmadan tökülməsini* gözləyirdilər.

4. Ulduzlar qar dənəcikləri kimi yerə töküldüyü zaman

Etiraf etməliyəm ki, *baş tutmamış zühur haqqında* *İşin* istintaqını aparan xəfiyyə kimi, bütün bu hadisələr mənə son dərəcə maraqlı görünürdü. Xüsusən də - *üçüncü* əlamət. Vəhy Kitabının üçüncü peyğəmbərliyində deyilirdi: “*Və asiman ulduzları, əncir ağacı güclü külək tərəfindən sarsılıb kal əncirlərini tökdüyü kimi, yer üzünə yığıldılar*”.

Məhz belə bir hadisəni mən aşkar etdim. Onu belə adlandırırdılar:

1833-CÜ İLİN ULDUZ AXINI

Bu hadisə o qədər qeyri-adi idi ki, Klark “XIX əsrin astronomiyasının tarixi” kitabında yazır ki, “...tökülən ulduzların fırtınası Yerə hücum etdi”.

XIX əsrin 40-cı illərinin ilahiyyatçılarına görə Vəhy Kitabının 6-cı fəsilində verilən *üçüncü əlamət* 1833-cü ilin 12 noyabrında gecə radələrində baş vermişdi.

Klark həmin gecə haqqında belə yazır: “1833-cü ilin ulduz axınının nəticəsi o oldu ki, meteoritlərin tədqiqi astronomiyanın ayrılmaz hissəsinə çevrildi”. Sonra o qeyd edir: “Əsas zərbəni Şimali Amerika öz üzərinə götürdü. Meksika körfəzindən tutmuş Halifaksa kimi bütün məkanda səma bütün istiqamətlərdə parıldayan izlərlə cızılmış və iri alovlu kürələrin saçdığı işığa qərq olmuşdu. Yalnız açılan səhər, dərhal olmasa da, buna son qoydu.

Bu hadisə haqqında Yel universitetinin professoru Denison Olmsted belə yazırdı: “...“tökülən ulduzlar” fenomeni (çox güman ki, insanlığın tarixi ərzində ən iri miqyaslı və ən parlaq hadisə) səbəbindən 1833-cü il 13 noyabrın səhəri unudulmaz oldu...Yəqin ki, ilk mühacirlərin bu ölkəyə gəlişindən bəri heç bir səma hadisəsi seyirçilərin bir hissəsi tərəfindən bu dərəcədə heyranlıq və şadyanılıq, digər hissəsi tərəfindən eyni dərəcədə təəccüb və qorxu ilə qarşılanmamışdı. “Meteorit fenomeni” uzun müddət söhbətlərin əsas mövzusu idi”.

Fransız astronomu Flammarion “Populyar astronomiya” jurnalında yazırdı: “Bostondan olan müşahidəçi Olmsted meteorit axınını qar düşməsinə bənzədirdi”.

Professor Olmstad bir saatda 34640 ulduzun düşdüyünü hesablaya bilmişdi. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, hansısa hesablamaları aparmaqdan ötrü o, ulduz tökümünün bir qədər zəifləməsinə gözləməli olmuşdu.

Merilend ştatı Annapolis şəhərində Müqəddəs Yəhya kollecinin prezidenti Doktor Xemfriz “Amerika elmi jurnalı”nda nəşr olunmuş məqaləsində qeyd edirdi: “Onlar qar kimi yağdırlar – bunu başqa cür ifadə etmək mümkün deyildi”.

Sonra həmin jurnalda bu sözlər yazılmışdı: “Baxmayaraq ki, ay yox idi, biz onları birinci dəfə müşahidə edəndə, onların parlaqlığı o qədər yüksək idi ki, arabir adi şriftli yazını çətinlik çəkmədən oxumaq mümkün idi. Onların saçdığı işıq yer səthinin qarla örtülü olduğu şaxtalı qış gecəsi ayın saçdığı işıqdan parlaq idi” (T.XXV, 1834. C.372).

“Nyu-York Cornal of Kommers” yazırdı: “ filosofların və ya alimlərin heç birinin yazılarında dünən səhər baş verənlərə bənzər nəyəsə rast gəlmək mümkün deyildir. Əgər özümüzə zəhmət verib araşdırsaq, görərik ki, “tökülən ulduzlar” və “ulduz axını” eyni mənə daşıyır və bu hadisə on səkkiz əsr əvvəl peyğəmbərlər tərəfindən böyük dəqiqliklə öncədən xəbər verilmişdir” (14 noyabr 1883-cü il).

İngiltərəli Tomas Milner “Təbiətin Qalereyası” jurnalında qeyd edirdi ki, təkcə Amerika deyil, bütün dünya bu hadisənin dərin təəssüratı altında idi. O, yazırdı: “ Bir çox yerlərdə əhəlinin çox hissəsi təlaş içində idi. Bir qədər biliklilər güclü küləyin kal əncirlər kimi yerə tökdüyü ulduzların apokaliptik axınından heyrətlənmişdilər”.

Dəqiq araşdırmalardan sonra astronomlar belə bir nəticəyə gəldilər ki, bu cür meteorit hadisələr hər otuz üç ildən bir baş verir. Bununla belə 1833-cü il fenomeni öz dramatikliyinə görə nadir idi; nə 1866-cı, nə də 1899-cu ilin ulduz axınları onunla müqayisə oluna bilməzdi. Hər halda, ilahiyyatçı alimlərin sözlərinə görə, bu əlamətin əhəmiyyəti ondan ibarət idi ki, o, *zəlzələ* və *Qaranlıq Günün* arxasınca baş vermişdi. Onlardan bir çoxu səmələrdən və Məsihin gəlməsi əlamətindən bəhs edən Vəhy Kitabındakı fəsildə yazıldığı kimi peyğəmbərliyin yerinə yetməsinin dəqiqliklə və lazımı ardıcılıqla baş verməsini səbəb göstərirdi:

Birincisi: 1755-ci ilin böyük zəlzələsi.

İkincisi: 1780-ci ilin Qaranlıq Günündə günəş qaraldı, ay qan kimi oldu.

Üçüncüsü: 1833-cü ildə ulduzlar yerə töküldü.

Həmin fəsildə həm də deyilir ki, Məsiya gələcək hökmdarları öz taxtından devirəcək, çünki Rəbbin böyük günü gəlmişdir. Məsih deyirdi:

“...ulduzlar göydən düşəcək...O zaman İnsan Oğlunun əlaməti göydə görünəcək...”¹.

Bibliya tədqiqatçıları peyğəmbərliklərin 1844-cü ildə son dərəcə dəqiqliklə yerinə yetməsinə qeyd edirdilər. İndi, üç səma əlaməti, necə ki, Vəhy Kitabında vəd olunduğu kimi Məsihin qayıtmasını xəbərdarlıq etməli idi, yerinə yetdikdən sonra, onların həlledici saatın yaxınlaşmasına olan inamını daha da möhkəmləndirdi.

Keşiş L.D.Fleminq 1842-ci ildə qələmə aldığı “Məsihin 1843-cü ildə ikinci qayıdışının xeyrinə dəlillərin icmal” yazısında bildirirdi: “Peyğəmbərliklərin əksər nüfuzlu tədqiqatçıları çox oxşar nəticələr əldə etdi... Bir neçə il əvvəl bütün dünyanı heyrətə salmış bu möcüzəli hadisəni – tökülən ulduzları və meteoritləri axır-zamanın əlaməti deyil, özgə nə cür izah etmək olardı?”. Sonra müəllif bir daha bir neçə il əvvəl “göydən asılmış” o qəribə “gecə işıqlanmasını” yada salır. O, öz mühakiməsini aşağıdakı sözlərlə bitirir: “Allah sizə oyaq qalmaqda kömək olsun!”

Maraqlıdır ki, nəhəng ulduz axını 12 noyabr gecəsi, Həzrət Bəhaullahın anadan olduğu gün baş vermişdi.

Daha hansı əlavə dəlillərə ehtiyac var?

5. Səma yığıncağı

Bu dəlillər var idi! Onlar olduqca çox idi!

Bəhai dininin nazil olduğu 1844-cü il ərəfəsində görünən əsas səma möcüzələrinə əlavə olaraq, bu dövrdə müşahidə edilmiş başqa, daha spesifik hadisələri aşkar etmək mümkün oldu.

Emersonun dostu Marqaret Fullar (Ossoli) bir dəfə belə bir mühakimə irəli sürmüşdü: “Həyəcanın cəmiyyətin bütün təbəqələrini əhatə etməsi bu dövrün ən qabarıq cəhəti idi”¹.

O dövrlə bağlı başqa qeyddə deyilir: “Görünür, səmada qərribə əlamətlərin tez-tez göründüyü dövr başlayır...”².

“Konnektikut Observer” qəzetinin 25 noyabr 1833-cü il nömrəsində bu sözlər yazılmışdı: “Güman edirik ki, keçən həftə çərşənbə səhəri müşahidə etdiyimiz alov yağıışı dəhşətli hadisədən xəbər verir, o şübhəsiz ki, Altıncı Möhür (Vəhy Kitabından – müəllif) qoparılan zaman yerdə yaşayan insanların önündə duracağı böyük və qorxulu günün müjdəçisi və əlamətidir. Haqqında təkcə Əhdi-Cədidin deyil, Əhdi-Ətiqin də söz açdığı Zaman artıq yetişmişdir”³.

1833-cü il yağış axınından sonra axır-zamanla bağlı peyğəmbərliklərə olan maraq günbəgün deyil, tə 1843-1844-cü illərdə özünün ən yüksək nöqtəsinə çatana qədər, saatbasaat artmağa başladı. Təşviş və həyəcanın artmasının katalizatoru kimi bu dəfə, mətbuatda verilən xəbərlərə görə, Günəş ətrafında dairələrin, yəni qalonun, 1843-1844- cü illərdə görünməsi oldu⁵.

Əlamətlər və peyğəmbərliklər Massaçusets ştatından olan keşiş Çarlz Fitçi o qədər təsirləndirdi ki, o “hamını sonun yaxınlaşdığını xəbərdar etməyi özünə borc bildi. Nəticədə o öz kilsəsindən uzaqlaşdırıldı”⁴.

Fitçin özü bu haqda belə deyirdi: “Mən bir növ pörtülmüş keşişə çevrildim. Əvəzində xilasa nail oldum”⁶.

Hər halda bununla mənim səma əlamətlərindən ibarət siyahım bitmirdi. Mən Həzrət Bəhaullahın hər dəfə yerdə Messiya görünəndə səmada yeni ulduzun yanması haqda

yazılarını oxudum. Həzrət Bəhaullahın “Kitabi-İqan”ında deyilir ki, Allah Elçisini yerdə iki ulduz müşayiət edir. Onun sözlərinə görə birinci ulduz, rəmzi ulduz olub, Müjdəçi insandır, ikinci ulduz isə maddi – səma cismidir.

Bu həqiqəti Bibliya da təsdiq edir. Orada İbrahim peyğəmbərin zühurunu Nəmruda, Musanın gəlişini firona xəbərdarlıq edən, İrodu Məsihdən qorxmağa məcbur edən Beyt-Lehem ulduzundan danışılır. Oxşar “ulduz” əhvalatları Zərdüşt peyğəmbər və Allahın digər böyük Elçiləri ilə də bağlı danışılır. Qurani-Kərimdə deyilir:

“And olsun göyə və gecə gələnə! Sən nə bilirsən ki, gecə gələn nədir?! O, parlaq ulduzdur!” (86. Ət-Tariq – “Gecə gələn surəsi” surəsi 1-3)

Peyğəmbərlərin hər birinin Müjdəçisi – Onların gəlişini hazırlayan insan (Məsihin Müjdəçisi - Vəftizçi Yəhya kimi) olmuşdur. Ona görə də, əgər *axır-zaman* yetişibsə və eyni vaxtda iki Allah Elçisi görünübsə, onda Onların yerdə iki Müjdəçisini və göydə iki əlamətini axtarmaq lazımdır. Bu fikir mənə bir qədər fantastik görünürdü, lakin Müqəddəs Yazılara müraciət etsək, belə də olmalı idi. Mən artıq istənilən gözlənilməz hadisəyə hazırlıqlı idim.

İranın tarixindən göründüyü kimi, hər şey məhz bu cür baş vermişdi. Həm Həzrət Babın, həm də Həzrət Bəhaullahın, Onların gəlişini öncədən xəbərdarlıq edən, müjdəçisi olmuşdur. Bu müqəddəs insanların adı Şeyx Əhməd və Seyid Kazım idi. Demək yerdə iki rəmzi ulduz (iki insan) vardı, bəs göydə qoşa ulduz varmı ?

Qəribə görünsə də, məhz bu dövrdə “qoşa” ulduzların və ya “əkiz ulduzlar”ın tədqiqinə marağın artdığını aşkar etdim. “Qoşa ulduzların parametrlərinin sistematik ölçülməsinin və öyrənilməsinin əsasını qoyduğuna görə” biz ilk növbədə iki insana – Uilyam Gerşel və Uilyam Struveyə

minnətdar olmalıyıq. Struve öz işini Dorpatda 1835-ci ildə bitirmişdi⁷.

Təxminən həmin vaxt Şeyx Əhməd və Seyid Kazım iki Allah Rəsulunun *axır-zamanda* zühur edəcəyini dünyaya bəyan edirdilər. Seyid Kazım, ondan əvvəl isə Şeyx Əhməd İran xalqına müraciət edərək, gəlməkdə olan qoşa Messiyanı qarşılamaq üçün hazır olmağa çağırırdılar. Seyid Kazım deyirdi:

*“Həqiqətən deyirəm: vəd olunmuş Dan Yerindən sonra vəd olunmuş Günəş çıxacaq...”*⁸.

Mən qoşa ulduzlarla bağlı daha bir faktı əldə etdim. Siriusun göydə ən parlaq ulduz olması yaxşı məlumdur. Astronom Bessel tərəfindən Siriusun qoşa ulduz olması nəzəriyyəsi irəli sürülürdü. Bu 1844-cü ildə baş verdi. Sirius “müstəsna tarixi marağın” *qoşa ulduzu* adlandırıldı.

Bu Bibliya tədqiqatçısının nöqteyi-nəzərindən də düzgün idi. Bessel öz hipotizini 1844-cü ildə, Həzrət Bab Öz Missiyasını bəyan etdiyi və Bəhai dininin yarandığı il elan etdi.

Siriusun hər tərəfli tədqiqindən sonra astronom Elven Klark Besselin nəzəriyyəsini düzgün hesab etdi. Sirius – həqiqətən, *qoşa ulduz* idi. Klark onu 1862-ci ildə, Həzrət Bəhaullah Özünü Həzrət Babın Vəd etdiyi Kəs olduğunu bəyan etməzdən bir-neçə ay öncə təsdiq etdi⁹.

Bütün bunlar sadəcə heyranedicidir, lakin bu yalnız başlanğıc idi. Mənə aydın idi ki, Həzrət Bəhaullahə aid bütün peyğəmbərliklər kimi, bu peyğəmbərlik də sadəcə yerinə yetməmişdi, necə deyərlər, artıqlaması ilə - “kasanı doldurmaqla” yerinə yetmişdi.

Bu peyğəmbərliklərlə bağlı bir tədqiqatçının dediyi sözlərlə razılaşmamaq mümkün deyildi: “Axtaran üçün bulaq və ya kiçik çayı, bəzən də çayı tapmaq asan deyil, lakin kim okeanı görməyə bilər?”

5. Gecə qonağı

Səma əlamətləri arasında təsdiqini tapmaq istədiyim ən əhəmiyyətli tarix Həzrət Bəhaullahın dininin yaranma vaxtı idi. Bunu da tapmaq çətinlik yaratmadı. Onun əlaməti nəhəng kometa idi.

Tanınmış astronom ser Jeyms Cinz özünün “Məkan və zamandan keçməklə” adlı məşhur kitabında yazırdı: “...vəziyyət elə gətirib ki, bir çox komet hadisələri ya əhəmiyyətli tarixi hadisələrlə üst-üstə düşür, ya da onları bir qədər qabaqlayır”.

Qəzetlərdəki bu cür başlıqlar buna sübutdur:

GÜNÜN GÜNORTA ÇAĞI NƏHƏNG
ALOVSAÇAN KOMETANIN

QƏFİLDƏN

SƏMADA GÖRÜNMƏSİ

Bu kometa 1843-cü ildə, Həzrət Bəhaullahın dininin yaranmasından bir il əvvəl, bu hadisəni “qabaqlamaqla” göründü. Bu nəhəng kometa idi: onun quyruğu 105 milyon mil məsafəyə uzanırdı. O, Günəşin ətrafında iri dairələrin, qalonun çoxlu sayda fərziyyə və şərhlərin törətdiyi həmin zamanda ortaya çıxmışdı (əvvəlki hissəyə bax).

“Bizim birinci yüzillik” kitabında bu hadisə aşağıdakı kimi təsvir edilir: “1843-cü ilin kometası, mümkündür, dövrümüzün ən nadir hadisəsi kimi qiymətləndirilir: onu hətta gündüz də müşahidə etmək mümkün idi. O, günəşin çox yaxınlığından keçirdi, onun quyruğu qeyi-adi idi və ona olan ümumi və dərin marağı isə görünməmiş adlandırmaq olardı”.

“Nyu-York Tribyun” və “Ameriken Jornel of Sayens” 1843-cü ilin böyük kometasına xüsusi bölmələr həsr etmişdilər,

“Ameriken Jurnal of Sayens” onun haqqında həm də bu cür ifadə işlətmişdi; “1843-cü ilin böyük kometası”.

Aparadığım araşdırmalar nəticəsində məlum oldu ki, həmin dövrdə səma daha maraqlı hadisələr nəql etmişdi. Söhbət daha bir kometadan gedirdi. Onu 1845-ci ildə müşahidə etmişdilər. O, zahirən həmin il səmada görünmüş başqa kometalardan (sayı üç yüzdən çox) fərqlənmirdi. Əvvəllər o artıq dəfələrlə tədqiqatın predmeti olmuşdu. O, 1846-cı ildə hələ də səmada görünürdü. Bununla belə, həmin dövrdə o nadir kometalardan biri hesab olunurdu. Məhz onda o öz inkişafının həlledici və doğrudan da dramatik fazasına qədəm qoydu. Onu birinci aşkar edən şəxsin adı ilə “Biela” adlandırdılar. “Amerika ensiklopediyası”nın 1944-cü il nəşrində bu hadisə aşağıdakı kimi şərh edilirdi: “O, bir daha 1845-ci il noyabrın axırında göründü və növbəti ay ərzində astronomiya tarixində qeyri-adi fenomenlərdən biri – kometanın bölünməsi üzərində müşahidə aparıldı. Bu proses zamanı onun quyruğu görünmürdü. Kembric universitetində Nortumberlend teleskopu vasitəsilə səmada müşahidə aparan Professor Çellis 1846-cı il yanvarın 15-də bir kometanın bir an ərzində iki kometaya çevrilməsinin şahidi olur. O, əvvəlcə gördüklərinə inanmır, sonra teleskopun nasaz olmasından şübhələnir. Lakin bu qoşa kometa idi. Halbuki əvvəllər buna oxşar nə görə, nə də eşidən olmuşdu. Çellisın müşahidələrini başqa alimlər də təsdiq etdilər”.

Ser Ceyms Cinz bu kometa haqqında yazırdı: “Üzərində 1846-cı ildə müşahidə aparılarkən iki hissəyə parçalanan Biela kometasının başına gələni ən maraqlı hadisə adlandırmaq olar”¹.

Professor Çellis səhv edirdi. Sirius yeganə qoşa ulduz olmadığı kimi, Biela kometası da bəşəriyyətin tarixində yeganə qoşa kometa deyildi. Astronomiya tarixində Beyt-Lehem ulduzundan başqa digər parlaq ulduzlar, həmçinin başqa yeni ulduzlar və səma cisimlərinin bir-birinə yaxınlaşmasına dair

digər faktlar vardır. Peyğəmbərliklər üçün bu hadisənin əhəmiyyəti onun nadir olması deyil, zaman baxımından üst-üstə düşməsi idi.

Biela kometası 1846-cı ildə yox oldu. 1852-ci ilin avqustunda isə yenidən göründü. Məhz həmin ilin həmin ayında Həzrət Bəhaullah Tehranda yeraltı zindana atıldı. Bu Onun yerdəki *qırx illik* xidmətinin başlanğıcı oldu. Bu müddət 1892-ci ildə Onun süuduna kimi davam etdi; həmin qırx il müddətində, peyğəmbər Mikeyanın öncə görmələrinə görə, Allah Messianı zühur etdirməli idi.

Həmin 1852-ci il hicri təqvimə ilə 1269-cu ilin əvvəli ilə üst-üstə düşürdü. Bu Həzrət Babın Həzrət Bəhaullahın zühuru ilə bağlı peyğəmbərliyindən doqquz il sonra idi. Həzrət Bab yazırdı:

“Bu əmrin əvvəlindən doqquz il keçməyincə məxluqatın həqiqi varlığı aşkara çıxmayacaq...O andan sonra siz əmri mütləq biləcəksiniz”².

Qoşalaşmış kometa 1852-ci ilin avqustunda bir daha görünəndə, onun yarısı xeyli arxada qalmışdı. Səmada onun digər yarısı indi aydın görünürdü. Eynilə Həzrət Bab, Həzrət Bəhaullahın Müjdəçisi, şəhidliyi qəbul edib tarixə çevrildi. Lakin gəlişini müjdələdiyi Kəs, Həzrət Bəhaullah isə üzərinə qoyulmuş Missianı qəbul etdi.

Bu kometanın yenidən görünməsini belə təsvir edirlər: “1852-ci il avqustun sonlarında kometanın böyük hissəsi, üç həftə sonra isə yol yoldaşından az parlaq şəklində bir qədər kiçik hissəsi görünməyə başladı”³.

Ser Jeyms Cinz yuxarıda deyilənləri təsdiqləyərək, əlavə edirdi ki, artıq 1852-ci ildə kometanın hissələri bir-birindən milyon yarım mil məsafədə idilər.

Qoşa kometalar səmada süzərkən Həzrət Bəhaullah Tehranın yeraltı həbsxanasında zəncirlənmiş halda idi. Sonralar O, xatırlayır:

“...birdən Sübhanın nəsimləri Mənim üzərimə əsdi və Mənə bütün şeylərin elmini öyrətdi. Bu, Mənim tərəfimdən deyil – yox, Qüdrətli və hər şeyi Bilən Kəs tərəfindəndir. O, Mənə yerlə göy arasında Öz nidamı ucaltmağı əmr etdi...”⁴.

Həmin saatda, İordan sularında göyərçin Məsihin üzərinə endiyi kimi, alova bürünmüş qanqal otu Musaya, mələk Cəbrayıl Məhəmmədə (ə.s.) göründüyü kimi Müqəddəs Ruh da Həzrət Bəhaullahə nazil oldu. O, bu hadisəni belə nəql edir:

“Canıma and olsun, Mən Özüm Özümü zühur etdirməmişəm. Məni Allah Öz istəyi ilə zühur etdirib...Bu elə bir yarpaqdır ki, onu Qüdrətli və Tərifəlayiq Rəbbinin iradəsinin yelləri hərəkətə gətirir. Həmin pak yellər əsərkən, o, tərpənməz qala bilərmi ?!”⁵.

İki hadisəni – Həzrət Bab və Həzrət Bəhaullahın zühuru xəbərini çatdıran kometa – bir daha görünməməkdən ötrü yox oldu. Ser Jeyms Cinzin sözlərinə görə, “...onların (qoşa kometadan) heç birini bir daha kometa formasında müşahidə etmədilər, onların yerini isə Andromedidlər adlanan milyonlarla xırda meteoritlər tutdu. Vaxtaşırı onlar yerin orbiti ilə kəsişərək, bizə nəhəng meteorit yağışı bəxş edirlər...”⁶.

Beləliklə, qoşa kometalar artıq sərbəst səma cismi deyil, bir işıq mənbəyində birləşdiyi kimi, Həzrət Bəhaullahın və Həzrət Babın dinləri də vəhdət təşkil edərək, dünyaya işıq saçırdılar.

Həzrət Bəhaullahın dini ilə Həzrət Babın dininin birliyini ifadə edən daha bir nadir hal mövcud idi. Onlar hətta

yarandıqları ölkənin təqvimə vasitəsilə bir –biri ilə sıx bağlı idilər.

Hicri təqviminin tətbiq edildiyi İranda onların anadan olduğu günlər Missiyalarının ardıcılığına uyğun olaraq bir-birinin arxasınca gəlirdi.

Qərb təqvimini ilə Həzrət Bab oktyabrın 20-də, Həzrət Bəhaullah isə noyabrın 12-də anadan olmuşdu. Lakin hicri təqvimini ilə Həzrət Babın anadan olduğu gün məhərrəm ayının 1-nə, Həzrət Bəhaullahınkı isə məhərrəm ayının 2-nə düşürdü. Hər iki mövlud İranda *bir* böyük *qoşa* bayram kimi qeyd edilir.

Həzrət Bəhaullah və Onun dininin nazil olmasına aid səma əlamətlərinin əldə etdiyim siyahısı məni razı salırdı:

1. 1833-cü ilin ulduz axını və daim Həzrət Bəhaullahın anadan olduğu noyabr ayında vaxtaşırı baş verən meteorit yağışı.
2. “Qoşa ulduzların” tədqiqinə başlanması.
3. Günəşin ətrafında 1843-cü ildə qaloun yaranması.
4. 1843-cü ilin böyük kometası.
5. 1844-cü ilin qalosu.
6. 1845-ci ildə görünmüş kometanın 1846-cı ildə iki hissəyə ayrılması və sonda parçalanaraq vahid meteorit axınında birləşməsi.
7. Ən parlaq ulduz – Siriusun qoşa ulduz olması haqda hipotizin 1844-cü ildə irəli sürülməsi. Bu hipotizin 1862-ci ildə, Həzrət Bəhaullah tərəfindən Öz Missiyasını irəli sürməsi ərəfəsində, təsdiq olunması.

Bütün bu həyacandırıcı hadisələr – zəlzələ, Günbatması, ulduzların yerə tökülməsi, kometalar və başqa səma əlamətləri Həzrət Bəhaullahın, *Allahın Cəlalının* gəlişinə aid edilsə də, onlar əslində Zəburdakı sözlərin - “Göylər Allahın əzəmətinə bəyan edir...”⁷ - tam təsdiqi idi. Mən bütün bunların Bəhai dini təliminə aid olub-olmadığını

dəqiqləşdirməli idim. Bunlar XIX əsrdə Məsihin qayıdışını gözləyən xristianların “messianlıq həyəcanını” qızıışdıran təbii hadisələr idi. Mənim müəyyənləşdirdiyimə görə, Bəhai dinində “ulduzların tökülməsi” və digər başqa əlamətlərə rəmzi mənada baxılır.

İndi mən qəzetçilərin o fikri ilə tam razı idim ki, əgər Məsihin qayıtması haqqında hekayə olduğu kimi dərc edilsə idi, o insanlığa söylənilən ən həyəcanlandırıcı hekayə olardı. Mən hiss edirdim ki, bu hekayəni danışmaq vaxtı çatmışdır.

“Messiyanın gəlişi haqqında həm göylərdə, həm də yerdə danışılacaq” *peyğəmbərliyi* altında mən “*yerinə yetdi*” sözlərini yazdım.

Əslində, bununla da mən öz qovluğumu bağladım. *Baş tutmamış zühur haqqında İşin* bu hissəsi bitmişdi. Yalnız bir maneə qalmışdı. Məsihin xəbərdarlığını dərk edən hər bir kəs bu maneəni aşmalıdır:

“Beləliklə, oyaq olun; çünki Rəbbinizin hansı gün gələcəyini bilməzsiniz”⁸.

Əgər bu maneəni müvəffəqiyyətlə aşmaq mənə müyəssər olarsa, Məsihin qayıdışının çoxəsrlək sirrini mən şübhəsiz ki, bir dəfəlik həll edərdəm.

Bu maneənin sözlə ifadəsi belə idi: “Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun!”

V HİSSƏ

HƏLLEDİCİ DƏLİL

1. Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun

Məsih Onun *qayıdışına* kimi haqq yolundan azdırmağa imkan verməsinlər deyə, şagirdlərini yalançı peyğəmbərlərdən qorunmağa çağırırdı. O, deyirdi:

“...diqqətli olun ki, kimsə sizi aldatmasın;çünki bir çoxları: “Məsih mənəm” – deyə Mənim Adımla gələcək və çox adamları aldadacaqlar”¹.

O, yenə deyirdi:

“Əgər o zaman kimsə sizə: “budur, Məsih buradadır”, yaxud “oradadır”, deyərsə, inanmayın”².

İsa şagirdlərini xəbərdarlıq edir ki, bir deyil, çox sayda yalançı məsihlər və yalançı peyğəmbərlər olacaq. Onlar *“...böyük əlamətlər və xarüqələr göstərəcəklər ki, mümkünsə, seçilmiş olanları da aldatsınlar”³.*

Öz ardıcıllarını səhvdən qorumaqdan ötrü Məsih onlara Özünün qayıdışı ilə bağlı üç böyük vəd vermişdi:

1. İncil dünyanın hər yerində təbliğ olunacaq;
2. “kafirələrin zamanı” sona yetəcək;
3. bəşəriyyət Daniel Peyğəmbərin haqqında danışdığı “viranəliyi” görəcək.

Məsih onlara “oyaq qalmağı” və öz ruhani “gözləri” və “qulaqları” ilə bu şərtləri axtarmağı həvalə etdi ki, haqq yolundan azmasınlar. Məsih bilirdi ki, yalnız ruhu pak olanlar gəldiyi gün Onu tanıya biləcəklər. O, bilirdi ki, peyğəmbərlərin heç biri öz zamanında qəbul edilməmişlər. Bu Onun Özünə də aid idi. Axı, zamanında müasirlərinin böyük əksəriyyəti Onu “yalançı peyğəmbər” hesab edirdi.

Yəhyaya görə İncildə yazılıbdır:

“Xalq arasında Onun haqqında çoxlu dedi-qodu var idi. Bəziləri: yaxşı adamdır, başqaları: xeyir, xalqı aldadır – deyirdilər”⁴.

Sadə, kasıb insanlar Məsihin missiyası haqda həqiqəti öyrənməkdən ötrü öz ravvinlərinin yanına gedəndə, onlara deyilirdi ki, Məsih –yalançı peyğəmbərdir. Ravvin onları Ona qarşı qaldırırdı. Bütün göstərdiyi möcüzələrə və əlamətlərə baxmayaraq, ixtiyar sahibləri Onu inkar etməkdə davam edirdilər. Yenə Yəhyaya görə İncildə deyilir:

“Mühafizlər cavab verdilər: İnsanlar arasında bu Adam kimi söyləyən əsla olmamışdır. Fəriseylər onlara dedilər: yoxsa siz də aldandınız mı?”⁵.

Bir ovuc Məsihə sadıq insanla Onu inkar edənlərin böyük əksəriyyəti arasında yaranmış təfriqəni aşağıdakı sözlərdən də görmək mümkündür:

“Beləliklə, İsanın üzündən xalq arasında fikir ayrılığı çıxdı”⁶.

Xalqa elan olundu ki, cəmiyyətin yalnız tör-töküntüləri Məsihə inanır, nüfuzlu, bilikli və müdrik insanlar isə Məsihin – həqiqi peyğəmbər olmadığını bilir. Ona inanmaq istəyən həmin ağılsızlara isə deyildi:

“Məgər, rəislərdən, yaxud fəriseylərdən biri Ona iman etdimi?”⁷.

Dəfələrlə bəyan edilmişdi ki, Məsihə yalnız Musanın qanunlarından bixəbər cahillər inanır. Bu cür insanlar yolunu azmış və öz Peyğəmbərləri kimi yalançı hesab olunurdular:

“Qanundan bixəbər olan bu xalq isə məlumdur”⁸.

Fələstində əksəriyyətin Nazaretdən olan İsa'ya inanmamasının əsas səbəbi, Onun Messiyanın gəlişi ilə bağlı onların anlayışına uyğun gəlməməsi idi. Onları öz tərəfinə çəkməyə cəhd edən Məsihin ardıcılalarına insanlar ikrahla Onun, Məsihin yalançı peyğəmbər olduğunu söyləyirdilər. Sübut olaraq Müqəddəs Yazılardakı peyğəmbərlikləri göstərirdilər.

“Messiya Davudun taxtında oturmalı idi”, - onlar deyirdilər. – “hanı bu Nazaretlinin taxtı?”.

“Messiya zahir olanda Sion dağı rəqs etməliydi. Məgər kimsə bu möcüzəni gördümü?”

“Messiya dəmir qılıncla hakimlik etməli idi. Bu İsanın heç əl ağacı da yoxdur”.

“Messiya Davudun oğlu olmalı idi. Siz isə deyirsiniz ki, Onu bakirə qız dünyaya gətirib. O, bu peyğəmbərliyə uyğun gəlmir”.

“Daniel peyğəmbər demişdi ki, Messiya knyaz olacaq, bu İsa isə əsilzadə knyaz deyil, adi dülgərdir”.

“Müqəddəs Yazılarda deyilir ki, Messiya ağacdən asıla bilməz, Nazareti isə ağac çarmıxa çəkilib”.

“Qanunun Təkrarında aydın şəkildə deyilir: *“meyiti gecə ağacda asılı qoymayın...çünki asılan adam Allahın lənətinə düşər olub”⁹.*

Xristianlara bütün bunları göstərən yəhudilər onlardan soruşurdular: “Müqəddəs Kitabın lənətlədiyi kəsə biz necə səcdə edə bilərik ?”

Xristianların cavab verməkdə çətinlik çəkdiyi suallardan biri də, Messiyanın səpələnmiş İsrail oğullarını bir yerə yığması ilə bağlı peyğəmbərlik idi. Yəhudilər deyirdilər: “Messiya haqqında yazılıb ki, O, bizi xalqların arasından yığacaq, lakin biz səpələnmişik, biz buradayıq. Onda o, necə

həqiqi peyğəmbərdir? Əgər biz ayrılmamışıqsa O, bizi necə bir yerə yığa bilər?”

Sonradan, Yerusəlim şəhəri 70-ci ildə dağıldıqdan və yəhudilər pərən-pərən salındıqdan sonra bu suala cavab vermək daha da çətinləşdi. Çünki yəhudilər bu cür cavab verirdilər: “Messiya gələndə bizi bir yerə yığacaq. Məsih gəldi və bizi doğma torpaqlardan qovdular. Messiya isə əksinə etməli idi. Ona görə də biz Onu yalançı peyğəmbər hesab edirik. Bizim Ona iman gətirəcəyimizə ümid etməyin”.

Məsihin şagirdi Filip dostu Nafanillə görüşüb, ona deyir: “ Biz haqqında Musanın Qanununda yazılmış Kəsi tapdıq. O, Nazaretli İsadır”. Cavabında Nafanil Müqəddəs Kitabdan sitat gətirir: “Nazaretdə nə isə xeyirli bir şey ola bilərmi?”

Nikodim fariseylərə müraciət edərək, İsa haqqında bunları deyir: “bizim qanun insanı öncə dinləmədən və nə etdiyini bilmədən məhkum edirmi?”. Fariseylər ona Müqəddəs Kitabdan sitat gətirməklə cavab verirlər: “Sən Qalileydənsənmi? Yaxşı baxsan görərsən ki, Qalileydən peyğəmbərlər çıxmır”.

Fələstindən olan insanlar səmimiyyətlə sual verirdilər: “Onda Nazaretdən olan bu İsa necə peyğəmbər ola bilər?”

O dövrlərdə insanlar peyğəmbərlərə, xüsusən də Qalileydən gələnlərə şübhə ilə yanaşırdılar. Roma hakimiyyətinə qarşı üsyan qaldırmış Messiya roluna iddia edən Qalileyalı İuda həmin dövrün insanların yaxşı yadında idi. Hərbi əməliyyatlar nəticəsində Qalileyada on minlərlə insan həlak oldu. Roma tarixçisi İosif Flaviy bu hadisələrdən belə nəticə çıxartdı: “...Allah qalileyalıları romalıların pəncəsinə verdi”. Onlar düşündülər ki, bəlkə, Qalileyadan olan bu İsa da yalançı məsihlərdən biridir. Yaxşısı budur, Ona əhəmiyyət verməyək.

İsanın ardıcılıları insanlara izah edirdilər ki, Məsihlə bağlı peyğəmbərliklər “açıq” deyil, “gizlin” yerinə yetmişdir və

bu peyğəmbərlikləri *hər fi mənada* başa düşmək lazım deyil, onların *gizli mənalarını* axtarmaq lazımdır. Bununla belə, bu cür izahat insanları razı salmırdı.

İsanın sözlərinə görə, onlar *xarici formanı* deyil, *gizli həqiqəti* dərk etməlidirlər:

*“Həyat verən ruhdur; cismani təbiət heç bir şeyə yaramaz; sizə söyləmiş olduğum sözlər ruhdur və həyatdır”*¹⁰.

Lakin onlar hiss edirdilər ki, onlara deyilən sözlər nəsilbənəsl onların xalqına öyrədilənlərlə tamamilə ziddiyyət təşkil edir və ona görə də deyilmişdir:

*“Bu zamandan etibarən şagirdlərdən bir çoxu geri dönüb, artıq Onunla gəzmirdi”*¹¹.

Çoxları Məsihi bir neçə əsr yalançı peyğəmbər hesab edirdilər. Yəhudilər, o cümlədən bəşəriyyətin böyük hissəsi bu günə kimi Onu Məsiya kimi tanımaqdan imtina edirlər.

Roma tarixçisi Tasit yazır ki, imperator Neron “bəşəriyyətə düşmən olduqlarına” görə xristianları kütləvi şəkildə edam edirdi. Onlar “nümünəvi cəzaya layiq cinayətkar...” sayılırdılar. O, həmçinin yazır ki, xristianlıq – “ziyanlı mövhumatdır”.

Digər Roma tarixçisi və filosofu Svetoniy, Məsihin Müqəddəs dinini “yeni və ovsunlayan mövhumat” kimi səciyyələndirir. Bu dinin ardıcılıarı, - o yazır, - “ daim qarışıqlıq törədirlər...”.

Roma alimi Sels II əsrdə böyük məcmuə hazırladı və həmin əsərə İsanın müqəddəs şəxsiyyətini ləkələyən hər cür dəhşətli uydurmalar və yalan hekayələr daxil etdi. Sels yazırdı ki, Həzrət İsa qeyri-qanuni doğulub. O, rəzil hərəkətləri ilə seçilən alçaqboylu uğursuz bir şəxs idi. O, yoxsul həyat keçirirdi və bu səbəbdən də Misirə yollanır, orada muzzla

işləyir və cadugərliyi öyrənir. O, çox vaxt dilənməklə vaxt keçirmiş, ətrafına Özü kimi bir qrup şər adamları toplamışdı.

Neoplaton məktəbinin filosoflarından biri Porfiriya da buna oxşar kitablar yazırdı. Lakin sonralar bu kitablar xristianlığı qəbul etmiş iki imperatorun əmri ilə məhv edildi.

Xristianların Dönük kimi tanıdığı imperator Yulian da öz yazılarında Məsihi və xristianlığı özünə hədəf seçmişdi. İmperatorlardan birinin mürəbbisi Fronto xristianlığa qarşı çıxışlarını qələmə almışdı.

Mirzə Əbül-Fəzlin tədqiqatlarına görə, Məsih və Onun dinini inkar edənlərin əsrlər boyu yazdıqlarını toplamaq mümkün olsa idi, onların təkcə siyahısı qalın cild təşkil edərdi.

Görünür, Messiyani tanımaq yalnız “görmək üçün gözləri olanların” qismətidir. Bu yüksəlmiş ruhlar öz şəxsi axtarışları vasitəsilə Onun təlimində və Onun həyatında həqiqəti əldə etməlidirlər. Dərrakəsi olan kəs Messiyaya qara yaxanların mövqeyində durmamalıdır.

Həqiqi axtaran, hər halda, necəsə əminlik əldə etməlidir? Axı, Allah Öz övladlarına azmamaqdan ötrü səmt göstərən bir şey verməli idi.

2. İnsan nəslinin düşməni

Məsih həmin bu imansızlığın Onun qayıdacağı gün insanların düşüncələrində hökm sürəcəyini bilirdi. O, Öz şagirdlərini Onun, Məsihin adından göstərilən zahiri, maddi möcüzələrə inanmamağa, həlimlik və məhəbbət Ruhunu qəlbində yaşadan Kəsi axtarmağa səsləyirdi. Allah Elçisi – istər İsa, Musa, Zərdüş, Budda, Məhəmməd, istərsə də Bab və Bəhaullah olsun, Yerdə görünəndə, qəflətdə olanlar Onu “yalançı peyğəmbər” adlandırmışlar.

Bu təzə məsələ deyil. Bu adı Məsihə də və Bəhaullahə da yapışdırmışlar. Bu məsələ dünyanın özü kimi qədimdir.

Özünün qayıdış vaxtını dəqiqliklə göstərdiyi Mattaya görə İncilin həmin fəslində Məsih *son günlərin yalançı peyğəmbərlərindən* də çəkinməyə çağırır:

“Əgər sizə: budur, səhradadır, - desələr də, çıxmayın; budur, daxili otaqlardadır –desələr də, inanmayın”¹.

Məlumat var ki, Məsih çarmıxa çəkildikdən sonra əlli il ərzində bir çoxları özlərini Messiya elan etməyə cəhd edirdilər. Yalançı messiyaların bu cür çıxışları sonrakı əsrlərdə də kifayət qədər olmuşdur. Lakin yalançı peyğəmbərlərin və yalançı messiyaların ortaya çıxmasına baxmayaraq, yəhudi mütəfəkkiri Maymonid Düranın “İman dövrü” kitabında deyildiyi kimi, “messianlıq ideyasını Sürgün zamanı yəhudi ruhu üçün əvəzsiz dayaq hesab etmiş və onu İudaizmin on üç əsas prinsipindən biri etmişdi”.

Baxmayaraq ki, həm xristianlar, həm də yəhudilər Messiyanın gəlişini səbirsizliklə gözləyirdilər və gələcək Səltənət hətta hər iki dinin gündəlik dualarında xatırlanırdı, dindarların əsas hissəsi ona marağını itirmiş və biganə yanaşmağa başlamışdılar.

Burada mənə bir sual düşündürdü: Həzrət Bəhaullahın həqiqi peyğəmbər olduğunu yoxlamaqdan ötrü görən konkret vasitə varmı?

Xoşbəxtlikdən belə bir vasitə vardır. Onu bizə Məsihin Özü veribdir. O, bütün xristianlara istənilən peyğəmbərin həqiqiliyini səhsiz yoxlamaqdan ötrü vasitə veribdir. O, deyirdi:

“Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun; onlar yanınıza qoyun cildində gələrlər, fəqət daxildə vəhşi qurddurlar”².

Məsih vəd edirdi ki, əgər biz “zahiri” təzahürü deyil, “daxili” həqiqəti axtarsaq, onda həqiqi olanı yalandan fərqləndirə bilərik, çünki

“Fəqət qapıdan girən qoyunların çobanıdır...onların qarşısında gedir; və qoyunlar ardınca gedərlər; ona görə ki, səsini tanıyırlar”³.

Məsih, şübhəsiz ki, Özünün qayıdışı haqqında danışır:

“Bu ağıldan olmayan başqa qoyunlarım vardır ki, onları da gətirməliyəm. Mənim səsimi eşidəcəklər; və tək sürü, tək Çoban olacaqdır. Ata Məni ona görə sevir ki, Mən öz canımı, sonradan geri alım deyə, verirəm”⁴.

“Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun” deyər, Məsihin şagirdlərini xəbərdarlıq etdiyi həmin peyğəmbərlikdə, O, onlara *həqiqi* olanı *yalandan* fərqləndirməkdən ötrü vasitə də verir. O, hər bir insana istənilən peyğəmbərin həqiqiliyini müəyyən etməkdən ötrü səhsiz meyarlar təklif edirdi.

Mən bu meyarları Mattaya görə Müjdənin yeddinci fəslində tapdım. Məsih bu Müjdənin yalnız bir fəslində həm yalançı peyğəmbərlərdən qorunmağı xəbərdarlıq edir, həm də onları təyin etməyin meyarlarını verirdi.

Mən anladım ki, nə mənə, nə də Məsihin istənilən ardıcılına bu həqiqəti bilməmək bağışlanılmazdır, çünki o, Onun məşhur dağüstü moizəsindən götürülmüşdür.

“Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun; onlar yanınıza qoyun cildində gələrlər, fəqət daxildə vəhşi qurddurlar. Onları meyvələrindən tanıyacaqsınız. İnsanlar tikanlardan üzüm, yaxud qızılyarpaqlardan əncir toplarlarmı? Beləcə də hər yaxşı ağac yaxşı meyvə verir; fəqət çürük ağac pis meyvə verir. Yaxşı ağac pis meyvə verə bilməz; çürük ağac da yaxşı

meyvə verə bilməz...Beləliklə, onları meyvələrindən tanıyacaqsınız”.

Ona görə də mən Məsihin məsləhətinə uyğun olaraq öz mühakimələrimdə bu möhkəm əsasdan çıxış etmək qərarına gəldim. Mən Həzrət Bəhaullah haqqında Onun meyvələri əsasında mühakimə yeridəcəkdim. Mən Həzrət Bəhaullahı Məsihin verdiyi meyarlar əsasında qiymətləndirəcək, yalnız bu yolla Həzrət Bəhaullahın Özünü Messiya adlandırmağa haqqı olub-olmadığını sübut edəcəkdim.

Əgər *meyvələr* yaxşıdırsa, demək *ağac* da yaxşıdır və peyğəmbər *həqiqidir*. Mənim yoxlamam bu cür olacaqdı. Mənim nəzərimcə, bu ən əsas dəlillərdən biri olmalı idi, belə ki, hiss edirdim ki, *baş tutmamış zühur haqqında İşin* açılması bundan daha çox asılı idi, nəinki, başqasından.

3. Həyat ağacı

Məsih xəbərdarlıq edir ki, axır-zamanda Onun adı ilə gələn Kəs “Həqiqət Ruhu” olacaq:

“O...sizə hər həqiqətə yol göstərəcək...”¹.

Başqa bir yerdə O, deyir:

“O, sizə hər şeyi öyrədəcək və sizə söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaqdır”².

Bir daha:

“Mənim Özümdən götürəcək və sizə bildirəcək”³.

Mən Məsihin sözlərinin zahiri mənalari altında gizlənmiş həqiqətə çatmaq əzmində idim, çünki başqa yerdə belə deyilirdi:

“...Son gündə ona hökm edəcək olan söylədiyim sözdür”⁴.

Həzrət Bəhaullahın qələmə aldığı yüz cild təşkil edir. Bu kitabda Onun təlimindən yalnız az bir hissəsini, özü də qısa xülasə şəklində qeyd etmək mümkündür. Bu, dəryadan fincanla su götürməyə bənzəyir.

Alim Çarlz Boduen özünün “Müasirliyin tədqiqi” kitabında Həzrət Bəhaullahın təlimini təsvir edərkən qeyd edir ki, “bu etik kodeksdə İsanın və bütün peyğəmbərlərin öyrətdiyi məhəbbət qanunu hakimdir. Praktiki həyatda bu qanun hər tərəfli şərhə məruz qalır. Həzrət Bəhaullahın şərhə, şübhəsiz ki, hər şeyi əhatə edən, daha uca və müasir düşüncəli insana daha çox uyğundur..”⁵.

Cexoslovakiya respublikasının keçmiş prezidenti Eduard Beneş Həzrət Bəhaullahın təliminə bu cür rəy bildirmişdir: “Bəhailər şübhəsiz ki, müasir dünyanın ən güclü mənəvi və sosial qüvvələrindən biridirlər”⁶. Beneş həmçinin yazırdı: “Həzrət Bəhaullahın təlimi – bu mübarizədə ruhani olanın maddiyyat üzərində qələbəsiindən ötrü bu gün mütləq gərəkli olan ruhani qüvvələrdən biridir....Bəhai təlimi – mənəviyyat və insanlığın qəti qələbəsiindən ötrü lazım olacaq ən böyük vasitələrdəndir”⁷.

Tanınmış alim, Qlenn E.Şuk Həzrət Bəhaullahın təlimini bu cür qiymətləndirmişdir: “Bu nəhəng bilik axınıdır. O, həm alimi, həm də adi insanı özünə cəlb edir. Bəhai təlimi müasirliyin istənilən çağırışına cavab verməyə və sağlam və əsaslandırılmış həlli yollarını göstərməyə qabildir. Bu təlim mənim üçün qiymətli kəşf idi. Bir insan kimi o mənə təskinlik vermiş və məni zənginləşdirmişdir”⁸.

Rumıniyanın kraliçası Mariya Kanadanın “Toronto deyli star” qəzetinin 1926-cı il 4 may nömrəsində çağırış edirdi: “Əgər nə vaxtsa sizə Həzrət Bəhaullahın adı və ya Onun oğlunun (Həzrət Əbdül-Bəhanın – tərcüməçi) adı rast gələrsə, Onların yazdıqlarına biganə qalmayın. Onların kitablarını əsaslı surətdə öyrənin ki, onların sülh daşıyıcı və məhəbbət doğuran valehedici sözləri və öyüd-nəsihətləri mənim ürəyimi alovlandırıdğı kimi, sizin də ürəyinizi alovlandırsın”⁹.

Səkkiz il sonra Mariya yenə yazırdı: “Bu kitablar məni son dərəcə möhkəmləndirdi və indi mən istənilən gün ölməyə hazıram...Həzrət Bəhaullahın təlimi əminlik və anlama verir... O, əvvəlki bütün böyük Peyğəmbərləri tanıyır və başqa dinləri inkar etmir və bütün qapıları açıq qoyur...Əminlik axtaran kəslər üçün Atanın kəlamı uzun müddət səhrada dolaşanlar üçün bulaq kimidir”¹⁰.

Budur, Həzrət Bəhaullahın sözləri. Mənə elə gəlir ki, onlar Onun təliminin tam ruhunu əks etdirir:

*“Ey insanlar!Allah Əmrini və Onun Dinini canlandıran əsas məqsəd insan irqinin maraqlarını müdafiə etmək və onun birliyini təmin etməkdir. Allahın dini sevgi və birlik üçündür. Onu düşmənçilik və ya nifaq səbəbi etməyin”*¹¹.

Bu dönüş nöqtəsindən başlayaraq mən, Həzrət Bəhaullah *ağacının meyvələrini* Onun *həqiqi* Peyğəmbər olduğunu müəyyən etməkdən ötrü sistematik öyrənməyə başladım. Mən, Həzrət Bəhaullahın, mənim nəzərimcə, mənə və istənilən kəsə doğma olan sözlərini axtarırdım. Bu mövzular hər bir kəsin həyatında, mənim fikrimcə, böyük əhəmiyyət kəsb etməlidir:

1. Ev və ailə.
2. Vətən.
3. Din.
4. İnsanın özü.

Beləliklə, mənim yoxlamaq istədiyim *birinci meyvə* ev və ailə idi.

4. Birinci meyvə: ev və ailə

Həzrət Bəhaullah insanın ev və ailəsini müqəddəs elan edir. Həyatın dəyərli və faydalı olmasından ötrü bu sərvətə malik olmaq olduqca vacibdir. Həzrət Bəhaullah bəşəriyyəti nigahın müqəddəsliyinə ehtiramla yanaşmağa çağırır.

O, öz ardıcılılarına rahib həyatı keçirməyi qadağan edir. Onun təliminə görə, bizim günlərdə tərki-dünya olub, məziyyətlərə malik olmaq kifayət deyildir. Biz xeyirxahlıqları başqaları ilə birgə etməliyik. Təmədəyərli ailə həyatı, Həzrət Bəhaullah bəyan edir ki, cəmiyyətin təməlidir.

Həzrət Bəhaullah deyir:

“İzdivac edin ki, sizin törəmələriniz sizdən sonra yerinizi tutsunlar. Həqiqətən, Biz pozğunluğu sizə qadağan etmişik və sədaqəti sizə tövsiyə etmişik”¹.

Həzrət Bəhaullahın təlimini təhlil edən doktor J.E.Esslemont yazır: “Əgər keçmiş zamanlarda tərki-dünyalıq həyatına bəraət qazandırmaq üçün nə isə bir bəhanə tapmaq olardısı, Həzrət Bəhaullah bəyan edir ki, hal-hazırda belə həyat keçirməyə heç bir əsas yoxdur. Doğrudan da aydındır ki, çoxsaylı dindar və mömin adamların başqa adamlarla ünsiyyətdən imtina etmələri və valideynlik vəzifəsindən və məsuliyyətindən yayınmaları bəşəriyyətin mənəvi yoxsulluğuna gətirib çıxara bilər”².

Həzrət Bəhaullahın təlimində deyilir:

“Bəhailərin izdivacı hər iki tərəfin birliyi və qəlbən bağlılığı deməkdir. Onlar bir-birlərinə böyük diqqətlə yanaşmalı və hər biri digərinin xasiyyətinin özünəməxsus cəhətlərini bilməlidir. Onlar arasındakı möhkəm ittifaq əbədi əlaqəni təmin etməli, onların niyyətləri isə qəlblərinin doğrılığı, dostluq, razılıq və əbədi həyata meyl etmək olmalıdır. Bəhai nigahına əsasən, kişi və qadın mənəvi və cismani baxımdan elə birləşməlidir ki, onların birliyi Allah-təalanın hər iki dünyasında əbədi olsun və onlar bir-birinin mənəvi kamilliyinə qarşılıqlı kömək göstərsinlər”³.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, insanlar izdivac etməlidirlər ki, onların Allahın adını izzətləndirən və bəşəriyyətə xidmət edən övladları dünyaya gəlsin. Həzrət Bəhaullah ardıcılalarına ev və ailə ilə bağlı belə bir tövsiyə edir:

“Bu əzəmətli Əmrdə ailə qurmuş qız və oğlanın həyatı səma mələklərinin həyatına bənzəməlidir – fərəh və ruhani sevinclə dolu həyat, birlik və razılıq içində sürülən həyat, həm mənəvi, həm də fiziki dostluq. Ev nizam-intizamlı və mütəşəkkil olmalıdır. Onların ideyaları və fikirləri həqiqət günəşinin şüaları və göylərdəki ulduzların parıltısı kimi olmalıdır. Hətta iki quş təkin onlar yoldaşlıq və harmoniya ağacının budaqları üzərində cəh-cəh vurmalıdırlar. Onlar həmişə fərəh və şadlıqdan şövqlənməli və başqalarının qəlbləri üçün xoşbəxtlik mənbəyi olmalıdırlar. Onlar öz yoldaşları üçün nümunə olmalı, bir-birinə qarşı həqiqi və səmimi məhəbbət nümayiş etdirməli və uşaqlarına elə tərbiyə verməlidirlər ki, ailələrinin şan-şöhrəti şölə saçsın... Fikir verin, birlik olan ailədə bu ailənin işləri necə də asanlıqla idarə olunur; bu ailənin üzvləri necə tərəqqi edir, onlar dünyada necə irəliləyirlər. Onların işləri qaydasındadır, onlar rahatlıqdan və dinclikdən həzz alırlar, onlar təhlükəsizlikdədirlər, onların vəziyyəti etibarlıdır, hamı onlara həsəd aparır. Belə bir ailə gün keçdikcə inkişaf edir və

onun əbədi şərafı artır... Əgər bir ailədə məhəbbət və razılıq zahir olarsa, o ailə inkişaf edəcək, nurlu və ruhani olacaqdır; lakin orada ədavət və nifrət olarsa, dağılma və pərən-pərənlik qaçılmazdır”⁴.

Həzrət Bəhaullahın oğlu Həzrət Əbdül-Bəha 6 noyabr 1911-ci ildə Paris şəhərində evlərin birində nitq söyləmişdir. O, demişdir: “Həqiqətən, bu bəhai evidir” və O, bu evə toplananlara bildirmişdi ki, hər dəfə icmada bu cür ev yarananda, bu haqda xəbər dərhal hamıya bəlli olur, çünki insanlar oradan ətrafa yayılan yüksək ruhaniyyət və məhəbbəti hiss edirlər.

O, demişdir: “Ey Allahın dostları! Əgər Allah kəlamına qane olub, güclü olsanız; əgər Həzrət Bəhaullahın vəsiyyətlərinə əməl edib, xəstələrə şəfa versəniz, yıxılanları qaldırsanız, kasıblara və möhtaqlara qayğı göstərsəniz, evsizlərə ev versəniz, məzlumları müdafiə etsəniz, dərddilərə təskinlik versəniz və bütün qəlbinizlə bəşəriyyəti sevsəniz, onda həqiqətən sizə deyirəm, bu görüş yeri bol məhsul toplayacaq...lakin sizin möhkəm bünövrəniz olmalı, sizin məqsəd və niyyətiniz icmanın hər bir üzvünə tam aydın olmalıdır.

Bu məqsəd və niyyətlər isə aşağıdakılardır:

1. Bütün bəşəriyyətə mərhəmət və sülhsevərlik nümayiş etdirmək;
2. Bəşəriyyətə xidmət etmək;
3. Zülmətdə olanları haqqın yoluna yönəltməyə və maarifləndirməyə səy göstərmək;
4. Hər bir kəsə və hər bir canlıya xeyirxahlıq və məhəbbət göstərmək;
5. Rəbbə münasibətdə itaətkar olmalı, hər gün Ona yaxınlaşmaqdan ötrü daim dualarla Ona müraciət etməli;

6. Rəftarında dürüst və səmimi olmalı, icmanın hər bir üzvü doğruculuq, məhəbbət, sədaqət, xeyirxahlıq, səxavət və cəsarət kimi keyfiyyətlərin təcəssümü kimi ad çıxarmalıdır. Bütün bunlardan özünü kənara çəkmək – Allahdan deyil”⁵.

Bu şərtləri yerinə yetirən ev və ailə, Onun sözlərinə görə, Həzrət Bəhaullahın təliminə sədaqətli hesab olunur.

Həzrət Bəhaullahın *ağacının meyvələrindən* biri belə idi. İndi siz onun əsasında Həzrət Bəhaullah haqqında mühakimə söyləyə bilərsiniz.

5. İkinci meyvə: vətən

Mənə məlum olduğu kimi, Həzrət Bəhaullahın təlimində aşağıdakılar xüsusi olaraq vurğulanır:

“Rəbbin birbaşa və müqəddəs göstərişi ilə bizə qeybət qadağan edilmiş, lakin sülhsevərlik və xeyirxahlıq göstərmək həvalə olunmuş, bizə insaf və ləyaqətlə davranmaq və dünyanın bütün qəbilə və xalqları ilə əmin-amanlıqda yaşamağa səy göstərmək tövsiyə edilmişdir”¹.

Hər bir bəhainin borcu – öz hökumətinə loyal münasibət və itaətkarlıq göstərməkdir².

Həzrət Bəhaullahın təliminə görə, ədalətli hökumətə itaətsizlik Allahın özünə itaətsizlikdir. Hər bir bəhainin müqəddəs borcu, Həzrət Bəhaullahın təlimində deyildiyi kimi, *“...öz hökumətinin və xalqının başlıca maraqlarını ən səmərəli şəkildə müdafiə etməkdir”*³.

Bəhai Yazılarına uyğun olaraq, hər bir sədaqətli ardıcılın arzusu *“...diqqəti cəlb etmək üçün deyil, həqiqi təmənnəsiz xidmət, əsl vətənpərvər kimi isə - öz doğma ölkəsinin ali maraqlarıdır”*⁴.

Bəhailər onlardan Allaha məhəbbətdən və Həzrət Bəhaullahın ruhani qanunlarından imtina etməyi tələb etməyən hökumətin yolunda bütün enerjilərini sərf etməyə, hətta öz həyatlarını fəda etməyə hazırdırlar.

Həzrət Bəhaullahın təlimində aparıcı prinsip – xalqların və irqlərin birliyi olsa da, Onun kəlamlarında sağlam vətənpərvərliyi mühakimə edən, öz doğma diyarını sevən kəslərin təbii və isti duyğularını təhrif edən sözlər yoxdur.

Həzrət Bəhaullahın təlimində xüsusi olaraq qeyd edilir ki, Onun dünya hökuməti və bəşəri birlik haqqında müraciəti *“... hər hansı fərd tərəfindən öz ölkəsinə olan vəfa və sədaqətin pozulmasına cəhd kimi baxılmamalıdır və əslində baxmaq da mümkün deyil; nə də ki, bu, hər hansı ayrıca götürülmüş bir dövlətin və ya millətin qanuni cəhdləri, hüquqları və vəzifələri ilə ziddiyyət təşkil edir. Bu sözlərin nəzərdə tutduğu və bəyan etdiyi odur ki, cəmiyyətin iqtisadi həyatını əhatə edən fundamental dəyişikliklər işığında sadəcə vətənpərvərlik kifayət deyil və nəqliyyat və rabitə vasitələrində olan inqilablar hesabına dünyanın sanki balacalaşmasına gətirən millətlərin qarşılıqlı asılılığı – bütün bu şərtlər İsa Məsihin və ya Məhəmmədin zamanında mövcud deyildi və ola da bilməzdi. Bu daha geniş bir loyallığa çağırır ki, kiçik miqyaslı loyallıqlarla ziddiyyət təşkil etməməlidir və edə də bilməz. Onlar elə bir sevgi aşılayır ki, bu sevgi öz miqyasına görə bir kəsin vətəninə olan sevgisini nəinki istisna etmir, əksinə, bunu*

da ehtiva edir. Bu sözlərin çağırdığı loyallıqla, onların ruhlandırdığı sevgi vasitəsilə üzərində dünya vətəndaşlığı konsepsiyasının qurulacağı və dünyanın birləşməsinin mexanizminin söykəndiyi yeganə təməl qurulur. Lakin bu sözlər, milli nəzərləri və xüsusi maraqları bütövlükdə başərin imperativ və birinci dərəcəli tələblərinə tabe etməyi tələb edir, çünki qarşılıqlı asılı olan millətlər və xalqlar dünyasında xüsusi rifahının ümuminin rifahı vasitəsilə əldə edilməsi daha yaxşıdır”⁵.

Həzrət Bəhaullahın təliminin ardıcılalarına tək cə öz hökumətlərinə münasibətdə loyal olmaq tələb olunmur. Onlara həmçinin pozuculuqla məşğul olan siyasi və ictimai hərəkətlərə qoşulmaq qəti şəkildə qadağan edilir.

Fələstinin keçmiş Ali Komissarı Vikont Semuel, bu ərəzi Britaniyanın mandatı altında olanda, Həzrət Bəhaullahın dini haqqında bu sözləri yazmışdır: “bəhailər, bilikli, intizamlı və təhsilli olub, əhalinin ən ədəb-ərkanlı hissəsidirlər və ən əsası isə onlar daha çox etibarlıdırlar. Onlar dövlət və kommersiya işlərində yüksək etibarlı olmaları ilə seçilir...onlar gözəl davranışları və nəzakətli olmaları ilə fərqlənirlər”. Semuelin sözlərinə görə, Bəhai dini ətrafdakıların hörmət və xeyirxah münasibətini qazanmışdır⁶.

Hər bir bəhainin istənilən ölkənin vicdanlı, faydalı və arzu olunan vətəndaşı olması Həzrət Bəhaullahın Öz ardıcılalarına aşağıdakı öyüd-nəsihətindən də görmək mümkündür:

1. *“Ey Allah adamları, öz hayınızda olmayın, dünyanı islah etmək və insanları paklaşdırmaq barədə düşünün. Dünyanın yaxşılaşması pak və xeyirxah əməllər, təqdirəlayiq və layiqli davranış sayəsində əldə oluna bilər. Əməllər - əmrin köməkçisi, əxlaq isə onun yardımçısıdır. Ey Bəha əhli! Paklıq yolu ilə gedin!”*⁷.

2. *“Özünü öz qayğılarınızla məşğul etməyin; qoy sizin fikirləriniz bəşəriyyətin vəziyyətini bərpa edən və insanların ürəklərini və qəlblərini pak edən şeylər üzərində cəmləşsin”*⁸.

3. *“Fərdin şərafəti və aliliyi bundan ibarətdir ki, o, dünyanın bu qədər insanları arasında ictimai xeyir mənbəyi olsun. Bundan da böyük bir səxavət təsəvvür etmək mümkündürmü ki, bir insan, öz daxilinə baxdıqda görə ki, Allahın saxlayıcı fəzli ilə öz qardaşları üçün o sülh və firavanlıq, xoşbəxtlik və fayda mənbəyi olub? Xeyr, tək olan haqq Allaha and olsun, bundan böyük xeyir-dua, bundan yüksək ləzzət ola bilməz”*⁹.

4. *“Bu gün ən həyati vəzifə, öz xarakterinizi təmizləmək, davranışınızı düzəltmək və əxlaqınızı yüksəltməkdir. Mərhəmətlinin sevimliləri Onun yaratdıqları arasında elə bir xasiyyət və əxlaq göstərməlidirlər ki, onların müqəddəslik rəyihələri bütün dünyaya səpilsin və ölümləri diriltsin, çünki Allahın Zühurunun və Görünməzin işıqlarının saçılmasının məqsədi insan qəlblərini tərbiyələndirmək və hər bir canlı insanın xasiyyətini cəlalamaqdır”*¹⁰.

Bu daha bir meyvə idi ki, Onun əsasında Həzrət Bəhaullahın ağacı haqqında öz fikrinizi deyə bilərsiniz.

6. Üçüncü meyvə : din

Həzrət Bəhaullah yazır:

“Allahın dini sevgi və birlik üçündür, Onu düşmənçilik və ya nifaq vasitəsinə çevirməyin... Bu gün Allahın dini və Allahın məzhəbi odur ki, müxtəlif məzhəblər və çoxsaylı təriqətlər ədavətə səbəb olmasın. Bütün bu qaydalar, qanunlar, möhkəm və mətin yollar bir mənbədən aşkara çıxıb və bir məşriqdən parlayıb. Aradakı fərqlər isə vaxtın və zamanın,

əsrin və dövrünün tələbinə görə meydana çıxıb. Bu gün bütün dinlər birlik və ittifaq nuru ilə nurlanmalıdırlar”¹.

Həzrət Bəhaullah öyrədir ki, bir halda ki, *Allah birdir*, onda *din* də birdir. Allahın Məzhərləri, bütün böyük Peyğəmbərlər bu *vahid dini* təbliğ etmişlər. Həzrət Bəhaullah deyir ki, xilas yalnız ayrıca götürülmüş hinduist, yəhudi, zərdüşti, buddist, xristian, müsəlman və ya bəhai üçün mövcud deyildir.

Bəhai dini təriqət deyil, müstəqil dindir. Tanınmış tarixçi Arnold Toynbi Həzrət Bəhaullahın dini barədə verilmiş suala cavab verərkən demişdir: “ Mənim fikrim belədir: 1.Bəhailik – şübhəsiz ki, dindir; 2. Bəhailik – müstəqil dindir. O, İslam, Xristianlıq və digər tanınmış dünya dinləri ilə bir sırada durur. O, hər hansı dinin tərkibində təriqət deyildir; O, ayrıca götürülmüş dindir və onun da istənilən tanınmış din kimi statusu vardır. Bu mülahizə həm mənim bəhai dini ilə bağlı apardığım tədqiqatlara, həm də bu dinin ardıcılıqları ilə şəxsi tanışlığımıza əsaslanır”².

Bütün bu pak və müqəddəs dinlər Rəbbin əbədi mövcud, vahid, dəyişməz dininin hissələridir. Ayrıca götürülmüş heç bir din müstəsnalığa malik deyil və Qüdrətli Allahın son həqiqətinə iddia edə bilməz.

Hər bir din həqiqidir, gözəldir və təsir gücünə malikdir. O, yarandığı dövr üçün Allahın müraciətidir. O, həmin konkret dövr üçün yeganə həqiqətdir, lakin sonuncu həqiqət deyildir. O, yalnız Allahın böyük, daim inkişaf edən, keçici olmayan vahid dininin bir hissəsidir, onun nə əvvəli, nə də sonu vardır.

Baxmayaraq ki, Allah Kəlamı (Müqəddəs Ruh) vahiddir, bu Kəlamın Daşıyıcıları (Carçıları) – çoxdur. O, çoxlu çıraqda yanan eyni işığa bənzərdir.

Bütün böyük dünya dinlərində bir *qızıl qayda* ayırmaq mümkündür:

Hinduizm: Yada da doğma kimi baxılmalıdır.

Yəhudilik: Qonşuna özünə istəmədiyini arzulama.

Zərdüştilik: Sən necə davranarsan, səninlə də o cür davranarlar.

Xristianlıq: İnsanlardan gözlədiyiniz qədər onların özlərinə verin.

İslam: Qardaşına qarşı ona xoş olmayan hərəkətə yol vermə.

Bəhai Dini: Mərhəmət axtarırsansa, öz xeyrini axtarma, başqalarının xeyrinə

çalış. Ədalət axtarırsansa, başqalarına özün üçün seçdiyini seç.

Bəhai təlimində dini böyüyən bitkiyə bənzədirlər. Uzun illər Bəhai dinini tədqiq etmiş doktor Esslemont yazır: “Allahın dini – birdir və bütün Peyğəmbərlər insanlara bunu öyrətmişlər. O, cansız və dəyişməz deyildir, əksinə o, canlı və daim inkişaf etməkdə olan orqanizmdir. Musa peyğəmbərin təlimində biz dini toxumdan cücərən halda, İsa Peyğəmbərin Təlimində tumurcuq, Məhəmməd Peyğəmbərin Təlimində çiçək, Həzrət Bəhaullahın Təlimində isə meyvə halında görürük. Çiçək tumurcuğu dağda bilmədiyi kimi, meyvə də çiçəyi dağıtmır. Onlar bir-birini məhv etmirlər, əksinə bir-birini tamamlayırlar.

Tumurcuğun qabığı çatlamalıdır ki, qönçə çiçəklənə bilsin, çiçəyin ləçəkləri tökülməlidir ki, meyvə əmələ gəlsin və yetişsin. Məgər tumurcuğun qabığı və çiçəyin ləçəkləri sonra düşüb töküldüyünə görə onları lazımsız bir şey hesab etmək olarmı? Xeyr, onların hər biri öz dövründə faydalı və zəruri idilər: onlarsız meyvə yetişə bilməzdi.

Müxtəlif Peyğəmbərlərin Təlimləri ilə də həmin proses baş verir: onların zahiri forması əsrdən-əsrə dəyişir, lakin hər bir yeni Vəhy əvvəlki Vəhyi tamamlayır. Onların arasında ziddiyyət, fikir ayrılığı və uyğunsuzluq yoxdur, əksinə, onlar əvvəlcə toxumdan cücərən, sonra tumurcuğa və çiçəyə çevrilən,

indi isə meyvələri yetişmək mərhələsində olan Vahid Dinin müxtəlif inkişaf dövrlərini təmsil edirlər”³.

Beləliklə, bir addımın böyüklüyü digərinin böyüklüyünü üstələmir; addımlardan heç biri müstəsna ola bilməz. Mərhələlərdən heç biri sonuncu deyildir, hətta “meyvə” mərhələsi belə. “Meyvə” – toxumun təcəssümüdür. Bu tsiklin tamamlanmasıdır, lakin bu “meyvə” daha böyük tsikl üçün “toxum” verir. Allahın dini daimi və sonsuzdur, o, bəşəriyyətin üzərinə daim həyatverici nəmlik yağdıran əbədi yağışa bənzəyir.

Bu birlik və ruhani həqiqətin tədrisi açılışını Bibliyada da izləmək mümkündür. Öz ardıcılarının Onun təlimini axıra qədər dərk edə bilməyəcəyini bilən Musa peyğəmbər demişdir:

*“Allahınız Rəbb sizin üçün aranızdan – öz soydaşlarınız içərisindən mənim kimi bir peyğəmbər yetirəcək. Ona qulaq asın”*⁴.

Bununla da Məsihin gəlişi öncədən vəd edilmişdir. Məsih də zamanı çatanda müasirlərinə Musa Peyğəmbərin bu sözlərini xatırlatmışdı:

*“Çünki, əgər siz Musaya iman etmiş olsaydınız, Mənə də iman edərdiniz; ona görə ki, o, Mənim haqqımda yazmışdır”*⁵.

Sonra Məsih onları nadanlıqda ittiham edərək, deyir:

*“Fəqət əgər onun yazdıqlarına iman etmirsinizsə, Mənim sözlərimə necə iman edərsiniz?”*⁶.

Nəticədə, Musanın sözlərini demək olar ki, təkrar etməklə Məsih öz ardıcılalarına müraciət edir. Məsih bilirdi ki, şagirdləri Onun təliminin tam mahiyyətini anlamayacaqlar.

Dəfələrlə, onlar Onun sözlərinin mahiyyətini dərk etməyəndə, O məyus olurdu. O, onlara bir Kəsin gələcəyini və bəşəriyyətə gizli həqiqətləri açacağını vəd edirdi. O, demişdir:

*“Sizə söyləyəcək daha çox sözlərim var; fəqət indi bunlar sizdə sığmaz. Fəqət O, yəni həqiqət ruhu gəldikdə, sizə hər həqiqətə yol göstərəcək...”*⁷.

Bununla da, yeni Messiyanın gəlişi öncədən xəbər verilmişdi. Həzrət Bəhaullah gələndə müasirlərinə Məsihin bu sözlərini xatırlatdı.

*“Məgər siz İsanın, Allahın Ruhunun sözünü eşitməmisiniz. O, dedi: “O, yəni həqiqət ruhu gəldikdə, sizə hər həqiqətə yol göstərəcək...”*⁸.

Onda Həzrət Bəhaullah onları nadanlıqda ittiham etdi. O, dedi:

*“Bəs nəyə görə, onda siz Onun yanında deyilsiniz?...siz Ona tərəf dönməkdən imtina etdiniz”*⁹.

Həzrət Bəhaullah xristian kilsələrinin başçılarına xüsusi məktub göndərdi. Bu məktub tədqiqat üçün əlçatandır. O, kilsə başçılarını öz sürülərini müqəddəs düzə sürməyə çağırırdı. Bu müraciətlərdə bu cür sözlər də var idi:

*“Gəlin, ey insanlar!...Gecikənlərdən olmayın!”*¹⁰.

Həzrət Bəhaullah bildirirdi:

*“Həqiqətən sizə deyirəm, Dinin yüksək məqamını alçaldan şey, imansızların azgınlığını artırır”*¹¹.

Həzrət Bəhaullah bütün dinlərin ardıcılarını Məsihin məşhur dağüstü moizəsi zamanı verdiyi göstərişlərə əməl etməyə çağırırdı:

*“Dağüstü Moizəçinin elan etdiyini göstərin... və əməllərdə ədalətə haqq qazandırın”*¹².

Həzrət Bəhaullah Özünün bütün əsərlərində dinlərin və bütün Peyğəmbərlərin birliyini izah edirdi. O, yazırdı:

*“Yəqin bil ki, Allahın bütün Peyğəmbərlərinin mahiyyəti bir və eynidir. Onların birliyi mütləqdir. Xaliq Allah buyurur: Mənim müjdəmi Daşıyanlar arasında heç bir fərq yoxdur. Onların hamısının ancaq bir məqsədi var; Onların hamısının sirri birdir. Onların arasında fərq qoymaq, birini digərindən üstün tutmaq heç vəchlə yolverilməzdir. Hər bir doğruçu Peyğəmbər Öz Əmrini Ondən əvvəl gələn Peyğəmbərlərin Vəhyi ilə təməldə tam eyni tutmuşdur. Ona görə də, əgər kimsə bu həqiqəti dərk etməkdə aciz olarsa və nəticədə boş və yaramaz sözlər danışmağa başlarsa, baxışı iti və anlayışı nurlanmış olan heç kimsə belə mənasız söhbətlərin onun imanında büdrəməsinə izn verməz”*¹³.

Həzrət Bəhaullah müxtəlif dinlərə etiqad edən xalqlara aşağıdakı sözlərlə müraciət edir:

*“Mərhəmət və xeyirxahlığın istiqamət verən ipindən möhkəm yapışan və nifrətdən əl çəkmiş kəs bəxtiyardır”*¹⁴.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, dinlərin ən böyük faciəsi odur ki, bəşəriyyət Peyğəmbərləri xatırlayır, amma Onların Müraciətini unudub. Sent-Byöv fransızlara deyirdi ki, onlar xristianlıqdan əl çəksələr də, təriqətçi olaraq qalırlar. Çünki onları işıq deyil, şam maraqlandırır.

Bütün Peyğəmbərlər İlahi Həqiqət günəşinin əks olduğu güzgüyə bənzəyirlər. Güzgü həqiqətin özü deyildir. Həqiqət ondan əks olunan işıqdır. Məsih də bunu qeyd edirdi. O, deyirdi ki, insanlar Ona, İsaya deyil, Allaha inanmalıdırlar:

“...Mənə iman edən, Mənə yox, Məni Göndərənə iman edir...”¹⁵.

Həzrət Bəhaullah dünya dinlərini nazil etmiş Peyğəmbərlər barəsində obrazlara müraciət etməklə böyük məhəbbət və heyranlıqla danışırdı. O, Öz ardıcılılarına müraciət edərək, onları bütün dinlərin ardıcılıları ilə dostcasına münasibət göstərməyə çağırırdı. Onlara xatırladır:

“Hamınız bir ağacın meyvələri, bir budağın yarpaqlarıdır”.

Pavri özünün “Gələcək Dünya müəllimi” kitabında yazır: “Bəhailərdə bir gözəl cəhət vardır: onlar bütün dinlərin qardaşlığına xüsusi əhəmiyyət verirlər, o qardaşlığa ki, onu yalnız Müəllimin köməyi ilə həyata keçirmək mümkündür”.

Həzrət Bəhaullah Öz ardıcılılarını, dinindən və milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq bütün insanların rifahı və xoşbəxtliyi naminə yaşamağa çağırırdı. O, deyir:

“Bütün hallarda insanların rahatlığına səbəb olan işlərlə məşğul olun. Bütün bacarığınızı aləm əhlinin tərbiyəsinə sərf edin ki, bəlkə İsmi-Əzəmin köməyi ilə xalqlar arasındakı çəkişmə və ixtilafa son qoyuldu, onların hamısı bir məclisin və bir şəhərin əhli kimi göründü. Qəlbinizi nurlandırın, onu kin və ədavət çör-çöpündən təmizləyin. Hamınız bir aləmin sakinlərisiniz və bir sözdən yaranmışınız. Xoş o kəsin halına ki, sonsuz məhəbbətlə bütün insanlar ilə ünsiyyətdə olar!”¹⁶.

Bu daha bir *meyvədir* ki, onun əsasında siz Həzrət Bəhaullahın *ağacı* haqqında mühakimə edə və Onun həyatını qiymətləndirə bilərsiniz.

7. Dördüncü meyvə: həyat tərz

Həzrət Bəhaullah izah edir ki, Onun dünyaya gəlişində məqsədi İsa və digər Peyğəmbərlərlə eynidir, yəni

“Hər bir Vəhyin məqsədi bəşərin bütün xarakterində transformasiya yaratmaq deyilmi, elə bir transformasiya ki, həm zahirən, həm də daxilən təzahür etsin və onun həm daxili həyatına, həm də xarici şəraitinə təsir göstərsin”¹.

İstənilən Allah peyğəmbərinin gəlişinin əsas məqsədi, Həzrət Bəhaullahın dediyinə görə, *“qəlbləri maarifləndirmək və yerdə yaşayan hər bir kəsin təbiətini kamilləşdirməkdir”².*

Həzrət Bəhaullah dəfələrlə hər kəsin müqəddəslik və paklıq həyatı yaşamasının mütləq vacibliyini göstərmişdir. Onun təlimində deyilir:

“Bu gün ən həyati vəzifə, öz xarakterinizi təmizləmək, davranışınızı düzəltmək və əxlaqınızı yüksəltməkdir”³.

Onun dininin ardıcılıları *“Onun yaratdıqları arasında elə bir xasiyyət və əxlaq göstərməlidirlər ki, onların müqəddəslik rəyihələri bütün dünyaya səpilsin və ölüləri diriltsin”⁴.*

Həzrət Bəhaullah möminin həyat tərzinə bütöv bir kitab həsr etmişdir. O, *“Kəliməti-Məknunə”* adlanır. Dublində Müqəddəs Patrik kilsəsinin keşişi Jorj Taunshd bu kitab haqqında aşağıdakıları demişdir: *“Kəliməti-Məknunə”* –

söyləmələr toplusu və ya qaydaya salınmış ifadələr deyildir. O, yeni əsərdir. O, Müqəddəs Rayihələrin cövhəridir. O, keçmişin bütün böyük Işıq Şüalarını vahid Işıqda birləşdirən nöqtədir. Onda Rəbbin keçmiş Günləri bugünkü Günə çevrilmişdir.

Bu Vəhy bizə özündə keçmişin Ruhani Hökmdarlarının işini təcəssüm etdirən vahid ruhani qüvvə kimi verilmişdir...İndiyə kimi bəşəriyyətə bu qədər güclü işıq saçan kitab nazil olunmamış və oluna da bilməzdi. Bu kitab Həzrət Bəhaullahın kəlamı sayəsində onda tamamlanan, yeni qüvvə ilə dolan və mükəmməl vəhdətdə birləşən əvvəlki Vəhylərin məcmusunu özündə birləşdirir”⁵.

Həzrət Bəhaullah “Kəliməti-Məknunə” haqqında belə deyir:

“Bu, İzzət Cəbərutundan qüvvət və qüdrət dili ilə keçmiş peyğəmbərlərə nazil olanlardır. Biz onun cövhərini alıb ona öz fəzlimizlə möminlər üçün müxtəsərlik donu geyindirdik, ta ki, onlar Allahın Əhdinə vəfa edərək və öz həyatlarında Allahın əmanətlərini hişf edərək ruh aləmində möminlik cövhərini əldə etsinlər”.

Kitabın ikinci ayəsində deyilir:

“Ey ruh oğlu! Mənim gözümdə bütün şeylərin ən sevimlisi insafdır; Məni istəyirsənsə, ondan üz çevirmə. Ondan qafil olma ki, Mənim yanımda əmin tanınasan. Bunun köməyi ilə sən başqalarının gözü ilə deyil, öz gözünlə görərsən və heç kəsin biliyi ilə deyil, öz biliyinlə tanıyarsan. Bunu ürəyində düşün, gör sən necə olmalısən. Həqiqətən, insaf mənim sənə bir bəxşişimdir və sənə sevgi və lütfümün əlamətidir. Onu gözünün önündə saxla”.

Möminlik və ədalətin bu ruhu haqqında ABŞ Ali Məhkəməsinin hakimi Uilyam O.Duqlasın “Hindistandan

Qərbdə” kitabında da xatırlanır. Həmin kitabda müəllif özünün Həzrət Bəhaullah və Onun Dininin vətəni İrana səfərindən danışır. Həzrət Bəhaullahın bu ölkədəki ardıcılıqları haqqında Duqlas danışır: “Bəhailər arasında xeyli sayda işgüzar insanlar vardır. Tacir kimi, onların hamısı yüksək etibar qazanmışlar. Səbəbi – onların işgüzar münasibətlərdə yüksək mənəvi prinsipləri gözləməsidir. Bazar tacirləri heç vaxt öz xeyirlərini əldən vermirlər: onlar insanları aldadır, saxta və ya keyfiyyətsiz malları onlara satırlar. Bəhailər isə bu məsələdə tamamilə fərqlənirlər. Onlar bütün alış-veriş işlərində son dərəcə prinsipialdırlar, nəticədə, onların nüfuzu artır”.

“Kəliməti-Məknunə”dən olan növbəti ayələr Həzrət Bəhaullahın yazdıqlarının ruhunu çatdırmaqda kömək edə bilər:

“Ey yer üzünün varlıları! Aralarınızdakı yoxsullar mənim əmanətimdir. Elə isə əmanətimi yaxşı saxlayın. Yalnız öz rahatlığınıza can atmayın”.

“Ey varlıq oğlu! Necə oldu öz qüsurlarını unudaraq Mənim bəndələrimin qüsurları ilə məşğul oldun ? Kim belə etsə, ona Mənim lənətim olsun”.

“Ey insan oğlu! Öz günahın olduğu halda, heç kimin günahı barədə nəfəs belə çəkmə”.

“Ey Mənim bəndəm! Dünya zəncirindən özünü qurtar və nəfs zindanından özünü azad et. Vaxtını qənimət bil. Çünki bu vaxtı daha görməyəcəksən və bu zamanı heç vaxt tapa bilməyəcəksən!”.

Özünün bütün Yazılarında Həzrət Bəhaullah aşağıdakılarla səsleşən fikirlər bildirir:

“Çəkinin, ey insanlar, heç kəsə xəyanət etməyin və camaatın arasında Allahın etibarlı kəsləri və Onun səxavət nişanələri kimi tanınaraq, yaxşılardan olun...Sözləri ilə

əməlləri uyğun gəlməyən adamların yolu ilə getməyin... Haqq ondan ötrü zühur edib ki, insanları düzgünlüyə, saflığa, möminliyə, etibara, Allahın iradəsinə təslim olub onunla razılaşmağa, dostluğa, mehribanlığa, dürüstlüyə və müdrikliyə dəvət etsin. Onun məqsədi hamını bəyənilmiş xasiyyətlərin və pak əməllərin libası ilə zinətləndirməkdir”.

Həzrət Bəhaullahın təlimində hər bir kəsin həyat – tərzilə bağlı aşağıdakı tövsiyələr verilir:

“Öz dostluğunuzu yalnız sözlərdə göstərməklə kifayətlənməyin; qoy sizin ürəyiniz yolunuzda rast gəldiyiniz hər kəsə qarşı sevgi və lütf ilə alışıb yansın”⁶.

“Xəstələrə və iztirab çəkənlərə son dərəcə xeyirxah və mərhəmətli ol. Bu dərmanın özündən də təsirlidir...”⁷.

Həzrət Bəhaullahın Yazılarını tədqiq etmiş, “Hərb və sülh” romanının müəllifi böyük Tolstoy qeyd edir ki, Həzrət Bəhaullahın təlimi “bizi dini təlimin ən yüksək və ən pak forması ilə tanış edir”⁸.

Həzrət Bəhaullahın ardıcılı olmuş hər bir kəs aşağıdakı sözləri özünün şəxsi və ruhani həyatının rəhbərliyinə çevirməlidir:

“Ey Allahın sevgili dostu! Bu müqəddəs Dövrə münafişə və mübahisəyə heç vəchlə izn verilmir. Hər zülmkar özünü Allahın mərhəmətindən məhrum etmiş olur. Fərdin şərafəti və aliliyi bundan ibarətdir ki, o, dünyanın bu qədər insanları arasında ictimai xeyir mənbəyi olsun. Bundan da böyük bir səxavət təsəvvür etmək mümkündürmü ki, bir insan, öz daxilinə baxdıqda görə ki, Allahın saxlayıcı fəzli ilə öz qardaşları üçün o sülh və firavanlıq, xoşbəxtlik və fayda mənbəyi olub? Xeyr, tək olan haqq Allaha and olsun, bundan böyük xeyir-dua, bundan yüksək ləzzət ola bilməz. Özünüzü öz qayğılarınızla

məşğul etməyin; qoy sizin fikirləriniz bəşəriyyətin vəziyyətini bərpa edən və insanların ürəklərini və qəlblərini pak edən şeylər üzərində cəmləşsin.

O kəslər ki, Allah adamıdırlar, dünyanı yenidən canlandırmaqdan, onun həyatını nəcibləşdirməkdən və insanları ruhən dirçəltməkdən başqa heç bir məqsədləri yoxdur.

Məhəbbət və mehribanlıq ruhu o qədər güclü olmalıdır ki, aralarındakı fərqlər nə olursa olsun, yad özünü dost kimi hiss etməlidir, düşmən isə həqiqi qardaş”⁹.

Keşiş C.T.Devis “Dinlərin ittifaqı” kitabında Həzrət Bəhaullahın fərdi davranışın nümunəsi kimi qoyduğu qaydaları yada salır. O, yazırdı: “Bəhai dini uğurlar qazanır...Çünki o müasir dövrün tələblərinə cavab verir. O, bizim günlərin genişlənmiş dünyagörüşünə daha çox uyğun gəlir, nəinki, donmuş və özünə qapanmış qədimi dinlər. Onu baxışların gözlənilməyən genişliyi və dözümlülük səciyyələndirir. Bəhai dini bütün böyük dinləri həqiqi, onların Yazılarını isə Allah Kəlamı hesab edir... Onların etik ideali qeyri-adi dərəcədə yüksəkdir və o tipə məxsusdur ki, bizim Qərbdə o “məsihəbənzər” adlanır... Həzrət Bəhaullah haqqında soruşurdular: O, düşmənlərini necə Öz dostuna çevirir?...Bu dini tədqiq edərkən bu hərəkətin hansısa etik və ya fəlsəfi cəhətləri deyil, bu idealın çoxlu sayda insanların qəlbində özünə yer tapması və onların davranışına göstərdiyi təsirin gücü heyranət doğurur... “Siz onları meyvəsindən tanıyacaqsınız!”. Biz bu gənc dini “Osanna!” sözləri ilə salamlaya bilmərik. Biz onun həyat fəaliyyətinin canlı nümunəsində Allahın mürgüləməyən Ruhunun bizim günlərdə insanların qəlbində öz işini necə həyata keçirdiyini sübut edə bilərik...”¹⁰.

Həzrət Bəhaullah Öz ardıcılları üçün bu cür davranış norması müəyyən etmişdir:

“Sərvətin olanda səxavətli ol, olmayanda isə şükr elə. Başqalarına münasibətdə etibarlı ol, qoy alnın açıq, üzün ağ olsun. Kasıblar üçün xəzinə, varlılar üçün nəsihətçi ol. Köməyə çağırana cavab ver və öz vədinə sadıq ol. Mühakiməndə insaflı, nitqində ehtiyatlı ol. Heç kəslə ədalətsiz davranma, hamıya qarşı təvazökar ol. Zülmətdə çiray ol, qəmginlərə sevinc gətir, susuzlara dərya ol, sənə pənah gətirənlərə havadarlıq et, məzlumlara kömək göstər, onların əlindən tut və arxa ol. Əməllərində bütöv və dürüst ol. Həqiqətin üzünə gözəllik, etibarın vücuduna bəzək, əxlaqın evinə dirək, aləmin bədəninə nəfəs, ədalət qoşunlarına bayraq və yaxşılıq üfünə nur ol. İnsan ürəyinin torpağına düşən şəh, elm dənizində üzən gəmi ol. Səxavət səmasının ulduzu, hikmətin başının tacı, nəsillərin alnının işığı, itaətkarlıq ağacının meyvəsi ol”¹¹.

Həzrət Bəhaullahın budur ağacından daha bir meyvə. Məsih demişdir: “onları meyvəsindən tanıyacaqsınız”. Bu həmin o meyvələrdən idi ki, mən onun əsasında Həzrət Bəhaullahın həqiqi Peyğəmbər olduğunu söyləyə bilərdim.

8. Axtaran baxış

İrland alimi Corc Taunsend təsdiq edir ki, müasir mütəfəkkirlər dünya hökuməti, kollektiv təhlükəsizlik, beynəlxalq dil, dünya məhkəməsi və insan haqları haqqında fikir söyləyəndə, onlar Həzrət Bəhaullahın yüz əlli il əvvəl dediklərini sadəcə təkrar edirlər. Sonrakı bölmələrdə Həzrət Bəhaullahın dünyasında əkilmiş canlı ağacdən mənim tərəfimdən yığılmış, başqa meyvələrdən ibarət yalnız kiçik seçmələr verilmişdir.

“Hər bir insan həqiqəti heç kimdən asılı olmadan müstəqil axtarmalıdır”.

Həzrət Bəhaullah bizim problemlərin həlli yollarının axtarışından ötrü elmi metodlardan istifadəni nəinki bəyənir, onu hərtərəfli təşviq edir. Doktor Esslemontun yazdığına görə, “Həzrət Bəhaullah heç kimdən Onun izahatlarını və dəlillərini kor-koranə qəbul etməyi tələb etmirdi, əksinə, Öz Təlimində O, ilk növbədə şəxsiyyətlərə kor-koranə inamın qarşısını qətiyyətlə alır və hamıdan tələb edir ki, qulaqlarını və gözlərini “açsınlar” və həqiqətin meydana çıxarılması üçün kənar təsirlərdən asılı olmayaraq çəkinmədən öz şəxsi fikirlərini müəyyənləşdirdirsinlər. O, Öz təlimi ilə hərtərəfli tanış olmağı tələb edir və çəkinmədən Missiyasının ən yüksək dəlili kimi insanların həyatını və xarakterini dəyişən sözlərini və əsərlərini təklif edir”¹.

Həzrət Bəhaullahın Özü deyirdi:

“Hər şeyə axtaran baxışla bax”.

Hər bir şəxsiyyət ruhani həqiqəti müstəqil axtarmalıdır. Ona görə şəxsiyyətin özündən başqa heç kim Allah qarşısında məsuliyyət daşımır. İnsan başqalarının bilik və təcrübəsini götürə bilər və götürməlidir də, lakin o başqalarının tapdığını dərinədən hərtərəfli yoxladıqdan sonra qəti həqiqət kimi qəbul etməlidir.

Ruhani həqiqət axtarışının aramsız cəhdlər tələb etməsi haqqında hələ Bibliyada yazılmışdır. Qanunun Təkrarında deyilir:

“Amma o yerdə Allahınız Rəbbi axtaracaqsınız. Əgər Onu bütün qəlbinizlə, bütün varlığınızla axtarsanız, tapacaqsınız”².

Bu haqda Peyğəmbər Yeremeyə da söhbət açır:

“Məni axtaracaqsınız, əgər bütün qəlbinizlə axtarsanız tapacaqsınız”³.

Məsihin yalançı peyğəmbərlərdən qorunmağa çağırdığı və “siz onları meyvəsindən tanıyacaqsınız” dediyi Mattaya görə Müjdənin həmin fəslində, O, şagirdlərinə cəhdlə axtarmağı həvalə edir:

“Diləyin, sizə veriləcəkdir; axtarın, tapacaqsınız; qapını döyün, sizə açılacaqdır. Zira hər diləyən alır, axtaran tapır və qapını döyənlə açılır”⁴.

Həzrət Bəhaullahın Yazılarında deyilir:

“Elə isə canınızın təpəri, ürəyinizin istəyi, ruhunuzun şövqü və bütün varlığınızın gücü ilə çalışın ki, vüsəl bağçasına daxil olub bənzərsiz Güllü iyləyəsiniz və müqəddəsliyin şirin rayihələrini duyasınız və Əbədi hüzurdan öz payınızı alasınız”⁵.

Həzrət Bəhaullah Məsih kimi bunun asan olmayacağını xəbərdarlıq edir, çünki “dəvət olunanlar çox, seçilənlər isə azdır”. O, deyir:

“Bu nəsihətə qulaq asan kəs bütün zəncirləri qırar və... öz Sevgilisinə qovuşar və canını Cananına tapşırar. Bu qəfəsdən çıxaraq o bir ruh quşu kimi öz müqəddəs və əbədi yuvasına yollanar”⁶.

Lakin Həzrət Bəhaullah öyrədir ki, həqiqət axtarışı bütün həyatın mənasına çevrilməməlidir. Elə ki, həqiqət tapıldı,

o kənara qoyulmamalıdır. O, onu tapanın ürəyində kök atmalı və onun həyatına meyvələr gətirməlidir, əks təqdirdə o, onun üçün faydasızdır. Həzrət Bəhaullah arzu edir ki, *“sadə kölə inamı deyil, ancaq aydın müşahidə və sərbəst düşüncə tərz-i həqiqəti axtaranlara xurafat pərdəsini cıraraq, kor-koranə təqlid buxovlarından azad olmaq və Yeni Vəhyin həqiqətlərini başa düşməyə nail olmaq imkanı verir”*⁷.

Həzrət Bəhaullahın təlimində birmənalı şəkildə deyilir: *“Rəbbin insana ən böyük hədiyyəsi – dərrakədir”*. İnsan isə ondan tamliqlə istifadə etməlidir ki, həqiqəti tapsın.

Bu Həzrət Bəhaullahın ağacından daha bir meyvədir.

9. Quşun iki qanadı

“Kişilər və qadınlar bütün dünyada bərabər hüquqlara, imtiyaz, təhsil və başqa imkanlara malik olmalıdırlar”.

Həzrət Bəhaullah bu prinsipə böyük əhəmiyyət verirdi. Onun təlimində qeyd edilir ki, bir haldakı ana uşağın şəxsiyyət kimi formalaşdığı erkən yaşlarında onun birinci müəllimidir, ananın yaxşı təhsilli olması mütləq vacibdir. Ümumi icbari təhsil həm oğlanlar, həm də qızlar üçün bərabər imkanlar açır.

Bəhai təlimində deyilir ki, əgər hər yerdə qadınlara kişilərlə bir səviyyədə, yüksək mövqe verilərsə, cəmiyyətdə vəziyyət sabitlik və sosial münasibətlərin mənəvi durumu baxımından yaxşılığa doğru əhəmiyyətli dərəcədə dəyişər. Həzrət Bəhaullahın təlimində həmçinin deyilir:

*“Təhsilli anaların uşaqları da savadlı olacaq. Müdrik ananın uşaqları da müdriklik yolu ilə addımlayacaq. Əgər ana mömindirsə, onda uşaqlar da Allahı necə sevməyi biləcəklər. Əgər ana mömindirsə, o, körpələrini həqiqət yolu ilə aparacaqdır”*¹.

Qadının cəmiyyətdə statusunun yüksəldilməsi – Həzrət Bəhaullahın əsas prinsiplərindən biridir. Onun təlimində deyilir:

“Bəşəriyyət iki qanadlı quşa bənzər – biri kişi, digəri isə qadındır. Hər iki qanad güclü olmayınca və hər hansı ümumi qüvvə ilə hərəkətə gətirilməyincə quş səmaya doğru uça bilməz. Bu dövrün ruhuna uyğun olaraq qadın həyatın bütün sahələrində inkişaf etməli, öz vəzifələrini yerinə yetirməli, və beləliklə də kişiyə bərabər olmalıdır. Onlar kişilərlə bir səviyyədə olmalı və bərabər hüquqlardan həzz almalıdırlar”².

Bu nəsihətləri Həzrət Bəhaullah o dövrdə vermişdi ki, o zaman dünyanın bütün guşələrində qadınlar cəmiyyətdə ən aşağı mövqe tuturdular, hətta bəzi yerlərdə qadınların heyvandan bir qədər yüksəkdə durduğu hesab olunurdu.

Bəhai dininin ilk mübəlliglərindən biri qadın idi. Onun adı Tahirə, yəni “pak” idi. O, din yolunda şəhid edilir. Sağlığında Tahirə qadınların azadlığı uğrunda əzmlə mübarizə aparırdı. O, qadınların hüquq bərabərliyi uğrunda həyatını qurban vermiş ilk şəhid idi. Tahirə edam ərəfəsində cəlladlarına cəsarətlə bu sözləri demişdir: “siz istənilən an məni edam edə bilərsiniz, lakin qadınların hüquq bərabərliyinə can atmasının qarşısını almaq sizə müyəssər olmayacaq”³.

Professor E.Braunun sözlərinə görə, əgər Bəhai dini öz böyüklüyünü başqa şeylərdə göstərə bilməsəydi, Tahirə kimi qəhrəman qadının olması onun ucalığı üçün kifayət edərdi. Ser Valentin Çayrol yazır ki, “Onun xatirəsi görünməmiş ehtiramla xatırlanır və böyük ruh yüksəkliyi doğurur, öz həyatı bahasına qoyduğu iz hələ uzun illər bəşəriyyətin gözəl yarısına xidmət edəcək”⁴.

Həzrət Bəhaullahın *ağacının* daha bir meyvəsi belədir.

10. Əsl sərvət

Təhsil hamı üçün əlçatan olmalıdır.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, təhsil – bəşəriyyətin əsl sərvəti, müəllim isə sivilizasiyanın təsirli hərəkətvericisidir. Müəllimin əməyi – fəaliyyətin ən yüksək formalarından biridir.

Maarifləndirmə - dünyanın əvvəlindən bütün müqəddəs Peyğəmbərlərin ən böyük məqsədidir. Həzrət Bəhaullahın dinində həmçinin maarifin təxirəsalınmaz əhəmiyyəti və qeyri-məhdud imkanları bəyan edilir. Maarifləndirmə düzgün istiqamət alanda və hamını əhatə edəndə bəşəriyyət dəyişiləcək və yer cənnətə dönəcək.

Həzrət Bəhaullah “elm, sənət və incəsənət haqqında” aşağıdakı sətirləri yazmışdır:

“Bilik insanın qanadına bənzəyir və onun zirvəyə qalxması üçün nərdivandır. Ona yiyələnmək hamıya vacibdir, lakin boş sözlərlə başlayan və boş sözlərlə qurtaran elmləri deyil, yalnız insanlara fayda verən elmləri öyrənmək lazımdır. Elm və incəsənət xadimlərinin bütün insanlar qarşısında xidmətləri böyükdür... Doğrudan da, insanın əsl xəzinəsi onun biliyidir və bilik şöhrətə, firavanlığa, sevincə, heyranlığa və xoşbəxtliyə çatmaq vasitəsidir”¹.

Yalnız biliklərə sahib olmaq kifayət deyildir. Düzgün qərar qəbul etmək qabiliyyəti ondan az əhəmiyyət kəsb etmir. Ona görə də təhsil xarakterin formalaşmasında olduqca əhəmiyyətlidir. Bilik özü-özlüyündə müdrikliyi təmin etmir.

“Yaddaşın qrammatika, coğrafiya, dilçilik, cəbr və digərlərinə aid məlumatlarla doldurulması” əgər mənəvi tərbiyə ilə müşayiət olunmursa, insanın alicənab və faydalı olmasından ötrü son dərəcə məhdud əhəmiyyətə malikdir.

Doktor Esslemont Həzrət Bəhaullahın təlimi haqqında yazmışdır: “Hal-hazırda yaxşı tərbiyə almış adam, həqiqətən ən nadir hadisələrdən biridir, belə ki, hər bir kəs uşaqlıqdan ona aşılıbmış yalançı təəssürləri, uydurulmuş idealları, yanlış təsəvvürləri və pis vərdisləri özündə daşıyır. Olduqca az adam tapılar ki, uşaqlıq çağlarında ona Allahı bütün qəlbi ilə sevməyi və həyatını Ona qurban verməyi, bəşəriyyətə xidməti həyatın ali məqsədi saymağı, hamının xeyirxah olmaq və ümumi firavanlığa nail olmaq üçün öz gücünü inkişaf etdirməyə böyük səy göstərməyi öyrətsinlər. Bütün bunlar, əlbəttə, yaxşı tərbiyənin əsas amilləridir”².

Demək olar ki, yüz otuz il əvvəl Həzrət Bəhaullah planetimizdə yaşayan bütün uşaqlar üçün icbari təhsilin həyatı zərurliyini elan etdi. Əgər onların valideynləri kəsib olub, bunu təmin edə bilmirlərsə, onda təhsilin haqqını icma verməlidir. Uşaqlar zərif yaşıl cavan budaqlara bənzəyirlər və əgər onlar lap əvvəldən yaxşı öyrədilsə, onlar düz və möhkəm böyüyəcəklər. Əks təqdirdə onlar zəif və əyri olacaqlar. Həyatın ən əhəmiyyətli illərində alınmış təhsil onlara həyatlarının sonuna kimi təsir göstərəcəkdir. Həzrət Bəhaullah “hamıya uşaqlarını tərbiyə etmək və öyrətmək hökmünü vermişdir...hər kim öz oğlunu, yaxud başqa bir uşağı tərbiyə edirsə, bu, o deməkdir ki, o Mənim övladlarımdan birini tərbiyə edir...”³.

Bu daha bir *meyvədir* ki, onun əsasında siz Həzrət Bəhaullahın *ağacı* haqqında mühakimə edə bilərsiniz.

11. Heç kəs yad deyil

Beynəlxalq (köməkçi) dil hər bir xalqın doğma dili ilə yanaşı dünyanın hər yerində tədris olunmalıdır.

Həzrət Bəhaullah göstərir ki, beynəlxalq dil kimi ya mövcud dillərdən biri seçilməli, ya da yenisi yaradılmalıdır. Bu ölkələr və xalqlar arasında mövcud olan anlaşılmazlıq maneələrini aşmaqda kömək edəcək və dünya ticarətinin inkişafına təkan verəcəkdir.

Beynəlxalq dil köməkçi dil rolunda çıxış edəcək. Hər ölkə doğma dilinin gözəllik və füsunkarlığını saxlamaqla yanaşı, beynəlxalq *köməkçi* dili də mənimsəyəcəkdir.

Həzrət Bəhaullah bütün dünyada möhkəm sülhün bərqərar olmasından ötrü bu ümumi dilin zəruriliyini qeyd edir. Bu Onun tərəfindən dünya xalqlarını birləşdirməkdən və onları *son günlərdə* razılıq və əməkdaşlığa gətirməkdən ötrü atdığı daha bir addımdır. Bu dünya dili Müqəddəs Yazılarda Rəbbin bütün xalqları bir yerə toplayacağı *həmin böyük və qorxunc Gün* üçün öncədən vəd edilmişdi.

Əhdi-Ətiqdə deyilir:

*“Çünki Mən millətləri yığmağı, Padşahlıqları toplamağı qərara almışam...O zaman Mən xalqların nitqini dəyişib, onlara pak dil verəcəyəm ki, hamı Rəbbin adını çağırırsın, Mənə çiyin-çiyinə xidmət etsinlər”*¹.

Həzrət Bəhaullahın Təlimində deyilir:

*“Həqiqətən, bu qul indi ona görə gəlmişdir ki, dünyanı canlandırırsın və bütün yer üzünün sakinlərini bir ittifaqda birləşdirsin. Allahın istədiyi tezliklə baş verəcəkdir və sən yer üzünün Əbha Cənnətinə döndüyünü görəcəksən”*².

Bəhaullah adı heç bir dildə başqa cür səslənmir. Musa - “Moisey”, “Moyşe”, İsa - “İsus”, “Yeşa”, lakin Həzrət Bəhaullah adı isə bütün xalqların dilində həmişə Bə(a)haulla(h) kimi səslənir. Beləliklə, Zəkəriyyə Peyğəmbərin sözünün gizli mənası açılmışdır:

“Rəbb bütün dünyanın padşahı olacaq; o gün yalnız Rəbb və Onun adı ucalacaq”³.

O ölkələr ki, bütün dünyanın rifahı onların hökumətlərindən asılıdır, Həzrət Bəhaullah onlara aşağıdakı sözlərlə müraciət edir:

“...mövcud dillərdən birini seçsin, yaxud yeni dil və yazı sistemi işləyib hazırlasın və dünyanın bir ölkəyə və bir ailəyə çevrilməsi üçün onlar dünyanın bütün məktəblərində uşaqlara öyrədilsin”⁴.

Həzrət Bəhaullahın bu prinsipi dünya xalqları tərəfindən qəbul edilsə, dil fərqləri, həmçinin bu fərqlər səbəbindən yaranmış ixtilaflar bir nəslin həyatı müddətində götürülə bilər. Həzrət Bəhaullahın “bəşəriyyətin birliyi və vəhdəti” ilə bağlı yazdıqları bunlardır:

“Ən böyük yardım xalqların bir-birinin dil və yazısı ilə tanış olmasıdır... Bu uca söz İdrak ağacının gözəl meyvəsidir: “Siz hamınız bir ağacın meyvələri və bir budağın yarpaqlarısınız”⁵.

Bu daha bir meyvədir ki, onun əsasında siz Həzrət Bəhaullahın *ağacı* haqqında mühakimə edə bilərsiniz.

12. Tərəqqinin iki təkanverici qüvvəsi

Din elm və idraka zidd olmamalıdır, əks halda o cəhalətdir.

Həzrət Bəhaullahın təlimində aşkar şəkildə deyilir:

*“Elmə uyğun gələn bütün nə varsa, həmçinin dinə də uyğundur. İdraka uyğun gəlməyən şeyi din qəbul etməməlidir. Din və elm əl-ələ yanaşı addımlayırlar. Elmə qarşı çıxan hər hansı din – cəhəldir”*¹.

Doktor Esslemontun kitabından Həzrət Bəhaullahın təlimini təhlil edən daha bir sitat: “Həzrət Bəhaullahın Təliminin əsas prinsiplərindən biri də budur ki, həqiqi elm və həqiqi din öz aralarında razılığa gəlməlidir. Həqiqət birdir və hər hansı bir münaqişə həqiqətdən deyil, səhlərdən yaranır. Bununla belə, nəyi elm və nəyi isə din adlandırmaq məsələsi ətrafında bütün keçən əsrlər boyu amansız mübahisələr baş vermişdir. Lakin çəkişmələrə tam həqiqət işığında nəzər salsaq, həmişə qənaətə gələrik ki, onlar nadanlıqın, cəhəlin, təəssübkeşliyin, şöhrətpərəstliyin, tamahkarlığın, əqli məhdudiyyətin, dözümsüzlüyün, tərsliyin və sairənin ucbatından əmələ gəlmiş, yəni həm dinin və həm də elmin yeganə, həqiqi ruhuna yad amillərdən yaranmışdır”².

Həmin nöqteyi-nəzər Tomas Hekslinin sözlərində də ifadə olunmuşdur: “Filosofların böyük əsərləri və fikirləri onların şəxsi intellektinin bəhrəsi olmaqdan daha çox, onların intellektini istiqamətləndirən yüksək dini ruhlarının nəticəsidir. Həqiqət onlara məntiqi mühakimələr sayəsində deyil, daha çox onların dözümlü, məhəbbəti, sədaqəti, fədakarlığı sayəsində açığlanır”³.

Tanınmış riyaziyyatçı alim Bul təsdiq edir ki, “həndəsi induksiya öz mahiyyəti etibarilə məhdud insan aqlının sonlu kəmiyyətləri işıqlandırmaq üçün Sonsuz Zəkaya dua etmə prosesidir”.

Müqəddəs Kitablardakı vəd edilmiş “tək Çobanın tək sürüsü” haqqında Həzrət Bəhaullahın təlimində deyilir:

“Belə bir Dünya Birliyində bəşəriyyətin iki ən nəhəng qüvvəsi olan din və elm sülhə gələcək və qarşılıqlı yardım şəraitində ahəngdar surətdə inkişaf edəcəklər”⁵.

“Elm” sözünün özü (“science”) fəlin qeyri-müəyyən formasının kökündən “scire” – “bilmək” sözündən götürülmüşdür. Mövhumatlar həqiqi dinlə yanaşı dura bilməzlər. İnsan həqiqəti maddi və ruhani dünyada axtarmasından asılı olmayaraq, yanlış qənaətə əsaslanan fikirləri kənara atmalıdır. Həzrət Bəhaullahın təlimində elm və dinin vəhdəti tam aşkarlığı ilə ortaya çıxır. Onun ardıcıllarının həqiqət axtarışına necə dəvət edilməsilə yaxından tanış olduqdan sonra bu prinsip tam aydın olur:

“Həqiqəti tapmaq üçün biz özümüzü xurafatdan və səthi, köhnəlmiş anlayışlardan təmizləməliyik; aydın, fərasətli ağıla malik olmalıyıq. Əgər bizim varlığımızın piyaləsi özünüsevərliklə doludursa, onda orada həyat cəvhəri üçün yer qalmayacaqdır. Özümüzü haqlı, bütün qalanları isə yolunu azmış hesab etməyimiz xalqların birliyinə aparan yolda ən böyük maneədir. Əgər biz həqiqətə nail olmaq istəyiriksə, onda bu birlik ən əhəmiyyətli məqamdır, çünki həqiqət birdir...heç bir həqiqət digər həqiqətə zidd ola bilməz. Hansı çıraqdan saçmasından asılı olmayaraq, işıq gözəldir; istər Şərqdən olsun, istərsə də Qərbdən, haradan parlamasına baxmayaraq, ulduz nurludur. Xurafatdan azad olun və onda siz hansı üfüqdən boylanmasından asılı olmayaraq, Həqiqət Günəşini sevəcəksiniz...Həqiqət axtarmaq elə budur..”⁶.

Din və elm arasında tam harmoniyanın mövcudluğu bəşəriyyətin mükəmməl və ən yaxşı həyatı üçün zəruri şərtidir. Əgər cəmiyyətdə din elmi üstələyirsə, cəmiyyət cəhalət və fanatizmə yuvarlanacaq. Əksinə, əgər elm dinin ziyanına olaraq

üstünlük əldə edərsə, cəmiyyətdə materializm və mənəvi tənəzzül hökm sürəcəkdir.

Elmin potensialından düzgün istiqamətdə istifadə etməkdən, həmçinin onun nəhəng gücündən bəşəriyyətin məhvinə deyil, onun inkişafına xidmət etməsindən ötrü ruhani həyatımızın yüksək mənəviyyəti tələb olunur. Həzrət Bəhaullahın təlimində deyilir:

“Din xurafatdan, köhnəlmiş ənənələrdən və ağılsız ehkamlardan azad olduqdan sonra elm ilə öz razılaşmasını nümayiş etdirərsə, onda dünyada bütün müharibələri, münaqişələri, mübahisələri və çəkişmələri aradan qaldıran və bəşəriyyəti Allaha məhəbbətin gücü ilə birləşdirən ən böyük əlaqələndirici və təmizləyici qüvvə yaranar”⁷.

Bu Həzrət Bəhaullahın ağacından daha bir meyvə idi.

13. Göy qurşağının rəngləri

Bütün insanlar bir Atanın, Rəbbin uşaqlarıdır və onların hamısı insan ailəsində qardaş və bacadırlar.

Həzrət Bəhaullahın ardıcıllarına növbəti hökm belədir:

“Dünyanın bütün xalqları, tayfaları və dinləri ilə son dərəcə düzgünlük, sədaqət, mehribanlıq, xoşməramlıq və dostluqla ülfət edin. Ta ki, bütün varlıq dünyası Bəhanın fəzlinin müqəddəs şövqü ilə dolsun, ta ki, cəhalət, düşmənçilik, nifrət və kin dünyadan silinib getsin, xalqlar və tayfalar arasındakı yadlıq zülməti Birlik Nuruna yol versin”¹.

Həzrət Bəhaullahın Yazısında deyilir:

*“Xoş o kəsin halına ki, qardaşını özündən üstün tutur”*²

Nə qədər qüdrətli olsa da, istilacı qəbirə yoxsul vəziyyətdə gedir. O, özündən sonra onun meyidini qəbul etmiş bir qarış torpaq qoyub gedir. Eynilə istənilən sırayı döyüşçü torpağa tapşırılır. Həzrət Bəhaullah bizə öyrədir ki, yer Allaha məxsusdur, insanın orada keçirdiyi ömür bir andır. İnsanın bu dünyada qazandığı yalnız - Allaha olan məhəbbət və insanlığa olan məhəbbətdir.

Allahı sevmək, Həzrət Bəhaullah qeyd edir, insanlığa xidmətə həsr olunmuş həyat tərzini keçirmək deməkdir. Allaha xidmət edib, bu zaman insanlara xidmət etməmək mümkün deyildir. İnsandan üz döndərməklə biz Allahdan üz döndərmiş oluruq. Məsihi demişdir:

*“...madəm ki, bunu ən kiçiklərdən birinə etmədiniz, Mənə də etməmiş oldunuz”*³.

Həzrət Bəhaullah bizə deyir ki, irqi xurafatlar problemini həll etməkdən ötrü irqi təsəvvürlər aradan qaldırılmalıdır. Biz insanlara sarılar, qırmızılar, qaralar, ağlar kimi deyil, bizim ümumi Atamızın –Allahın övladları kimi baxmalıyıq.

Həqiqətdə, insanlar arasında dərisinin rənginə görə fərqlər insan nəslinin ecəzkar müxtəlifliyinin və gözəlliyinin bir hissəsidir və o mənfi münasibət və soyuqluq yaratmamalıdır. Bu tip xurafatlar planetimizin müxtəlif guşələrində özünü müxtəlif formalarda göstərir. Haradasa o, sinfi sədd, başqa ölkədə - kasta sistemi, digərlərində isə dini və irqi ayrı-seçkilik mahiyyəti daşıyır. Xurafatlar pası insan cəmiyyətinin strukturuna dərindən daxil olmuşdur. Bunun yanlış, yolverilməz və ədalətsiz olduğuna inanmaq azdır. Biz

öz davranışımızla düzgün anlayış nümayiş etdirməli və mövcud qaydanı düzəltməyə çalışmalıyıq. Hər bir insan özünü bu cür xurafatlardan azad etmək gücündədir.

Həzrət Bəhaullahın təlimində aydın şəkildə deyilir:

“ Hansısa irqin sosial geriliyinə, siyasi cahilliyinə və ya sayca azlığına görə hüququnu tapdalamaq Həzrət Bəhaullahın dininin həyatverivi ruhunun görünməmiş pozulmasıdır. Bu dinin ardıcılıqları sırasında hansısa ayrılma və ya parçalanma onun mahiyyətinə, prinsiplərinə və ideallarına ziddir...Sınıf, ideoloji və irqi əlamətlərinə görə istənilən ayrı-seçkilik təxirə salınmadan kökündən kəsilməli, ona haqq qazandırmaqdan ötrü göstərilən cəhdlərə və ya ictimai rəyin təzyiqinə məhəl qoymadan, heç bir bəhanə ilə onun yeni təzahürlərinə yol verilməməlidir... Şərqdə və ya Qərbdə, demokratiya və ya avtoritar, kommunist və ya kapitalist quruluşlu, Köhnə və Yeni dünyadan olmasından asılı olmayaraq, tabeliyində olduğu irqi, dini və ya siyasi azlıqları rədd edən, hüquqlarını ayaq altına atan və ya məhv edən dövlət və xalqlardan fərqli olaraq, Həzrət Bəhaullahın bayrağı altında toplanmış insanlardan təşkil olunmuş icmalar dini, irqi, sinfi və ya milli azlıqları ruhlandırmağı və dəstəkləməyi, onların maraqlarını qorumağı özlərinin ilkin və qaçılmaz vəzifələri hesab etməlidirlər”⁴.

Hər hansı bir ölkədə Allaha və insana məhəbbət sönəndə, nifrət və xurafatlara yoluxmuş kəslərin zamanı başlayır. Onlar insanların ürəklərindən Allahı qovur və özlərinin uydurduğu yalançı allahlara təriflər söyləyirlər. Bu yalançı allahların adı aşağıdakılardır: Millətin Üstünlüyü, Dinin Üstünlüyü, İrqi Üstünlüyü, Sınıfın Üstünlüyü. Bunlar qeyri-sağlam və dağıdıcı ideyalardır. Onlar üstünlük əldə edəndə, bir xalq digər xalqın üzərində hökmranlıq edəcək, bir irqi nümayəndələri digər irqdən olanlardan asılı vəziyyətə düşəcək. Bu ideyalar qaradəriliylə ağdəriliylə, sarıdəriliylə

ağdərilər arasında ədavət toxumu səpir...Onlar bir imtiyazlı sinfin qalanları üzərində hakimiyyətinə haqq qazandırır. Onlar insanın etiqad azadlığını və dini mənsubiyyət hüququnu pozur. Bunlar əxlaqsız, saxta, səhv doktrinalardır. Onları qəbul edən və əlində rəhbər tutan insan, xalq və ya dövlət əvvəl-axır Allahın qəzəbinə tuş gəlib, cəzasına çatacaqdır⁵.

Həzrət Bəhaullah yazır:

“Dünya bir vətəndir və bütün insanlar onun vətəndaşlarıdır”⁶.

İrqi və başqa xurafatların istənilən təzahürlərindən qurtuluş bizim günlərin şüarı olmalıdır. Bu Bəhai dininin əsas müddəalarından biridir.

“Allahın gözündə dərinin rənginə görə fərq yoxdur; hamı rənginə və ona xidmətinin gözəlliyinə görə birdir. Dərinin rəngi mühüm deyildir, yalnız insanın ürəyi mühümdür. Əgər daxildə ürək ağ və təmizdirsə, zahirin necəliyi əhəmiyyətsizdir. Allah adamları dərisinin rəng çalarlarına və bədən quruluşuna görə fərqləndirmir. O ürəyə baxır”⁶.

“Milliyyətindən, dinindən və ya dərisinin rəngindən asılı olmayaraq, bütün insanları sevən şəxslər - ən ali insanlardır”⁷.

Həzrət Bəhaullahın ağacından olan bu meyvə əsasında da siz Onun həqiqi Peyğəmbər olduğunu yoxlaya bilərsiniz.

14. Ruhani aləmlər

Hər insanda ən mühüm olan – onun ruhudur.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, insanın ruhu ölməzdir. O, Allahın Səltənəti durduqca qalacaq, ona görə də əbədidir. Həzrət Bəhaullah buyurur:

“İndi də insanın ruhu və onun əbədiliyi haqqında sənin sualına dair. Bu həqiqəti bil ki, ruh, bədənədən ayrıldıqdan sonra öz tərəqqisini, ta Allahın hüzuruna yetişənə kimi elə bir halda və şəraitdə davam etdirir ki, nə dövrlərin və əsrlərin gərdişi, nə də bu dünyanın dəyişiklik və hadisələri onu dəyişə bilməz. Allahın Məlakutu, Onun Səltənəti, Onun Cəbərutu və Qüdrəti mövcud olduqca, ruh da mövcud olacaqdır. O, Allahın nişanələrini və Onun sifətlərini zahir edəcək və Allahın inayətini və lütfünü aşkar edəcəkdir... onların sonrakı həyatı elədir ki, Biz onu təsvir etməyə qadir deyilik”¹.

Təkamül prosesi milyon illər ərzində son məqsədə - elə bir varlıq yaratmağa yönəlib ki, özündə “Allahın oxşarını və bənzərini” əks etdirə bilsin. Xəlqetmənin son həddi, zirvəsi insan olan, fiziki baxımdan – kamil varlığın inkişafında deyildir. Xəlqetmənin həqiqi tacı “ruhun” yolunu inkişaf etdirməkdir. İnsan fiziki təkamülün sonu və ruhani təkamülün başlanğıcını ifadə edir.

Fiziki baxımdan kamil varlıq, insan yarananda, o, “ruhu” daşımaq qabiliyyətində oldu. O, birinci varlıqdır ki, həm özünü, həm də Allahı dərk edir.

Təkamülün bu həqiqi əhəmiyyəti haqqında Həzrət Bəhaullah yazır:

“Dünyanı, onda yaşayan və hərəkət edən bütün varlıqları xəlq etdikdən sonra, O, Özünün Muxtar və Hökmran iradəsi ilə məxluqat içərisindən Onu tanımaq və Onu sevmək üçün insanı seçdi ki, bu da kainatın yaradılmasının səbəbi və ilkin məqsədi idi...”².

İnsanın bədəni “ruhun” inkişaf etdiyi məbədə çevrildi. Bədən çıraq, ruh isə bu çırağın işığı idi. İnsanın ruhu varlıqlar içərisində ən kamil fiziki formaya malik varlıqda – insan bədənində inkişaf etmək imkanı əldə etdi. Lakin güzgü sınında onda əks olunan Günəş itmədiyi kimi, insanın ruhu da bədənə ölməsi ilə itmir.

Ruhun ölümsüzlüyü insan həyatının ən əhəmiyyətli amili olub, o “azad seçimlə” birgə dünyada mənəviyyat və nizamın ən güclü mənbəyidir. O, ruhaniyyətin əsasıdır. Hər bir insanın fitrətinə fiziki həyatdan da vacib olan nəşə əhəmiyyətli bir şeyə çox təkidli ehtiyac qoyulmuşdur. İnsan instiktiv olaraq o həyata can atır ki, o, orada öz yolunu seçməkdə sərbəstdir. Ruhani həyata bu çox təkidli daxili ehtiyac o qədər güclüdür ki, əsrlər boyu o ortaya çıxmış və insanı bu dərin məsləkdən məhrum etməyə cəhd edən materialist təlimləri rədd etmişdir.

“Yalnız atomlar və vakuum realdır” elan edən mexaniki konsepsiyasını inkişaf etdirən Levkipp və Demokrit “atomistika” məktəbinin əsasını qoydular. Lakin Sokrat və Platon daha bir yunan fəlsəfi məktəbinə istiqamət verdilər ki, burada yetərincə uzun müddət artıq atom deyil, şüura “Dünyanın ilkin amili” kimi baxılırdı.

Sonrakı əsrlərdə mexaniki determinizmin üstünlük əldə etməsilə insan yenə öz “seçimindən” məhrum edildi. “Heç nəyi görməyən” kilsə başçılarının son dərəcə ortodoksal dərslərinə qarşı üsyan qaldıran elm, yenə ruhun öz iradəsini azad bildirmək üçün yer qoymadığı fatalizm formasına qayıtdı. Bu dəfə “seçimə” sanki bir dəfəlik son qoyuldu.

Lakin XIX əsrin ortalarında yeni ruh qəfildən elm dünyasını öz qoynuna aldı. Nyutonun köhnə “klassik fizikası” öz yerini nüvə fizikasına verdi. Determinizmin yerinə indeterminizm gəldi. Elektronun davranışının eksperimental tədqiqi “qeyri-müəyyənliyin” yeni prinsipinə gətirib çıxartdı. Fatalizm və materializm küncə sıxışdırıldı. Onlar, bir alimin

sözlərinə görə, “məğlub oldular”. Bizim günlərdə həqiqi dinlə həqiqi elmin yanaşı durduğunu və eksperimental elmin Allaha doğru gedən yolda insanı necə dəstəklədiyini görmək fərəhləndiricidir. Din İnc yazır ki, “elm dinin müttəfiqi olmuşdur”.

Həzrət Bəhaullah Öz ardıcıllarını insana onun ruhunun ölməzliyini deyən daxili səsə inanmağa çağırırdı. O, Öz ardıcıllarını əmin edirdi ki, bütün həyat qüvvələri – həm ruhani, həm də maddi, əvvəl-axır bu inkarolunmaz həqiqəti təsdiq edəcək.

Müasir dövrün bir çox tanınmış alimləri, öz tədqiqatlarına istinad edərək, bu həqiqəti təsdiq edirlər. Onlar “materianın” dağılmaz olduğunu qeyd edirlər. O, “ölmür”, yalnız yeni hala keçir. Belə çıxır ki, o da müəyyən mənada ölməzdir; və onda necə ola bilər ki, qeyri-maddi olan “ruh” və ya qəlb – fani olsun?

Bizim dövrdə, nüvə fizikası dövründə məhz dinsiz, şübhə edən, ateist geri qalmış cahil kimi görünür.

Tanınmış bioloq K.K.Xerst yazır: “genetika sahəsində son tədqiqatlara istinadən deyə bilərik ki, canlı genlər praktiki olaraq ölməzdir”³.

Fizika sahəsində Nobel mükafatı laureatı A.H.Komptonun sözlərinə görə: “...insan üçün əhəmiyyət kəsb edən şeyin onunla birgə torpağa basdırıldığını söyləməkdən ötrü elmin əlində inandırıcı dəlil yoxdur”⁴. O, həmçinin qeyd edir: “Biologiya elminin dili ilə danışsaq, həyat, alma toxumunda və ya insan hüceyrəsinin nüvəsində olmasından asılı olmayaraq, öz mahiyyətinə görə sonsuz və əbədidir...Belə olan halda idrakın, şüur və ya ruhun sonsuzluğundan danışmaq məntiqi olmazdı?”⁵.

Həzrət Bəhaullah yazır:

“Peyğəmbərlər və Elçilər yalnız insanları haqqın doğru yoluna istiqamətləndirmək üçün gəlmişlər. Onların

vəhylərindən məqsəd bu olmuşdur ki, bəndələr tərbiyə alsınlar və dünyalarını dəyişərkən, tam paklıq, müqəddəslik və saflıq halətində Ulu Allahın hüzuruna yollansınlar”⁶.

Məsih Öz şagirdlərinə nəsihət verir:

“...kim ardımca getmək istəyirsə, özünü inkar etsin və çarmıxını götürüb, ardımca gəlsin...Zira, insan bütün dünyanı qazanıb, öz canını itirsə, ona nə fayda olacaqdır?”⁷.

Məsih onlara deyirdi ki, Öz ruhunu xilas etməkdən ötrü onlar Ona, Məsihə inanmalıdırlar. Əgər onlar safqəlbli və sədaqətli idirlərsə, O, onlarla fəxr edəcək, yox, əgər onlar etibarsız və Onun təliminə xəcalət gətirəndirlərsə, O da “Atanın cəlalında” gələn zaman onları utandıracaq.

Şagirdləri İsadən soruşur: “...bəs kim xilas ola bilər?”. Cavab belə idi:

“Doğrusunu sizə deyirəm ki, ...Mənim ardımca gələn sizlər də... taxt üzərində oturacaqsınız...və hər kəs əbədi həyatı miras götürəcəkdir...”⁸.

Sonra Məsih ruhani gözə malik olmağın vacibliyini xatırladır, çünki indi hakimiyyətdə oturanların, lakin inanmayanların bir çoxunu sadə, lakin inamı olan insanlar əvəz edəcək. O, xəbərdarlıq edir:

“Fəqət çox birincilər sonuncu və sonuncular birinci olacaqlar”⁹.

Həzrət Bəhaullahın təlimində deyilir ki, Allah Elçisi gəldiyi zaman Ona inanmaq – *yaşamaq*, inanmamaq isə *ölümə* bərabərdir.

Ətrafımızda olan hər şey – daşdan tutmuş insana kimi – yaşayır. Minerallar, bitkilər, heyvanlar və insan Səltənətləri həyata malikdirlər. Hətta atomlarında elektronların protonlar ətrafında daim hərəkət etdiyi daşda da həyat var, lakin insan həyatı ilə müqayisədə daş sanki ölüdür. O biri dünyada möminlərlə inanmayanlar arasında fərq də bu cürdür. Baxmayaraq ki, bütün ruhlar ölümsüzdür və əbədi yaşayır, onların düşəcəyi vəziyyət daşla insan arasındakı fərq qədərdir. Mömin insan ruhani həyatın zirvəsindədir və o *yaşayır*. İnamsız insan isə hətta sağ olsa da, *ölmüş* vəziyyətdədir və onun həyatı daşın həyatına bənzəyir.

Həzrət Bəhaullah ruh haqında yazır:

*“Ruh bütün yaradılmışlar arasında öz Yaradanının ucalığını bəyan edən, Onun Cəlalını tanıyan, Onun həqiqətindən yapışan və Ona səcdə edənlərin birincisidir. Əgər o, Allaha sadıqdırsa, Onun nurunu əks etdirəcək və axırda Ona qayıdacaqdır. Əks tədqirdə o, öz nəfsinin və ehtirasının qurbanına çevriləcək və nəhayətdə onların girdabında batacaqdır”*¹⁰.

Bu Həzrət Bəhaullahın *ağacından* daha bir meyvə idi.

15. Ruhun qidası

Dua – həm iltifat, həm də vəzifədir.

Bəhai təliminə görə, dua ruha şəfa verir. O, sevinc və xoşbəxtlik gətirir, insanı sınaq və çətinliklərdə qoruyur. Dua ruhun həyatını mühafizə etməkdən ötrü olduqca zəruridir.

Bədənin gündəlik qidaya ehtiyacı olduğu kimi, ruha da gündəlik qida gərəkdir. Ruh üçün ruhani qida duadır. Qidadan məhrum olmuş bədən təqətdən düşür. O, xəstələnir və ölür. Eyni hal insanın ruhu ilə də baş verir. Onu daim və lazımı qaydada qidalandırmayanda, o gücdən düşür və xəstələnir. O, ölməsə də, köməksiz hala düşür.

Doktor Aleksis Kerrel deyir ki, duada şəfaverici qüvvə vardır. Elm bunu təsdiq etsə də izah verməkdə acizdir. Bu qüvvə, Kerrel və başqa tanınmış alimlərin təsdiq etdiyi kimi, şəfa tapma möcüzəsi göstərir.

Əgər insan əlini işlətməsə və onu həmişə asılı saxlasa, o, tezliklə hərəkətmə qabiliyyətini itirəcək. Əl hərəkətsiz və gərəksiz olacaqdır. Əgər insanın ruhu da dua ilə müntəzəm qidalanmasa, həyat qabiliyyətini itirəcək və lazımsız olacaqdır.

Həzrət Bəhaullah bizim üçün çoxlu sayda gözəl dualar nazil etmişdir. Lakin O, yada salır ki, ibadət yalnız dua oxumaq və namaz qılmaqla məhdudlaşmır. İşləməyin özü, Onun dediklərinə görə, Allaha ibadətdir. Onun sözlərinə görə:

“Biz bunu – yəni sənin əməyini Allaha ibadətlə bərabərləşdirdik”¹.

Onun təlimində həmçinin deyilir:

“Bəhai təlimində incəsənətlə, elmlə və sənətlə məşğul olmaq ibadətə bərabər tutulur. İnsan yüksək keyfiyyətli bir parça kağız düzəltmək üçün bütün səyini toplayıb vicdanla çalışırsa, bununla Allahı mədh edir. Ümumiyyətlə, insanın səmimi qəlbdən etdiyi bütün çalışmalar və səylər, əgər onlar yüksək ideallar naminə və bəşəriyyətə xidmət etmək arzusu ilə görülsə, Allaha xidmət etmək deməkdir.

Allaha xidmət etmək – bəşəriyyətə xidmət etmək və insanlara onların ehtiyaclarında kömək etmək deməkdir. Xidmət- ibadət deməkdir”².

Bəhai Yazılarında həmçinin deyilir:

“Xurafatdan uzaq olan və bəşəriyyətin həmrəyliyinə inanan, xəstəyə həssaslıqla və qayğıkeşliklə yanaşan həkim Allahı mədh edir”³.

Bəhai təlimi öyrədir ki, insan bütün həyatı boyu dua halətində yaşamalıdır. İnsana istiqamətlənmiş istənilən söz, fikir və ya əməl sözün həqiqi mənasında duadır.

Bu da Həzrət Bəhaullahın *ağacından* daha bir *meyvə*.

16. Hər kəsin ruhu - hökmdardır

Uşaq atasının və ya anasının dinini irsən ala bilməz. Allaha inanıb və ya inanmamaq qərarını O, özü verməlidir.

Həzrət Bəhaullah öyrədir ki, insanlar hansısa dini valideynləri və yaxınları ardıcılı olduğuna görə qəbul etməməlidir. Hər bir kəsə sərbəst araşdırmaq və dini qəbul etmək və ya etməmək hüququ verilməlidir. Bu səbəbdən heç bir uşaq anadan bəhai doğulmur. Bəhai olmaq qərarı on beş yaşına çatdıqdan sonra verilə bilər. Həzrət Bəhaullah bu yaşı “ruhani yetkinlik” yaşı adlandırır.

Valideynin borcu – uşağı həm maddi dünya, həm də ruhani dünya ilə tanış etməkdir. Uşağa Allahın bütün böyük müqəddəs Peyğəmbərlərinin təlimləri və əməlləri haqqında danışılmalıdır. Bu ilkin yaşlarından dini xurafatlardan uzaqlaşmağa imkan verəcək və mümkündür ki, dinin gələcək seçimi üçün əsas olacaqdır. Valideynlər uşağı öz dinlərinə həyat –tərzlərinin nümunəsi vasitəsi ilə və Allahın təliminə bağlılıqları ilə cəlb edə bilərlər. Lakin bu məsələdə az da olsa təzyiq göstərilə bilməz. Hər kəsin ruhu öz cığırını seçməkdə sərbəstdir, o, - öz ruhani təyinatını müəyyən edən hökmdardır.

Həzrət Bəhaullahın *ağacından* olan daha bir meyvə belədir.

17. Tək sürü və tək Çoban

Xalqların dünya birliyi insan haqlarını müdafiə etməlidir.

Təqribən yüz qırx il əvvəl Həzrət Bəhaullah dünya hökmdarlarına aşağıdakı sözlərlə müraciət etmişdir:

“Ey dünyanın hökmdarları, bir olun, zira bunun vasitəsilə sizin aranızdakı nifaq burulğanı sakitləşə və sizin xalqlarınız rahatlıq tapar...”¹.

Başqa bir yerdə O, ümumdünya sülhünə və əmin-amanlığa çatmağın yolunu göstərir:

“ O zaman gələcək ki, böyük, insanların cahanşümul bir toplantısının zəruriyyəti gerçəkləşəcəkdir. Yer üzünün hakimləri və kralları onda iştirak etməli və onun müzakirələrində iştirak edərək, elə yollar və vasitələr axtarmalıdırlar ki, insanlar arasında Ən Böyük Sülhün təməlini qoymağa imkan versin...”².

Yazılarının hər bir kəlməsi ilə Həzrət Bəhaullah dünyanın birləşdirilməsinin əsasını qoyur ki, bununla da Müqəddəs Kitablardakı peyğəmbərliklər həyata keçsin və bəşəriyyət “tək Çoban və tək sürü”, Yerdə vəd olunmuş sülh zamanından zövq ala bilsin.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, bəşəriyyət dinc yolla bu böyük birliyə nail ola bilər. Əgər bəşəriyyət bunu etməzsə,

onun vəziyyəti düzgün istiqamət seçməyə nə qədər getdikcə ağırlaşacaq. O, vahid dünyaya nail olmağın yolunu göstərsə də, ona çatmağın məsuliyyəti bəşəriyyətin üzərinə düşür.

Həzrət Bəhaullah bütün millətlərin və xalqların rifahını təmin etməkdən ötrü planet miqyasında xüsusi təsisatın - *Ali İdarəetmə Orqanının* yaradılmasının zəruriliyini qeyd etmişdir. Bu orqan həm böyük, həm də kiçik xalqların mənafeyini müdafiə etməli və hər bir şəxsin hüquqlarına təminat verməlidir.

Dünya hökmdarlarına və şahlarına, o cümlədən ABŞ prezidentinə və Qərbin digər ölkələrinin dövlət başçılarına ünvanladığı müraciətində, Həzrət Bəhaullah belə bir təsisatı yaratmaqdan imtinanın uğursuz nəticələrini də xəbərdarlıq edirdi. Onsuz, O, yazırdı, bədbəxtliklər bir-birinin ardınca dünyanın üzərinə töküləcək.

Həzrət Bəhaullahın cızdığı plana uyğun olaraq bu dünya qurumunun, dünya xalqları tərəfindən azad şəkildə seçilmiş *Dünya parlamenti, dünya paytaxtı, beynəlxalq polis korpusu, dünya tribunalı* və *məhkəməsi* də olmalıdır.

Xalqların bu dünya ittifaqı yalnız Qərbin və ya Şərqi maraqlarını müdafiə etməyəcək. Onda heç kim - nə ağlar, nə qaralar, nə varlılar, nə də yoxsullar xüsusi imtiyaza malik olmayacaq. Dünya xalqlarının bu toplantısının yalnız bir məqsədi olacaq: bütövlükdə insan cəmiyyətinin rifahı, hər bir insanın ayrılıqda hüquq və imtiyazları.

Həzrət Bəhaullah nəinki belə bir ümumdünya orqanının zəruriliyini qabaqcadan görürdü, O, həmçinin bu təsisatın strukturunu, qanun və prinsiplərini də təklif edirdi. Bu ümumdünya orqanı ölçü və çəkinin vahid sistemini, həmçinin ümumi pul vahidini təyin etməlidir. O, dünyanın təbii resurslarından istifadəyə nəzarət edəcək və dünya bazarını tənzimləyəcək.

Bu təşkilat istedad və təşəbbüslər sayəsində yaranan təbii və əsaslandırılmış fərqləri aradan götürmədən ifrat

varlıqla yoxsulluğu bir-birindən ayıran sərhədləri yox etməyə kömək edəcəkdir. O, qarşılıqlı mənfəəti qorumaq, həm sahibkarın və həm də işçinin hüquqlarını müdafiə etməklə əməklə kapital arasında münasibətləri tənzimləyəcək. O, beynəlxalq köməkçi dilin yayılmasına yardımçı olacaq.

Bir sözlə, o, sülhsevər, mütərəqqi, çiçəklənən, ruhani dəyərlərə istiqamətlənmiş bəşər ailəsinin yaradılmasından ötrü bütün tədbirləri görəcəkdir. Bu, Musa, İsa və keçmişin digər Peyğəmbərlərinin öncədən xəbər verdiyi dünya xalqlarının ailəsi, “tək Çoban və tək sürünün” zamanı olacaq.

Bu mənim Həzrət Bəhaullahın *ağacından* dərdiyim sonuncu *meyvə* idi. Ağacın üzəri hələ də başqa meyvələrlə də dolu idi. Onların əsasında Həzrət Bəhaullah haqqında fikir söyləmək mümkündür.

Məsih demişdir:

*“Yalançı peyğəmbərlərdən qorunun...Onları meyvələrindən tanıyacaqsınız...Yaxşı ağac pis meyvə verə bilməz; çürük ağac da yaxşı meyvə verə bilməz. Beləliklə onları meyvələrindən tanıyacaqsınız”*³.

Bu, Həzrət Bəhaullah dininin bol məhsulundan götürülmüş bir neçə meyvə idi. Lakin bu Onun Təliminin ruhu haqqında mühakimə yeritməkdən ötrü kifayət edərdi. Həzrət Bəhaullahın Özü “Kitabi-Əqdəsdə” bu Təlimi Öz “ağacının” “meyvəsi” adlandırmışdır⁴.

Bu meyvələr əsasında, Məsihin göstərişinə uyğun olaraq, indi siz Həzrət Bəhaullahın həqiqi və ya yalançı Peyğəmbər olduğunu söyləyə bilərsiniz.

Uzun illər tədqiqat və axtarışlardan sonra *baş tutmamış zühur haqqında* *İşi* mən bu cür sonluqla bitirdim. Sonuncu dəlillər də toplanmışdı və indi onlar geniş oxucu kütləsinin mühakiməsinə verilə bilərdi, çünki mən öz işimi qurtarmışdım.

Sonralar, Həzrət Bəhaullahın dinini daha dərindən öyrəndiyim zamanlar, mən bildim ki, bu təlimdə peyğəmbərliklərin yerinə yetməsinə deyil, məntiq və düşüncəyə daha çox əhəmiyyət verilir. Bununla belə bu hadisələr o qədər təəccüblü və peyğəmbərliklərlə o qədər heyrtləndirici dərəcədə uyğun idilər ki, geniş oxucu kütləsini bu faktlarla tanış olmaqdan məhrum etmək mənim tərəfimdən səhv hərəkət olardı. “Tək Çoban və tək sürü” zamanı çatdığı gün, bu peyğəmbərliklərin həm birbaşa, həm də məcazi mənada həyata keçdiyi bəlli olacaq.

İndi siz mənim yüz ildən çox tarix olan bu sirri açmağım haqqında öz fikrinizi söyləyə bilərsiniz. Bu sizin işinizdir. Mənim isə öz problemim vardır. İnsan üçün ən çətin məsələ seçim etməkdir. İnsan həyatda yalnız bir dəfə onun qarşısında durmalı olur. Mən onu “çağırış” adlandırdım.

VI HİSSƏ

ÇAĞIRIŞ

1. Əgər o günlər qısaldılmasaydı...

“İş”, mənim istəyimə uyğun olaraq, tamam açılmışdı. İndi mən onu kənaramı qoymalıyam? Onunla nə edirəm? Onu unudummu?

Uzun illərin araşdırma və tədqiqatları mənə bir acı həqiqəti öyrətdi. Dini hərəkətlər də, insanlar kimi ardıcıl olaraq uşaqlıq, gənclik, yetkinlik, qocalıq mərhələlərindən keçir və hətta ölürlər. Böyük dinlərin həyatı min illərlə davam etdiyinə görə, onların qocalığı bəzən əsrlər boyu uzanır. Ölüm elə yavaş baş verir ki, bütöv nəsillər onu görə bilmir. Əgər Məsihin sözləri doğrudursa, dini təsisatlar, onları yaratmış yaradıcı ruh onları tərk etdikdən sonra hələ uzun illər öz mövcudluqlarını davam etdirirlər.

Bir tanınmış filosof dinlərin inkişafında üç mərhələ ayırmışdır:

Birinci mərhələ: Allah insan üçün real və yaxındır. Allahın Ruhu hər addımda insanın həyatında özünü göstərir. Bu din canlıdır.

İkinci mərhələ: Tədricən insana mədəniyyət Allahdan yaxın olur. İlahiyyət dindən yüksəyə qalxır. Həqiqət daxili qənaətlə deyil, şüurla qəbul edilir. Zəvvarlar və müqəddəslər kənarlaşdırılır, onların yerini ruhani həqiqətləri axtaranlar deyil, gözəllik və romantika axtaran sənətkarlar və macərə həvəskarları tutur.

Üçüncü mərhələ: Bu sonuncu mərhələdə maddi fürsətlər və fiziki həzzlər əsas amilə çevrilirlər. Nə Allah, nə də mədəniyyət başda durmur. Nə vaxtsa canlı və təsirli dindən yalnız zahiri örtük qalmışdır. Allah Elçisinin dini təlimi qoca adamın qan damarları kimi ətalətsizləşmişdir. Din zamanə ilə ayaqlaş bilmir. O, dünyada baş verənləri anlamaq və izah etmək gücündə deyildir. Din yalnız keçmişlə yaşayır, bununla əlaqədar, o, insanda yalnız ətalətli və konservativ olana müraciət edir. Nə vaxtsa, zəvvarların və sənətkarların keçdiyi

yollarda, indi ruhaniyyət və gözəllik axtaranlar deyil, yalnız həzzlər və kəskin duyğular axtaran turistlər addımlayırlar.

Qərb sivilizasiyası şübhəsiz ki, üçüncü mərhələyə gəlib çatmış və onda ilişib qalmışdır. Dinin gözdən düşməsində təəccüblü bir şey yoxdur. İnsanlar sinaqoq, kilsə və məscidə, ürəklərində inanmadan nəzakət xatirinə gedirlər.

Əgər vəziyyət bir qədər başqa olsa idi, *baş tutmamış zühur haqda İşin* bu hissəsi ilə bağlı yalnız ən yaxın dostlarımla bölüşərdim. Lakin bizim cəmiyyətin yavaş-yavaş təhlükə girdabında batdığını görəndə, bu haqda hamının eşitməsini vacib bildim. Sonra kimin necə hərəkət edəcəyi onun öz işidir. Hər halda bu haqda bir dəfə, aydın və birmənalı formada mütləq danışılmalıdır. Dostunla kələ-kötür dağ yolu ilə hərəkət edərkən, onun sükan arxasında mürgülədiyini görəndə, ona və özünə görə onu oyatmağa borclu deyilsənmi? Qonşu evdə adamlar yatan vəziyyət olarkən ev alışıb yanırısa, bu hadisəni görən insan, ölüm təhlükəsi ilə üzləşmiş qonşularını xilas etməkdən ötrü irəli atılmalı deyilmi?

Messiyanın gəlişi ilə bağlı hadisələrin tədqiqinə başlayarkən mən xristian idim. O zaman bu tədqiqatın məni haralara aparacağı haqda təsəvvürüm yox idi. Lakin tədqiqatım bitdikdən sonra mən bu dəfə əvvəllər olduğu kimi yenə, lakin xristianlıqla bağlı daha dərin biliklərə sahib xristian idim. Mən həmçinin Həzrət Bəhaullahın ardıcılı oldum. Mən indi bəhai idim. Mənim başqa seçimim yox idi. Mən ya Həzrət Bəhaullahı qəbul etməli, ya da Məsihi rədd etməli idim.

Nəyisə sübut etməyin dörd qaydası vardır:

1. şüurla (məntiqlə və eksperimentlə);
2. duyğularla (təcrübə ilə)
3. ənənələrə və ya peyğəmbərliyə uyğun olaraq (əhdə əməl etməklə);
4. ilhamla və ya intuisiya ilə (duyğu və məntiqdən yüksəkdə duran daxili etiqadla).

Həzrət Bəhaullah barəsində düşünərkən, mən hər dörd üsuldən istifadə etdim. Mənim iddiam tədricən azaldı və mən özümü Günəşə baxmaqdan ötrü yuvasından çıxmış qarışqa kimi hiss etdim.

Həzrət Bəhaullah zühur edəndə bütün peyğəmbərliklər sadəcə astronomik dəqiqliklə həyata keçdi. O, qanuni olaraq Onun hazırlanmış taxtına çıxdı. O, həqiqəti eksperimentin köməyi ilə elmi metodlarla axtarmağı tapşırırdı. Onun həyatı, bu haqda başqa kitabda – “Cəlal Sultani” kitabında ətraflı danışılır – o qədər gözəlliklərlə və ilhamla doludur ki, hətta bir xristian keşişi və Bibliyanın tanınmış tədqiqatçısı birdirmişdir: “Əgər son dövrdə peyğəmbər gəlmişsə də, O, şübhəsiz ki, Həzrət Bəhaullahdır”¹.

Mən bəhailərin Musa, İsa və Məhəmməd peyğəmbəri nəcib hisslərlə sevmələrinin səbəbini öyrəndim. Musa, İsa, Məhəmməd və digər Allah Elçilərini inkar etmək Həzrət Bəhaullahı inkar etməyə bərabər olardı. Onlar daşdıqları Müqəddəs Ruhda birdirlər. Allahı Günəşə, Musa, İsa, Məhəmməd və digər peyğəmbərlər isə güzgüyə bənzəyirlər. Onlar eyni həqiqəti əks etdirirlər. Onlar sadəcə müxtəlif tarixi dövrlərdə gəlmişlər.

Mən Həzrət Bəhaullahı qəbul etməyə bilməzdim, çünki Onu inkar etməklə, mən Məsihi inkar etmiş olardım. Onlar həqiqətən birdirlər. Hər güzgüdə eyni İlahi işıq əks olunur. “Bəhai” sözü mənim üçün aydın, sadə, istilik və məhəbbətlə dolu söz oldu. Onun mənası “Həzrət Bəhaullahın ardıcılığı” deməkdir.

İndi, mən bəhai olduqdan sonra, bu kitabı ola bilsin ki, başqa cür yazardım. Lakin o bəhai deyil, itmiş Messianı axtarmaq həvəsinə düşmüş xristian tərəfindən yazılmışdır. Onu bilirəm ki, indi mən Məsihi xristian olduğum dövrdə sevdiiyimdən də qat-qat artıq sevirəm. Həzrət Bəhaullah mənə Məsihin gözəlliyini və böyüklüyünü anlatdı.

Bu tarixçəni axırda sizinlə bölüşmək qərarına gəldim. Bütün bu qəribə şeylər haqqında bildikdən sonra mənim üçün susmaq qeyri-mümkün oldu. Təəssüflər ki, dünya bu haqda çox az bilir! Biləndə ki, bu haqda dünyaya danışmalıyam, mən məsuliyyətin ağır yükünü öz daxilimdə hiss etdim. Görünür, Həvvari Pavel də Məsihin birinci gəlişi zamanı eyni hisslər keçirmişdi:

“....Müjdəni təbliğ etmirəmsə, vay başıma”².

Artıq yüz əlli ildən çoxdur, bəşəriyyət bu qiymətli fürsətə laqeyid yanaşır. 1844-cü ildən başlayaraq bu günə kimi insanlar Həzrət Bəhaullah və Onun ardıcılarının müraciətinə qulaq asmaq istəmirlər. Ona görə də elə bir gün gələ bilər ki, onda çox gec olar və Allahın bəşəriyyətin üzərinə göndərdiyi bələlərin qarşısını almaq artıq mümkün olmaz. Əgər tezliklə böyük sayda insan Onun Ruhunu bütün bəşəriyyətə çatdırmaqdan ötrü Onun bayrağı altına toplanmasa, bəşəriyyətin gələcəyi zülmət içində görünəcək. Bununla belə, hər bir möminin bizim günlərin Allah Elçisinin çağırışına cavab verməkdən ötrü vaxtı vardır. “Eşitmək” üçün qulağı olan, “görmək” üçün gözü olan hər bir kəs ayağa qalxıb Qüdrətli Allaha xidmət edə bilər. O, “iki nəfərin götürüldüyü və bir nəfərin qaldığı” axır-zamanda ruhani nəsihətin vəd edildiyi *seçilmişlər* içərisində ola bilər. Məsih demişdir:

“Əgər o günlər qısaldılmasaydı, heç bir insan xilas olmazdı; fəqət seçilmiş olanlar naminə o günlər qısaldılmışdır”³.

Məsih ardıcıllarının son günlərdə başqa adla adlandırılacağı barədə, Yeşayanın öncədən xəbər verdiyi həmin fəsildə, O, həmçinin vəd verir ki, Allah *axır zamanda Öz seçilmişlərinə* qarşı mərhəmətli olacaq ki,

“...onların hamısı məhv olmasın”⁴.

Əgər Allah yoxdursa, insan isə qısa müddətə torpaqdan yaranmış hansısa varlıqdırsa, bütün bunların heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Yox əgər, danılmaz faktlara uyğun olaraq, insan – ruha malik ruhani varlıqdırsa, onda bu ruhun Allahla olan əlaqəsi insana yerdə verilmiş ən əhəmiyyətli bilik və nemətlərin ən qiymətlisidir.

Növbəti fəsillərdə hər bir insanın ən yaxın gələcəkdə rastlaşmalı olacağı, mənim tədqiqatlarımdan açıq-aydın görünən, iki alternativin izahı verilir. Düşünmək üçün vaxt yoxdur. Püşk atılmışdır. Döyüş sıraları artıq düzülmüşdür. Kim seçilmişlər arasında olacaq ?

2. Nüvə nəhəngləri, mənəvi cırtdanlar

Bizi “nüvə nəhəngləri və mənəvi cırtdanlar” irqi adlandırırlar. Biz maddi baxımdan hədsiz dərəcədə böyümüş və mənəvi baxımdan dəhşətli dərəcədə balaca qalmışıq.

Biz xərçəng xəstəliyinin inkişafını dayandıra, vərəmi müalicə edə, səsdən sürətlə uça, atomu parçalaya bilirik, lakin biz öz emosiyalarımızı idarə edə bilmirik.

Biz insanları irqinə, milli bayrağının rənginə, pul kisəsi və yaxud dua kitabına görə bir-birindən ayıran xurafatlar qarşısında acızık. Biz şübhəlilik və nifrət qızdırmasını zəiflədə bilən siyasi penisillin kəşf edə bilməmişik. Rüşvətxorluq və korrupsiyaya qarşı dərman icad olunmayıb. Biz biganəlik mikrobu ilə mübarizə apara bilmirik. Biz öz ölkələrimizdə şəre qarşı peyvənd etmək və onu cərrahiyyə yolu ilə kənarlaşdırmaq gücündə deyilik.

Belə görünür ki, biz, materiya ilə münasibətimizdə öz şəxsi dühamızın və insanlarla münasibətdə isə öz ağılsızlığımızın qurbanıyıq.

Texnikanın inkişafı bizim planeti tenis topunun ölçülərinə kimi sıxmışdır. İstənilən qitə bizə göz qırpımı məsafəsində görünür. Göydən yerə kölgə düşəndə, heç kim deyə bilməz ki, bu dostdur, yoxsa düşmən. Bu il hamının əl çaldığı və qəzetlərin təriflədiyi millət, gələn il lağa qoyula və fitə basıla bilər.

Qorxudulmuş bəşəriyyət darlaşmış bu oval şəkilli dünya –teatra, uşaq qədim nağıla baxan kimi baxır. Ümumdünya iclas zalının qapılarına təlaş və qorxu ilə dolu baxışlar zillənmişdir: oradan kim çıxacaq – gözəl yoxsa bədheybət? İnsan hara müraciət etməlidir? Nəyə ümid etməlidir?

Həzrət Bəhaullah yazır ki, insan heyvan deyildir, o – ruhani varlıqdır. Onun ürəyi əgər Allaha, ruhani başlanğıca yönəlibsə, o, eyni zamanda həm nüvə nəhənginə, həm də ruhun nəhənginə çevrilə bilər. Lakin onun ürəyi yalnız özünə çevrilərsə və yalnız özünün maddi istəklərinin ödənilməsinə cəhd edərsə, o, mənəvi eybəcərə çevriləcəkdir. Onda heyvani olanlar daha çox olacaq, nəinki insani. O, maddi istəklərə o qədər bağlı olacaq ki, hətta ruhani təzahürləri belə görməyəcək. Əksinə, o, bu təzahürlərə güləcək, onları fanatizm, keçmişin qalıqları hesab edəcəkdir.

Həzrət Bəhaullah öyrədir ki, insanın malik olduqları içərisində, yalnız bir şey həqiqətən hər bir kəsin sərvətidir və heç kim insanı ondan məhrum edə bilməz. Bu onun ruhu, onun qəlbidir. Həzrət Bəhaullah Məsihin çox-çox əvvəllər dediyi sözləri təkrar edir:

“Fəqət özünüzə göydə xəzinələr yığın ki, orada nə güvə, nə pas məhv edər və oğrular oraya nə girərlər, nə də çalarlar. Çünki xəzinən hardasa, ürəyin də orada olacaqdır”¹.

Lakin insan “fani olandan” yapışır. Hətta bizim cəmiyyətin vəziyyətinə ən səthi nəzər belə bu acı həqiqəti açır:

1. Hər il biz alkoqollu içkilərə milyardlarla dollar artıq pul xərcləyirik, nəinki təhsilə;
2. Hər il biz kosmetikaya milyardlarla dollar artıq pul xərcləyirik, nəinki təhsilə;
3. Hər il biz əyləncələrə milyardlarla dollar artıq pul xərcləyirik, nəinki təhsilə;
4. Hər il biz müxtəlif cür həzzlərə milyardlarla dollar artıq pul xərcləyirik, nəinki təhsilə;
5. Bizim köhnə avtomobillər bazarı müxtəlif formalı və rəngli limuzinlərlə dolu olduğu halda, minlərlə insanın normal mənzili yoxdur;
6. Biz alkoqollu və qazlaşdırılmış içkilərə külli miqdarda pul sərf etdiyimiz halda, bir çox ailələr öz uşaqlarını süd ilə təmin edə bilmirlər.

İntihar halları katastrofik həddə çatmışdır, hər gün deyil, hər saat, hər dəqiqə kimsə özünə qəsd edir. İntihar halları yaşlılar, zəif və köməktsizlər arasında deyil, bütün həyatı sanki qabaqda olan gənclər arasında sürətlə yayılmaqdadır. Onlar özləri üçün gələcəyi görmürlər, onlar intihardan başqa özgə çıxış yolu da tapa bilmirlər. Onlar “fani olandan” məyus olmuşlar.

1959-cu ilin mayında Detroytda, Miçiqan ştatında olarkən, bir televiziya proqramına baxdım. Orada deyilirdi ki, bizim klinikalar tam mənası ilə ruhu xəstələrlə dolmuşdur. Bir çox ehtiyacı olanlar üçün yer artıq yoxdur. Xəstələr axıra kimi müalicə olunmadan xəstəxanalardan buraxılırlar. Onlar psixi pozulmuş halda, müalicəni tam başa çatdırmadan geriyyə, onları tam dəyərli həyatdan məhrum etmiş dünyaya qaytarılırlar.

Başqa bir məlumatda deyilirdi ki, hazırda ruhu xəstələrin sayı bütün xəstələrin birgə sayından çoxdur.

Həmçinin məlumat verilirdi ki, alkoqolizm elə təhlükəli həddə çatmışdır ki, hətta psixi xəstəlikləri də ötüb keçmişdir. Alkoqolizmdən müalicəyə ehtiyacı olanların sayı bütün ruhi xəstələrin sayından çoxdur. Onların sayı o qədər çoxdur ki, hamıya lazımı müalicəni vermək mümkün deyildir. Xəstəxanaya daxil olan alkoqolikləri sadəcə geriye qaytarırlar.

Biz həqiqət deyil, həzlər arxasınca qaçan insanlara çevrilmişik. Əslində hər ikisi axtarılmalıdır. Biz həyatda həm heyranlıq, həm sevinc, həm də sitayiş tapmağı bacaran təmkinli, yetkin insani varlıqlar olmalı, həyatda ailəmizin məhəbbət və istiliyinin əhatəsində dolğun, zəngin, faydalı və xoşbəxt yaşamağı bacarmalıyıq.

Bizim sivilizasiyada ən mühüm olan insanların firavanlığını təmin etmək deyil, gəlir əldə etməkdir. Biz Allahdan üz çevirmişik, eynilə, öz yaxınımızdan da. Qərb cəmiyyəti materializm xəstəliyinə mübtəla olubdur, bu az imiş kimi dünyanın qalan hissəsini də bu xəstəliyə yoluxdurur. Bunu dayandırmaq artıq mümkün deyildir. Biz Allah, doğma ev, ailə, məhəbbət kimi çox sadə arzu və sevinc mənbələrinə qarşı hissiyatsız olmuşuq.

3. Cəng arabaları küçələrdən qaçır.....

Biz – həmin insanlarıq və bizim günlər – həmin o günlərdir ki, gəlişi qorxunc *axır-zaman* kimi öncədən xəbər verilmişdi. Məhz bizim günlər haqqında Əhdi-Cədidə bəlağətli ifadələrlə danışılır:

“Bunu bil ki, son günlərdə çətin anlar gələcəkdir. Zira insanlar xudbin, pulpərəst, lovğa, təkəbbürlü, küfr edən, valideynlərinə itaət etməyən, nankor, qüdsiyyətdən məhrum, şəfqətsiz, barışmaz, böhtançı, nəfsini saxlamayan, azğın, rəhmsiz, yaxşılığın düşməni, xain, ehtiyatsız məğrur, zövqü

Allahdan çox sevən, bir din şəklini tutan, bunun qüdrətini isə inkar edən olacaqlar”¹.

Avtomobil yollarında biz daha çox insan öldürür və yaralayırıq, nəinki döyüş meydanlarında. Avtomobil qəzalarında qurbanların sayı bütün hərbi əməliyyatların baş verdiyi ərəzilərdə itkin düşənlərin sayından dəfələrlə çoxdur. Müqəddəs Kitablarda *son günlər* üçün bu da öncədən deyilmişdir. Son günlərdə, Yazılardan bildiyimiz kimi, insanlar Messiya ilə yanaşı yaşayacaq, lakin Onun sözlərini eşitməyəcək, onları lağa qoyacaqlar. Öncədən deyildiyi kimi:

“Döyüş arabalarının dəmirləri necə də parıldayır...Döyüş arabaları küçələrdən dəlicəsinə qaçır, meydanlarda ora-bura yüyürür; məşəllər kimi parıldayır, şimşək kimi cəld qaçır”².

İstənilən şəxs ümummilli bayram gününün axşamı avtomobildə evə qayıtmağa cəhd edərkən buna bənzər səhnələrin şahidi ola bilər. Yollarda insanlar məşəllər kimi parıldayan, işıq topası saçan bizim yüyürən cəng arabalarımızın altında qalıb həlak olurlar, biz isə dərk etmirik ki, *Onun hazırlıq zamanı çatmışdır* və bizim üçün Onun məhkəməsinin zamanı yetişmişdir.

Messiya o məqsədlə gəlmişdir ki, “Tək Çoban və tək sürü” zamanı yetişə bilsin, lakin görünür Allah bəşəriyyətin Çobanı ola bilməmişdir. Sürü Onun səsinə daha eşitmir. Onların qulaqları başqa mahnılara qulaq asır.

Həzrət Bəhaullah yazır:

“Dünyanın bütün bölgələrində imanın gücü və bünövrəsi zəifləyib – Onun sağaldıcı dərmanından başqa heç nə onu bərpa edə bilməz. Allahsızlıq pası insan cəmiyyətini

daxildən yeyir – Onun qüdrətli Vəhyinin İksirindən başqa nə onu təmizləyə və cana gətirə bilər?”³.

Məsih hər bir kəsin şüuruna müraciət etməklə, bəşəriyyəti Öz qaydısının böyük gününə hazırlayırdı. O, deyirdi:

“...ardımca gəlin, Mən sizi insan balıqçıları edəcəyəm”⁴.

Həzrət Bəhaullah kollektiv şüura müraciət edir:

“Ardımca gəlin ki, Biz sizi bəşəriyyətə həyat ruhu üfürəcək kəslərdən edək”⁵.

İnsanın fərdi şüuruna müraciət etməklə Məsih insanlar arasında fərdi münasibətlərdən danışır:

“...kim sənin sağ yanağına vurarsa, ona o birisini də çevir”⁶.

Həzrət Bəhaullah insanların kollektiv şüuruna onların hökmdarları və şahları vasitəsilə müraciət edir. O, deyir:

“Birləşin, ey hökmdarlar tayfası, əgər anlayansınızsa, bilin ki, bununla sizin aranızdakı ixtilaf yelləri sakitləşər, rəiyyətiniz və ətrafınızda olan kəslər rahatlıq tapar. Əgər sizlərdən biri digərinə hücum edərsə, hamınız onun əleyhinə qalxın, zira bu, aşkar bir ədalətdir”⁷.

Dağüstü vaizində Məsih fərdi şüura vəd etmişdir:

“Tövbə edin, çünki Göylərin Padşahlığı yaxındadır”⁸.

Məsih vəd etmişdi ki, axır-zamanda, son günlərdə, hər bir kəsin ürəyində dirçəltdiyi Göylərin Padşahlığı yerdəki bütün insanların ürəyində qurulacaqdır. Məsihin bu sözləri, eyni zamanda həm dua, həm də peyğəmbərlikdir:

“...Padşahlığın gəlsin, Göydə olduğu kimi, yerdə də Sənin iradədən olsun...”⁹.

Həzrət Bəhaullahın Yazılarında deyilir:

“İncilin ardıcılıqları, səma qapıları taybatay açılmışdır. O Kəs ki, göyə yüksəlmişdi, indi gəlmişdir. Bu Vəhyin gəlişini bütün bəşərə elan edərək, torpaq və dəniz üzərində səsini qaldırmış Kəsin çağırışına qulaq verin – elə bir Vəhy ki, onun vasitəsilə Əzəmət Dili indi bəyan edir: “Baxın, müqəddəs Vəd yerinə yetmişdir, zira O, Vəd Olunmuş, gəlmişdir!””¹⁰.

Başqa bir yerdə Həzrət Bəhaullah insanlara bildirir ki, Məsihin Eleon dağında zahir etdiyi İlahi məhəbbətin yeni izharından başqa heç bir şey bəşəriyyəti dirçəldə və onu maddilikdən ayırıb yenidən ruhani olana yönəldə bilməz.

Bizim günlərdə bəşəriyyətə Peyğəmbər Yunusun dövründə olduğu kimi həmin çağırış edilib. Qüdrətli Allah Yunusu vaizlik etməkdən ötrü Allaha məhəbbəti və ruhaniliyi unutmuş Ninevanın fani şeylərə və həzzlərə batmış günahkar sakinlərinin yanına göndərir. Qərb dünyası materializm səbəbindən bizim günlərin Ninevasına çevrilibdir.

Allahın Yunusun dili ilə dediyi sözlər bu gün tamamilə bizə də aid edilə bilər:

“...Qalx, Ninevaya – o böyük şəhərə get və ona qarşı car çək, çünki oradakıların pisliliyi gəlib Mənə qədər çatmışdır”¹¹.

Yunus çağırış etdi:” Tövbə edin, yoxsa məhv olacaqsınız”. Nineva törətdiyi günahlara görə tövbə etdi və Allaha tərəf döndü və məhv edilməkdən xilas oldu.

Biz – bu günün Ninevasıyıq. Biz ya öz günahlarımıza görə tövbə etməli ya da öz əllərimizlə hərəkətə gətirdiyimiz qüvvələr tərəfindən qaçılmaz bəlaya düşər olmalıyıq. Həzrət Bəhaullah bizi artıq bu haqda xəbərdarlıq edibdir.

Gizlənməyə yer yoxdur.

Həzrət Bəhaullah dəfələrlə bəşəriyyətə xəbərdarlıq edirdi ki, özünü məhv etmədən yeganə xilas yolu – dünya xalqlarının birliyi. Lakin bu birlik, Onun sözlərinə görə, qorxu əsasında deyil, qarşılıqlı məhəbbət əsasında yaradılmalıdır. Bu cür birlik insani vasitələrlə yaradıla bilməz. Ona nail olmaqdan ötrü, insanlar öz nəzərlərini, missiyası məhz bəşəriyyəti birləşdirmək olan Allah Elçisinə tərəf çevirməlidirlər. Qalan digər vasitələr müvəqqəti və məhdud səciyyə daşıyır. Onlar, Həzrət Bəhaullahın sözlərinə görə, sonrakı parçalanmalara və müharibəyə gətirib çıxara bilər. Həzrət Bəhaullah yazır:

“Bu Əzəmətli Addan möhkəm yapışın və bütün bəşəriyyətin birliyini bərqərar edin. Üz tutasınız bir yer, axtarılacaq bir sığınacaq yoxdur, Ondan başqa”¹².

Başqa bir yerdə:

“Rəbbin bütün dünyanın sağlması üçün müəyyən etdiyi əsas məlhəm və ən güclü vasitə bütün dünya xalqlarının bir ümumi Əmrdə, vahid bir Dində birləşməsidir”¹³.

Həzrət Bəhaullah bəyan edir ki, Allah bir olduğuna görə din də birdir. Yəhudilər, xristianlar, müsəlmanlar, hinduistlər, buddistlər, bəhailər və ya digər böyük dinlərin ardıcılıları üçün xüsusi xilas yolu mövcud deyildir. Allahın Özü-Özü ilə

yarışmasına ehtiyac yoxdur. Onun dini vahiddir. O, bizim hamımızın Atasıdır, biz isə vahid ailənin, bəşəriyyətin övladlarıyıq.

Yalnız birlik şəraitində sağ qalmağın mümkün olduğu dövrdə, təriqətçilik yolverilməzdir.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, bu cür birlik yalnız Allah Elçisinin vasitəçiliyi ilə əldə oluna bilər. Bu *Ən Yüksək* təbəlikdir. Ondan ötrü hamımız dəyərinə görə az əhəmiyyət kəsb edən – öz xalqına, irqinə, sinfinə, dininə mənsub olmaqdan imtina etməliyik.

Həzrət Bəhaullah yazır:

*“Buna (bəşəriyyətin birliyinə - müəllif) mahir, qüdrətli və ilhamlı Təbibin köməyindən başqa heç nə ilə nail olmaq olmaz”*¹⁴.

Həzrət Bəhaullah Öz Müraciətnaməsini Dünyanın bütün xalqlarına ünvanlamışdı, lakin O, xalqlara İsa Məsih tərəfindən bu gün üçün hazırlanmış Qərbin məsuliyyətini xüsusi qeyd edirdi. Xristianlar üçün, O, deyirdi, Məsihin vəd etdiyi həmin böyük gün, “məhkəmə” günü gəlmişdir. Həmin gün onlar qərar verməlidirlər: Allahın Elçisini qəbul edirlər və ya qəbul etmirlər. Həzrət Bəhaullah yazaraq, onların diqqətini Məsihin verdiyi vədə cəlb edirdi:

*“Gəlişini bütün yazıların vəd verdiyi Təsəlli Verən indi gəlmişdir ki, sizə bütün elmi və hikməti açsın. Onu bütün yer üzündə axtarın ki, bəlkə tapa bilərsiniz”*¹⁵.

Həzrət Bəhaullah bir daha xristian dünyasına müraciət edərək, Daniel, Yeşaya və Məsihin Özü tərəfindən vəd olunan İnsan Oğlunun axır-zamanda gələcəyini onlara xatırladır. Həzrət Bəhaullah deyir ki, həmin gün axır ki, gəldi, onu gözləmə müddəti bitdi. Məsihin qabaqcadan xəbər verdikləri

yerinə yetdi və Ata zahir oldu. Bəşəriyyətin ümidi Ona tərəf yönəlib. Həzrət Bəhaullah bəyan edir:

“İnsan Oğlunun səsi müqəddəs vadidən ucalır: “Ləbbeyk, Ləbbeyk, Ey Allah, mənim Allahım!”...Ata gəlmişdir. Allahın Mələkutunda sizə verilmiş söz yerinə yetmişdir”¹⁶.

4. Göylərdən gələn vahimə

Əgər bəşəriyyət “tövbə etməkdən” və yenidən Allaha tərəf dönməkdən imtina edərsə, onda onun taleyi necə olacaq? Həzrət Bəhaullah yazır:

“Bilin ki, bu dünya, onun zinəti və dəbdəbəsi ötüb keçəcək. Allahın Səltənətindən başqa heç nə qalmayacaq, o Səltənət ki, Qoruyan, Şərəfli və Qüdrətli Hökmdara məxsusdur. Sizin dövrəniz bitəcək, sizi məşğul edən şeylər, sizin insanlar qarşısında öyündüyünüz şeylər keçib gedəcək və Onun mələkləri sizi elə bir yerə çağıracaq ki, orada bütün məxluqatın əzaları titrəyir, zalımların bədəni torpaqda sürünür. Orada siz fani həyatınızda qazandıqlarınız barədə sorğu-suala tutular və etdiklərinizin cəzasını alarsınız. Bu, elə bir gündür ki, mütləq sizin üçün gələr və elə bir saatdır ki, onu saxlamaq olmaz. Hər şeyi Bilənin və doğru Söyləyənin dili buna şəhadət verir”¹.

Həzrət Bəhaullah bəyan edir ki, dünya ya birləşməli ya da məhv olmalıdır. Dünya artıq ruhən bir olsa da, bunu dərk etmir. Təkcə ruhani başlanğıc deyil, onun zahiri təzahürləri də bir olmalıdır. İnsanlar ümumbəşəri vicdan əldə edib və onun tələbləri ilə yaşamalıdırlar.

Bütün xalqların nümayəndələri tərəfindən tibb və digər elm sahələrində əldə edilmiş nailiyyətlər bütün insan nəslinə xidmət etməlidir. Doğum anından qəbir evinə kimi biz

düşüncəsi milli mənsubiyyət və ya sərhədlərlə məhdudlaşmayan ruhən güclü insanların yaratdıqları şeylərlə əhatə olunmuşuq. Bu insanlar həmişə bütün bəşəriyyətin rifahı naminə xidmətin yüksək ideallarını nümayiş etdirmişlər.

Bəhai təlimində deyilir:

“ o şey ki, insan övladlarından birinə təsir edir...bütün bəşəriyyətə təsir edir. Dünyanın bir hissəsində baş verənlər, digər hissəsindəki insanların işində öz təsirini göstərəcəkdir, çünki bütün insanlar bir böyük insan ailəsinin üzvləridirlər”.

Həzrət Bəhaullah yazır:

“Bütün hallarda insanların rahatlığına səbəb olan işlərlə məşğul olun. Bütün bacarığınızı aləm əhlinin tərbiyəsinə sərf edin ki, bəlkə İsmi-Əzəmin köməyi ilə xalqlar arasındakı çəkişmə və ixtilafa son qoyuldu, onların hamısı bir məclisin və bir şəhərin əhli kimi göründü. Qəlbinizi nurlandırın, onu kin və ədavət çör-çöpündən təmizləyin. Hamınız bir aləmin sakinlərisiniz və bir sözdən yaranmışsınız. Xoş o kəsin halına ki, sonsuz məhəbbətlə bütün insanlar ilə ünsiyyətdə olar!”².

İcrasının başlanğıcında nə qədər parlaq görünsə də Qüdrətli Allaha yer olmayan istənilən planın gələcəyi yoxdur. Xalqların, irqlərin, sinif və dinlərin maraqları nəzərə alınmayan istənilən plan uğursuzluğa məhkumdur. Bir ümumi gecə çökür və hamıya sərinclik gətirir və bir Günəş bəşəriyyəti işıqlandırır və onu həyatverici istiliklə təmin edir. Hətta uzun müddət ərzində atomun daxilində gizlənmiş və indi azadlığa buraxılmış və bütün dünyanı bu cür qorxu altında saxlayan ölüm saçan dağıdıcı qüvvə hansısa bir qrup insanın səyi ilə reallığa çevrilmişdir. O, hansısa xalqın, irqin, din və sinfin işinin nəticəsi deyildir. Budur, onun ortaya çıxmasına səbəb olmuş şəxslərin siyahısı:

1. Mendeleyev elementlərin dövrü sistemini kəşf etmişdir (Rusiya);
2. Tomson elektron nəzəriyyəsini işləmişdir (Böyük Britaniya);
3. Eynşteyn –nisbilik nəzəriyyəsinin müəllifidir (Almaniya);
4. Radiumun radioaktivliyi Mariya Kyüri tərəfindən müəyyən edilmişdir (Polşa);
5. Rezerford radium üzərində eksperiment apararaq atomun nüvəsini aşkar etmişdir (Yeni Zelandiya);
6. Fermi ilk dəfə uranın süni parçalanmasını həyata keçirmişdir (İtaliya);
7. Yukava mezon nəzəriyyəsini işləmişdir (Yaponiya);
8. İlk dəfə Qan bariumu urandan ayırmışdır (Almaniya);
9. Nilson Bor atomun quruluşunun analizini vermişdir (Danimarka);
10. Anderson pozitronu kəşf etmişdir (ABŞ);
11. Çedvik neytronu kəşf etmişdir (Böyük Britaniya);
12. Maytner atomu parçalamışdır (Avstriya).

Sonra Los Alamos, Xirosima, Naqasaki, Bikini, Sibir, yerin süni peyki, “Vanqard”, “Yupiter”, Aya raketlərin göndərilməsi, Günəş ətrafında dövr etmiş raketlərin ixtirası və s. *ad infinitum* (sonsuzluğa kimi). Bu qüvvə bir əqlin, bir insanın və ya bir konkret xalqın və millətin əməyi sayəsində reallığa çevrilməmişdir. Lakin o, indi mövcuddur!

Elm bizim əlimizdə mum kimidir, istəsək ondan gözəl şey və ya istəsək ölümsəçən silah yarada bilərik.

Xilas yolunu harada axtarmalıyıq? Biz ya Allaha müraciət etməliyik və bizim niyyətimiz ruhani və mənəvi olmalı və ürəyimiz şüurumuzla razılıqda olmalı, ya da biz bəlalara qərq olmalıyıq. Həqiqətin ayrı-ayrı adamlar tərəfindən dərk edilməsi kifayət deyildir: batan bəşəriyyət ona hay verməlidir. Əks halda – tam tənəzzül baş verəcəkdir.

Keşiş, dövlət xadimi, maarifçi deyil, məhz hərbi general Makarti, xətt gəmisi Missuri”də ikinci dünya müharibəsi bitəndən dərhal sonra radio ilə bütün dünyaya müraciətində demişdir: “Biz axırcı şansımızdan istifadə etdik. İndi bəşəriyyəti yalnız bir şey xilas edə bilər – ruhani dirçəliş”.

1954-cü ilin baharında mərcan adası Bikiniyə hidrogen bombası atıldı. İndi bunu hamı unudub. Təsəvvür edin ki, insan - Allahın xəlf etdiyi bu varlıq bu bombanın dağıdıcı gücündən narazı qalıb. Bu haqda məlumatlar bunlardır:

1. Bir belə bomba 12-14 milyon ton trinitrotoluola bərabərdir.

2. Bir belə bomba ikinci dünya müharibəsi ərzində atılmış bombaların birgə gücünə bərabərdir.

3. Partlayışın hündürlüyü 10 min fut – demək olar ki, 20 mil təşkil edib.

4. Partlayış nəticəsində əmələ gəlmiş zəhərli bulud yüz mil məsafədə ərazini örtüb.

5. Nişan alıb atılmış belə bir bomba bir anın içində 35 milyon insanı məhv etmək gücündədir.

İndi bu bomba köhnəlmiş hesab olunur. Uzaq radiuslu reaktiv bombardmançı təyyarələr və ya qitələrarası raketlər ondan da dağıdıcı gücə malik bombaları dünyanın istənilən nöqtəsinə çatdırı bilər. “Ölüm barmaqları” kimi, bu raketlər səssiz-səmirsiz halda öz start meydançalarında dayanıblar. Kim bilir, onlar hansı şəhərlərə tuşlanıblar, kimin səhvi və ya qorxusu onları hərəkətə gətirəcək? O zaman heç kimin bu sualı verməyə imkanı olmayacaq: bəlkə Bibliyada “o gecə gələn

oğru kimi gələcək” və “alov yağışı göydən töküləcək” deyəndə bu günü nəzərdə tuturdular?

Hələ 1844-cü ildə şair yazmışdı:

“Vaxt yetişəndə, başını qaldırıb
görəcəksən

amansız döyüşün baş verdiyinə.
Kəndli qocalar heyrətlə göyə baxır
Bu qərribə quşların döyüş səhnəsinə”.

Bu “quşlar” dəhşət və zülmət gətirərək, sirenaların səsi altında artıq şəhərlərin üzərində uçub, insanları qarışqalar tək yerin altında gizlənməyə məcbur etmişlər. Lakin bu dəfə gizlənməyə yer olmayacaq. Heç zaman bu quşlar uçaraq Məsih və Zəkəriyyənin öncədən xəbər verdiyi “iki nəfərin götürüldüyü və bir nəfərin qaldığı” belə dağıntı törətməyiblər.

Təxminən yüz il əvvəl tanınmış alim Albert Barns belə nəticəyə gəlmişdir ki, Danielin Kitabının IX fəslində dəhşətli “son günlər” haqqında peyğəmbərliklərin daha dəqiq tərcüməsi belə səslənir: “Qanadabənzər nəsə açaraq quşlar, insanlar üzərinə qasırğa kimi viranəlik tökəcək”.

Bu yumurtaya bənzər dəmir parçaları Bibliyanın başqa bir kitabında vəd olunmuş həmin o “daş dolu” deyilmi? Sizin yaşadığınız şəhərdə radar qurğular öz ekranlarında bu quşun kölgəsini axtarmırmı? Sonar cihazlar onun qanadlarının viyılısını tutmağa cəhd etmirmi?

1950-ci ildə Albert Eynşteyn televiziya ilə müsahibəsində bütün dünyaya xəbərdarlıq etmişdir: “Hidrogen bombasını əldə etməkdən ötrü Rusiya ilə ABŞ arasında birincilik uğrunda ikerik yarış bizim dünyanın məhvinə gətirib çıxara bilər. Nəticədə Yer in atmosferi zəhərlənəcəkdir”.

Bu sözlər Həzrət Bəhaullahın dediyi sözlərlə səsləşir:

“Torpaq özündə qeyri-adi qüdrətə malik silah gizlədir. Onun gücü o qədər çoxdur ki, atmosferi dəyişə bilər... onun yayılması isə dağıntı törədəcək”³.

Atasının Müjdəsini insanlara çatdırmaqdan və bəşəriyyəti müharibə fikrindən döndərməkdən ötrü Qərb ölkələrinə səfərə çıxmış Həzrət Bəhaullahın oğlu Həzrət Əbdül-Bəha 1912-ci ildə Parisdə Həzrət Bəhaullahın bu xəbərdarlığını onların yadına salmışdır. Axırda Həzrət Əbdül-Bəha bildirmişdir ki, bu qüvvə üfüqdə görünən 1914-1918-ci il dünya müharibəsində tətbiq edilməyəcəkdir. O, həmçinin birinci dünya müharibəsinin sonuncu olmayacağını və bədbəxtlikdən miqyasına görə ondan da böyük və dəhşətli müharibənin baş verəcəyini qabaqcadan xəbərdarlıq etmişdi. Bəşəriyyət, O deyirdi, hələ də məhəbbətlə deyil, nifrətlə hərəkət edir. O, əvvəllər olduğu kimi, Həzrət Bəhaullahın onun üçün xilas yolu olan məsləhətlərinə qulaq asmaqdan imtina edir. O, 1912-ci ildə Həzrət Bəhaullahın sözlərini təkrar etmişdir:

“Torpaqda əzəmətli güc gizlədilib. Allaha yalvarın ki, o aşkar olmasın, ta ki, bəşəriyyətin ruhaniyyəti o qədər güclənsin ki, o gücdən dağıntı törətməkdən ötrü deyil, insanın rifahı üçün istifadə olunsun. O, Yerin atmosferini zəhərləyə bilər. Onun atəşi şəhərləri məhv edə bilər”⁴.

Bu son sözlər Həzrət Bəhaullahın bəşəriyyəti xəbərdarlıq edən sözlərini təkrar edir:

“Sivilizasiya, mötədillik həddini keçərsə, insanları böyük şəra qər qədar... İfratçılıq həddinə çatdırılmış sivilizasiya şərin tükənməz mənbəyinə çevrilər... Gün gələcək ki, atəş şəhərləri məhv edəcək...”⁵.

Bunun qəribə təsadüf və ya Allahın xəbərdarlığı olduğunu söyləmək çətindir, lakin Həzrət Əbdül-Bəha “atmosferi zəhərləmək qabiliyyətində olan qüvvə” haqqında bu sözləri həmin “böyük və dəhşətli müharibənin baş verəcəyi” zamanda ilk atom bombasının atıldığı ölkənin, Yaponiyanın səfiri V.Aravakiya demişdir.

İndi ikinci dünya müharibəsi arxada qalıb. Üçüncüsündən canını qurtarmaqdan ötrü bəşəriyyət Allaha tərəf dönəcəkmi? Ən yüksək səviyyədə konfranslar keçirildiyi zaman sexlərin konveyerindən çox sürətlə raket hissələri çıxır. Kosmik tədqiqatlar üçün nəzərdə tutulmuş hər bir paketə on iki ədəd ölümədaşıyan raket düşür. Onların bəzilərinə hələ döyüş başlıqları yerləşdirilməsə də, hədəfləri artıq məlumdur.

Bütün bunlardan sonra “O (Məsih), gecə gələn oğru kimi gələcək” ifadəsi yenə də yanlış şərh ediləcəkmi? Vəftizçi Yəhyanın “tövbə edin, zira Göylərin Padşahlığı yaxındadır” sözlərinin sosial mənasına yenə diqqət yetirməməkdə davam edə bilərikmi? Doğrudanmı “görmək üçün göz, eşitmək üçün qulaq” yoxdur?

Yeşaya xəbərdarlıq edir:

“O gün Rəbb yuxarıda - göydəki orduları, aşağıda – yer üzünün padşahlarını cəzalandıracaq”⁶.

“Buna görə hamının əlləri yanına düşəcək, hər kəs qorxub ürəyini yeyəcək”⁷.

Burada söhbət artıq uzaq gələcəkdən getmir. Fəlakət yaxındadır. Yeşaya deyir:

“Qeyzimlə göyləri titrədəcəyəm, yer üzünü lərzəyə gələcək...dünyanın təməlləri sarsılacaq...yer üzünün sakinləri günahlarının cəzasını çəkir, buna görə yanır, çox az adam qalacaq...dünya sərxoş kimi yırgalanacaq...”⁸.

Ürəkaçan mənzərə deyil. Atom enerjisi həm şəhərləri işıqlandırır, həm də külünü göyə sovura bilər. Hər şey onu idarəedənin mənafeyindən asılıdır.

5. Vaxt yetişdi

Artıq bir əsrdən çoxdur ki, bəşəriyyət Həzrət Bəhaullahın Müjdəsinə əhəmiyyət vermir. Bütün Müqəddəs kitablarda Onun zühur gününün vəd edilməsinə və Məsihin bir mənalı “*oyaq olun; çünki Rəbbinizin hansı gün gələcəyini bilməzsiniz*” xəbərdarlığına baxmayaraq, insanlar Onun təlimini öyrənmək istəmirlər. Həzrət Bəhaullah Şərqdəki və Qərbdəki hökmdarlara aşağıdakı sözlərini ünvanlamışdır:

“Bizim Əmrimizi araşdırın və Bizim başımıza gələnləri aydınlaşdırın, sonra da Bizimlə düşmənləriniz arasında hakimlik edərək insanlarla ədalətlə davrananlardan olun...Xalqlarınız sizin xəzinənizdir. Məbadə Allahın hökm etmədiklərini onlara hökm edəsiniz və məbadə onları oğruların əlinə tapşırırsınız. Siz onlara hökmranlıq edirsiniz, onlardan yeyirsiniz, onların sayəsində qalib gəlirsiniz, bununla belə, onlara təbəbbürlə baxırsınız. Həqiqətən, bu, qəribə, çox qəribə bir işdir!”¹.

Həzrət Bəhaullah Əkkada Böyük Həbsxanaya atılanda, Onu mühakimə edən hökmdara, bu cür təqiblərin Onu susdura bilməyəcəyini xəbərdarlıq edirdi. Həzrət Bəhaullah yalnız Qüdrətli Allahın Ona hökm etdiklərini insanlara çatdırmışdır. O, onları heç olmasa bir hökmdarın, bir millətin, bir xalqın Allah Kəlamının müdafiəsinə qalxacağına və insanlara çatdıracağına və beləliklə də bəşəriyyətin əzablarına son qoyulacağına ümidlə demişdir.

Həzrət Bəhaullahın Dünya hökmdarlarına müraciəti təsirli və sadə idi. O, yazırdı ki, əgər insanlar arasında məhəbbət və birlik bağları çoxalmasa, əgər xalqlar dünyada sülhü qurmaqdan ötrü birləşməsə, əgər bütün insanların, xüsusən də yoxsulların və alçaldılmışların hüquqları təmin edilməsə və müdafiə olunmasa və əgər bütün insanlar, xüsusən də onların rəhbərləri Allahın qoyduğu qaydalara uyğun yaşamasa, onların şahlığı, onların sərvəti, onların imtiyazları Üzümlüyün Ağası (Messiya – müəllif) tərəfindən əllərindən alınacaq, üzümlük (Yer kürəsi – müəllif) bəşəriyyətin üstünə gəlmiş böyük fəlakətdən sonra seçilmişlərə veriləcəkdir.

“Biz sizin məmləkətlərinizi tutmaq istəyində deyilik. Biz könülləri tutmaq üçün gəlmişik...Xoş o hökmdarın halına ki, Mənim Səltənətimdə Mənim Əmrimin köməyinə qalxar...”².

Həzrət Bəhaullah səbrlə dünyanın Onun səsini eşidəcəyinə işarə gözləyirdi. O, nəhayət Öz sükutunu pozdu:

“Ey hökmdarlar, iyirmi ildir ki, hər gün bizə yeni bir bəla üz verir...Allah insanların ixtiyarını sizin əlinizə onun üçün verib ki, siz onlar arasında ədalətlə hökm edəsiniz, məzlumların haqqını qoruyasınız və zalımları cəzalandırasınız. Əgər siz Allahın Kitabında əmr olunanlara əməl etməsəniz, sizin adlarınız Onun yanında ədalətlə xatırlanmaz – bu isə, həqiqətən, ən böyük bir ziyandır”³.

O, həmçinin onlara xəbərdarlıq edirdi:

“Ey yer üzünün zalımları! Zülmkarlıqdan əl çəkin! And içmişəm, heç kəsini etdiyi zülmədən keçməyəcəyəm. Bu bir Əhddir ki, onu Lövhi-Məhfuzda yazmışam və İzzət Möhürü ilə möhürləmişəm”⁴.

Bir daha, zamanın tez keçməsinə yada salaraq, O, hökmdarlara çağırış edir:

“Xalqlarınızı Allaha tərəf çağırın!”⁵.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, Yərə sahiblik hüququ yalnız Allaha məxsusdur, hökmdarlar isə onun yalnız – mühafizləridir. O deyir ki, insanların ürəkləri qiymətli mədəndir. Onlar Allaha sədaqətli olmalı və oğrulara və kafirlərə Allahın, yalnız ona məxsus olan xəzinəsini oğurlamağa imkan verməməlidirlər.

Məzlumlara Özünün sonsuz məhəbbətində, Həzrət Bəhaullah onların rəhbərlərini hamıya nümunə olmağa çağırırdı. Hökmdarlar Onun çağırışına qulaq asmaqdan imtina edəndə, Həzrət Bəhaullah əvvəlki böyük mərhəmətilə sadə və məzlum insanlara müraciət etdi. O, onları inandırır ki, ürəklərini Allaha tərəf çevirməyincə onların bədbəxtlikləri və çətinlikləri daim çoxalacaqdır. İnsanların yüksək dəyərləndirdikləri maddi sivilizasiya onların özlərinə qarşı çevriləcək. O, onlar üçün xoşbəxtlik əvəzinə bəla mənbəyi olacaq. Maddi sivilizasiya bəşəriyyəti dizi üstə çökürən müharibə alətinə dönəcək. O, isə öz növbəsində bəşəriyyət üçün saflaşdırma kürəsi olacaq və onda ürəklər Allahın müjdəsini qəbul etməyə hazır olacaqlar.

Həzrət Bəhaullah deyir ki, Allah qorxu deyil, məhəbbət Allahıdır. Ona da bu sözləri deməyi hökm edən məhəbbət Allahıdır. Çünki bəşəriyyəti bədbəxtliklərə Qüdrətli Allah deyil, insanın özü düşür edir. Əgər insan Allahın qanunlarına məhəl qoymasa, bu bədbəxtliklərin baş verməsi labüddür. Bəşəriyyət asan yoxsa çətin yolla getməkdə özü seçim edə bilər. Seçim onun özünüdür. Onun cavabından asılı olaraq, İlahi Səltənətin yerdə bərqərar olması ya ləngiyə, ya da sürətlənə bilər, lakin onun qurulması labüddür. Əvvəl- axır o, yerdə qurulacaqdır. Əgər o, indi Yerdə yaşayanların əli ilə

qurulmasa da, insanların törədəcəyi növbəti fəlakətdən sonra sağ qalanların əli ilə qurulacaqdır.

Hökmdarlar və şahlar Onun müraciətinə cavab verməyəndə, bu Həzrət Bəhaullahı çox kədərləndirdi. Bunun bəşəriyyətin üzərinə gətirəcəyi bədbəxtliklər Ona yaxşı bəlli idi:

“Hər gün yer üzündə yeni bir bəla baş verir və bu bəlalər getdikcə dərinləşir. “Rəis Surəsi” nazil olandan bu günə kimi nə yer üzündə bir sakitlik bərqərar olur, nə də bəndələr rahatlıq tapır: gah müharibə, gah da sağalmaz xəstəliklər...Dünyanın xəstəliyi getdikcə tam ümitsizlik həddinə çatır, çünki əsl Təbibin dərddə əlac etməsinə yol verilmir, yalançı həkimlər isə qəbul olunur və sərbəst şəkildə öz işlərini görürlər... İxtilaf tozu qəlbləri bürüyüb və gözləri tutub. Tezliklə onlar Allahın Günündə öz əməllərinin cəzasını görəcəklər. Qadir və Qüdrətli Allahın hökmü ilə hər şeyi bilən Kəs belə xəbərdarlıq edir”⁶.

Bu xəbərdarlığa bəşəriyyət bu günə kimi diqqət yetirməmişdir.

6. Rəbbin Günü

Bir halda ki, bəşəriyyət Onun məhəbbət və rəhmlilik çağırışına cavab vermədi, Həzrət Bəhaullah tələbkər, lakin məsuliyyətli Ata kimi insanın davam etməkdə olan etinadsızlığının nəticəsini göstərirdi. O, deyirdi ki, əgər insan öz keçmişindən üz döndərüb, Allaha və öz yaxınına həqiqi məhəbbət zahir etdirməsə, o, gözlənilmədən “qara tüstünün kölgəsi altına” düşəcəkdir. Budur Həzrət Bəhaullahın insanlara Allahdan üz döndərərlərsə, onları gözləyən aqibət haqqında xəbərdarlıqlarından bəzi seçmələr:

“Qiyamət saati yetişdi, onlar isə əylənməkdədirlər. Artıq onların kəkilindən tutulub, amma onlar bunu bilmirlər”¹.

“Gələcək şey qəflətən gəldi, onlar isə ondan qaçırlar! Labüdü olan yetişib, onlar isə ondan üz döndəriblər! Bu, elə bir Gündür ki, hər kəs özündən qaçır, nəinki öz yaxınlarından, kaş ki, anlayaydınız. De: Allaha and olsun” Sur çalındı və insanları qarşımızda huşsuz görürük”².

“Bu, elə bir Gündür ki, dəhşətdən gözlər bərələr, hər şeyi Bilən və Hikmət sahibi olan Rəbbinin yönəltdiyi kəslərdən başqa yer üzündə olanların hamısı lərzəyə gələr. Rəhmanın nurlu qəlb bəxş etdiyi kəslərdən savayı, hamının üzü qaralar”³.

“Qəbrlərdən qalxın, nə vaxta qədər yatacaqsınız? Bu, ikinci Sur səsidir, kimi gözləyirsiniz? Bu, sizin mərhəmətli Rəbbinizdir, siz isə Ondən üz döndərsiniz. Yer titrədi və öz yüklərini atdı. Siz yenəmi inkar edirsiniz?! De: Məgər görmürsünüz ki, dağlar yun əlçimi kimi olub, insanlar Onun Əmrinin əzəmətindən lərzəyə gəlib? Budur, onların evləri xaraba qalıb, onlar özləri isə darmadağın edilmiş qoşuna bənzəyirlər”⁴.

“De: Ey ölürlər! Allahın Bəxşiş əli Dirilik Suyu paylayır. Tələsin və onu alıb doyunca için. Bu Gün dirilən kəs heç zaman ölməz və bu Gün ölən kəs heç zaman dirilməz”⁵.

“Nə qədər ki, vaxt var, qayıt və fürsəti əldən vermə”⁶.

“...hara qaçırsınız?! Dağlar dağıldı, səma бүkүldү, yer Onun ovcundadır...Sizi kim qoruyacaq?! Rəhməndən başqa heç kəs!”⁷.

Özünün əzəmət gücü ilə insanı lərzəyə salan bu sözlər də, demək olar, yarım əsr ərzində bəşəriyyətə zərif məhəbbət nazil edən həmin Qələmədən çıxıb. Həzrət Bəhaullah Öz ailəsini, uşaqlarını, yaşılları, çəmənləri, tarlaları, çayları və bütün canlıları sevirdi; bununla belə, yarım əsr ərzində O, təqiblərə və həbslərə məruz qalmışdır. Bütün bunlara baxmayaraq, Onun

Qələmindən bəşəriyyətə hər şeyi bağışlayan məhəbbət dolu sözlər axırdı. O, yazırdı:

“Bu Gün Allahın mərhəmət Dənizinin insanlara nazil olduğu, Onun inayət Günəşinin onların üzərinə işıq saçdığı, Onun səxavət buludlarının bütün bəşərin üzərinə kölgə saldığı bir gündür. İndi kədərli qəlblər məhəbbət və yoldaşlıq nəsrinin ətrini duymalı, mərhəmət və dostluq yağısı ilə yuyulub təravətlənməlidir”⁸.

Səmaları lərzəyə gətirən həmin qələmlə, aşağıdakı sözlər yazılmışdır:

“Allahın sevimli kəsləri hər hansı məclisə toplaşanda və bir kimsə ilə qarşılaşanda, Allaha münasibətdə və Onu zikr edib, təriflədikləri zaman elə mütilik və itaətkarlıq göstərməlidirlər ki, ayaqlarının altındakı torpağın hər bir zərrəsi onların səmimiyyətinin və sədaqətinin dərinliyinə şahidlik etsin. O pak könüllərin apardığı söhbətlər elə bir qüvvə ilə canlanmalıdır ki, torpağın həmin zərrələri onların təsirindən həyəcana gəlsin”⁹.

Xəbərdarlıq edən Qələm əvvəlcə həm də şəfqət Qələmi idi:

“Hamı bir-biri ilə səbrlə, mehribanlıq və məhəbbətlə rəftar etməlidir. Əgər kimsə müəyyən bir həqiqəti anlamaqda acizdirsə və ya onu anlamağa çalışırsa, onunla söhbət zamanı ona qarşı hədsiz lütf və xeyirxahlıq ruhu nümayiş etdirin. Özünüzi ondan az da olsa üstün və qabiliyyətli saymayaraq ona həqiqəti görməkdə və tanımaqda kömək edin”¹⁰.

Bülbülün nəğməsi yalnız o zaman qartalın qarıldamasına çevrilir ki, həzz güdənlik arxasınca qaçan

insanlar Onun nitqinin şirin nəğməsini eşitmirlər. O zaman səhlənkar bəşəriyyəti qorumaqdan ötrü, Həzrət Bəhaullah tarı bir kənara qoyub, suru əlinə götürürdü. Və O, surun vasitəsilə həyəcan signalı çalırdı ki, ruhani yuxuda olan insanları oyatsın.

O, bəşəriyyəti inandırır ki, onlar “görməkdən ötrü gözlərini açmalı” və “eşitməkdən ötrü qulaqlara sahib” olmalıdırlar. O, Qüdrətli Allaha müraciət edərək, yatmış bəşəriyyəti oyatma missiyasının yerinə yetməsində Onun dəlillərinə ümid etdiyini bildirirdi. *“Doğrudanmı ayələr nazil oldu?”* – O, soruşur. *“De: bəli, səmaların Rəbbi tərəfindən!..Saat yetişdimi? And olsun aydın dəlillərin Məzhərinə, artıq o ötüb keçdi! Artıq Haqq günü yetişdi, Haqq dəlil və sübut ilə gəldi”*¹¹.

Həzrət Bəhaullah artıq ömrünün son günlərində Müqəddəs Torpaqdan yazırdı:

*“Biz, həqiqətən, Qüdrətli və Şərəfli Allahın bizə buyurduqlarını insanlara xəbərdarlıq etməyi və söyləməyi özümüzə borc bildik...Kimsə az da olsa bəraət qazana bilərmə?... Qüdrət Taxtının Rəbbi Allahın adı ilə, yox. Mənim əlamətlərim yerdədir və Mənim hakimiyyətim bütün bəşəriyyətin üzərinə yayılıb”*¹².

Budur, Onun son sözləri:

“Allahın Öz Cəlalı ilə zühur edib! Həqiqətən, O, sizə Allahın Kitablarında vəd olunmuş Kəsdir...Qoy indi sizin inqita yolunda səyləriniz görünən olsun”.

Beləliklə, məsuliyyət tam həcmdə hər bir şəxsin üzərinə düşür. İnsan Allahın sözlərini dinləyib, tövbə edə bilər, necə ki, Nineva şəhəri Yunusun çağırışına qulaq asdı və xilas oldu; və ya əksinə, yüz il ərzində etdiyi kimi o bu sözlərə laqeyd

yanaşa, ələ sala, müqavimət göstərə bilər və bununla da öz üzərinə daha böyük bəlalər cəlb etmiş olar. Əgər o, bu yolu seçərsə, onu Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədidə xəbərdarlıq edilən ən qorxunc bəlalər gözləyir.

Yezekilin Kitabında deyilir:

“Dənizdəki balıqlar, göydəki quşlar, çöldəki heyvanlar, yerdə sürünən bütün canlılar və yer üzündəki bütün insanlar önümdə titrəyəcək. Dağlar yerlə yeksan olacaq, sıldırım qayalar uçacaq, bütün divarlar yıxılacaq”¹³.

Həmin Kitabda “Allahın Cəlalının” axır-zamanda İsraildən şərqdən gələcəyini vəd vermiş həmin Peyğəmbər, böyük dağıntıların olacağını da xəbərdarlıq edir:

“Ölkəni təmizləmək üçün İsrail nəsli yeddi ay onları basdırmaqla məşğul olacaq. Onları bütün ölkə xalqı basdıracaq. Mənim izzətləndiyim gün onlar üçün əlamətdar olacaq. Xudavənd Rəbb belə bəyan edir”¹⁴.

Yenoxun Kitabında deyilir:

“Hamı qorxudulacaq, və görənlər lərzəyə düşəcək, və böyük vahimə və dəhşət onları dünyanın qurtaracağına kimi bürüyəcək”¹⁵.

Əhdi-Cədidə deyilir:

1. *“İnsanların üçdəbiri onların ağzından çıxan od, tüstü və kükürtdən, bu üç bələdan öldü”¹.*

2. *“...göydən atəş və kükürt yağdı və hamını məhv etdi; İnsan Oğlunun zühur edəcəyi gündə də belə olacaqdır. O gündə, özü damın üzərində, əşyası isə evin içində olan adam onları götürmək üçün aşağı enməsin; eləcə də tarlada olan da*

geri dönməsin...sizə deyirəm: O gecə bir yataqda iki nəfər olacaqdır; biri alınacaq, o biri qalacaqdır”¹⁷.

Deyilənlər içərisində, ən qorxulusu:

“Rəbbin Günü isə oğru kimi gələcəkdir. O Gündə göylər böyük gurultu ilə keçəcəkdir, ünsürlər yanaraq əriyəcəklər, yer və orada olan hər şey tamamilə yandırılacaqdır”¹⁸.

Bu yuxarı qalxan göbələyəbənzər buludun “...göylər böyük gurultu ilə keçəcəkdir, ünsürlər yanaraq əriyəcəklər, yer və orada olan hər şey tamamilə yandırılacaqdır” bundan da güclü təsir bağışlayan təsviri sizə rast gəlibmi?

7. Yeni günün şəfəqləri

Armagedonun bu qorxunc təhlükəsindən doğrudanmı qurtarmaq mümkün deyildir? Doğrudanmı dünyanın qismətinə Dünya Tufanına bənzər daha bir fəlakətin acısını çəkmək düşüb?

Bizim gələcəyin Əhdin “yerinə yetməsi” və ya “Yaradılışın” əvvəlinə qayıtmaq olması – Həzrət Bəhaullahın nazil etdiyi və ardıcılarının dünyanın hər bir tərəfinə yaydığı İlahi Müjdəyə bəşəriyyətin cavabından asılı olacaqdır. Yalnız ruhani korlardan və karlardan başqa heç kim indi deyə bilməz ki, bu haqda heç nə eşitməyib. Bu mənim sözlərim deyildir, onları Həzrət Bəhaullahın Yazılarında tapmaq mümkündür.

Onun çağırışına cavab vermiş kəslərə, O, aşağıdakıları yazmışdır:

“Ey Mənim bəndəm, sən Allahın rızasına və məhəbbətinə elə bir Gündə can atırsan ki, bir neçə bəsirət sahibindən başqa hamı Onun Camalından uzaq düşüb. Qoy

Allah Öz mərhəməti sayəsində sənə səxavətli, məhv olmayan və əbədi mükafat versin, çünki sən bütün gözlərin kor olduğu bir gündə Onu axtarırsan”¹.

Həzrət Bəhaullah Allahı sevənləri materializmin öldürücü tələsindən özünü gözləməyi çağırırdı:

“Ey Allah Sevgisi yolu ilə gedən kəs, Onun əmrinin köməyinə qalx və de: ey insanlar, bu Gənci (Messiyanı – müəllif) dünyanın ötəri şeylərinə və axirət nemətlərinə satmayın. ...Ey insanlar, Onu yanınızda olan gümüşə və qızıla dəyişməkdən çəkinin... Onun məhəbbətini o gün üçün ruhlarınızın sərvəti edin ki, həməən gün Ondan başqa heç bir şey sizə fayda verməz, bütün dayaqqlar silkələnər, insanların dərisi soyular və gözləri dəhşətdən bərələr...”².

Həzrət Bəhaullah hesab edir ki, insanlar bəsit metala bənzəyir. Onlar yalnız Allahın məhəbbət kürəsinə düşəndən sonra Onun istisində yanır və Onun rəngini alırlar. Onlar bu alova məxsus hər şeyi qəbul etməyə hazır olurlar və onda Allah onlardan faydalı silah düzəldə bilir. O, Öz ardıcılalarına göstəriş verir:

“Qoy sənin qəlbin dünyanın göbəyindən şölənən bu sönməz Odlə elə alovlaınsın ki, kainatın suları onun atəşini söndürə bilməsin. Sonra öz Rəbbini elə zikr et ki, sənin sözlərinlə Bizim qafil bəndələrimiz oyansın, möminlərin qəlbi isə sevensin...”³.

“Tezliklə dünyanın bugünkü nizamı yığılacaq və onun əvəzinə yeni bir nizam qurulacaq. Həqiqətən, sənin Rəbbin doğru Söyləyən və gizli şeyləri Biləndir”⁴.

Hətta insan sağdırsa, Həzrət Bəhaullah deyir, Messiyanın gəlişindən xəbəri yoxdursa, o, sanki ölüdür.

Hərçənd o gəzir, yaxınları ilə söhbət edir, qida qəbul edir, fərqi yoxdur, o ölüdür.

Məsih deyir:

“Qoy ölülər öz ölülərini dəfn etsinlər; sən isə get, Allahın Padşahlığını hər yerdə elan et”⁵.

O, əlavə edir:

“Əlini kotan üzərinə qoyub dala baxan kimsə, Allahın Padşahlığına yaraşmaz”⁶.

Məna aydındır: qoy Messiyanın həqiqətini qəbul etməkdən ötrü ruhən ölü olanlar, fiziki ölənləri dəfn etsinlər, lakin Ona inanlar isə, qoy əlini kotan üzərinə qoyub qələbə yetişənə kimi arxaya baxmasın.

Məsih xəbərdarlıq edir:

“Fəqət sağının ki, ürəkləriniz qarınqululuq və sərxoşluqla və bu həyatın qayğıları ilə ağırlaşmasın və o gün sizi qəflətən yaxalamasın: zira o gün bir tor kimi yer üzündə yaşayanların hamısına rast gələcəkdir. Buna görə vəqə olacaq bütün bu fəlakətlərdən qaçınmağa müvəffəq olub, İnsan Oğlunun hüzurunda dura biləsiniz deyə, hər an dua edin və oyaq durun”⁷.

Həzrət Bəhaullah Məsih ardıcılılarına müraciət edir:

“Özünü gözəlləyin ki, şöhrətləndirmək üçün sizi Şöhrətlidən və ibadət etmək üçün sizi İlahidən döndərməsin. Dünyanı yaşatmaq və yer üzünün bütün insanlarını birləşdirmək üçün gələn Sizin Şərəfli və hər şeyi bilən Rəbbiniz Odur. Ey insanlar! Vəhyin şafəqləndiyi yerə gəlin. Bir an da

olsa yubanmayın. İncildən məlumatınız olduğunuz halda, doğrudanmı Rəbbin Cəlalını görmürsünüz?”⁸.

Sabah günəşin qalxması ilə hər bir insan yuxudan ayılacaq. O, ayağa duracaq, geyinəcək və yeni günün işlərinə başlayacaq.

Hamı belə edir, yalnız ölülərdən başqa.

Həzrət Bəhaullahın günəşinin qalxdığı yeni Gündə hamı ayılacaq, ayağa qalxacaq, Allaha və insanlara xidmət etməkdən ötrü iş paltarını geyinəcək və əlindən gələni edəcək ki, yaxınlaşmaqda olan fəlakətin qarşısını alsın.

Hamı belə edəcək, yalnız ruhən ölü olanlardan başqa.

İnsanın dirilər yoxsa ölülər arasında hesab edilməsi – bu onunla Allah arasında gizli sirdir. Söhbətin bitməsi ilə mənim məsuliyyətim də bitir. Hər kəsin ruhu öz yolunu seçməlidir. Kitabların möhürü qırılmış, qulaqlar və gözlər açılmışdır. Hər kəs özü qərar verməlidir.

Həvari Pavelin sözlərini yada salıb, gələcəyə nəzər yetirək:

“...bu dərəcədə böyük qurtuluşa etinasızlıq göstərsək, biz necə qaçarıq?...”⁹.

İnsan qarşısında ümitsizlik və dağıntıdan başqa heç nə görməyə bilər və yaxud qarşısında *yerdəki İlahi Səlatənəti* görə bilər. Hər şey onun dərk etməsindən və onun ruhani göz və qulağa sahib olmasından asılıdır. O, dağın zirvəsi haqqında ibrətli hekayədəki *ataya* və ya *oğula* bənzəyə bilər. Bu onun Həzrət Bəhaullaha müraciət edib-etməməsindən asılıdır. Hekayədə belə nəql olunur:

“Bir gün ata və balaca oğlu evdən uzaqda dağın zirvəsinə qalxıb, orada gecələməli olurlar. Dan yeri ağaranda günəş qaranlığı qovur və qarlı zirvələr çəhrayı rəngə boyanır.

Oğul yuxudan ayılır. O, şölələnən səmanı və dağların alışıb yanan zirvələrini görür. O, hələ çox balaca idi, pəncərə isə bir qədər yüksəkdə yerləşirdi və o, yalnız pəncərənin yuxarisından görə bilirdi. Bu parıltının haradan gəldiyi ona aydın deyildi. Oğlanı həyəcan bürüyür, o anası ilə olduğu dünənki günə qayıtmaq istəyir. O, fikirləşir ki, bu səfərə çıxmasaydı daha yaxşı olardı. Yəqin ki, orada bədbəxtlik və ya yangın baş verir.

Bu zaman Günəş dağın yamacında qışdan qalmış, uzun müddət yatmış soyuq və cansız qarı qızıdır. O, yumşalaraq gurultu ilə vadiyə doğru hərəkətə gəlir.

Bu dəhşətli gurultudan balaca oğlan daha çox qorxuya düşür, nəinki, göyün alışıb yanmasından. O, atasına tərəf qaçır, onu silkələməyə və oyatmağa başlayır. Atasını oyadaraq qışqırır:

“Ata!Ata! oyan! Bu dünyanın axırındır!”

Ata gözünü açır. Hər şey pəncərədən yaxşı görünürdü. O, günəşin bərq vurduğu zirvələri görür. Yaz günəşinin isti şüalarının törətdiyi qar uçuğunun səsinə eşidir. O, bilirdi ki, aşağıda qurumuş torpaqlar üçün təmiz su olacaq və hər şey yenidən canlanacaq. Bütün bunları o yaxşı dərk edirdi. O, oğlunu sakitləşdirməkdən ötrü qucağına alır.

“Xeyr, mənim balam, - o deyir. – Bu dünyanın axırı deyil. Bu yeni günün gəlməsidir”.

QEYDLƏR

MÜƏLLİFİN ÖN SÖZÜ

1. Э.Г.Браун. Предисловие // Леди Бломфилд «Выбранный путь» 1940. С. V-VI.

2. Э.Г.Браун. Письмо к Мирза Али Ака Ширази из Кембриджского университета от 9 апреля 1889 г.
3. «Мир бахаи».Т.XII. С.625.

I HISSƏ

1

1. Генри Джеймс Форман. История пророчеств. 1936. С.310-311.
2. Журнал «Звезда Запада». Т.XIV. С.304.
3. Генри Джеймс Форман. История пророчеств. С.310-311.
4. Клара Э. Сирз. Безумные дни. 1924. С.259-260.
5. Джеймс Рассел Лоуэлл. Кризис нашего времени.
6. Əyyub 48:35.
7. Orada 19:25
8. Saylar 23:25.

2

1. «Мир бахаи».Т.V. С.604.
2. У.А.Спайсер. Наши дни в свете пророчеств. 1925. С.241.
3. Эндрю Джексон Девис. Пенетралия. Бостон. 1846.
4. Генри Джеймс Форман. История пророчеств. 1936. С.309-310.
5. Orada S.310.
6. “Нью-Йорк Трибюн” от 20 ноября 1878 года.
7. Orada

3

1. Matta 24:3
2. Orada 24:12, 13
3. «Ежегодник-путеводитель по Восточной Африке». Лондон. 1953. С.44.
4. Спайсер. Наши дни в свете пророчеств. С.308.
5. Mark 13:10

6. Orada 13:33

7. Orada 13:26

4

1.Luka 21:7

2.Orada 21:24, 27

3.Шоги Эффенди. Господ проходит рядом. 1944.

С.IV// Предисл.Дж.Таунсенда/.

5

1. Matta 24:3

2. Orada 24:15

3. Orada 24:30

4. Daniel 8:13, 14

5. Читая Библию // «Ревью энд Хералд». С.94.

6

1. Vəhy 9:15

7

1.Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin Şəfərqələri. Bakı, 2001.

с.41

2.Orada с.41.

3.Levililər 26:28-33.

4.Daniel 4:10-13.

8

1.Luka 21:28

9

1.Yeşaya 62:2

2.Orada 65:15

3.Vəhy 2:17

4. Yeşaya 62:12

5.Vəhy 3:12

6.Vəhy 3:5

7. Orada

8.Orada 3:7,8

9.Orada 3:22

10

1. Vəhy 3:2,3
2. Orada 3:1
3. Orada 2:2
4. Orada 16:15
5. Orada
6. Orada 2:5, 7, 10, 11, 16, 17, 25, 29; 3:2, 3, 5, 6, 10, 11,12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 22.
7. Orada 3:12.

11

- 1.Yeşaya 35:2
- 2.Orada 40:5
3. Orada 42:18
- 4.Vəhy 21:2, 23
- 5.Matta 16:27
6. Yezekel 2:1
7. Daniel 10:15
8. Matta 24:30, Luka 21:27
9. Daniel 7:13
10. Orada 7:25
11. Yeşaya 58:8
12. Orada 60:1,16

12

1. Matta 24:42
2. Mark 13:33
3. Orada 13:35, 36
4. Luka 12:39, 40
5. Mark 13:37
6. Daniel 12:4
7. Orada 12:8
8. Orada 12:9
9. Yeşaya 29:11
10. Orada
11. 1 Korinflilərə 4:5
12. 2 Pyotr 1:19-20

13. Orada 1:21
14. Yəhya 16:25
15. Orada 14:26

13

1. Daniel 12:4
2. Yeşaya 29:11
3. Orada 29:18, 24
4. Daniel 12:9
5. Orada 7:9, 10
6. Vəhy 22:10
7. Orada 14:14
8. Orada 19:13
9. Orada 5:9

14

1. Matta 8:22
2. Yeremeya 5:21
3. Matta 13:11, 13, 16
4. Orada 11:14
5. Orada 11:15
6. Yəhya 1:21
7. Luka 1:15,17
8. Matta 17:10
9. Orada 17:11, 12,13
10. Matta 24:15
11. 1 Pyotr 1:11
12. Ашер. Завет двенадцати патриархов. 7:3.
13. Юстин Мученик. Диалог с Трифоном. Гл.49.
14. Родерик Данкерли. За строками Евангелий. С. 133.
15. Matta 17:12

15

1. Yəhya 14:18
2. Orada 14:28
3. Orada 16:16

- 4.Orada 14:3
- 5.Orada 16:7
6. Orada 16:7,8
7. Orada 16:12,13
8. Orada 15:26
9. Orada 14:24
10. Orada 14:10
11. Orada 16:13
12. Orada 14:26
13. Matta 23:39
14. Yəhya 4:24

17

1. Matta 24:14
2. Orada 24:27
3. Orada 24:30
4. Orada
5. Orada 24:33
6. Orada 24:37
7. Orada 24:39
8. Orada 24:42
9. Orada 24:44
10. Matta 24:46
11. Orada 24:50
12. Luka 21:27
13. Orada 21:28
14. Orada 21:31
15. Orada 21:34
16. Orada 21:36
17. Yəhya 14:18
18. Orada 14:28
19. Orada 14:3
20. Matta 16:27
21. Vəhy 22:20
22. Yaqub 5:7

23. 2 Saloniklilərə 2:1-3

24. 2 Pyotr 2:1-2

18

1. Mikeya 5:2

2. Orada 7:7,12

3. Yezekel 43:2

4. Yeşaya 41:2

5. Matta 24:27

6. Дж. Г.Клаузнер. Мессиянская мысль в Израиле. 1956. С.376.

7. Daniel 8:2

8. Yeremya 49:38

9. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. c.41.

19

Pyotr 3:10

2. Yoel 2:31

3. Matta 24:29-30

4. Yoel 2:2

5. Matta 24:21, 30

6. Vəhy 6:12

7. Orada 6:15,17

8. Daniel 12:1

9. Orada

10. Книга секретов Еноха. С.48

11. Daniel 10:13

12. Orada 10:14

13. Orada 10:21

14. Orada

15. Orada 10:15

16. Orada 12:1

17. orada 10:14

18. Orada 8:17

19. Orada 12:9

20. Orada 12:4
21. Orada 7:10
22. Orada 7:13
23. Orada 7:22
24. Orada 7:25
25. Orada 12:7

20

1. Пэнкхерст. Вот Он грядет. // “Звезда Запада». Т.XIV. С.303.
2. Matta 24:33

II HISSƏ

1

1. Nəbil Zərəndi. Dan yerinin şəfəqləri. Bakı, 2001. С.397
2. Клеман Юар. Религия Баба. 1889. С. 3-4.
3. Orada
4. А.-Л.-М.Никола. Сейид Али Мухаммад по прозвиению Баб. 1905. С.375.
5. Э.Г.Браун. Предисловие // Леди Бломфилд «Выбранный путь» 1940. С. V-VI.

2

1. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.56.
2. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərqləri. Bakı, 2001. s.66
3. Orada
4. «Мир бахаи».Т.XII.С.625.

3

- 1.Yəhya 10:2-16.
2. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərqləri. Bakı, 2001. s.35
- 3.Zəkəriyyə 4:14
- 4.Malaki 4:5
5. Daniel 7:13

6. Malaki 3:1

4

1. К.Э.Сирз. Безумные дни. С. XXIV.
2. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s.48.
3. orada s. 48 – 49, 51.
4. Sitat götürülmüşdür: Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С. 80.
5. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s.48.
6. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s.49,51
7. А.-Л.-М. Никола. Сейид Али Мухаммад по прозвиению Баб. С.203.
8. Orada. S. 376.
9. «Журнал Королевского Общества».1889. С.933.
10. Sitat götürülmüşdür: Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С. 56.
11. Сер Френсис Янгчазбэнд. Отблеск.1923. С.183-184.
12. Т.К.Чейн. Примирение рас и религий. 1914. С.70, 78.
13. Matta 3:11
14. Завет Баха-Уллы. Манчестр. 1950. С.20.
15. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı. 2003. s. 85
16. Завет Баха-Уллы. Манчестр. 1950. С.23.
17. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı. 2003. s.86

5

1. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı. 2003. s. 84
2. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı. 2003. s. 84

3. Orada
4. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s.63
- 5.Orada, s.69.
6. Orada
- 7.Orada
8. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.III fəsil.
9. Orada
10. Orada
- 11.Orada
12. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı. 2003. s.84, 85, 86
13. Orada
14. Orada

6

1. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s.75 - 76.
2. Daniel 12:1.
3. «Звезда Запада». Т.XIV.С.291.
4. Sitat götürülmüşdür: Чейн. Оценка Веры Баха-Уллы. 1947. С.18.
5. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərləri. Bakı, 2001. s. 459.

III HISSƏ

1

1. «Звезда Запада». Т.XIV.С.291.
2. Sitat götürülmüşdür: Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С. 95.
3. Джон Камминг. Великие страдания. 1859. С. 246.
4. Енох 56:5

5. Sitat götürülmüşdür: Клаузнер. Мессеианская мысль в Израиле. С.376.
6. Yezekeel 43:2
7. Orada 43:4

2

1. Mikeya 4:9
2. Orada 4:10
3. Orada 4:1
4. Yezekeel 1:1
5. Orada 1:28
6. Orada 3:12, 23
7. Бломфилд. Выбранный путь. С.242.

3.

1. Шоги Эффенди. Господ проходит рядом. С.110.
2. Orada
3. Yeşaya 45:22
4. orada 46:3-4
5. Orada 47:4
6. Orada 48:14
7. Orada 48:15
8. Orada 48:16
9. Orada 48:17
10. Orada 48:20
11. Orada 46:11,13
12. Zəkəriyyə 4.
13. Orada 4:8-9
14. Orada 4:6
15. Orada 4:14

4

1. Malaki 1:3
2. Избранные Писания Баха-Уллы. Раздел XI.
3. Mikeya 2:12.
4. «Риконстракшнист». Т. XXI. От 20 апреля 1955 г.

5. Mikeya 4:1.
6. Mikaya 3:12
7. Orada 5:3.
8. Orada 4:10.
9. Orada 5:4
10. Orada 4:3
11. Горациус Бонар. «Господь наш придет». Обращения в связи со вторым пришествием Господа. 1878.
12. Mikaya 7:2-4.
13. Orada 7:4.

5

1. Mikaya 7:10.
2. Orada 7:7.
3. Orada 7:12
4. Orada
5. Orada
6. Orada
7. Orada 7:13
8. Бломфилд. Выбранный путь. С.64.
9. Цит.по: Шоги Эффенди. Господ проходит рядом.

С.186.

10. Mikeya 7:14
11. Шоги Эффенди. Насталь День Обетованный. 1941. С.118.
12. Избранные Писания Баха-Улла. Раздел XI.
13. Mikeya 7:15
14. Zəbur 95:10
15. Джон Камминг. Великие страдания. С.246.
16. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bk1

2003. səh.8

6

1. Yeşaya 58:8,12
2. Orada 59:20

- 3.Orada 59:21
- 4.Orada 60:1
5. Yeşaya 35:4,2
- 6.Orada 40:10,11
- 7.Orada 40:5
8. Yezekeel 43:2
9. Orada 43:4
10. Yəhya 10:2
11. Matta 16:27
12. Vəhy 21:1-2, 23
- 13.Yəhya 4:20
14. Orada 4:21
15. Vəhy 21:10-11
16. Yenox 69:26
17. Orada 69:14
18. Orada 69:15
19. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XI bölmə
20. Orada
- 21.Habaqquq 2:14
22. Orada 2:2-3
23. Orada 1:5

7

1. Шогн Эффенди. Господь проходит рядом. С.94.
2. Yezekeel 38:13
3. Orada 38:22
4. Yaradılış 25:1-3.
5. Yezekeel 38:3
6. Orada 37:21-22
7. Orada 37:26
8. Yeşaya 60:4
9. Orada 60:1
10. Orada 35:10
11. Orada 35:2
12. Yeşaya 40:11

13. Orada 40:5
14. Yezekeel 37:27,28
15. Оценка Веры бахаи. С.60.

8

1. Yeşaya 11:12
2. Orada
3. Orada 11:1
4. Zəkəriyyə 3:8
5. Orada 1:16
6. Orada 8:3
7. Yaradılış 15:4,7,18
8. Orada 15:8-9
9. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.351.
10. Оценка Веры бахаи. С.57.
11. Маркус Бах. Бахаи: взгляд вблизи.// «Крисчиэн Сэнчэри» от 10 апреля 1957 г.
12. Yeşaya 18:3
13. Orada 30:18-20
14. Zəbur 102:16
15. Yeşaya 60:10
16. Orada 60:1

9

1. Huşa 2:15
2. Orada 2:23
3. Orada 3:5
4. Yeşaya 65:9-10
5. Orada 65:15
6. Orada 62:2
7. Orada 62:12
8. Yezekeel 48:35
9. Yeşua 7:24-26
10. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.185.
11. Orada С. 187.
12. Orada С. 183.

13. Zəbur 24:9,10
14. Yeşaya 9:1
15. Orada 9:6,7
16. Matta 22:21
17. Yəhya 18:36
18. Mark 10:18
19. Yəhya 10:29-30
20. Orada 5:19
21. Matta 10:34
22. Luka 12:51
23. Orada 12:52
24. Э.Г.Браун. Дневник путешественника. 1891.

С.ХІ.

25. Zəbur 50:2-3
26. Orada 48:1-2.

10

1. Еврейская энциклопедия. 1902. Т. III. С.579.
2. Orada
3. Orada
4. Orada
5. Orada
6. Orada
7. Orada
8. Тацит. История. Книга II.LXXVIII.
9. Еврейская энциклопедия. 1902. Т. III. С.579.
10. Orada
11. А.Х.Силвер. История мессианской мысли в Израиле. 1927. С.42.
12. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub.Bakı 2003. с.98-99.
13. Orada
14. Orada
15. Orada
16. Orada

17. Orada
18. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.184.
19. Еврейская энциклопедия. 1902. Предисловие
20. Orada
21. Yeşaya 53:3
22. Orada
23. Orada 53:4
24. Шоги Эффенди. Насталь День Обетованный. С.42-43.
25. Yeşaya 53:5
26. Orada 53:8
27. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.190-191.
28. Yeşaya 53:9
29. Orada 53:10
30. Zəbur 89:27,28
31. Э.Г.Браун. Дневник путешественника. 1891.С.XXVI.
32. Оценка Веры бахаи.
33. Yeşaya 53:10
34. Zəbur 142:7
35. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.230.

11

1. Yeşaya 35:1.
2. Бломфилд. Выбранный путь. С.96.
3. Лоуренс Олифант. Хайфа, или жизнь современной Палестины. 1887. С. 103-104.
4. Orada
5. Yeşaya 35:8,10
6. Orada 11:10.
7. Orada 60: 1,13.
8. Orada 41:18-20.
9. Ф.Хаджингс. Сионизм в пророчествах. 1936. С.55-56.

10. Yoel 2:23.
11. Zəkəriyyə 8:3,11-12.
12. Yeşaya 35:6-7.
13. Лоуренс Олифант. Хайфа, или жизнь современной Палестины. 1887. С.104.

12

1. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.139.
2. Orada
3. Orada
4. Yənox 46:3.
5. Шоги Эффенди. Насталь День Обетованный. С.26.
6. Orada. 21-22.
7. Orada.22.
8. Orada. 34.
9. Оценка Веры бахаи. С. 12-13.
10. Zəbur 76:12.
11. Əyyub 34:24.
12. Yeşaya 14:5
13. Orada. 24:21.
14. Daniel 7:13.
15. Orada. 7:9.
16. Yənox 46:4-5.
17. Orada 56:5.
18. Həzrət Vəhaullah. Kəliməti-Məknunə. Səh.65.
19. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.224.

13

1. Мировая Вера бахаи. С.60.
2. Откровение бахаи. 1955.С.58.
3. Orada С.14.
4. Orada С.148.
5. Orada С. 235-236.
6. “Звезда Запада». Т. XII.С.188.
7. Откровение бахаи. 1955.С.59.

8. Orada.
 - 9.Orada.
 10. Orada. С.58.
 11. Orada. С.59.
 12. Абдул-Баха. Провозглашение всеобщего мира.
1922. Т.1.

IV HİSSƏ

1

- 1.Vəhy 6:12.
- 2.Orada.
- 3.Orada 6:13.
4. Спайсер. Наши дни в свете пророчеств. С. 77.

2

1. Спайсер. Наши дни в свете пророчеств. С. 80.
2. С.Г.Таллентир. Жизнь Вольтера. 1903. Т.II. С.30.
3. Matta 24:7-8,30.

3

1. Урия Смит. Даниил в Откровение. 1904. С.445.
2. Дж. С.Уиттиер. Абрахам Дэйвенпорт.
3. Matta 24:29,30.

4

1. Matta 24:29,30.

5

1. Клара Э.Сирз. Безумные дни. С.ХХIV.
2. Orada s.37.
3. Orada s. 52.
4. Orada s. 56.
5. Orada s. 56.
6. Orada s. 68.
7. Британская энциклопедия. 1962. Т.XI.С.520.
8. Nəbil Zərəndi. Dan Yerinin şəfərqləri. Bakı, 2001. s.

9. Британская энциклопедия. 1962. Т. XX. С. 724.

6

1. Сер Дж. Джинз. Через пространство и время. 1934. С. 154.
2. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. Bakı 2003. с.
3. Американская энциклопедия. 1944. Т. III. С. 690.
4. Шогги Эффенди. Господь проходит рядом. С. 102.
5. Orada
6. Сер Дж. Джинз. Через пространство и время. 1934. С. 154.
7. Zəbur 18:2
8. Matta 24:42.

V HİSSƏ

1

1. Matta 24:4-5.
2. Orada 24:23.
3. Orada 24:24
4. Yəhya 7:12
5. Orada 7:46-47.
6. Orada 7:43.
7. Orada 7:48
8. Yəhya 7:49
9. Qanunun Təkrarı 21:23.
10. Yəhya 6:63
11. Orada 6:66.

2

1. Matta 24:26
2. Orada 7:15.
3. Yəhya 10:2,4
4. Orada 10:16-17

3

1. Yəhya 16:13

2. Orada 14:26
3. Orada 16:14
4. Orada 12:48
5. Оценка Веры бахаи. С.25-26.
6. Orada С.42.
- 7.Orada
8. Гленн Э.Шук. Письмо от июля 1946 г.
9. Оценка Веры бахаи.
10. Orada с.13.
- 11.Нəzrət Bəhaullah. Seçmələr. СХ.

4

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.XI fəsil.
2. Orada
3. Orada
4. 'Abdul-Baha'. Selections from the Writings of 'Abdul-Baha'. Haifa: Baha'i Wold Centre, 1978,p.291.
5. Абдул-Баха. Парижские беседы.

5

1. Откровение бахаи. С.308.
2. Мировой порядок Баха-Уллы. 1938. С.64.
3. Orada С.65.
4. Orada
5. Шогги Эффенди. Насталь День Обетованный. С.127.
6. «Бахаи Джорнэл»// Британские острова. 1959.
7. Нəzrət Bəhaullah. Seçmələr. XLIII
8. Orada. СXXX.
9. Orada СХVII.
10. Откровение бахаи. С.89.

6

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.VIII.
2. «Бахаи Джорнэл»// Британские острова. 1959.

3. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.VIII.
4. Qanunun Təkrarı 18:15
5. Yəhya 5:46
6. Orada 5:47
7. Orada 16:12,13.
8. Шоги Эффенди. Насталь День
Обетованный.С.26-27.
9. Orada
10. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.VIII.
11. Мировая вера бахаи. С.180.
12. Orada С.168.
13. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr.
14. Мировая вера бахаи. С.168.
15. Yəhya 12:44.
16. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CLVI.

7

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.VIII.
2. Шоги Эффенди. Пришествие Божественной
Справедливости. 1932. С.22.
3. Orada С. 21
4. Orada С. 21-22.
5. Həzrət Bəhaullah. Sirli Sözlər.
6. Абдул-Баха. Парижские беседы. Беседа первая
7. Провозглашение всеобщего мира. С.199.
8. Оценка Веры бахаи. С.36.
9. Шоги Эффенди. Администрация бахаи. 1928. С.
9-10.
10. Оценка Веры бахаи. С.33-34.
11. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CXXX.

8

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001. I.
2. Qanunun Təkrarı 4:29.
3. Yeremeya 29:13.
4. Matta 7:7-8.

5. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CLI.
6. Orada. С. 267.
7. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.V.

9

1. Абдул-Баха. Парижские беседы. Принцип десятый.
2. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.IX.
3. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.75.
4. Orada. С.76.

10

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.IX.
2. Orada
3. Мировая вера бахаи. С.200.

11

- 1.Sefanya 3:8-9.
2. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.X.
3. Zəkəriyyə 14:9
4. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.X.
5. Мировая вера бахаи. С.199.

12

1. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.XII.
2. Orada
3. Orada
4. Orada
5. Мировой порядок Баха-Уллы. С. 203-204.
6. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.XII.
7. Orada

13

1. Абдул-Баха. Парижские беседы. «Всеобщая любовь».
2. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001. V
3. Matta 25:45
4. Шоги Эффенди. Пришествие Божественной Справедливости. С. 29.

5. Шоги Эффенди. Насталь День Обетованный.С.117-118.
6. Шоги Эффенди. Пришествие Божественной Справедливости. С.31э
7. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.X.

14

1. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr.LXXXI.
2. Orada. XXVII.
3. К.К.Херст. Наследственность и происхождение человека. 1935. С. 131.
4. А.Х.Комптон. Свобода человека. 1935. С.121.
5. «Вашингтон Стар».1936. 12 апрел.
6. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr.LXXXI.
7. Mark 8:34,36.
8. Matta 19:25,28,29.
9. Matta 19:30.
10. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr.LXXXII

15

1. Мировая вера бахаи. С.195.
2. Абдул-Баха. Парижские беседы.Молитва как служение.
3. Orada

17

- 1.Откровение бахаи. С.11.
- 2.Orada С. 76.
3. Matta 7:15-20.
4. Шоги Эффенди. Господь проходит рядом. С.215.

VI HİSSƏ

1

- 1.Т.К.Чейн. Цит. По: Оценка Веры бахаи. С. 18.
2. Korinflilərə I məktub 9:16.
- 3.Matta 24:22.

4. Yeşaya 65:8-9.

2

1. Matta 6:20,21.

3

1. Timoteyə II məktub 3:1-5.

2. Nahum 2:3-4.

3. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XCIX.

4. Mark 1:17.

5. Шоги Эффенди. Насталь День
Обетованный. С.110.

6. Matta 5:39.

7. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CXIX.

8. Matta 4:17.

9. Orada 6:10.

10. Шоги Эффенди. Мировой порядок Баха-Уллы.
С.104.

11. Yunus 1:2.

12. Шоги Эффенди. Мировой порядок Баха-Уллы.
С.63.

13. Orada

14. Orada

15. Orada С. 104-105.

16. Orada С. 104.

4

1. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. LXV.

2. Orada CLVI.

3. Мировая Вера бахаи. С.183.

4. Бломфилд. Выбранный путь. С. 184.

5. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CLXIII.

6. Yeşaya 24:21

7. Orada 13:7

8. Orada 13:13, 24:18,6,20.

5

1. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. CXVIII /CXIX.

2. Orada. CV
3. Orada. CXVI.
4. Həzrət Bəhaullah. Kəliməti-Məknunə. № 64 (fars).
5. Шогри Эффенди. Господь проходит рядом. С.226.
6. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XVI.

6

1. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XVIII.
2. Orada
3. Orada.
4. Orada
5. Orada CVI.
6. Həzrət Bəhaullah. Kəliməti-Məknunə. № 21 (fars).
7. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XVIII.
8. Orada. V
9. Orada
10. Orada
11. Həzrət Bəhaullah. Qurdun oğluna məktub. С.73.
12. Шогри Эффенди. Господь проходит рядом. С.220.
13. Yezekeel 38:20.
14. Orada 39:12, 13.
15. Yənox 1:5
16. Vəhy 9:18
17. Luka 17:29-37.
18. 2 Peter 3:10.

7

1. Həzrət Bəhaullah. Seçmələr. XV.
2. Orada
3. Orada
4. Orada IV
5. Luka 9:60
6. Luka 9:62
7. Orada 21:34,36.
8. Esslemont. Bəhaullah və Yeni era. Bakı 2001.VIII.
9. İbranilələrə məktub 2:3.

